

PROGRAMMABEGROTING 2020 EN MEERJARENRAMING 2021-2023

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	7
Hoofdstuk 1 Leeswijzer en Beleidsindicatoren	13
1.1 Leeswijzer	13
1.2 Beleidsindicatoren	14
Hoofdstuk 2 Financiële positie en nieuw beleid	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Financieel resultaat begroting	17
2.3 Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve	23
2.4 Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie	24
2.5 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid	24
Hoofdstuk 3 Kerngegevens	27
3.1 Kerngegevens	29
Hoofdstuk 4 De beleidsbegroting	31
4.1 Programma's	33
4.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	37
4.1.2 Integraal beheer openbare ruimte	45
4.1.3 Onderwijs, werk en inkomen	53
4.1.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	61
4.1.5 Duurzaamheid en energietransitie	69
4.1.6 Economie	77
4.1.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	85
4.1.8 Openbare orde en veiligheid	93
4.1.9 Bestuur en dienstverlening	101
4.2 Overzichten	107
4.2.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	111
4.2.2 Overzicht overhead	117
4.3 De paragrafen	121
4.3.1 Lokale heffingen	123
4.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	138
4.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	150
4.3.4 Financiering	158
4.3.5 Bedrijfsvoering	161
4.3.6 Verbonden partijen	166
4.3.7 Grondbeleid	192
4.3.8 Sociaal domein	200
Hoofdstuk 5 Overzicht van baten en lasten	203
5.1 Overzicht van baten en lasten begroting 2020	205
5.2 Overzicht van baten en lasten meerjarenraming 2020 t/m 2023	209
5.3 Toelichting op de incidentele baten en lasten 2020 t/m 2023	215
Bijlagen	227
A. Recapitulatie van baten en lasten 2020	229

A.1 Indeling op programma gesorteerd.....	231
A.2 Indeling op taakveld gesorteerd.....	248
B. Nieuw beleid.....	263
C. Investerings.....	275
C.1 Nieuwe investeringen.....	277
C.2 Lopende investeringen.....	281
D. Geprognosticeerde balans.....	283
E. EMU-saldo.....	287
F. Staat van reserves en voorzieningen.....	291
G. Vervangingsinvesteringen.....	313
H. Subsidieplafonds.....	317
I. Uren buiten de exploitatie.....	321
J. Analyse begrotingsresultaat 2020-2023.....	325
K. Formats nieuwe reserves.....	329
L. Inzicht in loonkosten.....	335

Aanbiedingsbrief

Raalte, 1 oktober 2019

Onderwerp: vaststelling programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 aan. De basis van deze programmabegroting is de door uw raad vastgestelde kadernota 2020-2023. Bij de kadernota heeft u een eerste afweging gemaakt tussen de afspraken in het Roalter Akkoord, de (maatschappelijke) opgaven waarvoor we staan en de financiële mogelijkheden die er zijn. De individuele voorstellen uit de kadernota en uitwerking van de besluitvorming (moties, amendementen) zijn vertaald in de voorliggende begroting. Aanvullend hierop heeft zich tussen het vaststellen van de kadernota en de nu voorliggende programmabegroting nog (beperkt) nieuw beleid aangediend. Ook dit is opgenomen in deze begroting.

Flinke ambitie en structureel sluitende begroting en meerjarenraming

Aan de start van de nieuwe raadsperiode hebben we de afspraak gemaakt dat uw raad integraal op zowel inhoud als financiën de gelegenheid krijgt de prioriteiten te bepalen. Dat heeft geleid tot een beleidsarme begroting 2019 met enkel beleid dat niet kon worden uitgesteld. De maatschappelijke opgaven op energie, de ruimtelijk – fysieke omgeving, het sociaal domein en digitalisering zijn fors. De huidige begroting laat daarom een flinke ambitie zien binnen een structureel sluitend perspectief. Hierbij is vanaf 2021 een (beperkt) oplopende taakstelling opgenomen om bestaand beleid te heroverwegen. Dit is nodig om het nieuw beleid te kunnen betalen. Daarnaast wordt een beroep gedaan op eenmalige middelen waarvoor dekking gevonden kan worden binnen de reserve weerstandsvermogen en de algemene bestemmingsreserve. Dit alles in lijn met de kadernota.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is in de begroting, conform de bestendige gedragslijn, berekend op basis van de meicirculaire 2019. Zoals reeds in de zomernota 2019 is aangegeven is de algemene uitkering die de gemeente van het Rijk krijgt ten opzichte van eerdere ramingen naar beneden bijgesteld. Tegelijkertijd lopen de kosten die de gemeente maakt op, mede door loon- en prijsstijgingen. De lagere uitkering uit het gemeentefonds hebben we voor een belangrijk deel binnen de begroting kunnen opvangen door het inzetten van in het verleden gereserveerde algemene middelen voor het sociaal domein. Dit is mogelijk doordat de kosten in het sociaal domein van de gemeente Raalte minder hard stijgen dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast is er voor de jeugdhulp in de meicirculaire wél extra geld beschikbaar gesteld voor de periode 2019-2021. Ook is er extra geld om de loon- en prijsindexatie binnen het sociaal domein op te vangen en heeft de gemeente Raalte reserves beschikbaar voor het sociaal domein.

Wij zijn content u in deze aanbiedingsbrief te kunnen melden dat we ondanks de negatieve ontwikkelingen met betrekking tot het gemeentefonds het door uw raad bij de kadernota geaccordeerde nieuw beleid volledig hebben kunnen handhaven én dat we taken binnen het sociaal domein nog steeds budgettair neutraal kunnen uitvoeren. Dit alles binnen een structureel sluitende begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023. Ten opzichte van veel andere gemeenten is dit een positief beeld.

Veel gemeenten zijn, veelal door grote (miljoenen) tekorten binnen het sociaal domein en daar bovenop de neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering gedwongen tot omvangrijke bezuinigingstaakstellingen. Het realiseren van deze taakstellingen heeft veelal direct invloed op het voorzieningenniveau van deze gemeenten en/of aanzienlijke belastingverhogingen tot gevolg.

Dat is op dit moment voor onze gemeente niet aan de orde. Wel is het van belang de ontwikkelingen binnen het sociaal domein goed te blijven volgen, evenals de ontwikkelingen rondom de herziening van de algemene uitkering gemeentefonds.

Nieuw beleid

In deze begroting wordt nieuw beleid voorgesteld dat tegemoet komt aan de opgaven waar we de resterende raadsperiode voor staan. Het gaat hierbij om opgaven binnen zowel het ruimtelijk- fysiek domein, het sociaal-maatschappelijk domein als binnen het domein bestuur en dienstverlening.

Opgaven binnen het ruimtelijk- fysieke domein

Als gemeente maken we hét verschil in de directe leefomgeving van onze inwoner. In de komende periode staan we voor belangrijke opgaven en keuzes binnen het ruimtelijk- fysiek domein. Denk daarbij aan de totstandkoming van de omgevingsvisie en de implementatie van de omgevingswet, de vervangingsstrategie openbare ruimte, de verkeersagenda, de parkeerproblematiek bij de stations en de lobby om de opwaardering van de N35 te realiseren. En denk ook aan de klimaatadaptatie, het gemeentelijk rioleringsplan, de energie transitie, investeringen in duurzaamheid en het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen. Het programma 'de kracht van Salland' wordt doorgezet. We investeren ook in de economische agenda en circulair ondernemen en versterken het detailhandelsklimaat in Raalte en Heino. Daarbij geven we uitvoering aan de centrum visie Heino en het stadsarrangement Raalte. We zetten in op promotie en marketing en willen Raalte als echte evenementengemeente versterken en komen tot een nieuw en actueel evenementenbeleid.

Opgaven binnen het sociaal- maatschappelijk domein

Om de zorg voor onze inwoners te kunnen waarborgen, zetten we binnen het sociaal domein de transformatie verder in. Het perspectief van de inwoner is ons uitgangspunt. We zorgen voor een vast en vertrouwd aanspreekpunt per inwoner en we doen wat nodig is, ook als we daarvoor buiten de gebaande paden moeten treden. Randvoorwaarde hierbij is dat we de taken in het sociaal domein budgettair neutraal blijven uitvoeren. We werken, samen met de Regio Zwolle, aan een toekomstgerichte arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod met elkaar in balans zijn. Onder de noemer 'Roalter geld dat telt' gaan we het subsidiebeleid herijken. Er zijn in de begroting middelen opgenomen voor de uitvoering van het nog op te stellen Raalter sportakkoord. Ook investeren we in toezicht en handhaving om de leefbaarheid van de gemeente te bevorderen.

Opgaven binnen het domein bestuur en dienstverlening

We blijven werken aan het opbouwen, versterken en vernieuwen van het contact en de samenwerkingen tussen de gemeente en de samenleving. We hebben middelen in de begroting opgenomen om een volgende stap te zetten in bestuurlijke vernieuwing.

De maatschappelijke behoefte aan digitale dienstverlening neemt steeds meer toe, naast het feit dat onze inwoner ons ook gewoon aan het fysieke loket kan bezoeken. Wij willen hierop inspelen door in onze dienstverleningsprocessen steeds digitaler te werken en te denken. Om optimaal te kunnen profiteren van de informatietechnische ontwikkelingen zoals data-gedreven werken, in de cloud werken en toepassingen als Mijn Overheid en slimme E-formulieren is het nodig deze digitale transitie programmatisch aan te pakken. Daarom investeren we in een programma digitale transitie. Daarnaast is het van belang om te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke regels met betrekking tot Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Investeringsvolume nieuw beleid periode 2020-2023

Al met al wordt er in de komende periode voor structureel nieuw beleid jaarlijks een bedrag in deze begroting opgenomen van € 440.000 in 2020 oplopend naar € 490.000 in 2023. Daarnaast worden er eenmalige investeringen nieuw beleid voorgesteld tot een totaalbedrag van € 4,45 mln. in de periode 2020-2023.

Gezonde financiële positie en financiële wendbaarheid en weerbaarheid ruim voldoende

Op basis van het nu voorliggend financieel perspectief neemt de algemene bestemmingsreserve af van € 11,84 mln. per 1 januari 2019 tot € 4,82 mln. per 31 december 2023. Dit ligt boven het door uw raad gestelde niveau van € 4,5 mln. Wij achten dit een verantwoord niveau. Dit mede in relatie tot het niveau van de weerstandsratio, de verwachte ontwikkeling van de algemene reserve grondexploitatie en de ontwikkeling van de financiële kengetallen.

De algemene bestemmingsreserve is een vrij besteedbare reserve om noodzakelijke voorzieningen in onze gemeente te realiseren / in stand te houden. Wel hechten we eraan om binnen de algemene reserve voldoende buffer te houden voor het opvangen van onvoorziene uitgaven gedurende het begrotingsjaar. Naast de algemene bestemmingsreserve beschikken we voor het afdekken van risico's over de reserve weerstandsvermogen en de algemene reserve grondexploitatie. De reserve weerstandsvermogen heeft bij aanvang van de begroting 2020 een saldo van € 10,1 mln. Dit is exclusief de voorgestelde afroaming tot een bedrag van € 2,24 mln. in de periode 2020-2023. De algemene reserve grondexploitatie heeft bij de begroting 2020 een saldo van € 5 mln. De ontwikkeling van deze reserves betrekken we jaarlijks bij de kadernota.

Gesteld mag worden dat onze gemeente een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid (mate van flexibiliteit om in te kunnen spelen op de actualiteit) en weerbaarheid (veerkracht om onverwachte financiële klappen en bestaande risico's op te kunnen vangen) voldoende op niveau zijn.

Lastendruk

In de tabel hieronder zijn de tarieven vermeld zoals deze voor het jaar 2020 worden voorgesteld. De tarieven zijn gemiddelden. De bedragen van 2019 staan er ter vergelijking naast.

Lastendruk per huishouden	2020	2019
Onroerende zaakbelasting bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 330	€ 325
Rioolheffing	€ 226	€ 221
Afvalstoffenheffing	€ 175	€ 160
Totaal	€ 731	€ 706

Tot slot

Uit de kadernota en de nu voorliggende begroting blijkt dat er de komende jaren grote strategische en maatschappelijke opgaven voorliggen. In de afgelopen periode is op een aantal van deze opgaven al ingezet of zijn/worden verkenningen gestart. Zoals uit deze begroting blijkt, vragen deze opgaven voor de komende jaren en naar verwachting ook daarna nieuwe investeringen. Het vraagt ook flexibiliteit, wendbaarheid, lef en innovatiekracht om blijvend te kunnen acteren op deze continue en snel veranderende omstandigheden. Hier willen we samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en medeoverheden vorm en inhoud aan geven. Daarbij is het van belang deze opgaven te realiseren binnen een financieel sluitende begroting en meerjarenraming met een gezonde financiële positie. Wij zijn van mening dat de nu voorliggende begroting hieraan voldoet en zien uit naar de behandeling in uw raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris,

Karin Cornelissen

de burgemeester,

Martijn Dadema

HOOFDSTUK 1

LEESWIJZER

Hoofdstuk 1 Leeswijzer en Beleidsindicatoren

1.1 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 Leeswijzer en Beleidsindicatoren

De opzet van de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 is in lijn met het Roalter Akkoord. De begrotingsprogramma's zijn conform het Roalter Akkoord opgenomen met dien verstande dat met ingang van de begroting 2020 de onderdelen klimaatadaptatie en verduurzaming gemeentelijke gebouwen in programma 2 Integraal beheer openbare ruimte zijn opgenomen en niet meer in programma 5 Duurzaamheid en energietransitie.

1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving
2. Integraal beheer openbare ruimte
3. Onderwijs, werk en inkomen
4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp
5. Duurzaamheid en energietransitie
6. Economie
7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed
8. Openbare orde en veiligheid
9. Bestuur en dienstverlening

In **hoofdstuk 2** schetsen we de financiële positie, het nieuwe beleid, de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve grondexploitatie en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

In **hoofdstuk 3** geven we een aantal kerngegevens weer over de sociale, fysieke en financiële structuur van de gemeente Raalte.

In **hoofdstuk 4** is de beleidsbegroting opgenomen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan, het overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien, overzicht overhead en de paragrafen.

In **hoofdstuk 5** krijgt u een overzicht van de baten en lasten voor het jaar 2020 en de meerjarenraming 2021-2023.

Bijlagen

Ook zijn in de voorliggende programmabegroting diverse bijlagen opgenomen waaronder overzichten nieuw beleid, de geprognosticeerde balans en de staat van reserves en voorzieningen.

Lias

De begroting 2020 is de eerste begroting die is opgemaakt met het softwarepakket Lias Enterprise. Ten gevolge van de nieuwe werkwijze zijn de tabellen 'Wat mag het kosten' met ingang van de begroting 2020 voorzien van een nieuwe indeling.

Tot de begroting 2020 werden de baten en lasten alleen in het begrotingsjaar afzonderlijk gepresenteerd. Voor de meerjarenbegroting werden alleen de saldo's van de lasten en de baten vermeld. Met ingang van de begroting 2020 worden de lasten en baten in alle begrotingsjaren vermeld.

1.2 Beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een vaste set aan beleidsindicatoren voor. Deze zijn per programma terug te vinden in de indicatorentabel (zie licht oranje arcering). Naast de verplichte beleidsindicatoren zijn nog een aantal 'eigen' indicatoren opgenomen. Hierbij maken we voor een belangrijk deel gebruik van de indicatoren uit 'Waar staat je gemeente'.

De indicatoren uit het burgeronderzoek 'Waar staat je gemeente' gaan uit van verschillende maatschappelijke thema's namelijk:

- Woon- en leefklimaat
- Relatie burger–gemeente
- Gemeentelijke dienstverlening
- Zorg en welzijn

De indicatoren worden gemeten met een percentage (0-100%) of een gemiddeld cijfer op een vijfpuntsschaal, waarbij een 1 staat voor 'helemaal oneens' en een 5 voor 'helemaal eens'. Met andere woorden: hoe hoger het cijfer, hoe meer de burgers het eens zijn met de stelling. Het onderzoek vindt tweejaarlijks plaats.

HOOFDSTUK 2

FINANCIËLE POSITIE & NIEUW BELEID

Hoofdstuk 2 Financiële positie en nieuw beleid

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij u inzicht in de financiële positie, het nieuw beleid, de beschikbare dekkingsmiddelen en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid van de gemeente.

2.2 Financieel resultaat begroting

Onderstaand wordt het financieel resultaat van de begroting 2020-2023 gepresenteerd en toegelicht. Hierbij geven we ook inzicht in het nieuw beleid en de beschikbare dekkingsmiddelen.

Financieel resultaat begroting 2020-2023

Bedragen * € 1.000

S=structureel
E=eenmalig

- is voordeel

Omschrijving	S/E	2020	2021	2022	2023
Begrotingsresultaat 2019-2022 bij aanbieder programmabegroting 2019	S	-466	-370	-305	-305
	E	888	432	186	
		422	62	-119	-305
Financieel resultaat zomernota 2019	S	238	382	430	110
	E	1214	149	154	140
Mutaties bestaand beleid begroting 2020-2023	S	-342	-321	-218	-221
	E	48	-8	-53	-90
Nieuw beleid kadernota 2020-2023	S	399	365	429	451
	E	1290	1280	708	437
Nieuw beleid na kadernota 2020-2023	S	40	40	40	40
	E	452	177	77	31
Stelpost nieuw beleid	S				250
Dekkingsmiddelen					
Inzet stelpost nieuw beleid 2020	S	-250	-250	-250	-250
Heroverweging oud beleid om ruimte vrij te maken voor nieuw beleid	S		-50	-100	-150
Inzet deel weerstandsvermogen	E	-560	-560	-560	-560
Begrotingsresultaat 2020-2023	S	-380	-203	26	-75
	E	3.331	1.470	512	-41
		2.950	1.267	537	-117

Toelichting op de tabel

Begrotingsresultaat 2019-2022

Dit is het begrotingsresultaat 2019-2022. Vanuit dit vertrekpunt is de nu voorliggende programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 opgesteld.

Financieel resultaat zomernota 2019

Dit is het resultaat van de door de gemeenteraad op 19 september 2019 vastgestelde zomernota 2019. De consequenties vanaf het jaar 2020 zijn conform de zomernota 2019 verwerkt in de programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023.

Mutaties bestaand beleid

Bij het opstellen van de reguliere begroting ontstaan altijd mutaties als gevolg van autonome ontwikkelingen. Het resultaat van deze autonome ontwikkelingen ten opzichte van de zomernota 2019 is hier vermeld. In bijlage J achter in deze begroting is een nadere analyse op hoofdlijnen van de mutaties bestaand beleid opgenomen.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is, in overeenstemming met de meicirculaire 2019, vertaald in de programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023. Over het resultaat van de meicirculaire is de raad geïnformeerd in juli 2019, aanvullend in augustus 2019 en bij de zomernota 2019.

Er is een herziening van het totale gemeentefonds per 2021 op komst met nieuwe verdeelmodellen. Het doel van de herziening is te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Het is de bedoeling om de nieuwe verdeelmodellen in 2021 in te voeren. Dat betekent dat de uitkomsten van het verdeelonderzoek in de meicirculaire van 2020 worden gepubliceerd. Hoe dit uitpakt voor Raalte is nu nog niet te voorspellen, maar het leidt wel tot fluctuaties binnen gemeenten.

Loon en prijsstijgingen

Conform de technische begrotingsrichtlijnen is in deze begroting een algemene prijsstijging van 2% doorgevoerd en een loonstijging van 3,5%. Omdat bij de budgetten van gesubsidieerde instellingen nog geen/onvoldoende rekening gehouden kon worden met doorvertaling van een aantal CAO afspraken is hiervoor een stelpost geraamd van € 94.000 structureel.

Stelpost reservering kapitaallasten voor reguliere vervangingsinvesteringen

Voorheen (t/m 2022) vielen alle aflopende kapitaallasten automatisch vrij en werd iedere nieuwe investering (ook reguliere vervanging) als nieuw beleid aangemerkt. In de nota activa en afschrijvingsbeleid is bepaald dat er ruim van te voren voordat een investering volledig is afgeschreven bekeken wordt of er van vrijval sprake is (geen herinvestering nodig) of dat er een reguliere vervangingsinvestering plaats moet vinden (en de lasten vastgehouden moeten worden). Deze beoordeling moet nog nadere praktische uitwerking binnen de P&C cyclus krijgen. Daarom wordt voorgesteld de structurele vrijval op kapitaallasten 2023 van € 142.000 structureel in afwachting van deze nadere beoordeling als stelpost te reserveren voor reguliere vervangingsinvesteringen.

Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Het nieuw beleid zoals opgenomen in de kadernota 2020-2023 is in deze begroting en meerjarenraming vertaald en op enkele onderdelen geactualiseerd. Bij de diverse begrotingsprogramma's is een nadere toelichting op dit nieuw beleid opgenomen en in bijlage B is een totaaloverzicht van het nieuw beleid kadernota 2020-2023 weergegeven.

Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Na het vaststellen van de kadernota 2020-2023 heeft zich opnieuw nieuw beleid aangediend. In onderstaande tabel is het in de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 opgenomen nieuw beleid na kadernota vermeld. Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

- A. 'Verplicht' nieuw beleid (autonome ontwikkelingen)
- B. Nieuw beleid budgetneutraal (dekking beschikbaar)
- C. Nieuw beleid (moties en toezeggingen raad)
- D. Nieuw beleid

Dit nieuw beleid wordt ook nader toegelicht bij de diverse begrotingsprogramma's. Tevens treft u bij de begrotingsstukken nog een afzonderlijk memo aan met achterliggende formats nieuw beleid na kadernota.

Overzicht van nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Bedragen in € S=structureel - is voordeel
E=eenmalig

Cat. Nr. Prog. Omschrijving	S/E Investering	2020	2021	2022	2023
-----------------------------	-----------------	------	------	------	------

A: 'Verplicht' nieuw beleid (autonome ontwikkelingen):

		ICT en informatievoorziening implementatie Omgevingswet					
A	1	1	S	17.000	17.000	17.000	17.000
		Licentiekosten					
		Implementatiekosten	E	83.000	83.000	41.500	31.000
		Aanbesteding en aanschaf/aanpassing software	E	96.000			
A	2	2	E	29.000			
		Aanbesteding informatievoorziening openbare ruimte					
A	3	9	E	10.000	25.000		
		Vervangingen migratie Content Management Systeem (CMS) website					
A	4	Alg. dekk.	E	31.200			
		Aanbesteding e-HRM-systeem					
A	5	Alg. dekk.	E	35.000	35.000	35.000	
		Bescherming persoonsgegevens					
Totaal categorie A:				301.200	160.000	93.500	48.000

B: Nieuw beleid budgetneutraal (dekking beschikbaar):

		Vorbereidingskrediet rehabilitatie Schoonhetenseweg					
B	1	2	E	65.000			
		Dekking ten laste van stelpost kapitaallasten wegbeheer	E	-65.000			
B	2	2	E	-482.500	-371.500	-826.000	-946.500
		Kredieten riolering 2020 vanuit GRP					
		Dekking direct ten laste van voorziening riolering					
		Kredieten riolering 2020 vanuit GRP	S	297.500	20.113	20.113	20.113
		Dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering	S	-20.113	-20.113	-20.113	-20.113
B	3	2	S	80.000	9.840	9.840	9.840
		Vervanging toplaag kunstgrasveld VV Heino					
		Dekking ten laste van gekoppelde reserve kunstgrasvelden	S	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
		Bespaarde rente	S	-1.840	-1.840	-1.840	-1.840
		Storting in gekoppelde reserve kunstgrasvelden	E	80.000			
		Onttrekking uit reserve renovatie sportvelden	E	-80.000			

Cat.	Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E Investering	2020	2021	2022	2023
			Vorbereiding herinrichting Westdorplaan en kruising Bentinckstraat	E	25.000			
B	4	2	Dekking ten laste van reserve Bovenwijkse voorzieningen	E	-25.000			
			Uitvoering herinrichting Westdorplaan			PM	PM	PM
B	5	4	Transformatiebudget sociaal domein	E	500.000			
			Dekking ten laste van reserve Zorg	E	-500.000			
B	6	4	Structurele financiering voor Centrum voor Jeugd en Gezin	S	400.000	400.000	400.000	400.000
			Specialistische jeugd: lagere kosten	S	-100.000	-200.000	-300.000	-400.000
			Dekking ten laste van Reserve Zorg	S	-300.000	-200.000	-100.000	
B	7	4	Extra middelen Veilig thuis		PM	PM	PM	PM
Totaal categorie B:					0	0	0	0

C: Nieuw beleid (moties en toezeggingen raad):

C	1	1	Voetgangersoversteekplaatsen centrum Heino en centrum Raalte		PM	PM	PM	PM
C	2	2	Steunvraag werkgroep Groene agenda	E	20.000			
			Duurzaamheidsfonds					
C	3	5	Inrichten fonds	E	7.000			
			Fondsmanagement	E	17.000	17.000		
C	4	7	Bijdrage Stichting De Coöperatie	E	2.000	2.000		
Totaal categorie C:					46.000	19.000	0	0

D: Nieuw beleid:

D	1	1	Verkenning verbindingsweg 't Fiester-N35	E	50.000			
D	2	2	Afkoppelen hemelwater Zwolseweg en Dorpsstraat Heino	S	30.000	1.440	1.440	1.440
			Dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering	S	-1.440	-1.440	-1.440	-1.440
D	3	2	Opstellen groenbeheerplan	E	15.000	15.000		
			Stationsstraat Raalte	E	60.000			
D	4	2	Bijdrage bewoners	E	-25.000			
			Dekking ten laste van reserve bovenwijkse voorzieningen	E	-35.000			

Cat.	Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E Investering	2020	2021	2022	2023	
D	5	6	Vorbereidingskrediet aanpak Grote Markt	E	50.000				
			Extra storting van € 1.000.000 in SVN fonds voor Stimuleringsleningen Sportaccommodaties			1.000.000			
D	6	7	Rentelast extra budget Stimuleringsleningen Sportaccommodaties	S	23.000	23.000	23.000	23.000	
			Terugramen kapitaallasten 1e jaar	E	-23.000				
D	7	7	Bijdrage bouw kapel Heemkerkhof	E	10.000				
D	8	9	Bijdrage viering 75 jaar Vrijheid	E	20.000				
Totaal categorie D:					145.000	38.000	23.000	23.000	
					S	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal nieuw beleid					E	452.200	177.000	76.500	31.000
						492.200	217.000	116.500	71.000

Dekkingsmiddelen

Stelpost nieuw beleid

Voorgesteld wordt de stelpost nieuw beleid 2020 tot een bedrag van € 250.000 als dekkingsmiddel in te zetten.

Op basis van het nu voorliggende begrotingsperspectief is er vanaf 2023 opnieuw € 250.000 beschikbaar voor nieuw beleid.

Daarmee komt het totaalplaatje beschikbare ruimte voor nieuw beleid er als volgt uit te zien:

Totaal stelpost nieuw beleid

bedragen * € 1.000

- is voordeel

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Stelpost nieuw beleid begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019	100	100	100	100
Stelpost nieuw beleid begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020	100	100	100	100
Stelpost nieuw beleid begroting 2018 en meerjarenraming 2019-2021		100	100	100
Stelpost nieuw beleid begroting 2019 en meerjarenraming 2020-2022	50	200	450	450
Stelpost nieuw beleid begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023				250
Inzet van deze stelpost als dekkingsmiddel bij begroting 2020	-250	-250	-250	-250
Totaal	0	250	500	750

Heroverweging oud beleid om ruimte vrij te maken voor nieuw beleid

Om meer ruimte voor nieuw beleid vrij te maken is in overeenstemming met de kadernota 2020-2023, een taakstelling heroverweging oud beleid in de begroting opgenomen van € 50.000 in 2021 oplopend naar € 150.000 vanaf 2023.

Inzet deel reserve weerstandsvermogen

Overeenkomstig de kadernota 2020-2023 is het weerstandsvermogen deels afgeroomd en ingezet als (eenmalig) dekkingsmiddel. In het nu voorliggend financieel resultaat is rekening gehouden met een afroaming van de reserve weerstandsvermogen tot een bedrag van € 2,24 mln. in de periode 2020-2023, ofwel jaarlijks € 560.000. Gezien het verwachte verloop van de algemene bestemmingsreserve hoeft de reserve weerstandsvermogen iets minder afgeroomd te worden dan bij de kadernota was voorzien (€ 2,55 mln. ofwel jaarlijks € 637.500). Dit is in lijn met het beleid zoals door uw raad is aangegeven bij de kadernota 2020-2023.

Begrotingsresultaat 2020-2023

Hier treft u het financieel resultaat 2020-2023 aan. Uit dit resultaat blijkt dat de begroting 2020 t/m 2023 structureel en materieel in evenwicht is. De tekorten 2020-2022 worden aan de algemene bestemmingsreserve onttrokken en het overschot 2023 wordt aan de algemene bestemmingsreserve toegevoegd. Het gaat hierbij om de volgende onttrekkingen en storting:

bedragen x € 1.000 - is voordeel

2020	2.950
2021	1.267
2022	537
2023	- 117

2.3 Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht. Uit deze tabel blijkt dat de algemene bestemmingsreserve uitkomt op een bedrag van € 4,82 mln. per 31 december 2023.

Stand algemene bestemmingsreserve bij begroting 2020

bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verwachte stand per 1 januari	-11,84	-11,84	-9,46	-6,51	-5,24	-4,71
Mutaties 2019 (inclusief bestaande claims)		2,7				
Dekking resultaat zomernota 2019		-1,94				
Dekking begrotingsresultaat 2019-2023		1,62	2,95	1,27	0,54	-0,12
Verwachte stand per ultimo jaar	-11,84	-9,46	-6,51	-5,24	-4,71	-4,82

2.4 Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

	Jaarekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	3.743.940	2.548.000	1.713.000	1.758.000	843.000	278.000
Onttrekkingen	308.658	823.500	1.037.500	437.500	337.500	337.500
Afroming reserve	3.435.282	1.724.500	675.500	1.320.500	505.500	0
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	4.940.500

De algemene reserve grondexploitatie kent een ondergrens van € 1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. Op basis van de huidige prognose is de verwachting dat deze bovengrens in de periode 2019-2022 jaarlijks wordt bereikt. Het daadwerkelijk verloop van de algemene reserve grondexploitatie wordt gevoed vanuit de werkelijk behaalde resultaten grondexploitatie en is conjunctuur afhankelijk. Zodra de algemene reserve het maximumniveau van € 5 mln. heeft bereikt vindt, conform de nota grondbeleid, afroming plaats ten gunste van de algemene bestemmingsreserve (effectuering bij de jaarrekening). Voor een nadere toelichting zie de paragraaf grondexploitatie. De ontwikkeling van de algemene reserve grondexploitatie betrekken we bij de komende kadernota als opmaat naar de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

2.5 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid

Algemeen

Twee keer per jaar, bij de programmabegroting en programmarekening, staan we stil bij de financiële wendbaarheid en weerbaarheid, om daarmee inzicht te geven in de financiële positie. Als gemeente gebruiken we verschillende instrumenten om de financiële positie in het oog te houden. De vijf verplichte BBV-kengetallen vallen hier ook onder. Onderstaand geven we aan welke kengetallen inzicht geven aan de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Daarnaast geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve weerstandsvermogen inzicht in de financiële positie.

Kengetallen financiële wendbaarheid

Wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel we zijn in onze begroting en bedrijfsvoering om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. De volgende kengetallen dragen bij aan de financiële wendbaarheid:

- Netto schuldquote
(niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen)
- Belastingcapaciteit
(niveau van de belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde)

Kengetallen financiële weerbaarheid

Weerbaarheid heeft te maken met veerkracht of het vermogen onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's. De volgende kengetallen geven inzicht in de financiële weerbaarheid:

- Solvabiliteit
(mate waarin de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen)
- Grondexploitatie
(waarde van de grond ten opzichte van de totaal geraamde baten)
- Structurele exploitatieruimte
(mate waarin de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten)

De financiële kengetallen ontwikkelen zich bij de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 als volgt:

Overzicht financiële kengetallen

Getallen in %

Onderdeel	Rek.	Begroting					Streefwaarden-kengetallen		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	positief	neutraal	negatief
Netto schuldquote	91	106	106	104	103	96			
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	82	97	99	97	96	90	< 90	90-130	> 130
Solvabiliteit	37	27	27	27	28	28	> 50	20-50	< 20
Grondexploitatie	29	22	20	19	20	17	< 20	20-35	> 35
Structurele exploitatieruimte	3,01	0,57	0,42	0,22	-0,04	0,08	> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit	100	98	99	99	99	99	< 100	100	>100

Voor een nadere toelichting op deze kengetallen zie de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (hoofdstuk 4.3.2)

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve en reserve weerstandsvermogen

Naast de financiële kengetallen geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve weerstandsvermogen ook inzicht in de financiële positie van de gemeente en daarmee in de mate van financiële wendbaarheid en weerbaarheid. De algemene bestemmingsreserve ontwikkelt zich van € 11,84 mln. per 1 januari 2019 naar € 4,82 mln. per 31 december 2023 (zie het schema onder hoofdstuk 2.3).

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt per 1-1-2020 € 16,7 mln. terwijl de risico's zijn geïnventariseerd op € 8,5 mln. Daarmee komt de weerstandsratio op 2,0. In deze begroting wordt voorgesteld het weerstandsvermogen deels af te romen (€ 2,24 mln. in de periode 2020 t/m 2023) en in te zetten als eenmalig algemeen dekkingsmiddel. Door deze uitname ontwikkelt de weerstandsratio zich van 2,0 naar 1,7 per eind 2023. Eén en ander afhankelijk van de ontwikkeling van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit.

Gezonde financiële positie

De financiële kengetallen laten zien dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid op niveau is. De reserve weerstandsvermogen blijft na afroaming tot een weerstandsratio van 1,7 op een ruim voldoende niveau, terwijl de algemene bestemmingsreserve eind 2023 stabiliseert op een niveau van € 4,82 mln. Dit niveau is in lijn met het door uw raad gestelde niveau van € 4,5 mln.

Op basis van bovenstaande bevindingen mag gesteld worden dat onze gemeente een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid voldoende op niveau is.

HOOFDSTUK 3

KERNGEGEVENS

3.1 Kerngegevens

Bedragen in €

- is voordeel

	Raming per 1 januari 2020	Werkelijk per 31 december 2018
A. Sociale structuur		
Aantal inwoners totaal	37.525	37.519
Uitkeringsgerechtigden bijstand:		
PW (voorheen WWB)	385	377
IOAW	22	21
IOAZ	2	1
BBZ	1	1
B. Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente	17.229	17.229
Aantal woningen totaal	15.856	15.756
Aantal woningen gericht op:		
Raalte-dorp		8.514
Heino		2.982
Heeten		1.486
Luttenberg	Totaal verwachte stijging gemeente	875
Mariënheem	Raalte:	581
Broekland	100 woningen	459
Nieuw Heeten		454
Laag Zuthem		238
Lierderholthuis		167
Ha. openbaar groen (excl. sportvelden)	166,2	169,7
C. Personele gegevens		
Aantal personeelsleden	242	240
Aantal fte's	213,68	214,31
D. Financiële structuur		
		<i>per inwoner 2020</i>
Begrotingsomzet (zie overzicht baten en lasten 2020)	97.836.000	2.607
Opbrengst belastingen	8.940.953	238
Algemene uitkering (incl. sociaal domein)	52.864.307	1.409
Boekwaarde vanuit Staat van investeringen	147.435.031	3.929
Vaste schuld Staat van Geldleningen	76.403.592	2.036
waarvan voor woningbouw	1.403.592	37
Eigen financieringsmiddelen Staat van reserves en voorzieningen		
Reserves	50.023.119	1.333
Voorzieningen	10.948.714	292

HOOFDSTUK 4

DE BELEIDSBEGROTING

programmmaplan

HOOFDSTUK 4.1

DE PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING,
WOON- EN WERKOMGEVING

4.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Portefeuillehouder: Wethouders W. Wagenmans en D. Melenhorst
Programmacoördinator: Domeinmanager H. Lantink

4.1.1.1 Wat willen we bereiken?

Samen met onze inwoners en ondernemers ontwikkelen we een integrale en gemeentebrede omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving. We spelen in (waar mogelijk proactief) op de veranderende dynamiek in het buitengebied en zien kansen om agrarisch ondernemerschap en 'ander' ondernemerschap samen mogelijk te maken.

Het is goed wonen in de gemeente Raalte, waarbij wij gaan voor aantrekkelijke en leefbare (winkel)centra in alle kernen. In alle kernen moet woningbouw mogelijk zijn. We stemmen woningbouw af op de vraag, waarbij de meeste aandacht uitgaat naar starters en senioren. Inzicht in de huidige en toekomstige woningmarkt blijft hierbij van belang. Voor een vitale en leefbare gemeente zijn, naast een aantrekkelijk voorzieningenniveau, goede en veilige verkeersverbindingen (wegen en spoor) essentieel. Niet alleen het lokale wegennet, inclusief fietsvoorzieningen, maar ook het hoofdwegennet moet daarvoor op orde zijn.

4.1.1.2 Relevante ontwikkelingen

De eisen die gebruikers stellen aan de leefomgeving vragen om een integrale visie, waarbij opgaven voor wonen, bedrijvigheid, verkeer, landbouw, natuur, milieu en water in samenhang met elkaar moeten worden gezien. Deze visie ontwikkelen we samen met onze inwoners in de Omgevingsvisie.

Er zijn veel ontwikkelingen in het buitengebied. Binnen de landbouw (vrijkomende agrarische bebouwing, schaalvergroting, ontwikkeling richting kringlooplandbouw etc.); opwekken van energie; woningbouw; recreatie & toerisme. De kernopgave: 'Hoe geven we vorm en invulling aan de ontwikkelingen in het buitengebied, zodat het een prettige plek blijft om te wonen, werken en te recreëren?' krijgt een plek in de Omgevingsvisie en stelt ons voor een opgave om dit samen met agrariërs, bewoners en gebruikers verder invulling te gaan geven.

In onze Woonvisie hebben we geconstateerd dat de samenstelling (gezinsgrootte) van de huishoudens in de bestaande woningvoorraad verandert: er komen meer kleine huishoudens. In toenemende mate wonen oudere inwoners zelfstandig, ook als er zorg nodig is. Er wonen ook steeds meer andere doelgroepen met een zorgbehoefte zelfstandig in onze wijken en dorpen. Dit stelt ons voor belangrijke opgaven en vraagt een andere kijk op het wonen.

De PAS-uitspraak (consequenties van stikstofuitstoot op natura 2000 gebieden) en het in werking treden van het 'tijdelijke handelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond' leggen druk op onze ambities, plannen en het (voortvarend) realiseren van werken. De consequenties kunnen per activiteit sterk verschillen.

4.1.1.3 Doelstellingen

1. We zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet. De nieuwe wet vraagt om een andere manier van werken. Hierbij staat voorop dat we inspelen op initiatieven, integraliteit en meer bestuurlijke afwegingsruimte.
2. We verbeteren de verkeersveiligheid en bereikbaarheid, onder andere door uitvoering te geven aan de Marsroute voor de N35, inclusief verkeersveiligheidsmaatregelen, realisatie van knooppunt Raalte en de verkeersagenda.
3. Samen met de Omgevingsdienst IJsselland zorgen we voor vergunningverlening, toezicht en handhaving in het fysieke domein.

4. Het is goed wonen in Raalte voor alle doelgroepen, dus ook voor de doelgroepen die extra zorg behoeven. In alle kernen zijn er voldoende betaalbare huur- en koopwoningen voor de verschillende doelgroepen en we realiseren onze huisvestingstaakstelling voor vergunninghouders. Bij nieuwbouw stellen we daarnaast de woonwens van onze inwoners centraal, onder andere door het stimuleren van (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

4.1.1.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 1	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Nieuwbouw woningen						
Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen	2016	4,9	4,7	4,5	4,2	4
<i>Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad</i>						
Ik voel me thuis in deze buurt	2018	4,3	4	4	4	4
<i>Bron: waar staat je gemeente</i>						
% behaalde taakstelling vergunninghouders	2016	100%	100%	100%	100%	100%
<i>Bron: woonvisie</i>						
Tevredenheid over openbaar vervoer in de nabijheid	2018	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
<i>Bron: waar staat je gemeente</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.1.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We stellen een Omgevingsvisie op, waarin we onze ambities en doelen voor de leefomgeving neerleggen. De daarvoor vastgestelde kernopgaven zijn:

- Hoe geven we vorm en invulling aan de ontwikkelingen in het buitengebied, zodat het een prettige plek blijft om te wonen, werken, ondernemen en recreëren?
- Hoe zorgen we dat bestaande wijken en dorpen leefbaar en aantrekkelijk blijven?
- Hoe creëren we de optimale randvoorwaarden voor wonen, werken, ondernemen en recreëren in Raalte?

De visie stellen we op in samenspraak met de samenleving. Op basis van de visie wordt in een later stadium het omgevingsplan opgesteld en eventuele omgevingsprogramma's.

1.2 We werken waar mogelijk mee aan initiatieven. De ruimtecoach is het eerste aanspreekpunt voor initiatieven waarbij meerdere gemeentelijke disciplines geraadpleegd moeten worden.

1.3 Via het programma 'Kracht van Salland' geven we uitvoering aan een nieuwe en duurzame invulling van het buitengebied.

2.1 We blijven ons inzetten om besluitvorming over opwaardering van de N35 conform de Marsroute in deze bestuursperiode op de (landelijke) politieke agenda te krijgen.

2.2 We geven uitvoering aan de verkeersagenda, door infrastructurele maatregelen te treffen en acties uit te voeren om verkeersgedrag te beïnvloeden. Onveilige verkeerssituaties gaan we samen met betrokkenen integraal bekijken en afwegen.

3.1 Samen met de bouwondernemers geven we verder invulling aan het verbeteren van ons proces ten aanzien van de Wabo vergunningen bouw. Dit levert een betere samenwerking met de bouwondernemers op, kortere doorlooptijden en legt de focus op de gerealiseerde kwaliteit van het bouwwerk (het proces van het 'As-built' dossier).

3.2 De aanpak van vergunningverlening, toezicht en handhaving is risico gestuurd. Een vernieuwde risicoanalyse tool wordt in regionaal verband voorbereid. We houden toezicht en handhaven waar nodig, maar doen dit waar mogelijk vanuit 'de bedoeling van de regels'. Ons handhavingsbeleid wordt geëvalueerd en geactualiseerd.

4.1 We geven uitvoering aan de doelstelling 'Het is goed wonen in Raalte voor alle doelgroepen' middels het opstellen/actualiseren van de woningbouwprogrammering. In diverse kernen werken we aan de ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties.

4.2 Initiatieven voor geclusterd wonen inclusief zorg voor jongeren en ouderen, zowel in het buitengebied als in de kernen, kunnen rekenen op onze warme aandacht.

4.3 Met SallandWonen monitoren we de druk op de huurmarkt drie maal per jaar en worden aanvullende maatregelen genomen indien nodig.

4.4 Periodiek voeren we woningmarktanalyses uit en er is structureel overleg met marktpartijen. Het in 2019 uitgevoerde woningmarktonderzoek kan leiden tot het aanpassen van de woningbouwprogrammering en/of het portefeuilleplan van SallandWonen en is input voor de nieuwe woonvisie in 2020.

4.5 We maken prestatieafspraken met SallandWonen en de huurders-belangenorganisaties, over onder andere de woningvoorraad, huisvesting van bijzondere doelgroepen zoals statushouders, duurzaamheid, de omvang en beschikbaarheid van de sociale woningvoorraad en de inzet op maatschappelijk vastgoed.

4.1.1.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Implementatie omgevingswet

Voor de implementatie van de omgevingswet is voor de jaren 2021, 2022 en 2023 jaarlijks een eenmalig bedrag nodig van respectievelijk € 250.000, € 200.000 en € 150.000.

Kracht van Salland

Met het programma de Kracht van Salland blijven we de komende jaren investeren in een vitaal platteland. Voorgesteld wordt voor de uitvoering van dit programma voor de jaren 2020 tot en met 2022 jaarlijks € 70.000 beschikbaar te stellen.

Verkeersagenda

Aan de hand van de Verkeersagenda geven we uitvoering aan onze ambitie om het aantal verkeersongevallen te verminderen en het verkeersveiligheidsgevoel van weggebruikers te vergroten. Voorgesteld wordt hiervoor € 150.000 beschikbaar te stellen voor de jaren 2020 en 2021 en vanaf 2022 structureel € 200.000. De kapitaallasten van deze investeringen bedragen voor de jaren 2021, 2022 en 2023 respectievelijk € 10.950, € 21.900 en € 36.500.

Monitoren verkeersstromen

Voorgesteld wordt voor het monitoren van verkeersstromen voor de jaren 2020 tot en met 2023 jaarlijks eenmalig € 25.000 beschikbaar te stellen.

Verkeersmaatregelen bij onderhoudswerk

Voor verkeersmaatregelen bij onderhoudsinvesteringen (meekoppelkansen) wordt voorgesteld jaarlijks € 100.000 beschikbaar te stellen. De kapitaallasten bedragen voor de jaren 2021, 2022 en 2023 respectievelijk € 7.300, € 14.600 en € 21.900.

Personele inzet verkeersagenda

Voor de inzet voor de uitvoering van de verkeersagenda wordt vanaf 2022 een structureel bedrag van € 42.000 gevraagd (t/m 2021 zijn deze middelen incidenteel beschikbaar gesteld).

Parkeren stations

Bij de kadernota is voor het aanleggen van parkeerplaatsen bij de stations Raalte en Heino uitgegaan van een investering van € 750.000 waarbij ook de provincie bijdraagt. Nadere info leert dat uitgegaan kan worden van een totaalinvestering van € 570.000 waarbij de NS € 104.500 subsidieert. De kapitaallasten van de netto-investering bedragen met ingang van 2021 structureel € 33.982. Dat is € 6.982 meer dan waar bij de kadernota van is uitgegaan.

N35

We zetten ons in voor opwaardering van de N35 conform de Marsroute. Hiervoor is een nadere uitwerking van de geactualiseerde Marsroute nodig en inzet op lobby om de aanpak op de politieke agenda te krijgen bij de verschillende bestuurslagen. Voorgesteld wordt hiervoor eenmalig € 75.000 beschikbaar te stellen.

4.1.1.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

ICT en informatievoorziening implementatie Omgevingswet

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De gemeente moet hiervoor de software en informatievoorziening gereed hebben om vergunningsaanvragen en meldingen af te kunnen handelen, bestemmingsplannen (dan omgevingsplannen) te kunnen wijzigen en beheren en informatievragen rondom ruimtelijke initiatieven (denk aan bouwplannen) te kunnen beantwoorden. De aanschaf en implementatie pakken we gezamenlijk binnen DOWR op. De eenmalige aanbestedings- en aanschafkosten zijn € 96.000 in 2020. De eenmalige implementatiekosten over de jaren 2020 t/m 2023 zijn respectievelijk € 83.000, € 83.000, € 41.500 en € 31.000. De (extra) licentiekosten zijn geraamd op structureel € 17.000. VNG en Rijk overleggen nog over eventuele 'invoeringsondersteuning' gemeenten.

Voetgangersoversteekplaatsen centrum Heino en centrum Raalte

Betreft het realiseren van veilige oversteekplaatsen voor voetgangers te verbeteren in het centrum van Heino (locatie: 'het rondje om de Nicolaaskerk') en in het centrum van Raalte (locaties: Schapenstraat; ter hoogte van de supermarkten), Varkensmarkt (ter hoogte van hotel De Zwaan) en de locatie Domineeskamp (tussen de twee grote parkeerplaatsen). Onderzocht wordt nog welke passende maatregelen genomen kunnen worden en wat de kosten van deze maatregelen zijn. Vooralsnog wordt nu een p.m. raming opgenomen.

Verkenning verbindingsweg 't Fiester-N35

Het betreft een verkennende studie die aangeeft of realisatie van de verbindingsweg financieel en maatschappelijk haalbaar is. Het zou dus mogelijk moeten zijn om een verbindingsweg tussen 't Fiester en de N35 op de bajonetkruising aan te sluiten. Aansluiting van bedrijventerrein 't Fiester via een verbindingsweg valt buiten de scope van het project N35 Rijkswaterstaat en dient door de gemeente in 2020 verder verkend te worden. Voorgesteld wordt voor de verkenning € 50.000 beschikbaar te stellen.

4.1.1.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting			Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>										
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	75	48	29	29	29	29	29	29	29
2.1	Verkeer en vervoer	62	4.524	90	51	62	76	51	62	76
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		1.242	1.322	1.410	1.463	1.234	1.410	1.463	1.234
7.4	Milieubeheer	976	1.003	1.218	1.033	1.033	1.030	1.033	1.033	1.030
8.1	Ruimtelijke ordening	1.105	1.271	1.280	1.071	967	906	1.071	967	906
8.2	Grondexploitatie	-2.601	7.615	7.041	3.057	1.074	4.433	3.057	1.074	4.433
8.3	Wonen en bouwen	1.515	1.852	1.547	1.548	1.474	1.470	1.548	1.474	1.470
Totaal		1.133	17.555	12.528	8.200	6.101	9.178	8.200	6.101	9.178
<i>Baten</i>										
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	-24	-19	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-471	-1.242	-1.322	-1.410	-1.463	-1.234	-1.410	-1.463	-1.234
7.4	Milieubeheer	-19	-51	-52	-52	-52	-52	-52	-52	-52
8.1	Ruimtelijke ordening	-34	-28	-22	-22	-22	-22	-22	-22	-22
8.2	Grondexploitatie	-400	-7.471	-6.885	-5.449	-3.611	-4.433	-5.449	-3.611	-4.433
8.3	Wonen en bouwen	-1.118	-947	-938	-938	-938	-938	-938	-938	-938
Totaal		-2.066	-9.758	-9.219	-7.871	-6.087	-6.679	-7.871	-6.087	-6.679
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-933	7.797	3.309	328	15	2.499	328	15	2.499
	Onttrekkingen	-541	-5.174	265	2.607	2.608		2.607	2.608	
	Toevoegingen	3.781		-352	-145			-145		
Saldo van baten en lasten na bestemming		2.307	2.623	3.222	2.790	2.622	2.499	2.790	2.622	2.499

PROGRAMMA 2

INTEGRAAL BEHEER OPENBARE RUIJITE

4.1.2 Integraal beheer openbare ruimte

Portefeuillehouder: Wethouder J. van Loevezijn
Programmacoördinator: Domeinmanager Beheer

4.1.2.1 Wat willen we bereiken?

Onze openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente, waarbij wij het gebruik en de gebruiker centraal stellen. Wij werken aan een toekomstbestendige woon-, werk- en leefomgeving voor de inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarnaast willen we de betrokkenheid van de gebruikers van de openbare ruimte bij het beheer en onderhoud ervan vergroten.

Ook de gemeentelijke gebouwen die meestal rechtstreeks door inwoners van Raalte gebruikt worden, dienen in goede staat te zijn en voldoen aan duurzaamheidscriteria.

4.1.2.2 Relevante ontwikkelingen

Er spelen diverse sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het gebruik, de inrichting en het beheer van de gemeentelijke eigendommen. Mensen worden ouder en blijven langer thuis wonen. Dat vraagt om een openbare ruimte en gebouwen die op dit gebruik zijn aangepast.

Op het gebied van duurzaamheid, het klimaatvraagstuk en de energietransitie zien wij belangrijke veranderingen op ons afkomen. Waar mogelijk koppelen wij deze veranderingen aan de opgave in de openbare ruimte en de gemeentelijke gebouwen.

Op het gebied van de gemeentelijke watertaken staan wij aan de vooravond van het introduceren van een nieuwe manier van sturen op het beheer (risicosturing) en het implementeren van het hemelwaterbeleid.

Voor veel wijken en straten die in de jaren '60 en '70 zijn aangelegd, komt een vervangings- en renovatieopgave in beeld om de openbare ruimte in stand te kunnen houden en toekomstbestendig te maken. Niet alles kan in één keer. Om dit op een integrale wijze voor de lange termijn te kunnen realiseren is een vervangingsstrategie voor de openbare ruimte in ontwikkeling. Dit vormt de basis voor een (periodiek te actualiseren) meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte.

4.1.2.3 Doelstellingen

1. We brengen de gevraagde kwaliteit en het benodigd budget voor het beheer en onderhoud met elkaar in balans. Dit speelt bijvoorbeeld bij wegbeheer, gebouwenbeheer en het boombeheer.
2. We brengen de vervangingsopgave in de openbare ruimte in beeld.
3. We werken 'Groen samen doen' verder uit en verbreden het.
4. We zetten in op de aanleg van natuurlijke speelplekken in de wijk.
5. We implementeren de duurzaamheidsdoelstellingen (waaronder klimaat adaptieve maatregelen) binnen het programma 2 Integraal beheer openbare ruimte en de gemeentelijke gebouwen.
6. We ontwikkelen klimaat adaptief beleid.

4.1.2.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 2	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,5	3		3	
De mate waarin voldaan wordt aan de beeldkwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan <i>Bron: gemeentelijke schouwen</i>	2016	91,30%	96%		96	
Straten, paden en trottoirs in mijn buurt zijn goed begaanbaar <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,7	3		3	
In mijn buurt zijn weinig tot geen dingen kapot <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	4	3		3	
Speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar) <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,8	3		3	
In mijn buurt is voldoende parkeergelegenheid <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,5	3		3	
Mijn buurt is schoon <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,8	3		3	

4.1.2.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Voor het in balans brengen van de budgetten wegbeheer en boombeheer wordt een pakket van maatregelen uitgevoerd om de veiligheid te borgen en om kapitaalvernietiging te voorkomen.

1.2 Het op niveau brengen van de onderhoudsbudgetten doen wij aan de hand van het opstellen en actualiseren van beheerplannen. Hiermee maken wij de kosten voor de verschillende aspecten inzichtelijk, zodat een goede integrale afweging gemaakt kan worden.

1.3 We stellen een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op voor de periode 2021-2026.

2.1 Voor de vervangingsopgave in de openbare ruimte ontwikkelen wij een strategie die als basis dient voor een meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte.

3.1 Het verder uitwerken van Groen Samen Doen pakken wij onder andere op met de werkgroep Groene Agenda en waar mogelijk verbreden wij deze aanpak naar aanpalende beheergebieden. Extra middelen zetten wij in ten behoeve van het versterken van biodiversiteit en de betrokkenheid van inwoners bij het groen.

4.1 Waar de mogelijkheid zich aandient om natuurlijke speelplekken aan te leggen gaan wij dit, in overleg met buurtbewoners, verder uitwerken en realiseren.

5.1 We gaan het investeringsvoorstel rond de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen uitvoeren.

5.2 We spelen in op de klimaat- en duurzaamheidsopgave door dit op te nemen bij planontwikkeling en uitvoering in de openbare ruimte.

6.1 Het ontwikkelen van klimaat adaptief beleid en het vaststellen van de ambitie van de gemeente Raalte doen we in nauw overleg met betrokkenen.

4.1.2.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Borgen veiligheid en voorkomen kapitaalvernietiging openbare ruimte

Om de noodzakelijke veiligheid te kunnen borgen en kapitaalvernietiging te voorkomen wordt op korte termijn geïnvesteerd in het onderhoud van wegen, bomen, openbare verlichting en de onkruidbeheersing op verhardingen. De investering in de wegen betreft een investering van € 400.000 in 2020 en 2021, dit resulteert in een kapitaallast van € 19.200 welke oploopt naar € 38.400 in 2021. Voor deze investering is dekking binnen het wegbeheer. De vervangingen in de openbare verlichting bedragen € 242.000 in 2020 en € 206.000 in 2021 met een kapitaallast van € 17.466 welke oploopt naar € 32.304 in 2021. Bij de bomen hebben we een snoeiachterstand, om deze in te lopen is voor de komende 3 jaar een krediet nodig van jaarlijks € 50.000(2020, 2021 en 2022). Voor de beheersing van het onkruid op het huidige netheidsniveau is incidenteel € 110.000 benodigd in de jaren 2020 en 2021.

Ontwikkelen vervangingsstrategie en meerjaren investeringsprogramma openbare ruimte

In 2020 ontwikkelen wij een vervangingsstrategie openbare ruimte. Hierin wordt de verbinding gelegd tussen de technische- en maatschappelijke opgaven zoals de verkeersagenda, energietransitie, klimaatopgave en de levensloopbestendigheid. Op basis hiervan kan een meerjareninvesteringsprogramma worden gemaakt, integraal, gebiedsgericht en adaptief voor een periode van 4 jaren (jaarlijks te herzien). Voor het ontwikkelen van dit plan wordt voorgesteld een krediet van € 100.000 te ramen, waarvan € 70.000 in 2020 en € 30.000 in 2021. Dit kan voor € 35.000 gedekt worden vanuit de reserve IVOR.

Verbetering dienstenverlening beheer openbare ruimte

Om de dienstverlening in de openbare ruimte te kunnen verbeteren, wordt een serviceteam ingericht. Doel daarbij is om beter te kunnen reageren op wensen van inwoners met betrekking tot de leefomgeving en meldingen van inwoners sneller en kwalitatief beter te kunnen afhandelen. Om dit te kunnen realiseren, wordt voorgesteld in 2020 en 2021 incidenteel € 100.000 per jaar te ramen.

Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Voor de gemeentelijke gebouwen (behoudens het gemeentehuis waarvoor in begroting 2019 al een voorstel is overgenomen) gaan we een aantal kosteneffectieve maatregelen nemen om een CO2-reductie van 63% te realiseren en een gas- en elektrabesparing van respectievelijk 56% en 69%, vooruitlopend op het energieneutraal maken van deze gebouwen (uiterlijk 2025). De totale investering betreft € 1.185.000, dit resulteert in een kapitaallast van € 94.300. Hiertegenover staat een besparing op de energiekosten en aanwezige onderhoudsbudgetten, samen gemiddeld € 67.000 per jaar.

Klimaatadaptatie

Voor het formuleren van klimaatadaptatiebeleid in overleg en in afstemming met ketenpartners en samenleving wordt een eenmalig bedrag begroot van € 55.000. Van dit bedrag kan € 15.000 worden gedekt door verwacht restantkrediet 2019.

4.1.2.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Aanbesteding informatievoorziening openbare ruimte

Het beheerpakket van de gegevens openbare ruimte moet vervangen worden. De licentie van het huidige beheerpakket (Obsurv) is na dit jaar verlopen. Toekomstige initiatiefnemers moeten binnen het kader van de nieuwe Omgevingswet de beschikking krijgen over alle relevante data. Hiervoor zullen de DOWR-gemeenten een projectinitiatiedocument (PID) opstellen, met een visie voor de lange termijn als gevolg. De aanbesteding voor het beheerpakket, het opstellen van een PID en het aanstellen van een kwartiermaker kosten de DOWR in totaal € 120.000, volgens de verdeelmethodiek bedragen de kosten voor Raalte € 29.000.

Vorbereidingskrediet rehabilitatie Schoonhetenseweg

De kwaliteit van het asfalt op de Schoonhetenseweg is zodanig dat de verkeersveiligheid in het geding dreigt te raken. Groot onderhoud is binnen enkele jaren noodzakelijk. Verkeerskundig heeft deze weg een belangrijke functie, daarnaast wordt deze weg vaak als sluiproute gebruikt. Hiervoor willen wij een onderzoek naar de historische waarde van de weg, de kwaliteit en levensverwachting van de laanbomen in beeld brengen, de (overlast van de) verkeersstromen in kaart brengen en de opbouw van de bestaande constructie. Voorgesteld wordt hiervoor een krediet te ramen van € 65.000. Dekking voor het voorbereidingskrediet kan ten laste van de stelpost kapitaallasten.

Kredieten riolering 2020 vanuit GRP

De gemeente draagt de verantwoordelijkheid voor de (verbrede) watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Deze taken zijn beschreven in het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP). In 2020 wordt een bedrag van € 780.000 begroot aan kredieten. De hieruit voortvloeiende lasten worden gedekt door de opbrengsten rioolheffing/voorziening riolering.

Vervanging top laag kunstgrasveld VV Heino

De forse stijging van de afvoer- en verwerkingskosten van oude kunstgrasmatten en de hogere arbeidslonen en grondstofprijzen leiden tot een kostenverhoging van € 80.000 voor de vervanging van de top laag kunstgrasveld VV Heino. De extra kosten kunnen eenmalig gedekt worden vanuit de gekoppelde reserve kunstgrasvelden waarin € 80.000 extra wordt gestort vanuit de reserve renovatie sportvelden. Omdat bovenstaande een structurele doorwerking heeft op de toekomstige vervangingen van top lagen van kunstgrasvelden zal het MJOP Buitensport geactualiseerd worden.

Vorbereiden herinrichting Westdorplaan en kruising Bentinckstraat

Met het voorbereiden van de uitvoering van werkzaamheden aan de Westdorplaan (tussen Zwolsestraat en Bentinckstraat) beogen wij een plan te maken waarbij de uitvoering van twee werken wordt gecombineerd. Enerzijds heeft dit betrekking op het verbeteren van de verkeersveiligheid op de kruising Westdorplaan Bentinckstraat met een hoge prioriteit op de verkeersagenda. Daarnaast vraagt het genoemde deel van de Westdorplaan om het aanpassen van de inrichting. Aanleiding hiervoor is de recente nieuwbouw aan beide zijden van de weg. De kosten voor het voorbereiden worden geraamd op € 25.000. Voor de uitvoering van werkzaamheden zijn in beginsel middelen beschikbaar (onder andere uit de verkeersagenda en de reserve bovenwijkse voorzieningen). De kosten voor de voorbereiding kunnen worden gedekt uit de reserve bovenwijkse voorzieningen. Bij de planvorming zal moeten blijken of de beschikbare middelen toereikend zijn.

Steunvraag werkgroep 'Groene agenda'

Het nieuwe beleid 'Groen, samen doen!' kan steunen op een breed draagvlak. Er is een toenemende belangstelling bij groene organisaties en inwoners om een bijdrage te leveren aan onder andere het vergroten van de biodiversiteit. Bij een motie van uw raad van 9 mei 2019 is gevraagd om extra middelen beschikbaar te stellen voor de activiteiten van de werkgroep groene agenda. Wij ramen hiervoor € 20.000 extra voor het jaar 2020. Voor de jaren daarna zal in nader overleg een vervolgbedrag worden vastgesteld.

Afkoppelen hemelwater Zwolseweg en Dorpsstraat Heino

Wij willen dat de gemeente Raalte in toenemende mate kan inspelen op de gevolgen van klimaatverandering, in dit geval de wateroverlast. Hiervoor is het uitvoeren van maatregelen nodig. Alvorens plannen technisch tot uitvoering kunnen worden gebracht, is planvoorbereiding nodig. Inzet van middelen levert ons integraal voorbereide plannen op tot op het niveau van een voorlopig ontwerp. Naast de inhoudelijke en technische opgave krijgen wij inzicht in de financiële opgave en de mogelijkheid om werk met werk te maken. Dit alles vormt de basis waarop bestuurlijke besluitvorming kan plaatsvinden om al dan niet te investeren. Wij ramen hiervoor een totaalbedrag van € 30.000. De lasten kunnen worden gedekt uit de voorziening riolering.

Opstellen groenbeheerplan

Uit het onderzoek 'Waar staat je gemeente?' (2019) kwam opnieuw een relatief lage score naar voren omtrent het onderhoud van het groen. In een actueel groenbeheerplan, waarin acties benoemd zijn op gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit en levensloopbestendigheid, wordt de lijn uitgezet voor het toekomstig beheer van het openbaar groen. In dit op te stellen plan wordt tevens aangegeven hoe bewoners betrokken worden bij een herinrichting en het beheer van de (groene) openbare ruimte. In het beheerplan willen we de beheer- en onderhoudswerkzaamheden in balans brengen met de budgetten. Voorgesteld wordt hiervoor een krediet te ramen van € 30.000 (dit te verdelen over de jaren 2020 en 2021).

Stationsstraat Raalte

De bewoners van de Stationsstraat in Raalte hebben een plan voorgesteld om de verkeersveiligheid te verbeteren. Tevens is een groenplan gemaakt, waarmee de straat een provinciale prijs van € 25.000 heeft gewonnen (Groenste straat van Overijssel). Wij willen de aanpak en inzet van de bewoners van de Stationsstraat waarderen middels het beschikbaar stellen van extra middelen zodat de vergroening kan plaatsvinden en er verder op inrichtingsniveau aanpassingen kunnen worden gedaan die de veiligheid en leefbaarheid in de Stationsstraat bevorderen. Uit de reserve bovenwijkse voorzieningen kan een bedrag van € 35.000 beschikbaar worden gesteld. In combinatie met de prijs van € 25.000 kan € 60.000 worden geïnvesteerd. In nader overleg met de bewoners willen wij de uitvoering van de plannen in 2020 oppakken.

4.1.2.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
0.2	Burgerzaken	1					
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	507	525	1.181	1.211	1.209	1.209
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	3.955	4.909	5.544	4.596	4.404	4.421
2.2	Parkeren	224	182	156	155	152	151
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	43	29	71	71	70	68
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	1.710	2.570	2.438	2.397	2.379	2.342
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.436	2.520	2.799	2.753	2.631	2.565
7.2	Riolering	3.085	2.924	3.233	3.297	3.265	3.224
7.4	Milieubeheer			40			
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	336	306	318	316	314	314
Totaal		12.296	13.965	15.780	14.794	14.425	14.296
<i>Baten</i>							
0.2	Burgerzaken						
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-13	-13	-13	-13	-13	-13
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	-186	-105	-99	-99	-99	-99
2.2	Parkeren	-5	-2	-2	-2	-2	-2
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-72	-72	-74	-74	-74	-74
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	-16	-21	-21	-21	-21	-21
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-11	-7	-7	-7	-7	-7
7.2	Riolering	-3.958	-3.396	-3.703	-3.769	-3.736	-3.696
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	-362	-244	-234	-188	-188	-188
Totaal		-4.623	-3.860	-4.154	-4.173	-4.141	-4.101
Saldo van baten en lasten voor bestemming		7.673	10.105	11.626	10.622	10.284	10.195
	Onttrekkingen	-1.374	-2.727	484	404	404	404
	Toevoegingen	1.086	800	-2.033	-1.848	-1.786	-1.787
Saldo van baten en lasten na bestemming		7.385	8.177	10.077	9.178	8.902	8.813

PROGRAMMA 3

ONDERWIJS, WERK EN INKOMEN

4.1.3 Onderwijs, werk en inkomen

Portefeuillehouder: Wethouder J. van Loevezijn en G. Toeter
Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

4.1.3.1 Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. We streven hierbij naar een inclusieve arbeidsmarkt, een arbeidsmarkt waarin iedereen kan meedoen. Onderwijs en overheid faciliteren de ondernemers daarbij. Voor inwoners die (tijdelijk) niet mee kunnen doen, bieden wij een vangnet.

Inwoners zijn financieel gezond, hebben werk, gaan naar school, hebben een sociaal netwerk en zijn voldoende zelfredzaam. Signalen van armoede en laaggeletterdheid worden vroegtijdig gesignaleerd. Zo willen we zo veel mogelijk problemen voorkomen. Waar dit niet lukt bieden we ondersteuning om de problemen aan te pakken. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd, onderwijs, werk en inkomen gecombineerd worden.

4.1.3.2 Relevante ontwikkelingen

De afgelopen periode is het aantal inwoners met problematische schulden licht gedaald. Inwoners met financiële problemen wachten vaak lang met hulp zoeken, waardoor de gemiddelde schuldenlast hoog oploopt.

Vanuit de samenleving (partners & ervaringsdeskundigen) is behoefte aan meer regie op trajecten schulddienstverlening.

We hebben door de samenwerking met maatschappelijke partijen de doelgroep van het minimale beleid steeds beter in beeld. Inwoners weten welke regelingen er voor hen zijn en maken hier meer gebruik van.

De krapte op de arbeidsmarkt neemt verder toe. Er zijn veel vacatures die moeilijk in te vullen zijn. Tegelijkertijd staan er ook nog steeds mensen langs de kant die geen passende baan kunnen vinden. Deze discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt neemt naar verwachting verder toe. In de regio Zwolle werken we aan deze uitdaging met de Human Capital Agenda.

De economische situatie en de krapte op de arbeidsmarkt zorgden afgelopen jaar voor een relatief hoge uitstroom uit de uitkering. Het gaat hierbij vooral om de inwoners die relatief makkelijk te bemiddelen zijn naar werk. In het uitkeringsbestand dat overblijft zitten in verhouding veel inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt die minder makkelijk te bemiddelen zijn naar werk. Het is daardoor de vraag hoeveel uitstroom er het komende jaar mogelijk is.

We hebben de afgelopen jaren te maken gehad met grote wisselingen in de asielinstroom. In de toekomst is het onzeker of deze instroom opnieuw zal toenemen. Daarnaast komt de regie op inburgering met ingang van 2021 bij de gemeente te liggen.

Raalte krijgt extra middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Het doel van deze middelen is het uitbreiden van het Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)-aanbod voor peuters van 10 naar 16 uur per week en het verhogen van de kwaliteit. De uitbreiding van het aantal uren moet uiterlijk 1 augustus 2020 gereed zijn.

4.1.3.3 Doelstellingen

1. We bieden ondersteuning aan wie (tijdelijk) niet kan voorzien in het eigen inkomen en recht heeft op een uitkering.
2. Inwoners doen maximaal mee naar eigen vermogen.
3. Ons minimabeleid stelt inwoners met een laag inkomen in staat om mee te doen, inwoners weten de inkomensondersteunende regelingen te vinden en te benutten. Armoede onder kinderen wordt zoveel mogelijk voorkomen.
4. Schulden worden vroegtijdig gesignaleerd. En het aantal inwoners met problematische schulden dringen we terug.
5. Signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid is een integraal onderdeel van de dienstverlening en het beleid in het sociaal domein.
6. Voor jongeren is er een sluitende aanpak. Jongeren gaan naar school, hebben werk of een passende dagbesteding.
7. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool doordat er de mogelijkheid is om deel te nemen aan de voorschoolse voorzieningen. Voor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie.
8. We investeren vanaf de eerste dag in de integratie en participatie van statushouders in de Raalter samenleving. We zijn voorbereid op de nieuwe rol en verantwoordelijkheid ten aanzien van de inburgering.

4.1.3.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 3	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Banen						
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar. <i>Bron: diverse</i>	2018	586,4	588	590	592	594
Netto arbeidsparticipatie						
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking. <i>Bron: CBS - Arbeidsdeelname</i>	2018	71,80%	72%	72%	72%	72%
Bijstandsuitkeringen						
Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar e.o. <i>Bron: CBS - Participatiewet</i>	2018	17,5	17	16,5	16	15,5
Aantal re-integratievoorzieningen						
Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar <i>Bron: CBS - Participatiewet</i>	2018	27,4	14,8	15	16	17
% Kinderen in armoede						
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. <i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>	2015	3,13%	2,80%	2,80%	2,80%	2,80%
% Jeugdwerkloosheid						
Het percentage werkeloze jongeren (16 tot 22 jaar) <i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>	2015	0,99%	0,99%	0,99%	0,99%	0,99%
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %						
Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. <i>Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs</i>	2017	1,00%	1%	1,00%	1,00%	1,00%
Absoluut verzuim per 1.000 inwoners van 5-18 jaar						
Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar. <i>Bron: Ingrado</i>	2017	3,14	3,14	3,14	3,14	3,14
Relatief verzuim per 1.000 inwoners van 5-18 jaar						
Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar. <i>Bron: Ingrado</i>	2017	9,24	9,24	9,24	9,24	9,24
Het percentage 2,5 tot 4 jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen						
Het percentage 2,5 tot 4 jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen <i>Bron: C/JG en kinderopvangorganisatie die subsidie ontvangen voor VVE en Peuterwerk</i>	2017	90%	91%	91%	91%	91%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.3.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Door een goede poortwachtersfunctie bewaken we de toegang tot de bijstand.

1.2 Fraude en fraudepreventie pakken we binnen het sociaal domein integraal aan. We richten ons nadrukkelijk op het voorkomen van fraude door een optimale dienstverlening en duidelijke communicatie over regels, rechten en plichten. Daar waar fraude wordt geconstateerd, treden we streng op.

2.1 We investeren in onze inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, onder andere in de vorm van specifieke projecten voor statushouders en jongeren. We experimenteren met nieuwe vormen van re-integratie voor onze inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt om hen weer werk fit te maken.

2.2 De Stichting Werk Raalte ontwikkelt zich door tot een leer- werkbedrijf voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Mogelijk wordt de governance van de stichting Werk Raalte hiervoor aangepast.

2.3 Via het Werkgevers Servicepunt Regio Zwolle werken we samen met de regiogemeenten en het UWV aan een eenduidige dienstverlening richting werkgevers, waarmee we werkgevers stimuleren om zich in te zetten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

2.4 We werken, samen met de regio Zwolle, aan de hand van de Human Capital Agenda aan een toekomstgerichte arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod met elkaar in balans zijn. Om deze agenda goed de kunnen inzetten voor onze lokale opgaven, werken we samen met Raalter werkgevers en onderwijsinstellingen aan een lokale vertaling van deze agenda.

3.1 We geven uitvoering aan het in 2018 vastgestelde minimabeleidsplan 2019-2023.

3.2 De actieve samenwerking binnen het platform Raalte Armoedevrij bevordert de bekendheid, het bereik en het gebruik van onze minimaregelingen.

3.3 In samenwerking met partners van het platform Raalte Armoedevrij, is een panel gevormd van ervaringsdeskundigen. We gebruiken de input van het panel om goed aan te blijven sluiten bij de behoefte van de doelgroep.

3.4 We communiceren blijvend via verschillende kanalen en diverse partners over onze minimaregelingen en zorgen ervoor dat de mensen die het echt nodig hebben, de weg naar ondersteuning weten te vinden.

4.1 We nemen de regie op trajecten voor schulddienstverlening. Naast eventuele hulp bij het aanpakken van de schulden (financiële schulddienstverlening), wordt stevig ingezet op het aanpakken van de oorzaak die ten grondslag ligt aan het ontstaan van de schulden (maatschappelijke schulddienstverlening).

4.2 We houden de toegang tot de schulddienstverlening laagdrempelig. We hebben geen beperkende instroomcriteria. We pakken een signaal of aanvraag voor een gesprek binnen 1 week op. In crisissituaties reageren we binnen 24 uur.

4.3 In de samenwerking met partners, richten we ons op signalering van betalingsproblemen, op een snelle en adequate doorverwijzing en we stimuleren laagdrempelige informatievoorziening.

4.4 We zetten in op voorlichting en trainingen om mensen preventief te informeren over besparingsmogelijkheden, ook op scholen.

4.5 Vanuit de gemeente werkt een regisseur - samen met partners - aan het duurzaam verbeteren van de positie van inwoners in een armoede- of schuldsituatie.

5.1 We blijven preventief bezig om laaggeletterdheid tegen te gaan. Zo betrekken we laaggeletterden bij het vormgeven van informatie en aanvraagprocessen en scholen we onze eigen medewerkers en onze partners zodat ze laaggeletterdheid kunnen signaleren en kunnen doorverwijzen. We gaan op zoek naar nieuwe manieren om NT1-ers (inwoners met Nederlands als eerste taal) te bereiken bijvoorbeeld door het benaderen van werkgevers.

6.1 De leerplichtambtenaren en RMC-consulenten sluiten preventief aan en nemen deel aan het multidisciplinair casuïstiekoverleg op basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

6.2 We blijven investeren op de verbinding tussen het onderwijs, de leerplichtambtenaar, RMC-consulent en het Centrum voor jeugd en gezin. Hiermee beogen we een goede samenwerking en vroegtijdige, integrale ondersteuning aan jeugdigen.

7.1 Met de Voor- en Vroegscholen gaan we uitvoering geven aan ons plan van aanpak om de uitbreiding van het aantal uren VVE te realiseren en de kwaliteit van VVE te verbeteren.

8.1 Door uitvoering te geven aan het actieplan 'Thuis in Raalte' bevorderen we, in samenwerking met onze partners, een snelle integratie van statushouders.

8.2 Ter voorbereiding op de nieuwe wetgeving kopen we (sub)regionaal inburgeringstrajecten in. Al in de voorbereidingsfase nemen we regie door een brede intake uit te voeren en het integratieproces te monitoren. Om financiële problemen te voorkomen onderzoeken we hoe we statushouders het best kunnen ontzorgen en financieel zelfredzaam kunnen maken.

4.1.3.6 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
0.8	Overige baten en lasten		-465	-356	-430	-436	-421
4.1	Openbaar onderwijs	2	2	2	2	2	2
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.316	1.490	1.765	1.786	1.785	1.785
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	153	169	171	170	170	170
6.3	Inkomensregelingen	8.026	8.395	8.386	8.387	8.386	8.371
6.4	Begeleide participatie	5.502	5.506	5.130	5.051	4.994	4.938
6.5	Arbeidsparticipatie	509	747	484	494	504	514
Totaal		15.508	15.844	15.581	15.460	15.406	15.360
<i>Baten</i>							
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-322	-310	-441	-441	-441	-441
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-12	-3	-3	-3	-3	-3
6.3	Inkomensregelingen	-6.629	-6.130	-6.224	-6.224	-6.224	-6.224
6.4	Begeleide participatie	-159	-150	-150	-150	-150	-150
6.5	Arbeidsparticipatie	-59					
Totaal		-7.182	-6.593	-6.818	-6.818	-6.818	-6.818
Saldo van baten en lasten voor bestemming		8.326	9.251	8.763	8.642	8.588	8.542
	Onttrekkingen	-226	-412	105	101	110	118
	Toevoegingen	1.011	100	-29	-29	-29	-29
Saldo van baten en lasten na bestemming		9.112	8.939	8.839	8.714	8.669	8.631

centrum voor
jeugd en gezin
Raalte

PROGRAMMA 4

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING &
JEUGDHULP

4.1.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Portefeuillehouder: Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

4.1.4.1 Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk– extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor een goed pakket aan laagdrempelige algemene voorzieningen. Dit doen we in samenwerking met onze maatschappelijke partners. In situaties waarin dit niet voldoende is, organiseren wij gespecialiseerde en individuele voorzieningen die aanvullend zijn op de eigen mogelijkheden van inwoners en hun omgeving. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van publieke gezondheid, zorg, jeugd, onderwijs en werk en inkomen gecombineerd wordt.

4.1.4.2 Relevante ontwikkelingen

Het Rijk en de gemeenten hebben afgesproken in 10 jaar tijd tot een gefaseerde invoering van het objectief verdeelmodel voor beschermd wonen te komen en ook de doordecentralisatie op dit onderdeel in die tijd voor elkaar te krijgen. Vanaf 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld. Dit vraagt om nadere afspraken over de regionale samenwerking vanaf 2022.

Op 1 januari 2020 treedt de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in werking. Deze wet vervangt gedeeltelijk de huidige Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) en is gericht op mensen met psychiatrische problematiek. Tegelijkertijd wordt ook de Wet Zorg en Dwang (Wzd) ingevoerd die ook een gedeelte van de wet Bopz vervangt. De Wzd regelt de rechten van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening (zoals dementie) die onvrijwillige zorg krijgen.

Vanwege de vergrijzing stijgt het aantal senioren de komende jaren. De verwachting is dat het aantal 75+-ers in de gemeente Raalte tot 2030 met 54% toeneemt. Dit verhoogt naar verwachting de druk op het sociaal domein.

In samenhang met de vergrijzing neemt ook het aantal inwoners met dementie toe de komende jaren. De verwachting is dat het aantal mensen met dementie in 2030 47% hoger ligt dan op dit moment. Ook dit zorgt naar verwachting voor een hogere druk op het sociaal domein.

Het aantal beschikbare mantelzorgers neemt af. In 2015 waren er per zorgvragende nog 15 tot 20 potentiële mantelzorgers beschikbaar, in 2040 zijn dat naar verwachting nog maar 5 tot 10. Dit verhoogt naar verwachting de druk op de mantelzorgers. Daarnaast zullen mensen eerder een beroep moeten doen op professionele ondersteuning wanneer er geen mantelzorger beschikbaar is.

4.1.4.3 Doelstellingen

1. We voorkomen dat problemen ontstaan of groter worden door tijdig signaleren, aanpakken en preventie van problemen die een risico zijn voor de zelfredzaamheid. Zoals problemen in de ontwikkeling van kinderen, de lichamelijke en geestelijke gezondheid (onder andere gezonde leefstijl), opvoeding, zelfstandig wonen, dagbesteding of in de relatie, gezin of sociaal netwerk.
2. We zorgen voor goede randvoorwaarden zodat senioren, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of (psychische) kwetsbaarheid op een verantwoorde manier en zo zelfstandig mogelijk in hun eigen huis en omgeving kunnen (blijven) wonen.
3. We bieden passende ondersteuning. Inwoners (van alle leeftijden) die het niet op eigen kracht redden ontvangen adequate (maatwerk)ondersteuning.

4. We geven verder uitvoering aan de transformatie van het sociaal domein. Onze uitgangspunten en randvoorwaarde daarbij zijn:

1. Het perspectief van de inwoner is ons uitgangspunt.
2. We zorgen voor een vast en vertrouwd aanspreekpunt per inwoner.
3. We doen wat nodig is, ook als we daarvoor buiten de gebaande paden moeten treden.
4. Randvoorwaarde: we voeren de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit.

4.1.4.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 4	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement Aantal per 1.000 inwoners in de desbetreffende bevolkingsgroep. <i>Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO</i>	2018	58	59	60	61	62
Jongeren met jeugdhulp Percentage van alle jongeren tot 18 jaar <i>Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd</i>	2018	6,80%	6,80%	6,80%	6,80%	6,80%
Jongeren met jeugdreclassering Percentage van alle jongeren van 12 tot 22 jaar <i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>	2018	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%
Jongeren met jeugdbescherming Percentage van alle jongeren tot 18 jaar <i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>	2018	0,70%	0,70%	0,70%	0,70%	0,70%
Jongeren met een delict voor de rechter Percentage van alle 12 tot 21 jarigen <i>Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel</i>	2015	0,68%	0,68%	0,68%	0,68%	0,68%
Vrijwilligerswerk (%) <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	43%	43%	43%	43%	43%
Inwoners die mantelzorg geven (%) <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	51%	50%	49%	48%	47%
Tevredenheid over het aanbod van (gezondheids-) zorgvoorzieningen in de nabijheid <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2016	88%	88%	88%	88%	88%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.4.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De communicatie afstemmen op de behoefte van de inwoners.

1.2 We evalueren de kr8-samenwerking samen met onze partners en inwoners en bepalen aan de hand daarvan wat er nodig is om (de samenwerking in) het voorveld verder te versterken.

1.3 We geven structurele invulling aan meer preventieve activiteiten en expertise in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), waardoor we lokaal meer en eerder ondersteuning kunnen bieden.

1.4 We besteden aandacht aan sociale, mentale en fysieke omstandigheden van (aanstaande) kwetsbare gezinnen, dit vergroot de kansen voor baby's en peuters en kan problemen op latere leeftijd voorkomen.

1.5 Uitvoering van het programma Raalte Gezond met extra aandacht voor gezonde (sport)kantines, het voorkomen van eenzaamheid en het vergroten van de gezondheid van inwoners met een lage sociaal economische status.

2.1 Uitvoeren van het actieplan mantelzorgondersteuning, zodat mantelzorgers hun taken kunnen blijven uitvoeren zonder dat zij overbelast raken of in een sociaal isolement komen.

2.2 Uitvoering geven aan het VN-verdrag, in samenhang met het actieplan 'Zelfstandig thuis wonen' door inwoners met een beperking gelijke kansen te bieden om mee te doen aan de samenleving. Dit gaat onder andere over het toegankelijk maken van algemene voorzieningen en openbare ruimten, onderwijs, zelfstandig thuis wonen en informatievoorziening. We volgen de ontwikkelingen, signalen en behoeften en stellen waar nodig de actiepunten uit het actieplan bij.

2.3 We starten pilots om verder door te groeien naar een dementievriendelijke gemeente. Een voorbeeld hiervan is het Ontmoetingscentrum Dementie.

3.1 We starten in regioverband Midden-IJssel het proces om te komen tot hernieuwde samenwerkingsafspraken beschermd wonen en maatschappelijke opvang vanwege de door decentralisatie en objectivering van rijksmiddelen.

3.2 We starten met het aanbestedingstraject Wmo maatwerkvoorzieningen begeleiding.

3.3. We gaan de resultaatgerichte inkoop Jeugdzorg doorontwikkelen, in 2020 zullen we de doorontwikkeling van het topsegment gefaseerd gaan invoeren (via Regionaal serviceteam Jeugd IJsselland).

3.4 Uitvoering geven aan de beleidsmatige en organisatorische veranderingen die de Wet verplichte ggz (Wvvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) met zich mee brengen.

4.1 We werken aan de uitvoering van het transformatieplan, dat in 2019 is vastgesteld.

4.2 We herijken ons subsidiebeleid, zodat we de administratieve last verlichten en beter en flexibeler kunnen inspelen op vragen en ontwikkelingen vanuit de samenleving.

4.3 We werken aan de aanbesteding voor een nieuwe applicatie voor het sociaal domein, zodat ons dit in 2021 ondersteund in het integraal werken.

4.4 Samen met maatschappelijke partijen geven we vorm en inhoud aan een gemeenschappelijk beleidskader Sociaal Domein.

4.1.4.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Herijking subsidies

Als gemeente zien we kansen om vanuit ons subsidiebeleid de administratieve lasten te verlichten en beter en flexibeler in te spelen op vragen en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Daarom werken we in 2020 onder de titel 'Roalter geld dat telt' aan de herijking van ons subsidiebeleid. In 2020 ronden we de verkenningsfase af en starten we met de uitwerkingsfase. Hiervoor is een projectleider nodig, en daarom wordt voorgesteld om voor 2020 eenmalig € 80.000 op te nemen ten behoeve van de herijking van het subsidiebeleid.

4.1.4.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Transformatiebudget sociaal domein

Als gemeente Raalte willen we een impuls geven aan de transformatie in het sociaal domein. In 2019 hebben we daarom het transformatieplan '*Doen wat nodig is voor onze inwoners!*' opgesteld. In dit plan beschrijven we wat we gaan doen om dit te realiseren. Om goed aan de slag te kunnen met de verschillende projecten en acties uit dit plan is tijdelijk extra capaciteit en specifieke expertise nodig. Daarom wordt voorgesteld om in 2020 eenmalig € 500.000 beschikbaar te stellen uit de reserve zorg ten behoeve van de transformatie.

Structurele financiering voor Centrum voor Jeugd en Gezin

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) ondersteunt jeugdigen en ouders met een hulpvraag, dichtbij en op maat. Tevens biedt het preventieve voorlichting en (groeps)ondersteuning. We zien dat de inzet van het CJG werkt en zich verder doorontwikkelt. Het draagt steeds beter bij aan de gestelde doelen; ondersteuning dichtbij en op maat bieden, inzetten op preventie en het voorkomen van onnodige verwijzingen naar de specialistische jeugdhulp. Het CJG is tot nu toe bekostigd met grotendeels incidentele middelen. Structurele financiering van het CJG is benodigd om deze doelen te kunnen behalen en het CJG nog beter in te bedden in de gemeente Raalte. Daarom wordt voorgesteld om structureel € 400.000 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve zorg en de specialistische uitgaven jeugd.

Extra middelen Veilig Thuis

Door invoering van de wet Verbeterde Meldcode vanaf 1 januari 2019 is het aantal meldingen bij Veilig Thuis IJsselland met ruim 35% en het aantal adviesaanvragen met 31% gestegen. Hierdoor is de wachtlijst opgelopen en is de werkdruk bij Veilig Thuis hoog, waardoor gezinnen niet altijd tijdig geholpen worden. Om de wachtlijst op te lossen en extra in te zetten op een verbeterde samenwerking met het lokale veld, zijn extra financiële middelen nodig voor 2020. Op het moment van opstellen van de begroting 2020 waren de exacte kosten nog niet bekend. Daarom nemen we het bedrag als pm op.

4.1.4.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
0.8	Overige baten en lasten		-271	-634	-634	-637	-640
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.599	3.792	3.418	2.855	2.858	2.852
6.2	Wijkteams	725	942	1.543	1.544	1.543	1.544
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.132	1.080	1.096	1.097	1.096	1.097
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.180	6.942	7.360	7.388	7.408	7.408
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	7.115	6.472	6.479	6.379	6.279	6.179
6.81	Geescaleerde zorg 18+	-256	258				
6.82	Geescaleerde zorg 18-	246	620	744	745	745	745
7.1	Volksgesondheid	1.456	1.392	1.522	1.522	1.494	1.494
Totaal		20.198	21.227	21.529	20.896	20.787	20.678
<i>Baten</i>							
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-510	-36	-37	-37	-37	-37
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-200	-379	-379	-379	-379	-379
Totaal		-710	-415	-415	-415	-415	-415
Saldo van baten en lasten voor bestemming		19.488	20.813	21.114	20.480	20.372	20.263
	Onttrekkingen	-1.336	-1.186	175	175	175	175
	Toevoegingen	1.420	264	-800	-200	-100	
Saldo van baten en lasten na bestemming		19.572	19.891	20.489	20.455	20.447	20.438

PROGRAMMA 5

DUURZAAMHEID & ENERGIETRANSITIE

4.1.5 Duurzaamheid en energietransitie

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens, J. van Loevezijn en W. Wagenmans
Programmacoördinator: Domeinmanager E. Steen

4.1.5.1 Wat willen we bereiken?

Gemeente Raalte wil in 2050 energieneutraal zijn en voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent dat in 2030 de CO₂ uitstoot is gereduceerd met 49%. Het opwekken van elektriciteit met hernieuwbare bronnen zal steeds meer onderdeel uitmaken van onze leefomgeving. Zonnepanelen op daken, maar ook door een mix van zonneparken, windmolens en biovergisters op het land. De energietransitie, circulaire economie en de verduurzaming en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving willen we met de samenleving verder vormgeven. Voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke en publieke organisaties liggen hierin grote uitdagingen, maar ook goede kansen. Initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de verduurzaming van Raalte ondersteunen en faciliteren we. Tegelijkertijd starten we daar waar kansrijk of noodzakelijk zelf of in regionaal verband met initiatieven. We acteren continue op verschillende schaalniveau 's. Met onze regionale partners stellen we een regionale energiestrategie op. Via een bottom-up aanpak geven we dorpsgericht uitwerking aan de landelijke afspraken uit het klimaatakkoord. We inventariseren en stimuleren initiatieven uit de samenleving en werken aan een wijkgerichte warmtetransitievisie. Daarmee werken we richting 2050 toe naar de omschakeling van aardgas naar duurzame warmtebronnen om onder andere onze woningen te verwarmen.

4.1.5.2 Relevante ontwikkelingen

De duurzaamheidsopgaven vragen een fundamentele verandering van denken en handelen. Het gaat om grote maatschappelijke, economische én ruimtelijke veranderingen waarin we van iedere inwoner, elke ondernemer, de regio en tal van betrokken organisaties en instellingen iets vragen. Tegelijkertijd biedt dit ook kansen voor economische ontwikkeling. Vanuit de samenleving ontstaan steeds meer initiatieven, met name energie-initiatieven, maar ook op het gebied van biodiversiteit, water en klimaat. De initiatieven nemen toe in aantallen, maar ook in omvang en complexiteit.

Uitdagingen zoals de energietransitie en klimaatadaptatie beperken zich niet tot de grenzen van onze gemeente of regio. Er zijn diverse regio-brede en landelijke wettelijke en beleidsmatige ontwikkelingen waar we als gemeente invulling aan geven, zoals woonafspraken met de provincie Overijssel over het verduurzamen van bestaande bouw, maar ook het Klimaatakkoord, Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en het interbestuurlijk programma (IBP). Afspraken hieruit vertalen we onder andere in het ontwikkelen van een visie op klimaatadaptatie, het opstellen van een warmtetransitievisie en regionale energiestrategie.

De Eerste Kamer heeft op 4 juni 2019 het wetsvoorstel over het verbod van asbestdaken verworpen. Wel onderschrijft de meerderheid van de Kamer het einddoel van het wetsvoorstel; een asbestveilige leefomgeving. Het ministerie van Infrastructuur en waterstaat beraadt zich nu op nieuwe regelgeving. Vooralsnog gaan we door met de uitvoering van het Plan van aanpak Versnelling sanering asbestdaken. In nauwe samenwerking met de provincie en andere gemeenten in Overijssel bezien we hoe we hiermee om kunnen gaan. Voor ruim 110.000 m² gesaneerd asbestdak is inmiddels de gemeentelijke bijdrage verstrekt. Niet iedereen vraagt de gemeentelijke bijdrage aan. Het aantal gesaneerde vierkante meters asbestdak zal dus hoger zijn.

4.1.5.3 Doelstellingen

1. We streven naar een CO₂-reductie van 49% in 2030 en een energieneutraal Raalte in 2050. De energietransitie is een grote technische en sociaal-maatschappelijke opgave die we met de samenleving en onze regionale partners verder vormgeven.

2. We streven naar een duurzame leefomgeving. We stimuleren en faciliteren initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de verduurzaming van Raalte. Via een bottom-up dorpsaanpak inventariseren en stimuleren we initiatieven, zowel gericht op besparen, duurzame opwekking bij de eigen woning alsook op land.
3. We streven naar duurzame bedrijven en woningen, circulaire afvalstromen en een asbestvrije leefomgeving. We zetten in op bewustwording in de samenleving over nut en noodzaak van het verduurzamen van bedrijven en woningen, het scheiden van afval en het verwijderen van asbestdaken. Vanuit onze rol treffen we daarin de nodige maatregelen. Daarmee beogen we dat steeds meer inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen stappen zetten naar een duurzame samenleving en leefomgeving.

4.1.5.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 5	Referentie		2020	2021	2022	2023 (...)2030
	jaar	cijfer				
Fijn huishoudelijk restafval						
Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar (kg). (Beleid wordt in 2022 herijkt; inzet is nu gericht op individuele optimalisatie, geen grootschalige wijzigingen)	2019	95	94	93		
<i>Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval</i>						
Hernieuwbare elektriciteit						
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	2017	12,8%	15%	***)		49%
<i>Bron: Klimaatmonitor</i>						
Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod	2019	77%	78%	79%	*)	
<i>Bron: ROVA</i>						
Score op de tevredenheid t.a.v. afvalinzameling is voldoende	2018	7,6	7,6		7,6	
<i>Bron: 2-jaarlijkse enquête Rova</i>						
CO2 uitstoot gebouwde omgeving in de gemeente Raalte	2017	100	98	**)		49
<i>Bron: Klimaatmonitor. Cijfers afgerond op Ton*1000 CO2.</i>						
Hernieuwbare energie	2017	7,7%	9%	***)		49%
<i>Bron: Klimaatmonitor</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

*) Beleid wordt in 2022 herijkt; inzet is nu gericht op individuele optimalisatie, geen grootschalige wijzigingen.

***) Uiterlijk 2021 stelt de gemeente de warmtetransitievisie vast. Dan is ook zicht op reële streefwaarden.

**) 1 maart 2021 levert de regio het RES-bod op. Via het proces van de RES, onze lokale aanpak en de samenhang met de warmtetransitievisie bepalen we de streefwaarden voor elektriciteit en energie.

4.1.5.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1. In 2020 voeren we het proces om tot een lokale en regionale ambitie en strategie te komen voor duurzame opwek in de gemeente Raalte en de regio West-Overijssel. Dit doen we via een bottom-up aanpak. Per dorp verkennen we samen met ambassadeurs wat een passende aanpak is voor het vormgeven van de energietransitie met de samenleving. De daaropvolgende jaren gaan we per dorp aan de slag met die aanpak.

1.2. Uiterlijk in 2021 stelt de gemeente een transitievisie warmte vast, waarin duidelijk is in welke periode welke wijk van het aardgas af gaat en welke alternatieven voor aardgas er zijn. Het proces geven we de komende tijd verder vorm, mede op basis van de leerervaringen uit de pilot Energiek Westdorp. Deze pilot vervolgen we in 2020 op basis van de verkenningsfase en het procesvoorstel dat eind 2019 gereed komt.

2.1 We ondersteunen en faciliteren initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een duurzaam Raalte 2050. Voorbeelden zijn: initiatieven voor zonneparken, ondersteuning sportaccommodaties bij duurzame ideeën, Energieaanpak Bedrijven (Kring Raalter Werkgevers in samenwerking met de Energievakmannen), beoordeling en cofinanciering Leaderprojecten zoals duurzaam Mariënheem en Duurzaam Zwembad Heeten.

3.1. We zetten in op diverse communicatie -en stimuleringsactiviteiten om de samenleving aan te zetten om te verduurzamen. Voorbeelden zijn: invulling geven aan de woonafspraken met de provincie via het Energieloket, Lokaal op Maat, communicatieactiviteiten voor asbest en (zwerf)afval: Mooi Schoon.

3.2. In 2020 gaat het Energieloket 3.0 van start. Samen met provincie, samenwerkende energievakmannen en gemeente wordt momenteel verkend op welke wijze het toekomstig Energieloket het beste vorm kan krijgen.

3.3. In het 3^e kwartaal 2019 is een informatienotitie over de evaluatie van afvalinzameling aangeboden met het voorstel enkele geringe aanpassingen door te voeren. De komende jaren zal het verminderen van restafval de aandacht blijven vragen. In 2021 beoordelen we of verdergaande optimalisaties wenselijk zijn voor het jaar 2022, of zo mogelijk eerder als gevolg van landelijke ontwikkelingen.

3.4. We gaan door met de uitvoering van het Plan van aanpak Versnelling sanering asbestdaken. We volgen de ontwikkelingen in landelijke wetgeving en in nauwe samenwerking met de provincie en andere gemeenten in Overijssel bezien we hoe we hiermee om kunnen gaan.

3.5. Thema's zoals duurzaamheid, milieu, social return, sociale criteria, lokale economie en innovatie hebben een plek gekregen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 van de gemeente Raalte en worden in 2020 verder uitgerold via het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

4.1.5.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Duurzaamheid

We stellen uiterlijk in 2021 een (wettelijk verplichte) warmtetransitievisie op waarin duidelijk is wanneer welke wijk van het aardgas af gaat. De pilot Energiek Westdorp maakt onderdeel uit van deze bredere opgave. Initiatieven die bijdragen aan een duurzaam Raalte nemen toe in complexiteit en in aantallen. Daarnaast ontwikkelen we een regionale energiestrategie om te komen tot duurzame opwekking van energie in de regio. De energietransitie geven we integraal vorm via een dorpsgerichte bottom-up aanpak. Voorgesteld wordt structureel € 85.000 vrij te maken om invulling te kunnen geven aan deze ontwikkelingen.

Voor Westdorp en de warmtetransitieplannen wordt voor inzet projectleiding, communicatie, uitvoeren van (technische) haalbaarheidsonderzoeken en het organiseren van bijeenkomsten € 195.000 eenmalig voor 2020 begroot en voor 2021 eenmalig € 125.000.

Asbest

In de kadernota is het stimuleringsfonds asbestdaken aangekondigd. De ontwikkeling van het stimuleringsfonds is opgeschort, doordat het wetsvoorstel met het asbestdakenverbod door de eerste kamer verworpen is. In het najaar wordt meer duidelijk hoe de staatssecretaris met dit dossier verder wil. Het programmabureau Versnellingsdaken Asbest en diverse provincies, waaronder Overijssel, oefenen druk uit op het Rijk om ruim voor de begrotingsbehandeling duidelijkheid te geven over het stimuleringsfonds en om het fonds op 1 januari 2020 in te laten gaan. Op het moment van schrijven is nog niet duidelijk hoe zich dit verder zal ontwikkelen. Zodra hierover duidelijkheid is volgt een apart voorstel dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Daarom is het bedrag op PM gezet.

4.1.5.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Duurzaamheidsfonds

De gemeenteraad van Raalte heeft op 11 april een motie aangenomen om een duurzaamheidsfonds en/of garantiekader nader uit te werken. Via een raadsinformatienotitie is de raad geïnformeerd over de wijze waarop het college de motie oppakt. De openstelling van het duurzaamheidsfonds start begin 2020. Vanaf dan kunnen bedrijven en lokale energiecoöperaties -en verenigingen die een energie-initiatief hebben beroep doen op het fonds. Sportverenigingen en particulieren kunnen gebruik maken van al bestaande leningen en financieringsmogelijkheden.

Voor het inrichten van het fonds wordt eenmalig € 7.000 gevraagd. Voor het fondsmanagement wordt voor twee jaar (2020 en 2021) eenmalig € 17.000 gevraagd. Voor het fonds worden de gelden uit de voormalige duurzaamheidslening bij SVN van € 152.000 benut. Na evaluatie (2021) en afhankelijk van het succes van het fonds kan bezien worden of in de toekomst extra middelen noodzakelijk zijn.

4.1.5.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
7.3	Afval	2.728	2.907	2.938	2.936	2.936	2.936
7.4	Milieubeheer	128	266	522	361	218	218
Totaal		2.857	3.172	3.460	3.297	3.154	3.154
<i>Baten</i>							
7.3	Afval	-3.357	-3.531	-3.424	-3.584	-3.584	-3.584
7.4	Milieubeheer	-10	-6	-6	-6	-6	-6
Totaal		-3.366	-3.536	-3.430	-3.589	-3.589	-3.589
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-510	-364	30	-292	-435	-436
	Onttrekkingen	-101	-314	100	100	100	
	Toevoegingen	160	160	-193			
Saldo van baten en lasten na bestemming		-451	-518	-63	-192	-335	-436

PROGRAMMA 6

ECONOMIE

4.1.6 Economie

Portefeuillehouder: Wethouders D. Melenhorst, J. van Loevezijn en W. Wagenmans
Programmacoördinator: Domeinmanager E. Steen

4.1.6.1 Wat willen we bereiken?

Ondernemers zijn van groot belang voor onze lokale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Wij doen er alles aan om ondernemers optimaal te faciliteren. Door een adequaat vestigingsklimaat, goede bedrijventerreinen, ruimtelijk-economisch vitale (winkel)centra, digitale verbindingen en excellente bereikbaarheid werken wij aan een duurzame concurrerende economie die een goede uitgangspositie kan behouden en versterken.

In 2020 gaan we aan de slag met de uitvoering van de economische agenda. Samen met ondernemers(organisaties) en het onderwijs geven wij hier invulling aan. De samenwerking met ondernemers is een blijvende prioriteit, net als het continu verbeteren van onze dienstverlening, waardoor het vestigingsklimaat verbetert. Onze bedrijven moeten de kans hebben om zich in hun eigen kern te vestigen of uit te breiden. Krachtige en levendige winkelcentra zijn essentieel voor onze ondernemers en onze inwoners. We zijn in 2019 begonnen met het stadsarrangement Raalte en centrumvisie Heino.

Onze economie staat niet op zichzelf, maar is in sterke mate verbonden met de omliggende regio's. Een goede samenwerking in de regio is daarom cruciaal. De regio Zwolle is voor ons een belangrijke samenwerkingspartner om onder ander de economische agenda verder vorm te geven.

De gemeente Raalte is een aantrekkelijke gemeente om in te recreëren en te verblijven. Het aantrekken van meer toeristen, die meer uitgeven, langer verblijven en terugkomen leidt tot meer banen. In 2020 willen wij doorgaan met ambities die zijn vastgelegd in het beleidsplan Recreatie en Toerisme. Eén van de doelen is dat 'Salland' bekend staat als een interessante toeristische regio. We werken hierin actief samen met Salland Marketing. Onze evenementen zijn economisch en sociaal belangrijk voor de gemeente Raalte. We willen het ondersteunen van evenementen verder professionaliseren.

4.1.6.2 Relevante ontwikkelingen

De economische groei van de regio Zwolle was het afgelopen jaar 3,3% en dit ligt boven het landelijke gemiddelde van 2,9%. Het gaat dus economisch goed. Desondanks zijn er wel processen gaande om rekening mee te houden. De economie ontwikkelt zich door digitalisering en robotisering snel. Bedrijven moeten in de huidige economie wendbaar zijn en snel kunnen inspelen op de veranderingen. Dit vraagt veel van de ondernemer en haar medewerkers. De functies binnen bedrijven veranderen en medewerkers moeten zich bijscholen. Voor kennisinstellingen ligt er een grote uitdaging om hun onderwijsaanbod aan te sluiten bij de wensen op de arbeidsmarkt. Daarnaast wordt onze economie steeds mondialer. Voor bedrijven is het juist in deze tijd van belang dat de gemeente adequaat kan meedenken in de snel veranderende ontwikkelingen. Passende moderne bedrijfslocatie, snelle digitale ontsluiting en een sterke ondernemersdienstverlening horen hier onder andere bij.

Door een veranderend koopgedrag staat de detailhandel in de winkelcentra nog steeds onder druk. Vooral middelgrote en kleinere steden en dorpen hebben moeite om hun winkelbestand in stand te houden. Ook voor de kernen in Raalte geldt dit. Compacte, marktgerichte en toegankelijke winkelcentra hebben de toekomst.

De Regio Zwolle is al jaren een economische topregio. Wij willen dat de regio Zwolle zich blijft doorontwikkelen. De regio Zwolle heeft een nieuwe economische agenda. Onze economische agenda proberen wij hier op aan te sluiten. Om aan de slag te gaan met het toenemend tekort aan goed geschoold (technisch) personeel is een agenda 'Human Capital Regio Zwolle' opgesteld. Vanuit Raalte zijn wij hierbij aangesloten en maken wij een HCA-vertaling naar de gemeente Raalte.

Het binnenlands toerisme biedt nog maar mondjesmaat groeikansen. Groeikansen liggen bij de buitenlandse doelgroepen. Vooral de toeristische trekpleisters in Nederland hebben te maken met overtoerisme. Het nationaal beleid richt zich meer op spreiding door het land. Voor de gemeente Raalte liggen hier kansen.

4.1.6.3 Doelstellingen

1. Het streven is een stabiele top 10 positie in de lijst van MKB-vriendelijkste gemeenten in Overijssel te behouden.
2. Wij gebruiken de kansen en mogelijkheden die de Regio Zwolle (onder andere Human Capital Agenda) ons biedt en maken een vertaling naar de gemeente Raalte.
3. Wij zetten in op de realisatie van vitale en attractieve winkelcentra.
4. Het toeristisch aanbod stimuleren en faciliteren wij.
5. We willen het ondersteunen van evenementen verder professionaliseren.
6. Wij zetten in op de kansen die het in economische zin promoten en vermarkten van Raalte ons biedt.
7. We spelen in op de economische opgaven en kansen die worden uitgewerkt in de economische agenda.

4.1.6.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 6	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Vestigingen Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar. <i>Bron: LISA</i>	2018	145	148	150	150	150
Funciemenging De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. <i>Bron: LISA</i>	2018	52,3%%	53%	53%	53%	53%
Aantal toeristische overnachtingen <i>Bron: aangiften toeristenbelasting</i>	2018	296.465	295.000	295.000	295.000	295.000
Uitgifte industriegrond <i>Bron: gemeentelijke administratie</i>	2018	2,8 ha	1,3 ha*	1,3 ha	1,3 ha	1,3 ha
Stabiele top 10 positie MKB vriendelijkste gemeente Overijssel <i>Bron: onderzoek Lexnova</i>	2018	7	7	6	6	5

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV. *Op basis van regionale programmering bedrijventerreinen. Onze ambitie is om meer dan 1.3 hectare uit te geven.

4.1.6.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De Taskforce Ondernemersdienstverlening zetten we voort en samen met ondernemers selecteren we prioriteiten en maken we plannen om onze procedures te verbeteren.

1.2 In 2020 gaan we door met het startersloket en Starters-App-Raalte. ZP-Raalte voert het startersloket en starters-App-Raalte mede namens ons uit.

1.3 Op de uitgifte van bedrijfskavels (met name op De Zegge VII) plegen wij een actieve en versterkte inzet. We zetten in om extra bedrijventerrein aanbod in Heino toe te voegen.

2.1 Wij intensiveren onze inzet binnen de Regio Zwolle. We maken vanuit de regio Human Capital Agenda in samenwerking met het bedrijfsleven het onderwijs een lokale agenda. Wij positioneren onze onderwijsinstellingen en bedrijfsleven nadrukkelijk binnen de kansen en mogelijkheden en halen de banden aan met de regionale instellingen Kennispoort, Health Innovation Park, het Agrifood-cluster en PEC Zwolle United.

3.1 Om onze winkelcentra te versterken geven wij uitvoering aan de CentrumVisie Heino en het Stadsarrangement (Raalte).

4.1 De uitwerking van de 'Beleidsnota Recreatie en Toerisme (R&T) 2017-2020' geven wij nadere invulling. Ook het Actieplan van het 'Salland Kompas' voeren wij, in afstemming met buurgemeenten, ondernemers en Salland Marketing uit.

4.2 'Salland' blijft het te vermarkten toeristische merk. Salland Marketing is daarbij onze partner. We gaan in afstemming met Marketing Oost onderzoeken op welke thema's een samenwerking met de toeristische merken 'Vechtdal' en 'Twente' toepasbaar is.

4.3 Wij zetten in op het in stand houden en doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk. Het huidige kwaliteitsniveau van deze basisvoorziening is hierbij onze maatstaf.

5.1 In 2020 stellen we een nieuw beleidsplan evenementen op.

6.1 Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen gaan wij het Raalter vestigingsklimaat gericht promoten en vermarkten. Hierin nemen wij onder andere mee: Agro & Food en de maakindustrie.

7.1 We maken een actieplan circulaire economie.

4.1.6.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Economische agenda en circulair ondernemen

In het najaar van de 2019 is gestart met het opstellen van de ondernemersagenda. In 2020 worden de verschillende deelprogramma's (onder andere circulair ondernemen en Agro & Food) van de economische agenda verder uitgewerkt in uitvoeringsplannen. We stellen voor om structureel € 50.000 voor uitvoering van het economische programma en eenmalig voor het opstellen van een actieplan circulair economie € 20.000 beschikbaar te stellen.

Promotie en marketing

Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen willen we het Raalter vestigingsklimaat promoten en vermarkten. Hiervoor gaan we verschillende acties uitvoeren. We stellen voor om meerjarig, tot aan 2023, € 30.000 beschikbaar te stellen.

Economische aanpak Centrum Raalte/Stadsarrangement en Centrum Heino/Retaildeal

In samenwerking met de winkeliersvereniging en andere stakeholders hebben we een centrumvisie Heino opgesteld. Vanuit de werkgroep centrumvisie Heino worden de actiepunten uitgewerkt. We stellen voor om € 25.000 beschikbaar te stellen. Samen met de provincie Overijssel en RVO hebben we het stadsarrangement Raalte afgesloten. In 2020 worden de plannen verder vormgegeven. We stellen voor om € 10.000 beschikbaar te stellen.

Regio Zwolle

De bijdrage aan de regio Zwolle is ten opzichte van de bedragen genoemd in de kadernota veranderd. Hierin werd uitgegaan van € 65.000 eenmalig voor de jaren 2020 tm 2023. Na verdere info kan voor de jaren 2020 t/m 2023 uitgegaan worden van respectievelijk eenmalig € 48.750, € 50.625, € 52.500 en € 54.375. Daarnaast stellen we vanuit de kadernota voor om voor de jaren 2020 tot en met 2023 jaarlijks eenmalig € 20.000 voor de lokale Agro & Food agenda beschikbaar te stellen.

Evenementenbeleid

In 2020 stellen we een nieuw beleidsplan evenementen op. Op verzoek van de gemeenteraad nemen we ook de thema's evenementenverzekering en duurzaamheid mee. We stellen voor om eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen.

4.1.6.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Vorbereidingskrediet aanpak Grote Markt

Het ruimtelijk kwaliteitsplan wordt naar verwachting in het najaar van 2019 vastgesteld. In 2020 wordt het plan verder uitgewerkt. Er wordt onder andere gewerkt aan de uitvoering en ontwikkeling van de Grote Markt en het verbeteren van het verblijfsklimaat en openbare ruimte. We stellen voor om eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen voor het verder uitwerken van het ruimtelijk kwaliteitsplan en voor de voorbereiding van scenario's voor de uitvoering van de Grote Markt.

4.1.6.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
3.1	Economische ontwikkeling	309	970	640	567	563	542
5.7	Openb grn en (openlucht) recreatie	112	186	214	139	139	139
Totaal		421	1.156	854	706	702	681
<i>Baten</i>							
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-137	-142	-142	-142	-142	-142
Totaal		-137	-142	-142	-142	-142	-142
Saldo van baten en lasten voor bestemming		284	1.014	712	564	560	539
	Onttrekkingen	-37	-579				
	Toevoegingen						
Saldo van baten en lasten na bestemming		248	436	712	564	560	539

PROGRAMMA 7

SPORT, CULTUUR &
MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

4.1.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Portefeuillehouder: Wethouders D. Melenhorst, F. Niens en W. Wagenmans
Programmacoördinator: Domeinmanager E. Steen

4.1.7.1 Wat willen we bereiken?

We zetten in op het behoud van de inzet van actieve en betrokken inwoners en betrekken daar ook actief en aansprekend de jeugd bij. We zorgen goed voor ons maatschappelijk vastgoed (mfa's, dorpshuizen, sport- en cultuuraccommodaties), omdat deze voorzieningen belangrijk zijn voor een leefbaar dorp. Onderwijs is van groot belang voor onze gemeente, daar horen kwalitatief sterke, gezonde, toekomstbestendige betaalbare onderwijsvoorzieningen bij. We willen ons subsidiebeleid zodanig vorm geven dat we meer aan kunnen sluiten bij ideeën uit de samenleving. We inspireren inwoners om (nog) gezonder te leven, omdat fitte inwoners met een gezonde leefstijl beter kunnen meedoen in de maatschappij. Op cultureel gebied zorgen we voor een zichtbaar en samenhangend aanbod dat onze gemeente aantrekkelijk maakt; waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld en cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. Hierbij richten wij ons ook op de kracht en kwaliteiten van het lokale aanbod.

4.1.7.2 Relevante ontwikkelingen

De compensatieregelingen wegens de btw-vrijstelling voor sport, SPUK en BOSA, bieden geen 100% garantie dat de betaalde btw wordt vergoed. Verder hebben deze regelingen een beperkte looptijd tot en met 2023. De btw-vrijstelling Sport heeft dus een behoorlijke impact op (de exploitatie van) maatschappelijk vastgoed, met name op de MFA's en onze eigen sportgebouwen en het Sportbedrijf Raalte BV.

Momenteel, september 2019, wordt extern gespecialiseerd onderzoek gedaan naar de bedrijfsvoering en commerciële mogelijkheden van het sportbedrijf Raalte BV. Eind dit jaar zal met uw raad afstemming plaats vinden over de te maken keuzes/opties om voor het sportbedrijf tot een hernieuwd gezond evenwicht te komen.

Het Nationaal Sportakkoord vraagt van gemeenten om tot een lokaal (ingekleurd) Sportakkoord te komen. Dit proces moet samen met sportverenigingen en eventuele ketenpartners in Onderwijs en Zorg worden uitgevoerd.

Er komen steeds meer vragen en initiatieven van sportverenigingen en -stichtingen over/voor het verduurzamen van sportparken en maatschappelijk vastgoed. Sinds kort geldt voor grotere sportaccommodaties, op basis van de Wet milieubeheer, een plicht tot energiebesparing en een informatieplicht.

In zijn algemeenheid is er sprake van dalende leerlingenaantallen en leegstand in scholen. In afwijking daarvan is er in Raalte-Noord sprake van een dusdanige groei van het aantal leerlingen dat er een tekort aan ruimte ontstaat. Een andere ontwikkeling is dat er knelpunten ontstaan met betrekking tot onderhoud van de schoolgebouwen en tekorten op de exploitatie, die niet (alleen) veroorzaakt worden door het verminderde leerlingenaantal, maar ook te maken hebben met veroudering van gebouwen en hoge energiekosten.

Sinds 1 januari 2019 is er sprake van een verhoging van de normkostenvergoeding onderwijshuisvesting met 40%.

4.1.7.3 Doelstellingen

1. We bevorderen een gezonde leefstijl (fysiek en mentaal) met bijzondere aandacht voor kwetsbare inwoners.
2. We dragen zorg voor een duurzaam, toekomstbestendig en passend aanbod aan maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting.
3. We zetten in op een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod dat Raalte aantrekkelijk maakt, waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld; waarin iedereen meedoet en waarin cultuur een belangrijke verbindingsfactor is.

4.1.7.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 7	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
% Niet sporters						
Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	2016	43,20%	43,20%%	43,20%	43,20%	43,20%
<i>Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) GGD</i>						
% Beweegt voldoende						
Het percentage van de bevolking van 19 jaar en ouder dat voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezondbewegen. Deze is voor de leeftijdsgroep 18-55 jaar minimaal 5x per week een half uur matig intensieve activiteit zoals stevig wandelen of fietsen.	2016	67,40%	67,40%%	67,40%	67,40%	67,40%
<i>Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) GGD</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.7.5 Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 In het kader van Raalte Gezond het promoten van rookvrije sportterreinen en gezonde sportkantines.
- 1.2 Komen tot een Raalter Sportakkoord 2020-2023.
- 1.3 Deelname Brede regeling Combinatiefuncties. Uitvoering is onderdeel van de prestatieafspraken met het Sportbedrijf.
- 1.4 Op basis van te ontwikkelen scenario's keuzes maken om met het Sportbedrijf Raalte BV tot een nieuw evenwicht tussen exploitatiebijdrage en prestatieafspraken te komen en het Sportbedrijf te faciliteren om de gemaakte keuzes te kunnen implementeren in de bedrijfsvoering.

2.1 Als eigenaar van gemeentelijke sportaccommodaties en sportvelden zorgen voor sportvoorzieningen die voldoen aan de technische en gebruiksnormen vanuit relevante wet- en regelgeving en de verschillende sportbonden. In dat kader in 2020 zorgen voor:

- Vervanging van de top laag van het hoofdveld bij VV Heino
- Afronden opleverpunten/aanloopproblemen Nieuw Tijenraan en sluitende (demarcatie)afspraken maken over beheer en onderhoud met de hoofdaannemer en het Sportbedrijf Raalte BV.

2.2. Efficiënte en kwalitatief hoogwaardige exploitatie(verhuur) van de gemeentelijke sportaccommodaties en sportvelden door het Sportbedrijf.

2.3 Sportverenigingen en -stichtingen die willen verduurzamen ondersteunen met (verwijs)informatie en een gunstige financieringsmogelijkheid door middel van een laagrentende Stimuleringslening Sportaccommodaties.

2.4 In 2019 is gestart met nieuwbouw van basisschool de Korenbloem.

2.5 In opdracht van de gemeente gaat een extern bureau samen met de schoolbesturen nader onderzoek doen naar mogelijkheden om een aantal knelpunten qua onderwijshuisvesting (leegstand, groei in Raalte-Noord, tekorten op planmatig onderhoud en energieverbruik) structureel op te lossen. In eerste instantie moet dit leiden tot planvorming op de genoemde onderwerpen als opmaat naar het opstellen van een integraal huisvestingsplan met een langere looptijd (12-16 jaar).

3.1 Uitvoering geven aan het cultuurbeleidsplan. In 2020 wordt het cultuureducatieplan uitgevoerd, de cultuursubsidies gehandhaafd, erfgoed en beeldende kunst meer voor het voetlicht gebracht en gaat 'cultuur' bijdragen aan (de oplossing van) maatschappelijke vraagstukken. Om de verbinding tussen cultuur en zorg en cultuur en het voortgezet onderwijs te versterken wordt het aantal uren van de combinatiefunctionaris cultuur uitgebreid. Om de subsidies ten volle te benutten wordt een deel van het budget van projectsubsidie cultuur overgeheveld naar het cultuurarrangement. De Commissie Beeldende Kunst gaat als stichting verder. De bespeling van het carillon komt weer voor rekening van de gemeente.

3.2 Ruimte geven aan kunst en cultuur door lokale initiatieven te faciliteren.

3.3 De kunstensector moet ondernemend en creatiever worden. Cultureel ondernemerschap in combinatie met creatieve financiering kan rekenen op onze steun. Muzieknetwerk Salland krijgt in 2020 en 2021 opdracht om AMV-lessen in die dorpen waar dat nog niet aangeboden wordt, aan te jagen. Het HOFtheater gaan we een jaar extra financieel ondersteunen, zodat het theater meer in kan zetten op sociale, culturele en maatschappelijke activiteiten. Het idee is dat dit zich na het eerste jaar terugverdient. Om Stichting De Coöperatie, exploitant van De Maalderij, de gelegenheid te geven om door te ontwikkelen naar een robuuste, toekomstbestendige structuur, wordt de stichting in 2020 en 2021 extra financieel ondersteund.

4.1.7.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Raalte sportakkoord

Voorgesteld wordt om voor de jaren 2020-2023 jaarlijks eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Raalte Sportakkoord.

Sporthal Hoogerheyne

Voor het jaar 2021 wordt een eenmalig bedrag van € 25.000 geraamd voor kosten ondersteunend onderzoek voor scenario keuze (renovatie of nieuwbouw op bestaande of nieuwe locatie) van de sporthal Hoogerheyne.

Onderwijshuisvestingsplan

In 2020 wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld en vastgesteld. De eenmalige kosten ramen we op € 25.000.

Verbreden combinatiefunctie cultuur

Het Rijk heeft per 1 januari 2019 de regeling voor combinatiefuncties verbreed naar de zorg en het voortgezet onderwijs. Voor het verbreden van de combinatiefunctie cultuur met vier uur per week wordt structureel € 6.000 gevraagd waarvan het rijk € 2.400 bijdraagt.

Marketing HOFtheater

Het HOFtheater vraagt eenmalig € 15.000 extra voor inzet op marketing, waarmee naast het bieden van een theaterprogramma, sociale, culturele en maatschappelijke activiteiten worden aangejaagd. De totale kosten zijn € 60.000. Het theater draagt zelf € 45.000 bij.

Commissie Beeldende Kunst

Met de vaststelling van het cultuurbeleidsplan 'Cultuur verbindt de samenleving' is afgesproken de Commissie Beeldende Kunst beter te positioneren. Voor de jaren 2020 tot en met 2022 wordt jaarlijks € 12.000 gevraagd voor het beheer en onderhoud van de kunstwerken in de openbare ruimte, voor overleg met belanghebbenden en 'handgeld' om fondsen te kunnen werven voor nieuwe kunstwerken.

Aanjagen Algemene Muzikale Vorming (AMV) lessen

Voorgesteld wordt om voor de jaren 2020 en 2021 eenmalig € 5.000 beschikbaar te stellen om AMV in de dorpen waar (nog) geen AMV wordt aangeboden, aan te jagen.

Carillon

Voor het bespelen en het beheer en onderhoud van het Carillon wordt structureel een bedrag van € 9.000 gevraagd.

4.1.7.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Bijdrage Stichting De Coöperatie

Om Stichting De Coöperatie, exploitant van De Maalderij, de gelegenheid te geven om door te ontwikkelen naar een robuuste, toekomstbestendige structuur, wordt voorgesteld de stichting in 2020 en 2021 extra financieel te ondersteunen met € 2.000.

Extra storting van € 1 mln. in SVn fonds voor Stimuleringsleningen Sportaccommodaties

Het besluit om het bestedingsdoel van de Stimuleringslening Sportaccommodaties uit te breiden met 'Duurzaamheidsmaatregelen', blijkt een succes. De belangstelling bij sportclubs om te verduurzamen groeit mede door deze gunstige financieringsmogelijkheid.

Door een paar grote (aangekondigde) leningsaanvragen van € 500.000 (en meer), is de verwachting dat het rekeningcourantsaldo voor deze stimuleringslening bij de SVn begin volgend jaar is 'opgedroogd'. Het voorstel is daarom om een extra storting van € 1.000.000 in het SVn fonds te doen voor de Stimuleringsleningen Sportaccommodaties. Dit brengt een jaarlijkse last mee van de rente over de geldlening à 2,3% is € 23.000.

Bijdrage bouw kapel Heemkerkhof

De Historische Vereniging Raalte e.o. wil een rustplaats bieden door op het Heemkerkhof een kapel van 5 bij 3,5 meter met een rieten dak te bouwen: een 'kaarsen-kappelletje' met een Mariabeeld in een nisje achter een ijzeren hek (vandalismeproof). De rustplaats is altijd toegankelijk en ligt langs fietsroutes. Wellicht komt er met de kapel weer een strooiveld. Totale kosten kapel: € 40.000. De gemeente wordt een bijdrage van € 10.000 gevraagd. Daarnaast worden bedragen verwacht van de provincie, de Rabobank, uit crowdfunding en zelfwerkzaamheid.

4.1.7.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting			Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>										
4.2	Onderwijshuisvesting	3.085	2.751	2.757	2.786	2.785	2.784			
4.3	onderwijsbeld leerlingzk (schlsprtdgn)	91	97	99	99	99	99			
5.1	Sportbeleid en activering	1.570	1.680	1.552	1.500	1.481	1.481			
5.2	Sportaccommodaties (beleid)	154	150	117	163	137	135			
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	803	862	778	693	638	603			
5.4	Musea	15	15	15	15	15	15			
5.6	Media	828	849	866	866	866	866			
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	12	15	16	15	15	15			
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	13	59	23	23	23	23			
Totaal		6.570	6.479	6.223	6.161	6.059	6.021			
<i>Baten</i>										
4.2	Onderwijshuisvesting	-36	-7	-7	-7	-7	-7			
5.1	Sportbeleid en activering	-617	-625	-623	-588	-579	-579			
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	-78	-111	-100	-55	-55	-55			
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-8	-3	-3	-3	-3	-3			
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		-17	-17	-17	-17	-17			
Totaal		-740	-763	-750	-670	-661	-661			
Saldo van baten en lasten voor bestemming		5.830	5.716	5.474	5.491	5.398	5.360			
	Onttrekkingen	-695	-714	129	129	129	129			
	Toevoegingen	124	127	-179	-179	-179	-179			
Saldo van baten en lasten na bestemming		5.258	5.128	5.424	5.441	5.348	5.310			

PROGRAMMA 8

OPENBARE ORDE & VEILIGHEID

4.1.8 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder: Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator: Domeinmanager E. Steen

4.1.8.1 Wat willen we bereiken?

In de Integrale Veiligheidsstrategie (IVS) hebben we ons als hoofddoel gesteld 'het blijven van een veilige gemeente Raalte'. Wij zetten in op het behouden van een veilige woon- en leefomgeving. We doen dit samen met onze veiligheidspartners, inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers, zodat we een weerbare samenleving vormen. Naast de inzet op reguliere werkzaamheden en lopende thema's zijn er een viertal prioriteiten vastgesteld waar extra aandacht naar uit gaat, namelijk: Zorg & Veiligheid, Georganiseerde Criminaliteit, High Impact Crimes en Weerbare Samenleving.

4.1.8.2 Relevante ontwikkelingen

Actuele thema's zijn: ondermijning, toenemende polarisatie onder andere rondom dierenwelzijn, klimaat, maar ook middelengebruik (waaronder lachgas). Het is noodzakelijk om ons voor te bereiden op het effect van wereldwijde thema's op lokaal niveau, omdat dit voor onrust kan zorgen onder inwoners. We zetten met onze veiligheidspartners in op de aanpak hiervan.

De samenleving is steeds meer digitaal ingericht. Onze rol in het tegengaan van cybercrime en de samenwerking hierin met politie en justitie vraagt aandacht. Daarnaast ontwikkelt het data gestuurd werken zich, wat een bijdrage kan leveren in het bestrijden van online criminaliteit en in het inzichtelijk maken van netwerken.

4.1.8.3 Doelstellingen

1. Wij willen het veiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Raalte minimaal op het huidige niveau (rapportcijfer 7.7) houden.
2. Als gemeenschap zijn we weerbaar tegen ondermijnende criminaliteit. We hebben inzicht in wat er op het gebied van ondermijning speelt in onze gemeente.
3. Onze inwoners krijgen de juiste hulp doordat we een soepele samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen hebben.
4. We vinden het belangrijk dat de leefregels op het gebied van openbare orde en veiligheid in onze gemeente worden nageleefd.
5. Als gemeentelijke organisatie en inwoners willen we goed voorbereid blijven op rampen en crises. We willen hierin een gewaardeerd partner in regionaal verband zijn.

4.1.8.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 8	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2018	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2018	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2018	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2018	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
Verwijzingen Halt <i>Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 jongeren in de leeftijd van 12-17 jaar.</i> <i>Bron: Bureau Halt</i>	2018	13	13	13	13	13
Het aantal geregistreerde misdrijven <i>Bron: gebiedsscan/ cijfers politie</i>	2018	657	630	630	630	630
Het rapportcijfer veiligheid in de eigen buurt / woonomgeving <i>Bron: veiligheidsmonitor</i>	2016	7,7	≥ 7,7	-	≥ 7,7	-
Het aantal geregistreerde gevallen burengerucht <i>Bron: gebiedsscan/ cijfers politie</i>	2018	94	85	75	75	75
Het percentage succesvol afgeronde buurtbemiddelingen <i>Bron: rapportage buurtbemiddeling</i>	2018	69%	69%	69%	69%	69%
Het aantal overlastmeldingen <i>Bron: gebiedsscan/ cijfers politie</i>	2018	498	<498	450	450	450
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende ondersteunt. <i>Bron: waar staat je gemeente. Landelijk 31%</i>	2018	34%	-	34%	-	34%
Score: de gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels: <i>Bron: waar staat je gemeente. Landelijk 32%</i>	2018	21%	-	25%	-	32%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.8.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Ontwikkelen en uitvoering geven aan het jaarlijks Actieplan Veiligheid. We richten ons op de in de Integrale Veiligheidsstrategie vastgestelde prioriteiten, te weten: Zorg & Veiligheid, High Impact Crimes, Georganiseerde Criminaliteit en Weerbare Samenleving.

1.2 We ontwikkelen de samenwerking met politie op het gebied van openbare orde en veiligheid door. We zorgen voor een afgestemde aanpak op de bestuurlijke bevoegdheden van de burgemeester, bijvoorbeeld bij opiumdelicten of het aantreffen van inbrekerswerktuig. Daarnaast zorgen we voor een integrale advisering rondom evenementen.

1.3 We stellen met onze Veiligheidspartners (politie, veiligheidsregio en openbaar ministerie) gezamenlijke prioriteiten vast en zorgen voor een afgestemde aanpak.

1.4 We zijn betrokken bij de uitwerking en uitvoering van de thema's genoemd in de Beleidsagenda 2019-2023 van de Veiligheidsregio IJsselland. We zorgen voor lokale borging van de afspraken die vastgelegd zijn in het regionaal Crisisplan. We maken samenwerkingsafspraken met de Veiligheidsregio rondom het project 'Veilig Wonen'.

1.5 We spelen actief in op en ondersteunen veiligheidsinitiatieven vanuit de samenleving. Daarnaast voeren we in 2020 lokaal de tweejaarlijkse Veiligheidsmonitor uit.

1.6 We geven prioriteit aan de bestrijding van High Impact Crimes, zoals woninginbraken en geweldsmisdrijven. We zetten in op zelfredzaamheid door middel van het faciliteren en stimuleren van initiatieven en het geven van voorlichting op het gebied van preventie en veiligheid. Afhankelijk van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek in 2019, gaan we in 2020 over tot het plaatsen van één of meerdere ANPR-camera's (automatic number plate recognition) langs N-wegen in de gemeente om verdachte personen en voertuigen in beeld te krijgen en zo diefstal en inbraken te voorkomen.

1.7 Het instrument buurtbemiddeling wordt voortgezet t/m 2023. In 2020 zal er extra ingezet worden op het vergroten van de bekendheid van buurtbemiddeling in de gemeente, zodat het aantal meldingen groeit en het aantal escalaties vermindert.

2.1 Als gemeente stimuleren we de meldingsbereidheid onder onze medewerkers en inwoners op het gebied van verdachte situaties, onder andere ondermijning en woninginbraak. We geven voorlichting en bieden een handelingsperspectief. We bekijken of het digitaal melden van signalen door medewerkers van onze organisatie mogelijk is.

2.2 Op basis van het Ondermijningsbeeld 2019, wordt in 2020 het project Veilig Buitengebied verder ontwikkeld. Ook voor het thema drugsgebruik wordt de lokale situatie in beeld gebracht. We zorgen in beide gevallen voor een integrale aanpak met onze lokale (veiligheids)partners.

3.1 Op basis van de uitkomsten van de pilot in 2019, worden in 2020 afspraken gemaakt met het Veiligheidshuis over de regierol (regionaal en lokaal) in complexe domeinoverstijgende casuïstiek (waaronder Veelplegers, jeugd en GGZ gerelateerd).

4.1 Ons handhavingsbeleid is erop gericht om een bijdrage te leveren aan een veilig en leefbaar Raalte. In 2019 is de uitvoering van de handhavingstaken geëvalueerd. In 2020 verkennen we het gewenste ambitieniveau voor de uitvoering van de handhavingstaken en bereiden we besluitvorming voor. Het doel is om gevolgen hiervan in de kadernota 2022 op te nemen. Vooruitlopend daarop gaan we vanaf 2020 structureel meer inzet plegen op de handhaving in de openbare ruimte door extra inzet van boa's.

5.1 Om goed voorbereid te zijn op rampen en crisis, organiseren we in regionaal verband frequent trainingen en oefeningen voor betrokken functionarissen. We stimuleren inwoners na te denken over hun eigen rol bij incidenten en crisis. In dit kader organiseren we met de Veiligheidsregio een ontruimingsoefening in een object met kwetsbare inwoners.

4.1.8.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Integrale veiligheidsstrategie 2019-2022

Conform de kadenota 2020-2023 wordt voorgesteld om voor het project Buurtbemiddeling voor de jaren 2020 tm 2023 jaarlijks eenmalig € 20.000 beschikbaar te stellen. Voor het Keurmerk Veilig Ondernemen: jaarlijks € 5.000 van 2020 t/m 2023. Voor het plaatsen van ANPR-camera's langs de N-wegen: in 2020 eenmalig € 15.000 en vanaf 2020 € 10.000 structureel.

Handhaving

Voorgesteld wordt om voor het kwantitatief en kwalitatief versterken van de inzet van BOA's in het openbaar gebied vanaf 2020 structureel € 60.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast wordt voorgesteld om gedurende twee jaar (2020 en 2021) € 90.000 beschikbaar te stellen voor het aantrekken van een senior handhaver en om eenmalig € 10.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen en aanschaffen van een nieuwe risicoanalyse VTH.

4.1.8.7 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting		Begroting	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.396	2.402	2.520	2.519	2.519	2.518
1.2	Openbare orde en veiligheid	539	545	849	815	734	717
Totaal		2.934	2.947	3.368	3.334	3.253	3.235
<i>Baten</i>							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-177	-171	-182	-182	-182	-182
1.2	Openbare orde en veiligheid	-32	-56	-56	-56	-56	-56
Totaal		-208	-227	-238	-238	-238	-238
Saldo van baten en lasten voor bestemming		2.726	2.720	3.131	3.096	3.015	2.997
	Onttrekkingen	-9					
	Toevoegingen						
Saldo van baten en lasten na bestemming		2.717	2.720	3.131	3.096	3.015	2.997

PROGRAMMA 9

BESTUUR & DIENSTVERLENING

4.1.9 Bestuur en dienstverlening

Portefeuillehouder: Burgemeester M. Dadema en wethouder J. van Loevezijn
Programmacoördinator: Domeinmanager W.A. Overweg

4.1.9.1 Wat willen we bereiken?

Raalte is en blijft een zelfstandige gemeente. Een aantal maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, vraagt om regionale samenwerking. Raalte neemt deel aan deze samenwerking en behoudt hierbij de mogelijkheid zelfstandig beleid te ontwikkelen. De ervaring die we met overheidsparticipatie hebben opgedaan zetten we voort en de ingezette weg naar bestuurlijke vernieuwing zetten we door. We zetten erop in producten en diensten te digitaliseren, maar ook blijft het mogelijk om het gemeentehuis te bezoeken om diensten fysiek af te nemen. In al onze uitingen willen we helder en begrijpelijk communiceren.

4.1.9.2 Relevante ontwikkelingen

Complexe opgaven, zoals de Omgevingswet en de energietransitie, vragen om een sterke democratie en een bestuur dat in staat is om problemen aan te pakken en dat te doen op een wijze die aansluit bij de eisen van deze tijd.

Als eerste overheid blijft de dienstverlening aan inwoners, organisaties en instellingen de essentie van ons werk: excellente dienstverlening daar waar het er voor inwoners toe doet. In alles zoeken wij proactief de verbinding met onze omgeving: klanten, collega's en ketenpartners. Ten aanzien van de dienstverlening worden steeds meer producten digitaal aangeboden.

Regionaal is meer aandacht voor de sturing op de verbonden partijen.

De komst van de Wet open overheid (Woo) heeft tot doel overheden transparanter te maken. De Woo moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De kern van de wet is dat overheidsorganisaties verplicht zijn om meer categorieën documenten actief openbaar te maken dan nu het geval is. De verwachting is dat de nieuwe wet in het najaar aan de Tweede Kamer wordt aangeboden en in 2020 in werking treedt.

4.1.9.3 Doelstellingen

1. Wij zijn voor onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en mede overheden een gewaardeerd partner door te luisteren naar de vraag achter de vraag, mee te denken hoe het wél kan en bij ideeën en initiatieven naast inwoners en initiatiefnemers te staan.
2. De raad en het college hanteren een open bestuursstijl, zijn transparant in de besluitvorming en staan open voor initiatieven vanuit de bevolking. We hebben daarbij de ambitie ook inwoners te betrekken die minder actief zijn of achterblijven. Dit moet leiden tot meer vertrouwen van onze inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.
3. De inwoners van de gemeente Raalte zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente, zowel over het aanbod van diensten als de afhandeling door medewerkers. Wij ondersteunen inwoners, vrijwilligers, verenigingen, plaatselijke belangen etc. zodat zij vaardigheden en capaciteit hebben om maatschappelijke vraagstukken mede op te pakken.
4. We werken aan maatschappelijke opgaven op de schaal die passend is bij die opgave. (Denk hierbij aan buurt-, kern-, regio-, provincie- en landelijk niveau).

4.1.9.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 9	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Demografische druk De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar. <i>Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek</i>	2018	77,1%	78,0%		78,0%	
Hoeveel vertrouwen heeft een inwoner in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,2	3,3		3,4	
De gemeente doet wat ze zegt <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,1	3,2		3,3	
De gemeente stelt zich flexibel op als dat nodig is <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,2	3,3		3,4	
De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar burgers <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,2	3,3		3,4	
De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,3	3,4		3,5	
Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,4	3,5		3,6	
De medewerker verraste mij aangenaam met de service die hij/zij verleende <i>Bron: waar staat je gemeente</i>	2018	3,4	3,5		3,6	

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.9.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In 2020-2023 bouwen we verder aan een communicatieve organisatie waar contact met de samenleving centraal staat. We werken aan aansprekende communicatie via social media, verbeteren de toegankelijkheid van de website, actualiseren de huisstijl en dragen bij aan projecten zoals duurzaamheid, implementatie van de omgevingswet en de doorontwikkeling van de Kr8 van Raalte.

1.2 We onderzoeken en experimenteren met nieuwe vormen van contact zoeken zoals wijksafari's in de buurt waarin we in gesprek gaan met bewoners over de leefbaarheid in hun buurt. We werken daarin samen met andere partijen die ook in de wijk actief zijn zoals Salland Wonen en Wijz Welzijn.

1.3 We zetten een continu leerproces in op het gebied van burger- en overheidsparticipatie zodat we niet elke keer het wiel opnieuw hoeven uit te vinden aansluitend bij de organisatie ontwikkeling. Hiervoor ontwikkelen we een denkraam participatie gevuld met ervaringen, goede voorbeelden en tools die helpen bij het ontwikkelen van participatietrajecten. De resultaten van het onderzoek van Berenschot naar succesfactoren van participatietrajecten in de gemeente Raalte worden daarin meegenomen.

1.4 We intensiveren onze samenwerking met basisscholen, Carmel College Salland en Landstede op gebied van actief burgerschap, waaronder het jaarlijkse scholierendebat en de start van de kindergemeenteraad.

1.5 We willen leren van klachten en adviezen van de Overijsselse Ombudsman en zetten daar ook op in.

2.1 We werken sinds oktober 2018 met een andere vergaderstructuur en –cultuur (rond de tafel gesprekken) zoals voorgesteld in het initiatiefvoorstel bestuurlijke vernieuwing en doen hiermee ervaring op. Tussentijdse aanpassingen worden in overleg met de agendacommissie gedaan.

2.2 We bereiden ons voor op de komst van de Wet open overheid afhankelijk van de besluitvorming in het parlement.

2.3 We doen mee aan de Quick Scan Lokale Democratie die wordt aangeboden door Binnenlandse Zaken vanuit het landelijke programma Democratie in Actie. De scan brengt in kaart hoe het staat met de lokale democratie in onze gemeente en helpt ons bij de afweging voor het invoeren van een burger- of inwonerspanel.

2.4 De uitkomsten van de verkenning rondom Heeten Begroot worden eind 2019 aangeboden aan de gemeenteraad. Afhankelijk van de besluitvorming gaan we hiermee in 2020 aan de slag.

2.5 We ondersteunen de gemeenteraad bij het evalueren van het Roalter akkoord, waarbij de samenleving actief wordt betrokken.

3.1 De ambitie op dienstverlening wordt verder uitgevoerd. In de komende jaren werken we aan de optimalisatie van de geprioriteerde producten en/of diensten. We evalueren onze dienstverlening kort cyclisch en zetten verder in op de ontwikkeling van onze online dienstverlening en onderzoeken nieuwe contactmogelijkheden zoals bijvoorbeeld chat.

4.1 We nemen actief deel in regionale en landelijke samenwerking om onze maatschappelijke opgaven te realiseren, zoals de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Regio Zwolle en het Regionaal Serviceteam Jeugd (RSJ) IJsselland.

4.1.9.6 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Bestuurlijke vernieuwing en onderzoek invoering burgerpanel

We blijven inwoners stimuleren om op een andere manier met ons als gemeente samen te werken ('Right to Challenge' en burgerbegroting). Daarnaast is een motie aangenomen waarbij de raad, het college vraagt te komen met een concreet plan voor de invoering van een burgerpanel of een beter alternatief. Bestuurlijke vernieuwing staat uiteraard niet op zichzelf. Het is bedoeld om onze lokale democratie en gemeenschapszin verder te ontwikkelen. We zien een burgerpanel als een instrument om onze inwoners meer invloed te geven op zijn of haar leefomgeving en niet als doel. De invoering daarvan schept dus verwachtingen bij inwoners en verplichtingen bij ons als bestuur. Om de invoering van een burgerpanel of een beter alternatief zorgvuldig te onderzoeken, gaan we gebruik maken van het uitvoeren van een Quick Scan (zie actie 2.3). De uitkomsten geven ons richting voor daadwerkelijke invoering van nieuwe vormen van samenwerken. Voorgesteld wordt in 2020 incidenteel € 52.000 te ramen waarvan € 27.000 aan personele inzet en € 25.000 aan handgeld. Vanaf 2021 t/m 2023 zal dit incidenteel € 104.000 bedragen, waarvan € 79.000 aan personele inzet en € 25.000 aan handgeld.

Dienstverlening Publiek

De vorm van de dienstverlening is een lokale keuze, waarbij we merken dat de maatschappelijke behoefte verandert. Door middel van de openingstijden en het werken op afspraak willen we aansluiten bij de externe behoefte. Daarnaast zetten we in op het invoeren van klantpanels om de klantwens te verdiepen. Op deze manier creëren we meer zeggenschap voor de inwoners, ondernemers, partners en verenigen. Aan de hand van kortcyclisch meten, weten wij hoe klanten onze dienstverlening waarderen en wat onze klanten willen. De uitkomsten van deze onderzoeken gebruiken wij om dienstverlening te verbeteren en nog beter te laten aansluiten op de wensen van de klant.

Uit de kadernota: Om de 'Ambitie in Dienstverlening' verder te brengen verbreden we de tien prioritaire diensten en producten naar het continu (kort cyclisch) verbeteren van onze dienstverlening. Richting de kadernota 2021 volgt er een sluitend voorstel voor de openingstijden van de balies in relatie tot de omvang van de formatie en de legesopbrengsten. Voorgesteld wordt voor het werken op afspraak (incl. openingstijden) en het kort cyclisch meten incidenteel respectievelijk € 30.000 en € 20.000 beschikbaar te stellen in de jaren 2020 en 2021. Daarnaast in 2020 eenmalig 60.000 beschikbaar te stellen om de terugloop in legesopbrengsten op te vangen.

4.1.9.7 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Vervangingen migratie Content Management Systeem (CMS) website

De techniek (CMS) waarin de website van de gemeente Raalte www.raalte.nl is gebouwd, wordt vanaf november 2021 niet meer ondersteund. Om een veilige website te garanderen moet deze worden vervangen. De vervanging wordt binnen Dimpact aanbesteed en uitgevoerd. Het aandeel van Raalte (verplicht nieuw beleid; autonome ontwikkeling) voor de aanbesteding is een eenmalige uitgave van € 10.000 in 2020 en voor de migratie van de website in 2021 eenmalig € 25.000.

Bijdrage viering 75 jaar Vrijheid

In 2020 vieren wij in Nederland 75 jaar in vrijheid. De vrijheid wordt ieder jaar gevierd, maar 75 jaar vrijheid wordt een speciale editie. Ook in Raalte willen wij hier aandacht aan besteden. Er zullen op verschillende plekken binnen onze gemeente activiteiten en festiviteiten plaatsvinden. De gemeente organiseert niet zelf, maar wil wel faciliteren in ondersteuning. De kosten worden begroot op eenmalig € 20.000.

4.1.9.8 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>							
0.1	Bestuur	2.101	1.972	2.169	2.201	2.183	2.175
0.2	Burgerzaken	924	702	691	692	640	643
7.5	Begraafplaatsen en crematie	17	11	13	13	13	13
Totaal		3.042	2.685	2.872	2.906	2.836	2.831
<i>Baten</i>							
0.1	Bestuur	-207	-175	-235	-235	-235	-235
0.2	Burgerzaken	-669	-443	-338	-398	-398	-398
Totaal		-876	-618	-573	-633	-633	-633
Saldo van baten en lasten voor bestemming		2.166	2.067	2.298	2.272	2.203	2.197
	Onttrekkingen	-3	-10				
	Toevoegingen						
Saldo van baten en lasten na bestemming		2.163	2.057	2.298	2.272	2.203	2.197

HOOFDSTUK 4.2

OVERZICHTEN

OVERZICHT
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN,
RESULTATEN & ONVOORZIEN

4.2.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens

Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.2.1.1 Inleiding

BNG Bank is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. De samenwerking is indirect dienstbaar aan de uitvoering van alle gemeentelijke taken.

4.2.1.2 Belastingen

Binnen dit onderdeel worden onder andere de gemeentelijke belastingen weergegeven, zoals onroerende zaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) is het kennisinstituut op het gebied van lokale en regionale lasten. Via www.waarstaatjegemeente.nl kan eenvoudig bekeken worden wat de woonlasten voor een huishouden zijn. Deze site gebruikt als brongegevens de gegevens van COELO. De gegevens van COELO zijn voor 2020 nog niet bekend. Aangezien COELO van andere basisgegevens uitgaat, zijn de woonlasten van COELO niet te vergelijken met de gemiddelde lokale lastendruk van Raalte. De meest actuele gemiddelde WOZ-waarde van de gemeente Raalte is die van 2018. Voor een verdere toelichting op de belastingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

4.2.1.3 Nieuw beleid kadernota 2020-2023

Informatiemanagement

Om de gestelde doelen ten aanzien van informatiemanagement en digitale transitie te behalen, is het noodzakelijk om een programmamanager digitale transitie aan te trekken en een programma op te stellen. De kosten hiervoor worden voor 2020 geraamd op € 60.000 en voor 2021 en 2022 op jaarlijks € 90.000. Daarnaast is voortzetting van het domeinoverstijgende kernteam informatiemanagement (ofwel het SIO) noodzakelijk. De kosten voor de inzet van de voorzitter zijn vanaf 2020 structureel € 17.500 per jaar.

4.2.1.4 Nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Aanbesteding e-HRM systeem

Aanbesteding van het e-HRM systeem en het salarissysteem is noodzakelijk. Het contract van het e-HRM systeem kan niet verlengd worden. Het salarissysteem wordt niet meer op locatie ondersteund. De totale kosten voor de aanbesteding bedragen € 130.000. Voor Raalte betekent dit een eenmalige uitgave voor 2020 van € 31.200.

Bescherming persoonsgegevens

De algemene verordening gegevensbescherming eist structureel en aantoonbaar waarborgen van de privacyregels. Dit gebeurt onder andere door het inrichten en actueel houden van een verwerkingenregister, het periodiek uitvoeren van verplichte data protection impact assessments op risicovolle processen (DPIA's) en het toezicht houden door de Functionaris Gegevensbescherming.

In de periode 2020-2022 zijn we verplicht DPIA's uit te voeren van alle processen waar de gegevensverwerking waarschijnlijk een hoog privacyrisico oplevert voor de personen van wie gegevens verwerkt worden. Voor Raalte gaat het om 33 processen in 3 jaar. Het voor de eerste keer opzetten en uitvoeren van de DPIA's vraagt aanzienlijk meer tijd dan het hierna consolideren. Hiervoor is voor de periode 2020-2022 jaarlijks € 35.000 incidenteel budget nodig.

4.2.1.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren algemene dekkingsmiddelen	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Woonlasten éénpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. <i>Bron: COELO</i>	2019	€ 699	ntb	ntb	ntb	ntb
Woonlasten meerpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. <i>Bron: Coelo</i>	2019	€ 736	ntb	ntb	ntb	ntb
WOZ-waarde woningen De gemiddelde WOZ waarde van woningen x € 1.000. <i>Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken</i>	2019	€ 233	ntb	ntb	ntb	ntb

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.2.1.6 Wat mag het kosten?

€ x 1.000		Rekening Begroting			Begroting			Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<i>Lasten</i>										
0.4	Overhead	11.118	10.564	10.265	9.889	9.733	9.447			
0.5	Treasury	3.207	-200	237	237	236	236			
0.61	OZB woningen	173	169	191	179	179	179			
0.62	OZB niet woningen	179	160	182	169	169	169			
0.64	Belastingen overig	33	31	35	33	33	33			
0.8	Overige baten en lasten	21	3.530	2.278	2.572	2.387	2.979			
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	88								
0.10	Resultaat rekening van baten en lasten	485								
2.1	Verkeer vervoer (kaplasten nutsvoorz)	25	17	14	9	5	5			
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	9	11	13	12	12	12			
Totaal		15.339	14.283	13.215	13.099	12.753	13.059			
<i>Baten</i>										
0.4	Overhead	-1.070	-760	-655	-655	-633	-633			
0.5	Treasury	-4.657	-1.632	-1.598	-1.588	-1.603	-1.598			
0.61	OZB woningen	-5.045	-5.121	-5.215	-5.256	-5.284	-5.312			
0.62	OZB niet woningen	-2.989	-3.112	-3.170	-3.170	-3.170	-3.170			
0.64	Belastingen overig	-43	-53	-40	-40	-40	-40			
0.7	Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds	-48.885	-51.953	-52.864	-52.879	-52.440	-52.997			
0.8	Overige baten en lasten	-258	-86	-30	-30	-30	-30			
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	-355	-348	-374	-374	-374	-374			
Totaal		-63.302	-63.065	-63.947	-63.992	-63.574	-64.155			
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-47.963	-48.781	-50.732	-50.892	-50.820	-51.096			
	Onttrekkingen	-9.451	-4.122	1.167	1.167	1.167	1.167			
	Toevoegingen	9.103	3.450	-4.564	-2.592	-1.777	-1.059			
Saldo van baten en lasten na bestemming		-48.311	-49.453	-54.130	-52.318	-51.431	-50.988			

OVERZICHT OVERHEAD

4.2.2 Overzicht overhead

Portefeuillehouder: Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator: Directeur H. van Es

4.2.2.1 Inleiding

Vanaf 2017 kennen we een apart overzicht overhead en worden deze kosten niet meer toebedeeld aan de beleidsvelden. Onder de overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dat zijn de kosten voor mensen (zoals juridisch, financieel en personeelsadviseurs, managementondersteuning, domeinmanagers) en ondersteunende middelen (zoals huisvesting en ict). Doel is om de raad meer inzicht te verschaffen en meer zeggenschap te geven over deze kosten.

4.2.2.2 Overhead

De organisatie verandert door vertrek van ambtenaren (bijvoorbeeld regionale samenwerking) of door het verwelkomen van nieuwe ambtenaren bij taakuitbreiding (bijvoorbeeld sociaal domein). We constateren dat dergelijke organisatiewijzigingen niet één op één te vertalen zijn in de kosten voor overhead.

Analyse van de overheadkosten leert dat er drie soorten zijn:

1. Kosten die niet of zeer beperkt beïnvloedbaar zijn. Dit zijn de vaste kosten overhead, hoofdzakelijk het gebouw. De hoogte van deze kosten is onafhankelijk van het aantal fte.
2. Beïnvloedbare kosten, oftewel indirecte kosten op de PIOFACH-functies (Personeel Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting), die deels afhankelijk zijn van het aantal fte.
3. Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte.

ad. 1 Niet beïnvloedbare kosten.

De kosten blijven in principe gelijk. Daling van fte betekent wel, dat dezelfde kosten door minder mensen worden gedragen. Daardoor stijgt het uurtarief van de medewerkers en worden onze diensten en producten duurder. Daarom moeten we kritisch zijn op deze kosten.

ad. 2 Beïnvloedbare kosten voor de PIOFACH-functies.

Binnen onze organisatie hebben we verschillende functies die de medewerkers ondersteunen in het primaire proces, zoals de adviesfuncties, management en secretariaten. De kosten voor deze ondersteunende taken hebben een ondergrens, we kunnen immers niet zonder. Bij een bezuiniging van 3 fte kunnen we niet per direct een fte wegbezuinigen, maar bij het afstoten van taken en bijvoorbeeld vertrek van 15 fte moeten we kritisch kijken naar het effect op het takenpakket van deze functies. Daarom kunnen we niet per fte aangeven of dit leidt tot wijzigingen in deze overheadkosten, maar moeten we naar deze functies kijken als er significante wijzigingen zijn in de fte.

ad. 3 Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte.

Hierbij kun je denken aan een stukje ict-kosten en opleidingsbudget. We lopen de budgetten voor overhead door om deze kosten eruit te filteren. Deze overheadkosten dalen of stijgen één op één met afname of toename van fte.

In 2020 gaan we kijken naar de effecten van wijzigingen in de omvang van de organisatie op onze overheadkosten en brengen we de hoogte van deze verschillende overhead kosten in beeld.

4.2.2.3 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren overzicht overhead	Referentie		2020	2021	2022	2023
	jaar	cijfer				
Formatie						
Fte per 1.000 inwoners <i>Bron: kerngegevens begroting 2020 gemeente Raalte</i>	2019	5,73	5,69	5,69	5,69	5,69
Bezetting						
Fte per 1.000 inwoners *) <i>Bron: personeelsadministratie gemeente Raalte</i>	2019	5,55	5,69	5,69	5,69	5,69
Apparaatskosten						
Kosten per inwoner **) <i>Bron: begroting 2020 gemeente Raalte</i>	2019	€ 545	€ 529	€ 529	€ 523	€ 518
Externe inhuur						
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen ***) <i>Bron: Bijlage L Inzicht in Loonkosten/ begroting 2020</i>	2019	12%	14%	14%	14%	14%
Overhead						
% van totale lasten ****) <i>Bron: begroting 2020</i>	2019	11%	9%	9%	10%	9%

*) Bezetting 2019 op basis van (werkelijke) bezetting per 1 januari 2019

**) Dit zijn de overheadkosten plus de personeelsgebonden kosten die zijn toegerekend aan de programma's.

***) Referentie jaar: betreft werkelijke uitgaven per 1 september 2019 in relatie met de begrote uitgaven over dezelfde periode.

****) In 2020 zijn bepaalde kosten onder een ander taakveld ondergebracht.

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.2.2.4 Overzicht overhead

Bedragen in €

Taakveld	Omschrijving	Rekening 2018	Prim begr 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
004	Overhead saldo van lasten en baten	9.993.584	9.681.353	8.625.735	8.637.930	8.589.844	8.368.329
	Specificatie van lasten en baten:						
	Management	1.246.619	1.249.140	1.275.722	1.275.722	1.282.822	1.275.722
	Bedrijfsvoering	2.528.966	3.360.162	2.808.055	2.799.767	2.782.732	2.751.988 1) en 2)
	Gebouwenbeheer	46.458	26.793	4.107	3.541	2.960	2.366 1)
	Receptie en KCC	311.500	779.663	771.668	706.329	706.329	642.065 1)
	Bestuursondersteuning	338.620	308.753	94.180	94.180	94.180	94.180 1)
	ICT	3.163.659	3.191.760	3.417.618	3.394.066	3.393.990	3.303.982 2)
	Inkoop	51.363	52.403	54.337	54.337	54.337	54.337
	Facilitair en Financiën	2.883.661	1.456.856	1.338.888	1.434.556	1.423.507	1.394.702 1)
	Financiële administratie	304.371	308.780	310.983	310.255	308.810	308.810
	Personeel en salarisadministratie	137.476	126.681	128.189	128.189	128.189	128.189
	Bedrijfsvoeringsraad	-1.153	0	0	0	0	0
	Stelpost door te berekenen aan produkten	467.987	0	0	0	0	0
	Overige	142.919	304.576	113.934	128.934	103.934	103.934 2)
	Waarvan dekking:						
	Afvalstoffenheffing	-125.524	-90.882	-97.303	-97.303	-97.303	-97.303
	Riolering	-313.652	-348.718	-378.907	-378.907	-378.907	-378.907
	Bouwgrondexploitaties	-536.010	-429.628	-417.012	-417.012	-417.012	-417.012
	Investeringsprojecten	-653.676	-614.986	-798.725	-798.725	-798.725	-798.725 2)
	Totaal	9.993.584	9.681.353	8.625.734	8.637.929	8.589.843	8.368.329

1) Door de organisatiewijziging per 1-1-2019 heeft er een verschuiving tussen verschillende organisatieonderdelen plaatsgevonden.

2) Eind 2018 zijn alle overheaduitgaven op grond van het BBV getoetst. Bij deze toetsing is gebleken dat een aantal uitgaven op andere taakvelden thuis horen. Dit is ingaande de begroting 2020 toegepast. Hierbij is rekening gehouden met de bijdragen uit de betreffende reserves.

1) en 2)	De grootste posten zijn:	X 1.000	Naar taakveld: Omschrijving taakveld
	Kosten voormalig personeel	0,4	0.8 Overige baten en lasten
	Vervanging bij ziekte	0,3	0.8 Overige baten en lasten
	Accountantskosten en bezwaarschriftencommissie	0,2	0.1 Bestuur
	DOWR I autonome ontwikkelingen+ nieuw beleid	-0,2	nvt
	Meer uren naar investeringsprojecten	0,2	nvt
	Overige mutaties	<u>0,1</u>	nvt
	Totaal	1,0	

HOOFDSTUK 4.3

DE PARAGRAFEN

4.3.1 Lokale heffingen

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens

Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.3.1.1 Inleiding

In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente Raalte in 2020 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen. De effecten van dit beleid en de tarieven voor 2020 nemen we op in de verschillende belastingverordeningen, welke door de raad worden vastgesteld in het kader van de begroting 2020. Het invorderings- en kwijtscheldingbeleid is geregeld in de leidraad invordering.

Per lokale heffing geven we de beleidsuitgangspunten aan, een nadere toelichting over de heffing, de kostenonderbouwing, het dekkingspercentage met onderbouwing en de raming voor 2020.

Ook geven we inzicht in de lastendruk voor 2020 voor de burger en informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

Onderzoek rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan of de werkwijze van de gemeente Raalte met betrekking tot de gemeentelijke belastingen doeltreffend en doelmatig is. We hebben met de rekeningcommissie van gedachten gewisseld over een eerste opzet voor een geactualiseerde beleidsnota lokale heffingen en komen in de loop van 2020 met een nieuwe beleidsnota ter besluitvorming door de raad.

4.3.1.2 Beleidskader

Om dekking te geven aan het deel van de gemeentelijke uitgaven dat niet door de rijksuitkeringen en overige inkomsten kan worden afgedekt, dient de gemeente eigen inkomsten te verwerven. Deze eigen inkomsten kunnen worden verkregen uit gemeentelijke belastingen, heffingen, rechten en leges, oftewel lokale heffingen, voor algemene voorzieningen of concreet geleverde diensten. In de beleidsnota lokale heffingen zijn de kaders vastgelegd voor deze eigen inkomsten.

4.3.1.3 Belastingen

Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelasting is een belasting die wordt geheven op binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Voor woningen wordt de OZB alleen opgelegd aan de eigenaren. Voor de niet-woningen, zoals winkels en bedrijven, wordt de OZB geheven van zowel de eigenaar als de gebruiker van de onroerende zaak. De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel; er is geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Voor 2020 geldt een gewenste opbrengststijging van 1,5% ten opzichte van de bedragen zoals opgenomen in de primitieve begroting 2019 zijnde de inflatiecorrectie.

Voor de definitieve tarieven voor de onroerende zaakbelasting wordt, in verband met de lopende hertaxaties, een apart raadsvoorstel gemaakt die in december ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd. Zoals gebruikelijk worden waardedalingen (en -stijgingen) geneutraliseerd via het tarief waardoor de gewenste belastingopbrengst wordt gehaald.

Belasting	Raming 2020
OZB eigenaren woningen	€ 5.214.864
OZB eigenaren niet-woningen	€ 1.899.372
OZB gebruik niet-woningen	€ 1.270.358
Totaal OZB	€ 8.384.594

Baatbelasting

De gemeente heeft wettelijk de mogelijkheid tot het heffen van een baatbelasting wanneer onroerende zaken door het aanbrengen van gemeentelijke voorzieningen zijn 'gebaat'. De belasting wordt geheven van de eigenaar van de onroerende zaak. De gemeente Raalte kent alleen nog een baatbelasting wegverharding.

Belasting	Raming 2020
Baatbelasting wegverharding	€ 194

Toeristenbelasting

Met de toeristenbelasting kan de gemeente haar inkomsten uit belastingen vergroten. Er is geen rechtstreekse koppeling tussen de opbrengst van de toeristenbelasting en de uitgaven in het kader van toeristisch beleid. Een verblijfsaanbieder is toeristenbelasting verschuldigd indien er gelegenheid wordt geboden tot verblijf met overnachting tegen een vergoeding aan personen die niet staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP) van de gemeente.

Hoogte tarief

Het huidige tarief voor de toeristenbelasting bedraagt € 0,90 per overnachting. In principe zouden de tarieven met het inflatiepercentage van 1,5% verhoogd moeten worden. Omdat we dan niet op afgeronde bedragen uitkomen handhaven we het tarief voor 2020 op € 0,90.

De uitgestelde inflatie 2020 berekenen we in de tarieven door op het moment dat we tot een afgerond bedrag van € 0,05 uitkomen.

Aantal overnachtingen

We zagen de afgelopen jaren een stijging in het aantal overnachtingen. Dit ligt in de lijn met de ambities op toeristisch gebied, zoals opgenomen in programma 6 Economie. We gaan in 2020 uit van 295.000 overnachtingen (in het jaar 2018: 296.465 overnachtingen). Uitgaande van het tarief van € 0,90 per overnachting ramen we voor 2020 € 265.500.

Recht	Raming 2020
Toeristenbelasting	€ 265.500

Forensenbelasting

Personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin, betalen forensenbelasting. De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente verblijven, maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan algemene voorzieningen in die gemeente.

De forensenbelasting is een algemene belasting en kan dus zonder bestedingsdoel geheven worden. Het tarief is in principe niet aan een maximum gebonden. Als heffingsmaatstaf hanteren we een percentage van de WOZ-waarde. Daarmee volgt de belastingopbrengst de waardeontwikkeling van het onroerend goed.

Het tarief voor 2020 is afgeleid van de resultaten van de herwaardering van onroerende zaken die in de forensenbelasting vallen. Na toepassing van de jaarlijkse inflatiecorrectie van 1,5% komt de opbrengst forensenbelasting voor 2020 neer op € 108.665.

Recht	Raming 2020
Forensenbelasting	€ 108.665

Precariobelasting

Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond. De gemeente Raalte kent precariobelasting voor terrassen en uitstallingen en overige voorwerpen. Daarnaast wordt precariobelasting geheven voor de losse standplaatsen en op markten. Voor de reguliere markt is een aparte verordening marktgeden.

De gemeente is vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven, onafhankelijk van eventuele kosten. Hierbij gelden wel de eisen van redelijkheid.

Voor 2020 stijgen de tarieven met 1,5% inflatiecorrectie en komen neer op:

- Terras per m2 € 2,15 per week (2019 € 2,12)
- Terras per m2 € 21,54 per seizoen (2019 € 21,22)
- Standplaats per m2 zonder stroom € 0,72 per dag (2019 € 0,71)
- Standplaats per m2 met stroom € 0,81 per dag (2019 € 0,80).

Bij de jaarrekening 2018 bleken de totale baten precariobelasting € 42.000 te zijn. Op basis van de werkelijke baten van 2018 is de raming in 2020 bijgesteld naar € 40.000.

Recht	Raming 2020
Precariobelastingen	€ 40.000

Reclamebelasting

In 2016 is reclamebelasting ingevoerd. Er is gekozen voor een gedifferentieerd tarief op basis van waardeklassen, gekoppeld aan de WOZ-waarde. De belasting is van toepassing op het centrumgebied van Raalte. De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging waarop, waaraan, waarin of waarbij één of meer reclameobjecten zijn aangebracht dan wel zijn geplaatst.

De tarieven voor de reclamebelasting zijn in 2017 verhoogd als gevolg van het afschaffen van betaald parkeren. De tarieven volgens de verordening reclamebelasting 2017 blijven maximaal tien jaar in stand. Dit is ook zo afgesproken met de Raalter ondernemers. Na het verstrijken van de periode van tien jaar, of zo veel eerder indien de overeengekomen bijdrage is voldaan, past de gemeente de tarieven weer aan, zodat het voorheen geldende tarief wordt gehanteerd, eventueel met de voor deze belastingvorm gebruikelijke indexering.

In 2018 hebben we een daling van de reclamebelasting geconstateerd. We hebben een analyse gemaakt om inzicht te krijgen in de oorzaak hiervan. De resultaten daarvan zijn een onderdeel van de evaluatie voor de heffing van de reclamebelasting en de werking van het ondernemersfonds. De raad wordt hier afzonderlijk over geïnformeerd.

We ramen voor 2020 aan opbrengst reclamebelasting € 142.000, gelijk aan 2019. Na het inhouden van € 75.000 zijnde de bijdrage van de ondernemers in het afschaffen van betaald parkeren, wordt de overige opbrengst gebruikt voor subsidieverstrekking aan het ondernemersfonds (onder aftrek van € 2.000 perceptiekosten). Het ondernemersfonds is bedoeld voor collectieve en publieksgerichte activiteiten ten behoeve van het promoten en versterken van het ondernemersklimaat in het gebied waarin de reclamebelasting wordt opgelegd.

Dit levert de volgende raming op:

Belasting	Raming 2020
Reclamebelasting	€ 142.000

4.3.1.4 Bestemmingsheffingen

Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor verhaal van de kosten van deze inzameling en de gemaakte verwerkingskosten. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. Bij de afvalstoffenheffing heeft de gemeente een inzamelplicht voor de huishoudelijke afvalstoffen die in een particuliere huishouding ontstaan.

Ontwikkelingen afvalbeleid

We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2018 hebben we de VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstelling voor 2020 behaald: maximaal 100 kg restafval per inwoner en 75% hergebruik. De focus voor de komende jaren moet gericht zijn op het verminderen van het restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurder afvalfractie. Vanaf 1 juli 2021 moet over de tonnages verbrandingsbelasting worden betaald (tenminste € 40 per ton restafval). Procentueel gezien worden nog veel grondstoffen in de restafvalcontainer aangeboden. Door in te zetten op communicatie willen we deze grondstoffen uit de restafvalcontainer krijgen. De inzamelingsystematiek zal in 2020 niet wijzigen.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor restafval in 2020 te verhogen van € 9,21 naar € 10 per aanbidding. Uitgaande van 6 aanbiddingen wordt € 60 per aansluiting begroot voor restafval. Door de verhoging van de aanbiddingstarieven voor restafval wordt meer gestuurd op het principe van 'de vervuiler betaalt'.

Tarief 2020

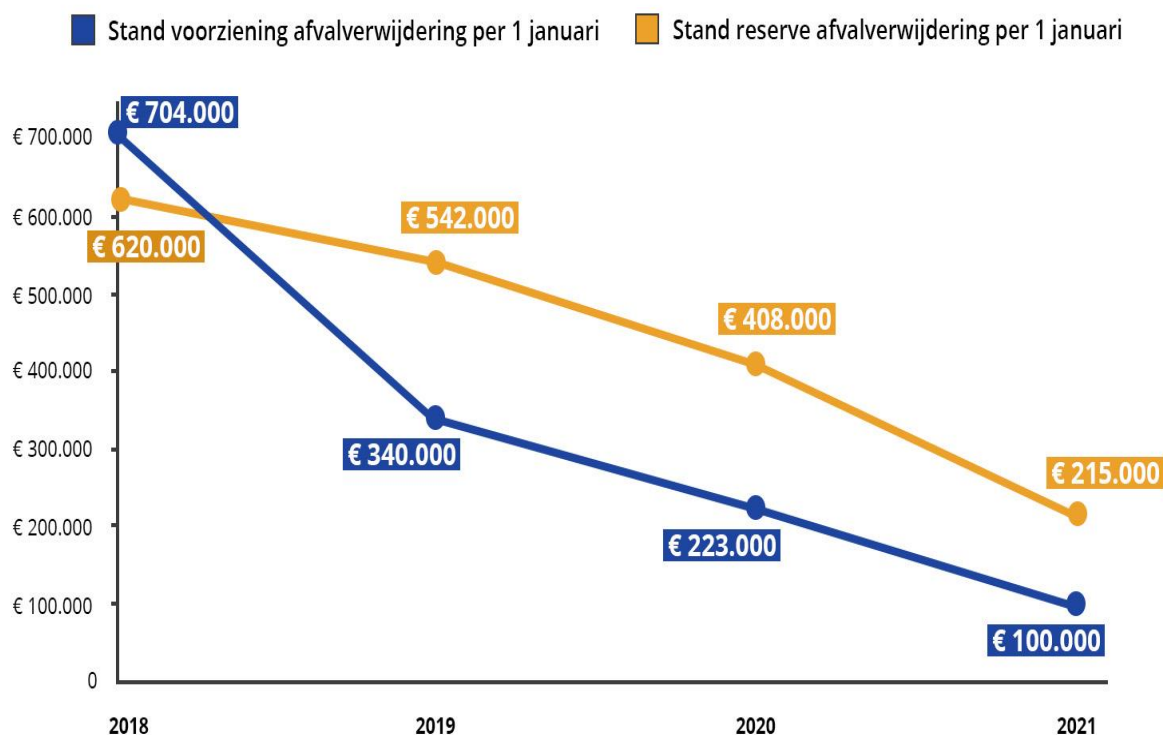
De kosten van de snipperroute (€ 15.000) zijn structureel in de begroting verwerkt. De vergoedingen die wij als gemeente ontvangen voor plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (PMD) zijn naar beneden bijgesteld. Gezien de ontwikkeling van de kosten en de stand van de voorziening afvalverwijdering is het voorstel om het basistarief met € 10 te verhogen. De totale kosten inclusief btw bedragen voor 2020 € 3.072.245. Aan opbrengsten afvalstoffenheffing wordt op basis van 15.793 aansluitingen een bedrag van € 2.790.108 begroot. Het verschil van € 282.137 wordt voor een bedrag van € 122.396 ten laste van de voorziening afvalverwijdering gebracht en voor € 159.741 ten laste van de reserve afvalverwijdering. Uitgaande van 15.793 aansluitingen wordt een korting verleend van € 17,86.

De stand van de voorziening afvalverwijdering is na de uitname van € 122.396 gedaald tot de minimale buffer van € 100.000. De reserve afvalverwijdering die is bedoeld om projecten vanuit het afvalbeleid en de extra kosten voor ontwikkelingen rond de huisvuilinzameling te financieren, heeft na uitname een stand van € 215.000.

Resumé

Voorgesteld wordt om het basistarief met € 10 te verhogen naar € 109,44 voor buitengebied/hoogbouw en € 119,40 voor dorpskernen. Tevens het restafval tarief te verhogen van € 9,21 naar € 10 per lediging.

Door de uitputting van de voorziening en de lage stand van de reserve voorzien we ook een stijging van het basistarief voor de begroting 2021. Naast de uitputting van de reserve en voorziening spelen ook de stijgende kosten voor de verwerking van het restafval mee.

Tarieven afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2020		Tarief 2019		Tarief 2018	
	Buitengebied/ hoogbouw	Dorps- kernen	Buitengebied/ hoogbouw	Dorps- kernen	Buitengebied/ hoogbouw	Dorps- kernen
Basistarief	127,30	137,26	130,25	140,33	121,46	131,54
Korting	-17,86	-17,86	-30,89	-30,89	-36,26	-36,26
Basistarief (na korting)	109,44	119,40	99,36	109,44	85,20	95,28
Restafval 6 aanbiedingen	60,00	60,00	55,26	55,26	55,26	55,26
Gemiddelde aanslag	169,44	179,40	154,62	164,70	140,46	150,54

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2020
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	2.613.796
Externe opbrengsten taakveld(en) excl. heffing	511.569
Netto externe kosten taakveld	2.102.227
Toe te rekenen interne kosten incl. DOWR	220.570
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	47.890
Doorberekening straatvegen 33%	68.724
Doorberekening ledigen afvalbakken 33%	19.729
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 40%	71.400
Doorberekening kosten materialen	10.664
BTW	531.041
Totale kosten taakveld	3.072.245
Beschikking over de voorziening afvalverwijdering	122.396
Beschikking reserve afvalverwijdering	159.741
Totale opbrengst heffing	2.790.108
Dekkingspercentage	100%

De kosten voor straatvegen en ledigen van de afvalbakken worden voor 33% toegerekend aan het taakveld afvalstoffenheffing. Deze werkzaamheden zijn in het belang van de riolering, van afvalzorg plicht en dragen bij aan een schoon straatbeeld. De totale kosten voor kwijtscheldingsbeleid bedragen € 178.500. Daarvan wordt 40% toegerekend aan dit taakveld en 60% aan het taakveld riolering.

Rioolheffing

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval -, hemel- en grondwater na te komen. Gemeenten mogen daarvoor een rioolheffing invoeren. In onze gemeente is de rioolheffing 100% kostendekkend. Deze heffing is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen transporteren en verwerken van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de structureel nadelige gevolgen van structureel te hoge grondwaterstanden in relatie tot de aan de grond gegeven bestemming.

Op basis van de actualisatie Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2014 – 2020 wordt voorgesteld het tarief van de rioolheffing voor 2020 alleen te verhogen met de prijsindex van 2%. Het tarief 2019 van € 221,64 wordt verhoogd met 2% wat resulteert in een tarief voor 2020 van € 226,08 (deelbaar door 12). Gelet op het aantal aansluitingen van 15.527 in relatie met het nieuwe tarief plus de inkomsten van het grootverbruik komt de kostendekkendheid uit op 100%.

In het najaar van 2019 wordt met de raad in gesprek gegaan over de kaders voor het GRP 2021-2026. Hierin worden ook het nieuwe hemelwaterbeleid en risico gestuurd beheer meegenomen. De besluitvorming over de vernieuwing van het huidige GRP en kostendekkingsplan is uiterlijk voorzien in het voorjaar 2020 zodat de (eventuele) financiële gevolgen meegenomen kunnen worden bij het opstellen van de begroting 2021.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid rioolheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2020
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	1.882.979
Externe opbrengsten taakveld(en) excl. heffing	520
Netto externe kosten taakveld	1.882.459
Toe te rekenen interne kosten incl. DOWR	784.641
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	30.736
Doorberekening invorderingskosten	12.791
Doorberekening straatvegen 20%	41.651
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 60%	107.100
BTW	140.175
Totale kosten taakveld	2.999.553
Verrekening met de voorziening	
Op basis van kostendekkingsplan GRP in relatie tot de raming 2020	510.791
Totale opbrengst heffing	3.510.344
Dekkingspercentage	100%

Toelichting

De toe te rekenen interne kosten bestaan uit 7.504 uren inclusief overhead per uur. De kosten voor DOWR-belasting samenwerking worden voor 4% toegerekend aan dit taakveld, op basis van de te verrichten werkzaamheden voor het heffen en innen van deze heffing, in verhouding tot alle taken die DOWR-belasting samenwerking Raalte doet. Hoewel de rioolheffing een relatief grote heffing is qua opbrengsten, is de inning niet problematisch. Het bedrag gaat mee op de combinatie-aanslag en er wordt relatief weinig bezwaar gemaakt. De kosten voor straatvegen worden voor 20% toegerekend aan het taakveld rioolheffing. Deze werkzaamheden zijn in het belang van de riolering, van afval zorgplicht en dragen bij aan een schoon straatbeeld. De totale kosten voor kwijtscheldingsbeleid bedragen € 178.500. Daarvan wordt 60% toegerekend aan dit taakveld en 40% aan het taakveld afval.

De totale opbrengst ramen we in 2020 op:

Recht	Raming 2020
Riool basis	€ 3.460.344
Riool grootverbruik	€ 50.000
Totaal riool	€ 3.510.344

Verdisconteerd in de kosten zijn ook de nieuwe investeringen:

Investeringen t.b.v. riolering

Bedragen in €

Jaar	Totaal	Waarvan direct t.l.v. de voorziening riolering	Nieuwe kapitaallasten
2020	780.000	482.500	20.113
2021	743.000	371.500	23.207
2022	1.652.000	826.000	46.531
2023	1.893.000	946.500	53.320

4.3.1.5 Rechten

Marktgeden

Marktgeden worden geheven van degene die een standplaats inneemt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is. Tussen Raalte dorp en buurtdorpen is er geen verschil. Het uitgangspunt voor de heffing van marktgeden is 100% kostendekkendheid. Het tarief is een bedrag per vierkante meter, per dag of een gedeelte daarvan inclusief een basisbedrag voor stroomkosten. Het marktgeld wordt verhoogd voor de diensten van de gemeentelijke marktcommissie, reclamadoeleinden en promotieactiviteiten.

We zien in het afgelopen jaar een terugloop in de bezetting van de markten. Het bezettingspercentage (verhouding; beschikbare m2 ten opzichte van bezette m2) is gedaald van 74% naar 64%, waardoor dezelfde kosten over minder marktlieden verdeeld moeten worden. Omdat de marktgeden 100% kostendekkend zijn, zouden de huidige tarieven aanzienlijk moeten stijgen om ons daaraan te houden. Omdat dit niet redelijk en billijk wordt geacht, wordt de komende maanden nader bekeken hoe hier mee om te gaan. We komen in de raad van december met een voorstel voor de tarieven 2020.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid marktgeden

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2020
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	16.859
Toe te rekenen interne kosten	24.895
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	24.184
Totale kosten	65.938
Totale opbrengst heffing	65.938
Dekkingspercentage	100%

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Lijkbezorgingsrechten, ook wel grafrechten genoemd, worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en het gebruik van de diensten die door de gemeente worden verleend. Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. Dit is voor de begraafplaatsen niet mogelijk, en maatschappelijk gezien niet gewenst. In de jaren 2019 t/m 2021 zien we een incidentele stijging in de opbrengsten door een inhaalslag, welke in de jaren 1999 t/m 2001 is gemaakt door het aanschrijven van verlopen grafrechten. Doordat veel inwoners de grafrechten met 10 of 20 jaar verlengen zien we hierdoor ieder decennium in deze periode een piek in de opbrengsten. Hierdoor komt de kostendekkendheid in 2020 uit op 71%.

Met ingang van 2019 kennen we een nieuwe opzet van de verordening lijkbezorgingsrechten. Hierin is de tarieventabel in overeenstemming gebracht met de dagelijkse praktijk. Zo waren voor bepaalde handelingen tot op heden nog geen tarieven opgenomen welke hiervoor toepasbaar waren. Bij tarieven waar een specifieke kostenonderbouwing mogelijk is, is dit toegepast bij de tariefbepaling voor 2020. De overige tarieven, met name voor het gebruik van de begraafplaatsen, zijn voor 2020 verhoogd met een prijsindex van 2%. Bij het tarief wordt rekening gehouden met afrondingen op € 0,05. Hierdoor treden er marginale afwijkingen naar beneden of naar boven op.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2020
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	115.263
Toe te rekenen interne kosten	215.371
BTW	-
Totale kosten	330.634
Totale opbrengst heffing	234.242
Dekkingspercentage	71%

4.3.1.6 Leges

Leges worden geheven voor het door de gemeente verlenen van diensten zoals opgenomen in de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. De belastingplichtige is de aanvrager van de dienst dan wel ten behoeve van wie de dienst is verleend. In de tarieventabel wordt onderscheid gemaakt tussen drie titels:

- Titel 1: Dienstverlening algemeen: betreft de leges voor reisdocumenten, rijbewijzen, burgerlijke stand, uittreksels uit de basisregistratie personen en enkele kleinere leges.
- Titel 2: Omgevingsvergunning: betreft de leges voor omgevingsvergunningen.
- Titel 3: Europese Dienstenrichtlijn: betreft de leges voor evenementen, horeca en enkele kleinere leges.

Vanuit de BBV is het verplicht om per hoofdstuk van de tarieventabel inzicht in de kosten en de kostendekkendheid van de verschillende leges te geven.

De hoofdstukken die voor Raalte niet van toepassing zijn dan wel niet rechtstreeks met leges te maken hebben, zijn weggelaten.

Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid tenzij. Uitzonderingen hierop zijn zichtbaar binnen verschillende hoofdstukken door verminderde kostendekkendheid. Alleen de bijzonderheden worden onder de desbetreffende tabellen benoemd. Daarmee komen de percentages uit de tekst niet één op één overeen met de percentages in de tabel.

Leges algemene dienstverlening

Titel 1

Bedragen in €

Hoofdstuk	Algemene dienstverlening	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Burgerlijke stand	72.164	50.745	70%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	70.500	41.302	59%
3	Rijbewijzen en eigen verklaringen	196.842	132.808	67%
4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen	7.905	3.231	41%
5	Verstrekingen uit het Kiezersregister	nihil	nihil	-
7	Bestuursstukken	nihil	nihil	-
8a	Milieu informatie	nihil	nihil	-
9	Overige publiekszaken	11.838	3.310	28%
11	Huisvestingswet 2014	nihil	nihil	-
12	Leegstandswet	1.045	1.045	100%
16	Kansspelen	1.800	905	50%
18	Ondergrondse leidingen	20.319	20.319	100%
19	Verkeer en vervoer	26.895	14.023	52%
20	Diversen	2.640	2.269	86%

Hoofdstuk 1 burgerlijke stand

Grootste onderdeel is de huwelijken, deze kent een kostendekkendheid van 84%. Van de overige leges binnen dit hoofdstuk is de kostendekkendheid iets gedaald. Dit komt met name door de langere afhandeltijden bij de publieksbalie als gevolg van extra wettelijke verplichtingen en meer aandacht voor dienstverlening.

Hoofdstuk 2 reisdocumenten

De kostendekkendheid is 59%, de wettelijke tarieven zitten op het maximum. Vorig jaar bedroeg deze kostendekkendheid 69%. Zowel voor hoofdstuk 1, 2, 3, 4 als 9 is de kostendekkendheid terug gelopen, oorzaak hiervan is tevens te koppelen aan de langere afhandeltijden.

Hoofdstuk 4 verstrekken uittreksels uit basisregistratie personen

Om het digitaal opvragen en verstrekken van informatie te stimuleren is de kostendekkendheid van dit hoofdstuk lager (41%) dan het gemiddelde van de overige hoofdstukken.

Hoofdstuk 19 verkeer en vervoer

Onderdeel van dit hoofdstuk is de gehandicaptenparkeerkaart, hiervoor is als beleidsuitgangspunt een kostendekkendheid van 35% vastgesteld, vanuit de sociaal maatschappelijke norm. In verband met het afschaffen van betaald parkeren heffen we geen parkeerbelasting meer maar leges voor de parkeerontheffingen. Dit is opgenomen onder dit hoofdstuk. Bij de parkeerontheffing is sprake van 100% kostendekkendheid, een uitzondering op deze regel is een ontheffing voor de algemene hulpdiensten, hiervoor worden geen leges in rekening gebracht.

Leges fysiek

Titel 2

Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
3	Omgevingsvergunning	1.299.581	917.983	71%
7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	nihil	nihil	-
9	In deze titel niet benoemde beschikking	nihil	nihil	-

Hoofdstuk 3, omgevingsvergunning en overige

In de afgelopen jaren zien we een herstel van de bouwsector. Het aantal afgegeven vergunningen loopt in de pas en de bouwsommen trekken weer aan. We verwachten dat we de reguliere inkomstenraming kunnen realiseren.

Daarbij hebben we ingespeeld op de nieuwe vergunningprocedure voor bouwen die we samen met de ondernemers hebben ontwikkeld. De initiatiefnemers hebben de mogelijkheid om in aanmerking te komen voor lagere leges (20%) als achteraf met een opleverdossier wordt aangetoond dat conform de technische eisen in het Bouwbesluit is gebouwd. Dit betekent voor ons minder externe ondersteuning en voor de initiatiefnemer minder leges.

De geraamde legesinkomsten op omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen zijn daarom niet verhoogd. Dit resulteert in een kostendekking op dit product van 73%.

De wet kwaliteitsborging bouw (WKB) is in 2019 aangenomen en dit betekent dat de regelgeving en de procedures per 2021 ingrijpend gaan wijzigen. In de aanloop naar 2021 wordt daarom een gehele herziening van de opbouw en kostendekking van de bouwleges opgesteld. Uitgangspunt hierbij is om te komen tot een kostendekking van 100%.

Op enkele andere vergunningen ligt het kostendekkingspercentage lager om geen financiële drempel te creëren voor het aanvragen van de vereiste vergunning (zoals kappen) en om regionaal niet te sterk 'uit de pas' te lopen. De kostendekking van de totale WABO-leges liggen hierdoor op ca. 71%.

Leges Europese dienstenrichtlijn

Titel 3

Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Horeca	91.520	20.430	22%
2	Organiseren evenementen of markten	230.360	18.590	8%
5	Leefmilieuverordening	37.024	8.243	22%
7	Winkeltijdenwet	2.184	513	23%
8	Kinderopvang	16.652	8.666	52%
9	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	nihil	nihil	-
	Kostendekkendheid Titel 1	411.946	269.957	66%
	Kostendekkendheid Titel 2	1.299.581	917.983	71%
	Kostendekkendheid Titel 3	377.740	56.441	15%

Hoofdstuk 1 t/m 5

bij deze aanvragen voor vergunningen heeft de raad een gemiddelde kostendekkendheid van 13% vastgesteld, om o.a. bij vergunningen voor grote en kleine evenementen burgerinitiatieven te stimuleren en er sprake is van vrijwilligerswerk.

Hoofdstuk 8 kinderopvang

De raad heeft als beleidsuitgangspunt voor de aanvraag voor een kindcentrum of gastouderbureau een kostendekkendheid vastgesteld van 100%. Voor gastouderopvang aan huis geldt een kostendekkendheid van 47%. Daar is voor gekozen om niet richting aanvrager drempelverhogend te zijn om een vergunning aan te vragen, en daarmee de veiligheid en kwaliteit in gevaar te brengen. Door de verschillende tarieven in dit hoofdstuk komt het gemiddelde uit op 52%.

4.3.1.7 Lokale lastendruk

De tariefaanpassingen voor 2020 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld.

Afvalstoffenheffing

In 2020 hanteren we de volgende tarieven voor de afvalstoffenheffing:

Tarieven afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2020	
	Buitengebied/ hoogbouw	Dorpskernen
Basistarief (na korting)	109,44	119,40
Restafval 6 aanbiedingen	60,00	60,00
Totaal	169,44	179,40

Huishoudens in het buitengebied en bij hoogbouw hebben geen voorziening om het gft-afval gescheiden aan te bieden. Omdat ze minder diensten ontvangen, is het basistarief € 10 lager ten opzichte van de huishoudens in de dorpskernen.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing is in 2020 € 226,08. Ten opzichte van 2019 is dit tarief alleen verhoogd met 2% prijscompensatie.

Onroerende zaakbelasting

We houden voor 2020 rekening met een inflatiecorrectie van 1,5% en areaaluitbreiding, waarmee de totale ozb opbrengst op € 8.384.593 uitkomt. We verwachten een gemiddelde aanslag ozb in 2020 op te leggen van € 330 (2019 € 325).

Dit is een inschatting op basis van gemiddelden. In de raad van december, als alle hertaxaties afgerond zijn, worden de uiteindelijke tarieven vastgesteld. Hierbij wordt gekeken naar de verwachte opbrengst en de waardeontwikkelingen per groep belastingplichtigen (woningen en bedrijfspanden).

De lastendruk voor de burger komt in 2020 neer op:

Lastendruk voor de burger

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2020		Tarief 2019	
	Buitengebied/ hoogbouw	Dorpskernen	Buitengebied/ hoogbouw	Dorpskernen
Afvalstoffenheffing, gemiddeld	169,44	179,40	154,62	164,70
Rioolheffing huishoudens	226,08	226,08	221,64	221,64
Woonlasten gebruiker	395,52	405,48	376,26	386,34
OZB eigendom	330,00	330,00	325,00	325,00
Woonlasten gebruiker/eigenaar	725,52	735,48	701,26	711,34

4.3.1.8 Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft vooral de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot maximaal 100%. De gemeente Raalte hanteert de norm van 100%.

We schatten de uitgaven voor het kwijtscheldingsbeleid in 2020 in op € 178.500. Dit is een stijging ten opzichte van 2019. Oorzaak van de stijging is naast de groep die er een beroep op kan doen, de stijging van de tarieven voor belastingen en normbedragen, waardoor de kwijtscheldingsbedragen het afgelopen jaar zijn toegenomen.

De kosten van kwijtscheldingsbeleid zijn een onderdeel van de tariefberekening van de afvalstoffenheffing voor 40% en van de rioolheffing voor 60%.

Belasting	Raming 2020
Kwijtschelding	€ 178.500

4.3.2 Weerstandsvormogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens

Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.3.2.1 Inleiding

De gemeente loopt risico's op allerlei manieren en op allerlei terreinen. Risico's zijn niet altijd concreet te benoemen. Voor een deel van de risico's kan een gemeente zich verzekeren of een voorziening vormen; voor risico's waarbij dat niet kan hebben we weerstandscapaciteit nodig.

Van een gemeente wordt verwacht dat ze risico's in afdoende mate beheerst, dat zij dit bewaakt en dat zij er over rapporteert. Goed risicomangement zorgt ervoor dat zowel de kans als de impact van de risico's lager worden, zodat mogelijke tegenvallers die ten laste komen van het weerstandsvormogen worden voorkomen en/of beperkt.

In deze paragraaf gaan we in op:

1. De weerstandscapaciteit

Dit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om de mate van weerbaarheid.

2. De risico's

Deze brengen we in beeld en deze worden indien mogelijk gekwantificeerd. Onder risico verstaan we de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een negatief gevolg voor een organisatie met zich mee kan brengen. Dat hoeft niet altijd alleen om financiële risico's te gaan. Het kan bijvoorbeeld ook imagoschade zijn. We hanteren de volgende methodiek:

- inschatten van het risico bijvoorbeeld op basis van het financieel belang van de gemeente in een verbonden partij, uitval van systemen of projecten binnen de grondexploitatie,
- de waarschijnlijkheid bepalen dat het risico zich voordoet: laag (25%), midden (50%), hoog (75%),
- het risico loslaten op de waarschijnlijkheid; dat geeft het risicobedrag,
- aan de hand van het risicobedrag bepalen welke maatregelen de gemeente moet nemen om de risico's zoveel mogelijk te kunnen beheersen.

3. Ratio weerstandsvormogen

Door de weerstandscapaciteit te relateren aan de risico's bepalen we daarmee deze ratio.

4. Kengetallen

Door het opnemen van vijf kengetallen wordt het inzicht in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid verhoogd en daarmee in onze (meerjarige) financiële positie. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in zijn beoordeling van de financiële positie moet betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. We hanteren de kengetallen als een signaleringskader; ze ondersteunen bij het vormen van een oordeel over de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

4.3.2.2 Beleidskader

Beleid weerstandsvermogen

De gemeente Raalte wil zo min mogelijk risico lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's afdekken. Enerzijds willen we daarbij niet teveel beslag leggen op financiële middelen, anderzijds moet er wel een zekere mate van weerstandsvermogen zijn. Uitgaande hiervan hanteren we het volgende beleid:

- A. We streven een ratio na van tenminste voldoende. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk of hoger is dan 1. Met deze ratio kunnen we weliswaar net alle risico's afdekken, maar we achten dit voldoende omdat de risico's zich nooit gelijktijdig en in hun maximale omvang voordoen.
- B. Indien de ratio onder de 1 uitkomt, dan wordt het weerstandsvermogen aangepast naar het wenselijk geachte niveau. Hiertoe bestaan twee mogelijkheden:
 - Het aanpassen van de beschikbare weerstandscapaciteit (bijv. verhogen reserve weerstandsvermogen);
 - Het aanpassen van de benodigde weerstandscapaciteit (via het treffen van meer beheersingsmaatregelen).
- C. Indien de ratio weerstandsvermogen uitstekend is, dus boven de 2,0, komt het college met het voorstel of het geoorloofd is de reserve af te romen en zo ja tot welke hoogte.
- D. Indien de ratio tussen 1,4 en 2 zit, gaan we, na een analyse van de toekomstige verwachtingen, bezien of we de hoogte van het weerstandsvermogen in stand houden of kunnen afromen. Hierbij nemen we de (meerjarige) financiële positie van de gemeente in beschouwing.

4.3.2.3 Weerstandscapaciteit

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit benoemen we de volgende elementen waarmee we tegenvallers op kunnen vangen.

a. Reserve weerstandsvermogen

De stand van de reserve weerstandsvermogen bedraagt per 1 januari 2020 ruim € 10,1 mln. In het dekkingsplan 2020-2023 wordt voorgesteld de reserve weerstandsvermogen deels af te romen en in te zetten als (eenmalig) dekkingsmiddel. Het gaat hierbij om een bedrag van € 2,24 miljoen ofwel jaarlijks € 560.000 in de periode 2020-2023. Zie ook hoofdstuk 2 financiële positie.

b. Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Binnen de grondexploitatie kennen we de reserve grondexploitatie algemeen als buffer om tegenvallers op te vangen. De stand van deze reserve ramen we per 1 januari 2020 op bijna € 5 mln. In de paragraaf grondbeleid is de meerjarenprognose van het verloop te zien.

c. Onvoorzien

Voor het opvangen van onuitstelbare, onvoorzienbare en onontkoombare tegenvallers doen we gedurende het jaar een beroep op de post onvoorzien structureel en onvoorzien eenmalig. Voor zowel onvoorzien structureel als voor onvoorzien eenmalig is daarvoor in de beleidsnota bepaald dat hiervoor een bedrag opgenomen wordt van € 50.000, in totaal dus € 100.000.

d. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de financiële ruimte, die de gemeente nog kan benutten door verhoging van de onroerende zaakbelasting (OZB), voordat een beroep gedaan kan worden op aanvullende middelen uit het gemeentefonds in het kader van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (Fvw). Voor toelating tot artikel 12 Fvw moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijke peil van het zogenoemde belastingpakket.

De totale OZB-opbrengst voor 2020 is begroot op bijna € 8,4 mln. Op basis van het toetsingspercentage toelatingseis artikel 12 FVW in de meicirculaire 2019, komt de onbenutte belastingcapaciteit uit op ruim € 1,4 mln. (was in 2019 € 1,5 mln.).

e. Stille reserves

Niet zichtbare reserves, de zogenaamde stille reserves zijn er, omdat niet alle eigendommen van de gemeente op een werkelijke waarde zijn gewaardeerd in de administratie. Omdat de omvang van de stille reserves sterk wordt bepaald door marktontwikkeling worden deze niet meegerekend voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarom is de omvang van de stille reserves bepaald op € 0.

De weerstandscapaciteit zetten we af tegen de risico's om zodoende te bepalen of ons weerstandsvermogen toereikend is.

4.3.2.4 Inventarisatie risico's

De gemeente Raalte heeft als uitgangspunt dat geprobeerd wordt risico's zoveel mogelijk af te dekken. Dit kan door het aangaan van een verzekering of door het vormen van een voorziening. In de praktijk blijkt dat niet alle risico's af te dekken zijn.

Hieronder hebben we de belangrijkste risico's op een rij gezet, een zo actueel mogelijk risicobedrag aangegeven en vervolgens de beheersingsmaatregelen vermeld om de risico's zo veel mogelijk te beperken.

Ontwikkeling sociaal domein

Algemeen

Vanaf 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het betreft een aantal voormalige Awbz-taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW. Het Rijk heeft via de integratie-uitkeringen WMO, Jeugd en Participatie middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten om deze taken uit te voeren. De paragraaf sociaal domein geeft de financiële ontwikkelingen aan, voor zowel de rijksuitkering als de gemeentelijke uitgaven.

Beheersmaatregelen

Binnen het sociaal domein zetten we de transformatie verder in. Dit met als doel om de zorg 'naar voren te organiseren' en daarmee binnen de beschikbare budgetten te blijven. Binnen de pijler participatie blijft, naast innovatie en preventie, de inzet om meer mensen toe te leiden naar een vorm van betaald werk om op deze manier het tekort zoveel mogelijk terug te dringen. Voor Jeugdzorg is een transitie gaande om de inzet van het voorveld te versterken. De verwachting is dat hierdoor de uitgaven in de jeugdzorg dalen. Omdat de risico's sociaal domein afgedicht kunnen worden door de hiervoor gevormde reserves zorg en participatie is het risico bedrag hier op nihil geraamd.

Zie verder paragraaf sociaal domein.

Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen. We schatten de risico's in op structureel € 213.149 en eenmalig € 533.997. In benoemde paragraaf zijn per verbonden partij de beheersingsmaatregelen benoemd.

Gegarandeerde geldleningen

Woningbouw

Voor wat de woningbouw betreft, houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) toezicht op de garantstellingen. Als de woningcorporatie niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, vangt de WSW dit op. Daarna heeft het rijk nog een rol, de gemeente kan pas in derde instantie worden aangesproken voor 50%. Daarom houden we een risicobedrag van € 0 aan. Het gaat hierbij om € 66,1 mln. aan leningen. Om meer zekerheid te creëren, is het WSW een relatie gaan leggen tussen de WOZ-waarde en de verstrekte geldleningen en garanties die worden uitgedrukt in een % van de waarde.

De gemeente heeft in het verleden buiten de WSW, gegarandeerde geldleningen voor woningbouw, zorginstellingen en bejaardencentra afgesloten; de stand is in 2019 € 868.510. Hiervoor zijn we voor 100% aansprakelijk. Uitgaande van een risico met een lage waarschijnlijkheid van 25% is het risicobedrag € 217.000.

In 2018 heeft de gemeente garantie verleend aan de Stichting Luttenberg Woont voor een geldening van € 643.636 voor een periode van 5 jaar, voor de realisatie en verhuur voor 6 huurappartementen op de locatie Mariaoord te Luttenberg. Deze appartementen zijn in 2019 gerealiseerd. Gelet op de risico's en de beheersingsmaatregelen schatten we de kans dat een risico zich voordoet op 50%. Dat betekent een risicobedrag van € 322.000.

Sport

Bij garantstelling voor (sport)verenigingen en instellingen is de gemeente in sommige gevallen volledig aansprakelijk; in andere gevallen delen we het risico met Stichting Waarborgfonds Sport (50/50).

Het saldo van bovengenoemde geldleningen, waar de gemeente aansprakelijk voor is, is oorspronkelijk € 1,31 mln. De restant hoofdsom is in 2019 € 320.000 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn en € 110.000 waarvoor we 50% garant staan.

We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25%; eenmalig € 46.875 en structureel € 4.700. Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de maatschappelijke impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.

We hebben het beheer van de garantstellingen geborgd in de organisatie. Er is geregeld overleg dan wel informatie-uitwisseling met Stichting Waarborgfonds Sport. We ontvangen jaarlijks de jaarrekeningen van de verenigingen/instellingen, waardoor we op de hoogte blijven van hun (financiële) situatie en indien nodig actie kunnen ondernemen.

Grondexploitatie

De risico's binnen de grondexploitatie zijn € 5,45 mln. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid. Daarin staan de meest risicovolle projecten beschreven.

Fiscale positie van de gemeente

Vennootschapsbelasting

Bij fiscale winsten op de bedrijfsmatige activiteiten is de gemeente verplicht vennootschapsbelasting te betalen, alleen de hoogte en de omvang is nog steeds onduidelijk. Daarom handhaven we, op basis van de ingeschatte bandbreedte van € 0 mln. tot € 2 mln., een bedrag van € 1 mln. als risicobedrag.

Eind 2018 heeft de fiscus in grote lijnen duidelijkheid gegeven hoe de aangifte gedaan moet worden. Dit heeft geresulteerd dat eind februari 2019 de aangifte over 2016 ingediend is. Het zal waarschijnlijk nog jaren duren voordat er onherroepelijke duidelijkheid komt. Door de aangetrokken economie en de daarmee toegenomen grondverkoop wordt verwacht dat over 2019 en verder jaarlijks VPB afgedragen wordt. De hoogte is afhankelijk van met name de grondverkoop.

Btw

Per 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling voor het gelegenheid geven van sport van kracht geworden. Door deze wetwijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Aan gemeenten gelieerde sportbedrijven leiden nadeel door de verruiming van de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting. Gemeenten krijgen de mogelijkheid dit btw-nadeel te compenseren via de Specifieke uitkering sport (SPUK). Deze regeling heeft een subsidieplafond dat inmiddels is overschreden door het grote aantal aanvragen. Hierdoor is de kans reëel dat een korting op de aangevraagde subsidie toegepast wordt. De aanvraag over 2019 is € 421.773 en een korting van 25% is naar schatting te verwachten. Vooralsnog nemen we een risico op van € 105.000.

Wegenonderhoud

In het Roalter Akkoord heeft de raad zijn ambities uitgesproken over integraal beheer van de openbare ruimte. Deze ambities zijn randvoorwaarden voor het beheerplan Wegen, waarin de verbinding is gelegd tussen het technische onderhoud en de financiële strategie. In 2020 wordt meer inzicht verkregen in de verschillende vervangingsopgaven. Daarnaast wordt gewerkt aan een vervangingsstrategie voor de openbare ruimte. Niet alleen technische en financiële randvoorwaarden worden hierin belicht, ook de maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften zijn hier belangrijke aspecten om tot de juiste afwegingen en prioritering te komen. Door maatschappelijke invloeden kan het voorkomen dat wegen en straten eerder worden vervangen dan de vastgestelde levensduur van wegen. Dit kan kapitaalvernietiging in de hand werken. Zie verder de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Als risico houden we p.m. aan.

Renterisico's

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is de laatste jaren historisch laag. Door de aangetrokken grondverkoop ontvangen we meer liquide middelen en kunnen we het aantrekken van nieuwe leningen nog uitstellen. De afgeroomde winsten uit het grondbedrijf worden weer ingezet ter dekking van investeringen. Er is dus sprake van uitgestelde financiering.

Door de gewijzigde BBV-regels is er sprake van een minimale rentebuffer in de vorm van een stelpost waarmee renteschommelingen kunnen worden opgevangen; in de begroting 2020 is deze € 230.000. Vooralsnog gaan we ervan uit dat deze stelpost in combinatie met de bovengenoemde wijze van financiering voldoende is om schommelingen op te vangen. We houden de renteontwikkelingen in de gaten en checken deze bij de zomernota 2020.

Continuïteit ICT-systemen

De risico's rondom ICT spitsen zich steeds meer toe op informatie beveiliging in plaats van de uitval van ICT systemen. De beschikbaarheid van systemen is structureel hoog. De afhankelijkheid van systemen is ook groot, waardoor blijvende aandacht voor continuïteit belangrijk blijft. Met de invoering van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO) worden de risico's op het gebied van informatiebeveiliging onderzocht en maatregelen uitgewerkt. Ook wordt Business Continuity Management in 2019 verder ingericht.

Er maken meer medewerkers gebruik van de systemen. Dat betekent een risicobedrag van € 260.000. Dit verhogen we met de mogelijke claims die je kan krijgen als we niet tijdig reageren op zaken. Dat maakt reëel dat het bedrag wordt opgehoogd naar € 300.000. Uitgaande van een lage waarschijnlijkheid van 25% is dat een risico van € 75.000.

Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening

We willen onze organisatie laten meebewegen met de ontwikkelingen binnen de samenleving. In ons organisatie ontwikkelplan 'Ons Raalte' geven we dit vorm. Daarbij versterken we het continue leren en verbeteren als uitgangspunt voor onze organisatie, omdat dat nodig is om te blijven aansluiten bij onze inwoners en de wereld daaromheen.

Gelet op de spanning op de arbeidsmarkt lopen we risico op onvoldoende capaciteit en kwaliteit en een hoge werkdruk. Als we medewerkers tijdelijk moeten inhuren, is er geen opbouw en borging van eigen kennis. Bestaande medewerkers moeten worden omgeschoold en helaas moeten we soms vervroegd afscheid nemen van medewerkers. We hebben in 2015 voor het opvangen van deze personele knelpunten en het stimuleren van de organisatieontwikkeling een reserve SPP gevormd.

We treffen verschillende maatregelen om de risico's zo laag mogelijk te houden, zie verder de paragraaf bedrijfsvoering.

De krapte in de arbeidsmarkt is het afgelopen jaar toegenomen. Het is wel merkbaar dat het lastiger wordt vacatures goed in te vullen, maar nog niet in zo dusdanige mate dat we extra risico voor Raalte zien. Vooralsnog handhaven we de kans op 25% dat dit zich voordoet. We nemen hier een risicobedrag op, gebaseerd op 10% van ons loonsomkader en uitgaande van 25%. Hiermee komt het risicobedrag op € 412.225.

De Wet arbeidsmarkt in balans, die op 1 januari 2020 in werking treedt, beperkt de mogelijkheden voor het flexibel inzetten van tijdelijke contracten en payroll mogelijkheden. Dit betekent hooguit dat we een aantal contracten niet kunnen verlengen en moeten kiezen voor vaste contracten. Het aantal is zeer beperkt en heeft geen financiële consequenties.

Glasvezel buitengebied

De afspraken om de aanleg van glasvezel in het buitengebied mogelijk te maken zijn in 2017 definitief vastgelegd in een convenant met CIF (Rabobank Bouwfonds Communication Infrastructure). Hierin werken we nauw samen met Deventer en Olst-Wijhe. Bij de besluitvorming met betrekking tot de uitvoering van het project is een extra financieel risico voorzien in de toekomst. Het risico voor Raalte was geschat op € 180.000. Dit bedrag is gebaseerd op een inschatting van mogelijke vervolgschade op langere termijn vanwege te weinig toezicht en coördinatie, meer overleg met nutsbedrijven, extra toezicht op kwaliteit en mogelijk grotere schade aan bermen, wegen en bomen.

In de uitvoeringsfase van het project zijn we inmiddels geconfronteerd met extra kosten voor wat betreft toezicht en projectbegeleiding. Daarmee is een deel van de eerder ingeschatte risico's financiële realiteit geworden.

De kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur ten gevolge van de uitvoering blijft hoog. Handhaving van de huidige strategie ligt op dit moment voor de hand. Daarnaast is Salland-Noord in 2018 opgeleverd en zijn er de afgelopen periode geen schades ontstaan. Dit betekent dat de kans dat dit risico zich voordoet geschat blijft op 75%, weliswaar is er voor het gebied Salland-Noord ook een jaar verstreken zonder gevolgen. Dit geeft een legitieme aanpassing van het risicobedrag naar € 105.000 (75% van € 140.000).

BTW-compensatiefonds

Via het BTW-compensatiefonds (BCF) worden gemeenten gecompenseerd voor een belangrijk deel van de door hen betaalde omzetbelasting (btw). In het BCF is hiervoor een macrobedrag (plafond BCF) begroot. Gemeenten dienen declaraties in om btw terug te vorderen via het BCF.

Het verschil tussen het plafond BCF en het totaal aan ingediende declaraties door gemeenten wordt de ruimte onder het plafond BCF genoemd. Elk jaar ontvangen gemeenten de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds terug in de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Tot en met 2018 is de ruimte onder het BTW-compensatiefonds (BCF), bij wijze van voorschot, onderdeel van de Algemene uitkering uit het gemeentefonds. Echter, door een besluit van de fondsbeheerders wordt vanaf 2019 de ruimte onder het plafond BCF niet meer mee geraamd in de meerjarenbegroting.

Dit heeft grote gevolgen voor de te besteden middelen voor gemeenten. Bij de begroting 2020 is de structurele stelpost voor de verwachte ontvangst ruimte onder plafond BCF bijgesteld van € 200.000 naar € 70.000. Dit is gebaseerd op het realisatiecijfer 2018 waar de ruimte onder het BCF-plafond macro is berekend op € 39 miljoen en geraamd conform de voorschriften van de toezichthouder.

Er bestaat een risico op een verdere toename van investeringen gemeenten, waardoor er minder dan de geraamde € 70.000 terugkomt in de algemene uitkering. We gaan uit van een gemiddelde waarschijnlijkheid van 50% van € 70.000 is € 35.000.

Resumé

Risico onderwerp met toelichting

Bedragen in €

Omschrijving	Structureel	Eenmalig
A. Ontwikkeling sociaal domein		
Onderdeel WMO	-	-
Onderdeel Jeugdzorg	-	-
Onderdeel Participatie	-	-
B. Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden		
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen.	213.149	533.997
C. Gegarandeerde geldleningen		
Woningbouw	-	-
De gemeenten heeft buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten.		217.000
Garantstelling (sport)verenigingen en instellingen.	4.700	368.875
Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichten en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.		
D. Grondexploitatie		
Zie paragraaf grondbeleid		5.450.000
E. Fisale positie van de gemeente		
Vennootschapsbelasting		1.000.000
Btw		105.000
F. Wegenonderhoud		
Zie ook de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	-	
G. Renterisico's		
We gaan ervan uit dat de stelpost in de begroting van € 230.000 voldoende is om renterisico's af te dekken.	-	
H. Continuïteit ICT-systemen		
Financieel risico t.a.v. niet beschikbaarheid van systemen en mogelijke claims als gevolg van vertraging.		75.000
I. Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening		
Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een lage waarschijnlijkheid, nemen we een risicobedrag op.		412.225
J. Glasvezel buitengebied		
Kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur.		105.000
K. Btw-compensatiefonds		
Risico op vermindering van compensatie via Algemene uitkering.		35.000
Totaal	217.849	8.302.097

4.3.2.5 Beleid en kengetal risico's

In de onderstaande tabel berekenen we de ratio weerstandsvermogen voor Raalte.

Omschrijving	Bedrag (in €)
Beschikbare weerstandscapaciteit:	
Onbenutte belastingcapaciteit	1.444.000
Algemene reserve grondexploitatie	4.991.000
Reserve weerstandsvermogen	10.133.000
Onvoorzien	100.000
Totaal	16.668.000
Benodigde weerstandscapaciteit:	
Risico's conform tabel	8.520.000
Verhouding beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit	2,0

Gegeven de ratio van 2 betekent dit voor Raalte dat het weerstandsvermogen ruimschoots in balans is (rekening 2018 2, begroting 2019 1,9). Daarbij maken we wel de kanttekening dat er nog verschillende p.m. posten bij de risico's worden benoemd.

Bij de kadernota is reeds aangegeven, dat we het verantwoord vinden de reserve weerstandsvermogen in de periode 2020-2023 af te romen tot een weerstandsratio van 1,7, om daarmee dekkingsmiddelen vrij te spelen voor (eenmalig) nieuw beleid. Na afroming bevindt de weerstandsratio zich nog steeds op het niveau 'ruim voldoende' (tussen 1,4 en 2,0). Zie verder hoofdstuk 2 financiële positie.

Classificatie risico's en gevolgen

Tenslotte worden hieronder de bovenstaande risico's geïnclassificeerd naar kans en financieel gevolg. In het voorgaande zijn er drie categorieën waarschijnlijkheid (kans) benoemd met betrekking tot het zich voordoen van een risicovolle gebeurtenis: laag (25% kans), gemiddeld (50%) en hoog (75%). Daarnaast hebben we het financiële gevolg van de risicovolle gebeurtenissen geschat: laag (tot € 100.000), midden (€ 100.000 - € 300.000) en hoog (> € 300.000). Deze grenzen zijn onder andere gebaseerd op een vergelijking met die van andere gemeenten.

Rechtsboven zijn de meest risicovolle onderwerpen met een groot financieel gevolg (rood). Linksonder het tegenovergestelde (groen). Het moge duidelijk zijn dat de benodigde mate van sturing rechtsboven het hoogst zal zijn.

De weergave is een momentopname. In de loop van de tijd kunnen de onderwerpen verschuiven naar een andere categorie. Deze manier van presenteren maakt monitoring in de tijd eenvoudiger.

		Kans		
		Laag	Gemiddeld	Hoog
Financieel gevolg	Hoog	Personeel	Overige grondexploitaties Verbonden partijen Vennootschapsbelasting Garantstelling (sport)verenigingen en instellingen	Grondexploitaties Zegge VII en Franciscushof
	Midden	Woningbouwleningen		Glasvezel
	Laag	ICT systemen	BTW compensatiefonds	

Conclusie is dat we vanwege het grote belang en de relatief grote kans dat een risicovolle gebeurtenis zich voordoet, vooral veel aandacht moeten (blijven) besteden aan de grondexploitaties, verbonden partijen, vennootschapsbelasting en garantstellingen aan verenigingen en instellingen.

De risico's binnen de grondexploitatie bevinden zich met name in die complexen met een hoge boekwaarde en een relatief lange looptijd (Franciscushof en de Zegge VII). Daarnaast hebben tegenvallers voor de complexen met een negatief exploitatieresultaat ook direct nadelige gevolgen voor de algemene reserve grondexploitaties. Hiervan is sprake binnen de complexen Sallandse Poort, de Kleine Hagen Laag Zuthem 1^e fase, Lierderholthuis 1^e fase en de Zegge VII. Zie verder de paragraaf grondbeleid.

4.3.2.6 Ratio's en financiën

De BBV schrijft vijf kengetallen voor. Het doel van deze kengetallen is het inzicht verhogen in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Financiële wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel de begroting en bedrijfsvoering is om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. Financiële weerbaarheid is het vermogen om onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's.

Financiële wendbaarheid	Financiële weerbaarheid
Netto schuldquote (BBV)	Solvabiliteit (BBV)
Belastingcapaciteit (BBV)	Grondexploitatie (BBV)
	Structurele exploitatieruimte (BBV)

Deze kengetallen kennen geen normering maar zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Omdat de kengetallen geen harde normering kennen, heeft de gemeente Raalte op basis van landelijke gegevens een eigen maatstaf ontwikkeld en gebruiken we deze als een signaleringskader.

Hieronder volgen de vijf kengetallen met een korte uitleg, de hoogte van de kengetallen in meerjarenperspectief en welke conclusie je daaraan kunt verbinden. Daarna volgt een resumé met een visuele weergave en een eindconclusie.

1. Netto schuldquote:

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal draagt bij aan de financiële wendbaarheid van de gemeente.

Bij een stijging van de inkomsten is het mogelijk om schulden af te lossen. Dit verhoogt de wendbaarheid van de gemeente. Hoe meer eigen middelen er beschikbaar zijn, hoe lager het percentage van de netto schuldquote is.

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	91%	106%	106%	104%	103%	96%
Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstreckte leningen)	82%	97%	99%	97%	96%	90%

We zien een lichte daling van de netto schuldquote, met andere woorden in de komende jaren ontstaan er meer inkomsten, waardoor we schulden af kunnen lossen. Dit draagt in positieve zin bij aan de financiële wendbaarheid. Dit zie je terug in de geprognosticeerde balans in een daling van de vaste schulden, met andere woorden we hoeven in de toekomst minder leningen aan te trekken.

Een schuldquote van 90% of lager is positief, hoger dan 130% is negatief. Deze schuldquote voldoet in meerjarenperspectief aan de onze maatstaf.

2. Solvabiliteitsratio:

Het kengetal solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Er wordt gekeken in welke mate de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen na te komen. Met deze ratio kan de financiële weerbaarheid gemeten worden.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te gunstiger voor de weerbaarheid. Hoe meer eigen vermogen een gemeente heeft, hoe beter de gemeente in staat is om financiële klappen en bestaande risico's op te vangen. Een ratio boven de 50% wordt als zeer positief beoordeeld en een ratio van lager dan 20% wordt als negatief beoordeeld.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Solvabiliteit	37%	27%	27%	27%	28%	28%

We zien in meerjarenperspectief een stabiel solvabiliteitsratio. Dit stabiele beeld is aan de ene kant het gevolg van de verwachte verkoop van gronden binnen de grondexploitatie in de komende jaren. Hierdoor kunnen schulden worden afgelost en dit heeft een positief effect op ons totale vermogen. Aan de andere kant staan er op basis van onze ambitie verschillende investeringen op stapel, waardoor er extra financieringsmiddelen nodig zijn.

3. Grondexploitatie:

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten.

Gemeenten sluiten vaak leningen af voor het kopen van grond om een nieuw woningbouwproject te starten. Dit zorgt voor een schuld bij de gemeente. Het is de bedoeling dat bij uitvoering van het bouwproject de kosten weer terugverdiend worden. Bij het berekenen van het kengetal grondexploitatie wordt er een schatting gemaakt van de baten van de bouwprojecten. Hoe lager de ratio, hoe gunstiger voor de financiële weerbaarheid. Een ratio lager dan 20% wordt als positief beoordeeld en een ratio hoger dan 35% wordt als negatief beoordeeld.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Grondexploitatie	29%	22%	20%	19%	20%	17%

We zien een daling in de ratio grondexploitatie, waardoor de gemeente minder kwetsbaar wordt. Dit ontstaat door verkoop van gronden in de komende jaren, waardoor de bouwgronden in exploitatie dalen. Dit heeft ook een gunstig effect op onze solvabiliteitsratio.

4. Structurele exploitatieruimte:

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Het is van belang om als gemeente te weten welke structurele ruimte er aanwezig is om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte valt hiermee onder de financiële weerbaarheid.

Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Bij een ratio van 0 is de (meerjaren)begroting structureel sluitend.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele exploitatieruimte	3,01%	0,57%	0,42%	0,22%	-0,04%	0,08%

De prognose is dat er de komende jaren voldoende structurele ruimte is om de lasten te blijven dragen.

5. Belastingcapaciteit:

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. Het kengetal belastingcapaciteit heeft invloed op de financiële wendbaarheid.

Het gaat hierbij niet om de onbenutte belastingcapaciteit, zoals aangegeven onder het hoofdstuk 'Inventarisatie weerstandscapaciteit' binnen deze paragraaf; dat is de theoretische financiële ruimte. Deze berekening van belastingcapaciteit geeft meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie, dan dat de theoretische onbenutte belastingcapaciteit dat doet.

De belastingcapaciteit wordt hier berekend door de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente Raalte af te zetten tegen het gemiddelde van alle gemeenten in Nederland.

De ozb is voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. Naast de ozb wordt ook gekeken naar de rioolheffing en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn en dus ruimte kunnen geven voor nieuw beleid. In Raalte zijn beide heffingen al 100% kostendekkend.

Op basis van uitgangspunten van het COELO bedragen voor Raalte in 2020 de gemiddelde woonlasten (gemiddeld betaalde ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing) voor een meerpersoonshuishouden € 731. Het gemiddelde van alle gemeenten bedraagt volgens COELO in 2019 € 739. De woonlasten in Raalte liggen daarmee € 8 onder het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een % is de belastingcapaciteit voor 2019 99%.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Belastingcapaciteit	100%	98%	99%	99%	99%	99%

Classificatie kengetallen

In onderstaande tabel zijn de kengetallen geclassificeerd.

Toelichting op de tabel:

Links: Waardering van het kengetal op dit moment. A is gunstig, B is neutraal en C is ongunstig.

Boven: Of het verloop van het kengetal positief, neutraal of negatief is. Zo is te zien of het kengetal zich goed ontwikkelt of niet in meerjarenperspectief.

		Ontwikkeling		
		Positief	Neutraal	Negatief
Waardering	C			
	B	Netto schuldquote Netto schuldquote (gecorrigeerd)	Solvabiliteit	
	A	Grondexploitatie	Belastingcapaciteit Structurele exploitatieruimte	

Conclusie

De ratio schuldquote heeft een gunstig effect op onze financiële wendbaarheid. Het kengetal belastingcapaciteit is iets ongunstiger geworden; de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te verwerven is gedaald ten opzichte van het vorige begrotingsjaar.

De kengetallen die bijdragen aan financiële weerbaarheid laten zien dat we in meerjarenperspectief in zijn geheel iets minder kwetsbaar worden. Dit komt mede door een stabiel solvabiliteitsratio en een positieve ontwikkeling van de ratio grondexploitatie, als gevolg van een verwachte verkoop van gronden binnen de grondexploitatie de komende jaren. Het kengetal structurele exploitatieruimte laat een (nagenoeg) positief sluitend perspectief zien voor alle jaren.

Naast de kengetallen zijn er andere elementen die bijdragen aan de financiële wendbaarheid en weerbaarheid en betrokken worden bij onze (meerjarige) financiële positie.

Zie verder hoofdstuk 2 Financiële positie.

4.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Portefeuillehouder: Wethouders J. van Loevezijn en W. Wagenmans
Programmacoördinator: Domeinmanager Beheer

4.3.3.1 Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft inzicht in het onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn investeringen die een gemeente doet en die daarna regelmatig onderhoud vergen. De gemeente Raalte heeft ca. 530 ha aan openbare voorzieningen in eigendom en beheer (wegen, groen, bermen, riolering enz.). Daarnaast kennen wij 26 gemeentelijke gebouwen. Het betreft de gebouwen die de gemeente zelf onderhoudt. Dit tezamen is in programma 2 ondergebracht. Onderwijsgebouwen vallen hier niet onder, aangezien de onderwijsbesturen deze zelf onderhouden.

Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang om deze goederen in stand te houden voor aspecten als bereikbaarheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en veiligheid. Uw raad heeft vastgesteld wat het onderhouds- en kwaliteitsniveau moet zijn; dit leest u verderop in de paragraaf.

Per onderdeel wordt inzicht gegeven in het beleidskader, de uitvoering, relevante ontwikkelingen, financiën en de risico's.

Deze risico's zijn eveneens bij de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen.

4.3.3.2 Integraal

Integrale visie op de openbare ruimte (IVOR)

In 2014 heeft uw raad de integrale visie op de openbare ruimte vastgesteld. Deze visie vormt het kader voor het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud en projecten. In de visie zetten wij het gebruik en de gebruiker centraal, waarbij ook doelen vanuit andere programma's kunnen worden meegekoppeld (denk aan duurzaamheid, economie, klimaatadaptatie en de verkeersagenda). Daarnaast vindt inbreng plaats, vaak mede in het spoor van de bestuurlijke vernieuwing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de lokale kennis en de aanwezige energie van onze inwoners en ondernemers.

Naast het technische beheer zetten wij de komende jaren in op het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen.

4.3.3.3 Beleidskader

Op basis van de kwaliteitseisen die in IVOR zijn gesteld worden beheerplannen opgesteld en geactualiseerd. Hiermee wordt sturing gegeven aan het dagelijks- en groot onderhoud.

Voor de vervangingsopgave ligt het accent op het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Daarnaast investeren wij in integrale projecten in de openbare ruimte, zodat we deze toekomstbestendig kunnen maken en tevens duurzaam in stand kunnen houden.

Mede op basis van het Roalter akkoord werken wij aan het ontwikkelen van een vervangingsstrategie voor de openbare ruimte. Wij beogen hiermee over criteria te kunnen beschikken die ons helpen bij het prioriteren van investeringen in de openbare ruimte. Naast de technische opgave speelt hier ook de maatschappelijke opgave, waarbij nieuwe functies aan de openbare ruimte worden toegevoegd en meer kan worden ingespeeld op de wensen van inwoners. Financiële middelen voor deze investeringen worden vanaf 2022 jaarlijks mee genomen binnen de afweging van het nieuw beleid in de begroting. Ten aanzien van het activa- en afschrijvingsbeleid volgen wij de nota die hiertoe in april 2019 is vastgesteld.

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus van de IVOR weergegeven. Deze kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de landelijke CROW-normen.

Voor de gemeentelijke gebouwen enten wij het beheer en de uitvoering op de nota gemeentelijke gebouwen (2013).

Kwaliteitsniveaus Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) o.b.v. CROW-normen

Deelgebied	Zeer laag D/R-	Laag C/R-	Basis B/R	Hoog A/R+	Zeer hoog A+/R++
Dorpen		100%			
Buurtten en wijken		100%			
Centrumgebieden			100%		
Bedrijventerreinen		100%			
Entrees en toegangswegen			100%		
Begraafplaatsen			100%		
Buitengebied		100%			

*) De kwaliteitsniveaus zoals hierboven benoemd zorgen voor de volgende technische kwaliteit en beeldniveau:
A+: Nagenoeg ongeschonden. A: Mooi en comfortabel. B: Functioneel. C: Onrustig beeld. D: Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid en sociale onveiligheid.

Voor het planmatig uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan de kapitaalgoederen is het van belang dat hier een goed beleids- en beheerplan aan ten grondslag ligt. Daarnaast proberen wij dit zoveel mogelijk te baseren op actueel beleid en de juiste gegevens, daarom zijn tevens de looptijden van de beleids- en beheerplannen inzichtelijk gemaakt. Zie hiervoor onderstaande tabel.

Titel

Beleidsplan	Betreft periode*	Beheerplan	Betreft periode*
Integrale visie openbare ruimte (IVOR)	2014-2020	Wegen	2013-2017
Kadernotitie civieltechnische kunstwerken	2013	Civieltechnische kunstwerken	2015-2021
Licht in de openbare ruimte	2016	Openbare verlichting	2003-2009
Openbaar Groen	2004-2019	Openbaar groen	2004-2019
Groen samen doen!	2017	Speel terreinen	2007
Begraafplaatsen	2009-2024	Begraafplaatsen	2009-2024
Kadernotitie bomen	2017	Sportvelden	2015
		Beheerplan Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	2014-2020
Kadernotitie gebouwen	2013	Meerjarenonderhoudsprogramma gebouwen (MJOP)	2020-2029

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd. Bij een aantal plannen is geen concrete looptijd genoemd, hier is alleen het jaar van vaststelling benoemd.

4.3.3.4 Financiën

Hieronder is per onderdeel binnen de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen inzichtelijk gemaakt wat de onderhoudskosten, kapitaallasten en investeringen voor het jaar 2020 bedragen.

Exploitatiekosten en investeringen kapitaalgoederen

Bedragen in €

Onderdeel	Onderhoudskosten	Kapitaallasten	Investeringen
Wegen	1.659.332	186.384	400.000
Civieltechnische kunstwerken	134.654	33.467	-
Openbare verlichting	88.089	122.899	234.000
Riolering en water	476.731	1.391.633	810.000
Groen	1.113.640	98.576	-
Speeltoestellen	40.153	62.796	-
Begraafplaatsen	140.536	2.911	-
Gebouwen	949.000	3.161.399	1.185.000
Totaal	4.602.135	5.060.065	2.629.000

Binnen de onderhoudskosten zijn kosten voor verzekering, belasting, gas, water, elektriciteit, personeelskosten en bijdragen aan derden niet meegenomen. Bij het onderdeel 'Groen' zijn wel de personeelskosten van de Stichting Werk Raalte meegenomen, inclusief bijbehorende kosten voor opleiding, kleding en brandstof voor het materieel. Bij de investeringen zijn niet de vervangingsinvesteringen uit bijlage G meegenomen.

4.3.3.5 Wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

Uitvoering

Wegen

Het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 290 ha verhard oppervlak en ongeveer 15 ha onverharde en half-verharde paden en rijbanen.

De asfaltwegen en elementenverhardingen worden elke twee jaar geïnspecteerd conform CROW-richtlijnen. Deze inspectiegegevens worden verwerkt in ons beheersysteem waaruit een maatregelenpakket volgt. Conform de kwaliteitsbegrippen solide, sober en veilig uit de IVOR wordt het wegennet op het vastgestelde onderhoudsniveau in stand gehouden (nieuwe asfaltlagen, herstraten klinkers en tegels). Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met het (functioneel) gebruik van onze openbare ruimte.

Civieltechnische kunstwerken

Gemeente Raalte heeft 80 grote civieltechnische kunstwerken in beheer (bruggen tunnels etc.) en daarnaast nog ca. 525 duikers.

In het beheerplan Civieltechnische kunstwerken (2015) is het onderhoud en beheer van de civieltechnische kunstwerken geregeld. Functionele inspecties worden eens per 3 jaar uitgevoerd.

Openbare verlichting

Het areaal van de openbare verlichting bestaat uit ca. 8.300 lantaarnpalen. 23% van de lichtmasten is voorzien van een LED-armatuur. Het percentage uitgestelde vervangingen is 16%. Een direct gevolg hiervan is het grote aantal storingsmeldingen (ca. 800 per jaar). Storingen worden opgelost, daarnaast wordt de openbare verlichting periodiek geschouwd op functioneren en installatieveiligheid.

Relevante ontwikkelingen

Wegen

Een nieuwe en zeer relevante ontwikkeling voor het wegbeheer is dat inwoners langer zelfstandig thuis blijven wonen. Dat vraagt om een levensloopbestendige inrichting van de openbare ruimte. Om dit te kunnen bereiken is extra inzet nodig. Wij willen dit bereiken door zoveel mogelijk werk met werk te maken.

Klimaatadaptieve maatregelen vragen om aanpassingen van het areaal verhardingen. Bij wateroverlast willen wij het water zo snel mogelijk kunnen afvoeren. Bij het ontwikkelen van integrale (her)inrichtingsplannen wordt de openbare ruimte in voldoende mate klimaatbestendig gemaakt.

De agenda verkeersveiligheid vraagt om aanpassingen van de wegen en kruisingen. Ook deze opgave wordt integraal opgepakt.

In de jaren 2020 en 2021 zetten wij in op een grootschalige vervanging van de openbare verlichting. In het buitengebied worden 2 duikerbruggen vervangen.

Risico's

Wegen

Veroudering van het wegennet leidt tot het sneller ontstaan van schade, onder andere door vorst. Dit kan leiden tot een hogere onderhoudslast en zelfs kapitaalvernietiging (en daarmee een toenemende vervangingsopgave).

Zwaar (land)(bouw)verkeer komt steeds vaker voor. Hierdoor wordt mogelijk meer belasting uitgeoefend op onze wegen dan waarvoor deze bedoeld zijn. Er kunnen (onzichtbare) schade ontstaan die leiden tot extra onderhoud dan wel (versnelde) vervanging (en dus onnodige kapitaalvernietiging).

Openbare verlichting

Van een fors aantal armaturen (16%) is de technische levensduur verstreken. Hiervoor geldt een verhoogd risico op storingen en uitval. Hier staat tegenover dat we, zoals reeds eerder benoemd, in de jaren 2020 en 2021 overgaan tot grootschalige vervanging.

Civieltechnische kunstwerken

Voor het vervangen van civieltechnische kunstwerken worden incidentele middelen ingezet. Er is niet voorzien in een structurele inzet van middelen.

4.3.3.6 Riolering, water

Uitvoering

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zijn de zorgtaken voor een duurzaam en doelmatig rioleringsbeheer vastgelegd. De gemeente Raalte voert het beheer over 124 kilometer vrijvervalriolering in de kernen, 150 kilometer drukriolering in het buitengebied, 62 gemalen voor afvalwater, grondwater en hemelwater, 682 pompunits voor de drukriolering in het buitengebied, 14.000 kolken en voorzieningen zoals wadi's en bergbezinkbassins. Van het opgevangen hemelwater wordt nu circa 40% niet meer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering maar zoveel mogelijk geïnfiltreerd in de bodem.

Om de afvoer van (afval)water te kunnen borgen inspecteren we de kwaliteit van de voorzieningen en herstellen we de kwaliteit waar dit nodig is. Het in stand houden van de riolering gebeurt op een preventieve wijze (op basis van schadebeelden) waardoor de afvoer niet in gevaar komt.

Vanuit de wens om de natuurlijke kringloop en het natuurlijk evenwicht in het watersysteem te herstellen en te respecteren streeft de gemeente Raalte op de lange termijn naar de totale ontvlechting van schoon- en vuilwater in de afvalwaterketen. Daarbij anticiperen wij op de klimaatverandering (klimaatadaptatie) en de daarbij steeds vaker voorkomende intensere neerslag. Bij de noodzakelijke investeringen sluiten wij aan bij het integrale beheer van de openbare ruimte.

Relevante ontwikkelingen

In 2019 tot en met 2020 wordt een nieuw GRP opgesteld voor de periode 2021-2026. In dit nieuwe GRP worden bestaande en meer actuele thema's (afkoppelen hemelwater en risicosturing) opgenomen.

De komende periode geven we verdere invulling aan de doelstellingen vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (klimaat adaptieve maatregelen).

De benodigde investeringen vragen om een goede financiële strategie aangezien de maatregelen om klimaatbestendig te worden grote investeringen vragen. Het ontwikkelen van een financiële strategie maakt deel uit van het opstellen van een nieuw GRP.

Risico's

Bij het niet juist implementeren van de relevante ontwikkelingen wordt niet voldaan aan het wettelijk kader. Om in te kunnen spelen op de klimaatverandering zijn aanvullende investeringen nodig om de noodzakelijke afvoer van extra hemelwater te kunnen garanderen. Bij het opstellen van een nieuw GRP zal moeten worden afgewogen welke ambitie de gemeente Raalte nastreeft en welke middelen hiervoor beschikbaar kunnen worden gesteld.

4.3.3.7 Groen, speeltoestellen en begraafplaatsen

Uitvoering

Openbaar groen

De gemeente Raalte onderhoudt en beheert 166 ha openbaar groen en ruim 12.000 bomen binnen de kom (totaal aantal bomen ruim 47.000). Het onderhoud en beheer van openbaar groen is vastgelegd in het beheerplan openbaar groen (2004). Het onderhoud en beheer van bomen wordt vastgelegd in het beheerplan bomen (2019). Het ligt in de planning om dit plan in het najaar van 2019 vast te stellen.

In het groenbeleid Groen, samen doen! vragen we de inwoners om mee te denken over de inrichting en (mee te doen met) het beheer van het openbaar groen (bosplantsoen, heesters en gras). Gezamenlijk draagvlak om kansen die zich voordoen te benutten en om voor knelpunten een oplossing te vinden waar de meerderheid zich in kan vinden. De activiteiten die de groene organisaties en de gemeente Raalte ondernemen worden jaarlijks opgenomen in de 'Groene agenda'.

In de IVOR is voor de winkelgebieden en invalswegen beeldkwaliteit B en voor de overige gebieden beeldkwaliteit C vastgesteld. De beeldkwaliteit wordt vier keer per jaar gemonitord op basis van CROW-beeldmeetlatten.

Speelvoorzieningen

In het beheerplan voor speelplaatsen is het onderhoud en beheer van 155 speelplaatsen geregeld. Vervanging van speeltoestellen en herinrichting van speelplaatsen wordt samen met bewoners opgepakt. De speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd op het gebied van veiligheid.

Begraafplaatsen

De gemeente Raalte beheert en onderhoudt vier begraafplaatsen. Het onderhoud is vastgelegd in het beheerplan begraafplaatsen (2009).

Relevante ontwikkelingen

Openbaar groen en speelvoorzieningen

Door ontwikkelingen zoals klimaatverandering, vergrijzende samenleving maar ook participatie liggen er uitdagende opgaven voor de openbare ruimte. Dit vraagt om een andere inrichting en beheer van de (groene) openbare ruimte. Hierbij is het belangrijk aandacht te schenken welke rol het groen kan vervullen bij klimaatadaptatie, maar ook aandacht voor biodiversiteit en levensloopbestendige openbare ruimte. Het is belangrijk om in de beheerplannen (openbaar groen en speelvoorzieningen) in te spelen op deze ontwikkelingen/thema's. Bij het beheerplan bomen dat recentelijk is opgesteld is rekening gehouden met bovengenoemde ontwikkelingen.

De komende periode actualiseren wij het beheerplan voor openbaar groen waarin bovengenoemde zaken aan de orde komen. Verschillende beheersscenario's worden voorgelegd waarbij een afweging gemaakt moet worden tussen kwaliteit en inrichtings- en onderhoudsbudget.

Risico's

Openbaar groen en speelvoorzieningen

Wanneer beheerplannen niet voldoende actueel zijn, kan niet worden aangetoond dat er voldaan wordt aan de wettelijke zorgplicht. Daarnaast vraagt de klimaatverandering en de vergrijzende bevolking om noodzakelijke investeringen om de openbare ruimte (her)in te richten. Ook de veranderende samenleving vraagt om een andere aanpak op gebied van communicatie/participatie.

4.3.3.8 Gebouwen

Uitvoering

Voor de gemeentelijke gebouwen wordt 3-jaarlijks een conditiemeting gehouden om de huidige staat van de gebouwen te beoordelen. Tevens wordt op basis hiervan een meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) opgesteld met de daarbij horende financiële consequenties. In 2019 is dit MJOP geactualiseerd en vertaald in de verschillende jaarschijven.

Daarnaast is er een investeringsvoorstel opgesteld voor het verduurzamen van de (overige) gemeentelijke gebouwen. In 2020 (met uitloop naar 2021) wordt dit gerealiseerd.

Relevante ontwikkelingen

Maatschappelijk is er veel aandacht voor duurzaamheid (zie programma 5, waar duurzaamheid onder valt). Dit is enkele jaren geleden al vertaald in beleid om het gemeentelijk vastgoed (excl. onderwijsgebouwen) uiterlijk in 2025 energieneutraal te maken. Omdat dat een kostbare zaak is en er nog veel technische ontwikkelingen plaatsvinden, is via de kadernota voorgesteld om kosteneffectieve maatregelen te nemen. Dat betekent dat investeringen met een lange terugverdientijd vermeden worden en er toch een goed klimateffect wordt bereikt (een CO₂-reductie van 63%). Op termijn (voor 2025) wordt bekeken hoe, met de technische stand van zaken van dat moment, de overige CO₂-reductie gerealiseerd kan worden.

Risico's

Politiek gezien, zowel nationaal als internationaal, is er nog veel onzekerheid met betrekking tot duurzaamheidsambities. Dit betekent dat de vertaling naar lokale duurzaamheidsambities nog kan veranderen.

Ook financieel zijn er risico's. De markt voor het realiseren van duurzaamheidsdoelen in de bouw is enigszins overspannen. Dat kan prijsopdrijvende gevolgen hebben. Investeringsvoorstellen worden gecalculeerd op basis van kentallen die altijd achterlopen op marktontwikkelingen.

Voor het reguliere onderhoud van de gemeentelijke gebouwen geldt hetzelfde. Door gebrek aan geschoold personeel stijgen de prijzen van onderhoud sterker dan het gemiddelde inflatiepercentage. De budgetten die meebewegen met dit percentage raken dan achter op de werkelijke kosten. Gezien de stand van de huidige reserves, kunnen deze effecten voor de korte termijn opgevangen worden.

4.3.4 Financiering

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens

Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.3.4.1 Inleiding

Algemeen

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. Deze verplichting hangt samen met de invoering van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze wet beoogt een solide financiering bij openbare lichamen. Doel hierbij is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van de gemeente en het handhaven van een uitstekende kredietwaardigheid.

De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte termijn financiering en regels voor lange termijn financiering. Het onderscheid is gelegd bij een termijn van 1 jaar waarbij een maximum norm wordt voorgeschreven voor de vlottende (korte) schuld: de zogenaamde kasgeldlimiet. Daarnaast wordt met het stellen van een norm voor renterisico's bewerkstelligd dat tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille wordt gekomen dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt.

Treasurystatuut

De financieringsparagraaf vormt, in samenhang met het in artikel 212 van de Gemeentewet voorgeschreven treasurystatuut en de overeenkomstig vastgestelde verordeningen, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op lange en korte termijn. Daarnaast zijn kredietwaardigheidsnormen voor tegenpartijen bij uitzettingen voor een periode van 1 jaar en langer opgenomen. De bepalingen in het treasurystatuut waarborgen een risicomijdend financieringsprofiel.

Financieringsbeleid

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente moet soms geld lenen om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Ook moeten investeringen gefinancierd worden. In korte tijd worden uitgaven gedaan, die over een veel langere periode worden afgeschreven. Uitgangspunt voor het financieringsbeleid is om de rentekosten van de financiering zo laag mogelijk te houden, de renteopbrengsten zo hoog mogelijk te doen zijn en daarbij zo weinig mogelijk risico's te lopen. De gemeente baseert zich daarbij op de uitgangspunten van het treasurystatuut en de algemene verwachtingen van de financiële sector.

Totaalfinanciering

In de gemeente Raalte wordt het principe van totaalfinanciering toegepast. Dit houdt in dat niet voor iedere investering een afzonderlijke lening wordt afgesloten. Investerings worden gefinancierd vanuit het totaal eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaalde investering (actief) en de rentelasten voor een afgesloten lening c.q. vergoeding voor het eigen vermogen. De rentelasten op de boekwaarden van de investeringen worden daarom toegerekend op basis van een vooraf gecalculeerd rentepercentage. Dit noemen we het renteomslagpercentage. Dit percentage mag maximaal 0,5% naar boven worden afgerond.

4.3.4.2 Ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is de laatste jaren historisch laag.

De laatste jaren heeft de gemeente vooral leningen met een lange looptijd aangetrokken, in de verwachting dat de rente op zal gaan lopen. Deze verwachting lijkt voorlopig nog niet uit te komen. Door de gerealiseerde grondverkoop hebben we herfinanciering kunnen uitstellen.

Het beleid blijft erop gericht het (rente) risico zo veel mogelijk te beperken en de gemiddelde rente voor de lange termijn zo laag mogelijk te houden.

Stand lening portefeuille per 31-12-2018:	€ 76,6 miljoen	rentelast: € 2,0 miljoen
Aangetrokken lening in 2019	€ 0 miljoen	
Nog aan te trekken in 2019	€ 0 miljoen	
Aflossingen in 2019	€ -0,2 miljoen	
Stand lening portefeuille per 31-12-2019	€ 76,4 miljoen	
Geplande aflossingen van leningen	€ -4,1 miljoen	
Mogelijk aan te trekken lening in 2020	€ 5,0 miljoen	
Verwachte stand lening portefeuille per 31-12-2020	€ 77,3 miljoen	rentelast € 2,1 miljoen.

Onderstaand de berekening van de rente welke aan de taakvelden wordt toegerekend:

Bedragen in €

Rub. Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.059.837
b. De externe rentebaten	-73.268
Totaal door te rekenen externe rente	1.986.569
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (1,45%)	-235.410
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: Grondbedrijf)	-214.200
Totale rente grondbeleid	-449.610
Saldo door te rekenen externe rente	1.536.959
d1. Rente over eigen vermogen	1.095.493
d2. Rente over voorziening verwachte verliezen grondexploitatie (gewaardeerd op contante waarde)	120.674
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	2.753.126
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-2.753.126
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	0

4.3.4.3 Risico's

Kasgeldlimiet- en behoefte

In het kader van verantwoord treasurybeleid wordt een kasgeldlimiet gehanteerd om te voorkomen dat gemeenten een te groot risico nemen met het aantrekken van te grote sommen kort geld. Immers kort geld houdt een groot risico van renteschommelingen in. De kasgeldlimiet is bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage. De basis voor 2020 is 8,5% van € 97,8 mln. is € 8,3 mln.

Het kwartaalgemiddelde van de werkelijk aangetrokken kasgeldleningen dient in beginsel onder de limiet van enig jaar te blijven. De toezichthouder staat toe maximaal voor een periode van twee kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van de gemeente. Vaste schuld ontstaat wanneer leningen worden afgesloten met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer. De renterisiconorm is ingesteld om de herfinanciering van af te lossen leningen zo goed mogelijk in de tijd te spreiden. Daarmee wordt voorkomen dat renteschommelingen op de kapitaalmarkt grote invloed hebben op de totale rentelast van de gemeente. De norm geeft dus het bedrag aan waarover de gemeente zich per begrotingsjaar maximaal mag bloot stellen aan renterisico.

De norm voor gemeenten is vastgesteld op 20%. De gemeente Raalte heeft per 1 januari 2020 een begrotingstotaal van € 97,8 mln. Het maximale bedrag voor herfinanciering is dan € 19,6 mln.

De renterisiconorm is voor de komende jaren als volgt berekend:

Renterisico op vaste schuld

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Budget			
	2020	2021	2022	2023
1a. Rentehervorming op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Rentehervorming op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto rentehervorming op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	5.000	5.000	5.000	5.000
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	5.000	5.000	5.000	5.000
5. Betaalde aflossingen	4.103	4.494	7.077	5.080
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	4.103	4.494	7.077	5.080
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	4.103	4.494	7.077	5.080
<i>Renterisiconorm:</i>				
8. Begrotingstotaal per jaar 1)	97.836	93.528	90.201	90.557
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	19.567	18.706	18.040	18.111
<i>Toets Renterisiconorm:</i>				
10. Renterisiconorm	19.567	18.706	18.040	18.111
7. Renterisico op vaste schuld	4.103	4.494	7.077	5.080
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	15.464	14.212	10.963	13.031

4.3.4.4 Financieringsbehoefte

Zoals al aangegeven is het financieringsbeleid er op gericht om met zo min mogelijk risico zo maximaal mogelijk gebruik te maken van de huidige lage rente. Om die reden wordt voor de afdekking van het financieringstekort gebruik gemaakt van kortlopende leningen (kasgeldleningen en leverancierskrediet). Voor 2020 is een financieringstekort geraamd van bijna € 15 mln. Bij de berekening van het financieringstekort is rekening gehouden dat in 2019 geen langlopende lening(en) aangetrokken zal worden.

Op basis van de investeringsprognose wordt verwacht dat in 2020 voor ± 5 mln. aan nieuwe leningen moet worden aangetrokken.

4.3.5 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.3.5.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren.

4.3.5.2 Organisatieontwikkeling

Vanuit het organisatieplan 2018-2022 werken we in 2020 aan de sporen Sturen, Leren & Ontwikkelen en Digitale transitie. De kernwaarden 'betrouwbaar, verbindend, oplossingsgericht en slim' zijn hierbij leidend.

In het spoor Sturen staat de wijze waarop we samenwerken centraal, zodat we ons ontwikkelen naar resultaatgerichte, zelf organiserende en lerende clusters. Dit stelt ons in staat om wendbaarder en opgavegericht te werken. De methodiek van resultaatgericht sturen, wordt in 2020 verder geborgd in de organisatie.

Met dat de doelen van de clusters en de beoogde resultaten meer geconcretiseerd worden, wordt ook scherper wat er nog aan opleidingen en trainingen nodig is. In 2020 wordt hiervoor een aantrekkelijk leeraanbod ontwikkeld.

In 2020 wordt een programma Digitale transitie opgezet, om de digitale ontwikkeling van de dienstverlening en de organisatie krachtig vorm te geven en te besturen.

4.3.5.3 Procesgericht werken

Vanuit de ambitie in dienstverlening werken we aan het optimaliseren van de werkprocessen voor de inwoner van de eerder geprioriteerde producten en diensten. Met als doel dat wij de klant nog beter van dienst kunnen zijn. Verschillende procesoptimalisaties zijn al opgestart, zoals de vereenvoudiging van het proces vergunningverlening. Hiernaast zien we op onze bedrijfsvoeringsprocessen en klantprocessen in het sociaal domein mogelijkheden om de dienstverlening te verbeteren. In 2019 was hier vanuit het programma Ambitie op dienstverlening incidenteel geld voor beschikbaar. Vanaf 2020 wordt dit binnen de bestaande structurele budgetten uitgevoerd.

4.3.5.4 Medewerkers

Het CBS heeft vastgesteld dat er sprake is van een gespannen arbeidsmarkt. Dit is voelbaar binnen de organisatie. Het lukt momenteel niet om iedere vacature snel te vervullen. Het bereiken van geschikte kandidaten en mensen die latent op zoek zijn naar een functie is een grote uitdaging. Wij stimuleren de inzet van stagiaires en trainees vanuit de Talentenregio. Ook zetten we in op actieve samenwerking met opleidingsinstituten in de regio, om zo de interesse van jongeren voor het werken bij de overheid aan te wakkeren. Via de generatiepact regeling creëren we bewust ruimte voor het aannemen van jongeren.

Uit de resultaten van het medewerkersonderzoek 2019 is het thema werkdruk organisatiebreed benoemd als verbeterpunt. Er is structureel aandacht voor om stappen te zetten in het realiseren van een goede balans tussen ambitie en werkdruk.

Volgens het principeakkoord Cao Gemeenten wordt er door de VNG en de vakbonden gezamenlijk gewerkt aan een vitaliteitsbeleid voor de sector.

De Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren treedt op 1-1-2020 in werking. Een aantal uitvoeringskosten zal wijzigen. Een nieuw fenomeen is onder meer de transitievergoeding die met ingang van 2020 moet worden betaald bij ontslag. Stapeling van nieuwe wettelijke rechten met de huidige rechten wordt door het principeakkoord voorkomen.

Ook de Wet Arbeidsmarkt in balans treedt op 1-1-2020 in werking. De mogelijkheden voor de inzet van tijdelijke contracten en payroll worden begrensd. Het flexibel inzetten en aannemen van tijdelijk personeel zal mogelijk tot hogere ww-verplichtingen leiden.

4.3.5.5 Loonsomkader en egalisatiereserve SPP

Vanaf de jaarrekening 2015 / begroting 2016 werken we met een vastgesteld loonsom kader. Dit is een 'lumpsum' loonsom budget. De ontwikkeling van het loonsomkader 2019-2020 ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling van het loonsomkader 2019-2020

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Loonsomkader	Loonsomkader
	2019	2020
Loonsom (basis) primitieve begroting	15.259	15.897
Saldo autonome ontwikkelingen (o.a. werkelijk resultaat cao ontwikkelingen, pensioenpremies, reguliere periodieken en overige (kleine) mutaties).	67	96
Verwacht loonstijging CAO		496
Stelpost verwachte cao ontwikkelingen en pensioenpremies + sociale lasten in begrotingsjaar	481	
Af: bezuinigingen Berenschot / overige taakstellingen / taakverminderingen	-9	
Bij: taakuitbreiding projectleiding 1,45 fte (budget neutraal, doorbelasting naar investeringskredieten)	126	
Af: Formatie Burgerzaken (i.v.m. geldigheid reisdocumenten van 5 jaar naar 10 jaar)	-27	
Totaal	15.897	16.489

Egalisatiereserve SPP

De egalisatiereserve SPP (Strategische Personeelsplanning) is bedoeld om de kosten op te kunnen vangen voor mobiliteitsbevorderende maatregelen, het generatiepact en het stimuleren van de organisatieontwikkeling.

Om uitvoering te geven aan het organisatieplan 2018-2022 is ook in 2020 een beroep op de reserve SPP nodig. We zetten in op de doorontwikkeling van de domeinen, de clusterontwikkeling, de interne leergang teamcoaching en het ontwikkelen van een leeraanbod ter ondersteuning van de organisatieontwikkeling.

In bijlage L wordt nader inzicht gegeven in de ontwikkeling van de loonkosten en de egalisatiereserve SPP. Dit in lijn met de aangenomen motie 'inzicht in loonkosten' bij het vaststellen van de jaarstukken 2018.

4.3.5.6 Huisvesting

Zoals in de kadernota aangegeven, is er voor een breder huisvestingsconcept een sluitende businesscase nodig. Dat betekent dat de inkomsten, de uitgaven en (maatschappelijke) opbrengst met elkaar in balans moeten zijn in een sluitende businesscase. In de zomernota hebben we u gemeld dat we de mogelijkheden willen verkennen die er zijn om gezamenlijk met maatschappelijke partners te gaan huisvesten. Daarvoor is een strategische sessie georganiseerd met een aantal maatschappelijke partners binnen de gemeente, met het doel een brede inventarisatie te doen van het maatschappelijk vastgoed in het centrum van Raalte. De opbrengst van deze sessie bepaalt de vervolgstappen, waarna in 2020 verder invulling wordt gegeven aan het huisvestingsconcept.

4.3.5.7 DOWR

Algemeen

De DOWR-samenwerking bevindt zich in de consolidatiefase. Overall zien we dat de stabiliteit van de werkorganisaties facilitair, belastingen, financiële administratie, personeel- en salarisadministratie en inkoop zowel qua dienstverlening als qua kosten constant is. DOWR-I is zoals bekend volop in ontwikkeling. Er is verbeterd in rapportagestructuur en governance. Vanuit de vastgestelde bedrijfsvoeringsvisie op de DOWR-samenwerking loopt vanaf de tweede helft 2019 een verkenning naar mogelijke andere bedrijfsvoeringspercelen om samen te werken. De uitkomsten hiervan bepalen welke ontwikkelstappen in 2020 worden ingezet.

Periodiek wordt er middels een bestuursrapportage gemonitord op de resultaten van DOWR. Getoetst aan de zes k's; klanttevredenheid, kwaliteit, kansen, kwetsbaarheid, kennis en kosten.

Voor wat betreft de kosten ziet de kostenontwikkeling er als volgt uit:

Kostenontwikkeling

Bedragen in €

Perceel	Rekening			Begroting		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
FA	302.370	308.780	310.983	310.255	308.810	308.810
FZ	757.775	872.674	906.831	906.831	906.831	906.831
Belastingen	454.394	480.798	535.935	504.372	504.372	504.372
Inkoop	50.250	52.403	54.337	54.337	54.337	54.377
PSA	162.802	169.245	167.322	167.322	167.322	167.322
ICT I	2.651.467	2.828.502	3.083.327	3.102.095	3.102.019	3.102.011
ICT abonnementen	100.346	150.592	154.467	154.467	154.467	154.467
Totaal	4.479.404	4.862.994	5.213.202	5.199.679	5.198.158	5.198.190

Bovenstaande bedragen zijn gebaseerd op de in april 2019 door de bedrijfsvoeringsraad vastgestelde financiële kaders voor de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023.

DOWR-I

Vanuit de I-visie heeft de DOWR-I drie hoofdtaken: 1) een stabiele ICT-omgeving behouden 2) informatieveiligheid en 3) ondersteuning van de domeinen in het in kaart brengen van de ICT behoefte en dit integraal te kunnen afwegen. Als uitvloeisel hiervan is per inhoudelijk domein een overzicht van projecten en onderwerpen geformuleerd. Deze zijn daar waar nodig integraal verwerkt in deze begroting. Begin 2019 zijn strategische uitvoeringsplannen per domein opgesteld voor 2020 en verder, welke integraal zijn gewogen bij de kadernota. Vanuit bedrijfsvoering wordt ingezet op het inrichten van contractbeheer, implementeren Office 365 binnen de werkomgeving DOWR en doorontwikkelen van het eHRM-systeem.

Binnen de stelpost ICT is € 42.000 gereserveerd voor de uitrol van Office 365 en de strategische uitvoeringsplannen. Om rechtmatig te blijven, wordt het contract voor het eHRM-systeem opnieuw aanbesteed. De totale kosten voor de aanbesteding bedragen € 130.000. Voor Raalte betekent dit een eenmalige uitgave van € 31.200. De is als verplicht nieuw beleid (autonome ontwikkeling) opgenomen.

4.3.5.8 Informatiemanagement

Goede dienstverlening staat of valt met goede informatievoorziening. Grip hierop hebben en houden vergt gedegen informatiemanagement. Het Strategisch Informatie Overleg (SIO) vormt daarin een belangrijke spil in de organisatie. Het vormt de schakel tussen de werkvloer, directie, bestuur en de DOWR-i werkorganisatie als het gaat om informatievoorziening en de ICT die daarvoor nodig is. Naast deze basis zien we de maatschappelijke digitale ontwikkeling zo hard gaan dat we investeren in een integraal programma digitale transitie en informatiemanagement. Belangrijke speerpunten in dit programma zijn de rol van data binnen en buiten de organisatie, belanghebbende i-ontwikkelingen maar ook digitale tools die participatieprocessen kunnen ondersteunen. Om dit te realiseren, is het noodzakelijk om een programmamanager digitale transitie aan te trekken en een programma op te stellen. De kosten hiervoor worden voor 2020 geraamd op € 60.000 en voor 2021 en 2022 op jaarlijks € 90.000. De opgave die er ligt voor informatiemanagement en digitale dienstverlening is structureel van aard. De programmamanager krijgt daarom expliciet de opdracht mee de opgave verder uit te werken en te kwantificeren.

Daarnaast is voortzetting van het domeinoverstijgende kernteam informatiemanagement (ofwel het SIO) noodzakelijk. De kosten hiervoor bedragen jaarlijks structureel € 17.500 voor de inzet van de voorzitter. De overige deelnemers worden vanuit de structurele loonsom ingezet.

4.3.5.9 Bescherming persoonsgegevens

In mei 2018 is de Wet bescherming persoonsgegevens vervangen door de Europese regeling: de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In een Uitvoeringsplan zijn acties opgenomen om invulling te geven aan organisatorische en technische maatregelen en waarborgen om persoonsgegevens te beschermen en te voldoen aan de documentatieplicht en het afleggen van rekenschap. Belangrijk onderdeel van het uitvoeringsplan is een risicoanalyse op werkprocessen en de prioritaire processen als eerste AVG-proof maken. Andere acties zijn gericht op het in kaart brengen van verwerkingen van persoonsgegevens in een verwerkingenregister en het aangaan van verwerkers overeenkomsten met externe leveranciers en andere partijen.

Inmiddels hebben we de eerste ervaringen opgedaan en zijn we een jaar onderweg met de implementatie. Bescherming van persoonsgegevens is een structureel en continu proces. Volgende stap is het structureel borgen van de rol Functionaris Gegevensbescherming en het periodiek uitvoeren van data protection impact assessments (DPIA) van verwerkingen.

In de periode 2020-2022 zijn we verplicht een DPIA uit te voeren van alle processen waar de gegevensverwerking waarschijnlijk een hoog privacyrisico oplevert voor de personen van wie gegevens verwerkt worden. Voor Raalte gaat het om 33 processen in 3 jaar. Het voor de eerste keer opzetten en uitvoeren van de DPIA's vraagt aanzienlijk meer tijd dan het hierna consolideren. Voor het uitvoeren van deze wettelijke taak is als verplicht nieuw beleid (autonome ontwikkeling) voor de periode 2020-2022 jaarlijks € 35.000 incidenteel budget opgenomen.

4.3.5.10 Interbestuurlijk toezicht

De provinciale toezichthouders hebben de volgende toezichtdomeinen beoordeeld waarbij onderstaande scores (volgens het toegepaste 'verkeerslicht'-model zijn toegekend in 2019).

Totaalbeeld Raalte: Groen				
Financiën	Wabo	Wro	Archief	Huisvesting statushouders
Groen	Groen	Groen	Groen	Groen

Op basis van de bevindingen van de provinciale toezichthouders was het beeld in 2019 op alle domeinen voor onze gemeente positief (kleur 'groen' volgens het toegepaste 'verkeerslichtmodel'). Dit betekent dat ook onze toezichthouders van mening zijn dat we onze taken goed op orde hebben en kunnen voldoen aan het gestelde kwaliteitsniveau. De toezichtintensiteit is hierbij laag hetgeen betekent dat de toezichthouder op afstand blijft.

4.3.5.11 Transformatie Planning en Control cyclus

Bij de begroting 2018 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld voor de eerste fase digitalisering van de P&C cyclus. In deze eerste fase zijn de huidige P&C producten omgezet naar de nieuwe digitale omgeving. In de vervolgfase willen we samen met de raad (rekeningcommissie) een plan van aanpak voorbereiden waarbij de transformatie van de P&C cyclus centraal staat. Met de verdere digitalisering van de P&C cyclus kan ook een digitale begroting gerealiseerd worden. Hiermee wordt de transparantie en toegankelijkheid van de begroting voor inwoners vergroot.

Bij de komende kadernota 2021-2024 hopen we, op basis van het plan van aanpak, meer inzicht te bieden in zowel de inhoudelijke als de financiële aspecten van deze transformatie/digitalisering.

4.3.5.12 Heroverweging oud beleid om ruimte vrij te maken voor nieuw beleid

Om het nieuw beleid zoals vastgesteld bij de kadernota en opgenomen in de nu voorliggende begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 te realiseren, is het nodig het bestaand beleid te heroverwegen. Het gaat hierbij om een taakstelling oplopend van structureel € 50.000 in 2021 tot € 150.000 vanaf 2023. Het college komt bij de kadernota 2021-2024 met voorstellen voor invulling van deze taakstelling.

4.3.5.13 Rechtmatigheidsverklaring college

Op dit moment verstrekken externe accountants een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. Er is een wetswijziging in voorbereiding waarbij het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk is voor de rechtmatigheidsverantwoording. Met ingang van het boekjaar 2021 dient het college hiertoe een rechtmatigheidsverklaring af te geven. De VNG verwacht dat in de tweede helft van dit jaar duidelijk wordt wat de kaders worden van de nieuwe rechtmatigheidsverklaring. Zodra deze kaders duidelijk zijn, brengen wij de mogelijke impact van deze verantwoording voor onze gemeente in beeld. De raad wordt hier via de rekeningcommissie nader over geïnformeerd.

4.3.6 Verbonden partijen

Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens

Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.3.6.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Elke gemeente heeft in haar dagelijkse praktijk voor de uitvoering van een deel van haar beleid te maken met verbonden partijen. Zo heeft Raalte zich in het verleden om verschillende redenen verbonden aan bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en stichtingen, maar ook voor de toekomst zoeken we de samenwerking op.

In deze paragraaf is inzicht gegeven in de verschillende belangen van de gemeente in verbonden partijen. Bij een bestuurlijk belang heeft de gemeente een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of stemrecht. Bij een financieel belang is de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of kunnen financiële problemen bij de verbonden partij verhaald worden op de gemeente.

Voorbeelden van een financieel belang zijn een jaarlijkse bijdrage, een afgesloten lening, een garantstelling en aandelenbezit. Doordat van verschillende kanten steeds meer oog is voor deze vormen van samenwerking, is de afgelopen jaren de informatievoorziening verbeterd.

4.3.6.2 Beleidskaders

De huidige beleidskaders waarop deze paragraaf is gebaseerd, zijn afkomstig uit de nota verbonden partijen. In de beleidsnota is onderkend, dat het deelnemen aan een verbonden partij een middel is om gemeentelijke doelen te bereiken en taken uit te voeren. Aan verbonden partijen zitten voor- en nadelen. Voordelen zoals benoemd in de beleidsnota zijn kostenbesparing, vermindering van de kwetsbaarheid en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. Het aangaan van de samenwerking met een verbonden partij brengt echter ook een aantal belangrijke risico's met zich mee. Er is vaak veel gemeentelijk geld mee gemoeid. Daarnaast is de invloed en controle op de uitvoering van de activiteiten minder direct en moet die worden gedeeld met andere partijen (gemeenten). Dit leidt tot onder andere bestuurlijke en financiële risico's.

Het vastgestelde beleidskader in deze is: verbonden partijen worden slechts ingezet als de balans tussen de voor- en nadelen substantieel gunstiger uitvalt dan bij andere mogelijke instrumenten zoals zelf doen of uitbesteden.

Om een goede afweging te kunnen maken wanneer tot samenwerking over wordt gegaan en welke vorm daar het beste bij past, is een stappenplan beschikbaar.

Om de grip te verbeteren op de verbonden partijen wordt de informatievoorziening van zowel het orgaan zelf als het beleid wat voor onze gemeente wordt uitgevoerd, verbeterd. Deze informatie is opgenomen in deze paragraaf.

De raadsinformatie rondom verbonden partijen is toegankelijker gemaakt door de zienswijze te voorzien van een memo voor de gemeenteraad. Deze memo bevat een beleidssamenvatting ten aanzien van het voorliggende document en extra beleidsinformatie ter onderbouwing van de zienswijze. Daarnaast worden de kadernota's van publiekrechtelijke verbonden partijen besproken in de raad. Zo kan de raad via de gemeentelijk vertegenwoordiger opdrachten meegegeven welke de gemeentelijk vertegenwoordiger kan inbrengen in het bestuur van de betreffende verbonden partij. Daarmee wordt de raad meer betrokken bij de inhoud en komt zijn rol beter tot zijn recht.

Indeling paragraaf

De indeling van deze paragraaf is voorgeschreven in het BBV. De verbonden partijen dienen te worden gesplitst in:

- 1) Gemeenschappelijke regelingen
- 2) Stichtingen/verenigingen
- 3) Coöperaties/vennootschappen
- 4) Overige.

De te benoemen onderdelen per verbonden partij zijn voorgeschreven in het BBV. Per verbonden partij is onder andere in beeld gebracht wat het financieel belang van de gemeente is: de jaarlijkse dividendopbrengst, de gemeentelijke bijdrage of de te behalen bezuinigingstaakstelling en een inschatting van het mogelijke risico. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Dit mogelijke risico in verhouding tot de waarschijnlijkheid, leidt tot het risicobedrag per verbonden partij. De totale risicobedragen zijn vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Ontwikkelingen BBV

De BBV schrijft sinds 2017 voor, dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma.

Dat betekent dat het 'openbaar belang' en de 'bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen', nu opgenomen is in het betreffende programma, en niet meer in de formats per verbonden partij.

4.3.6.3 Gemeenschappelijke regelingen

Programma 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland		Zwolle		
Bestuurlijk belang	Het gaat om een collegeregeling en betreft een bedrijfsvoeringsorganisatie. Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Het bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage aan apparaatskosten voor 2020 is vastgesteld op € 106.732. In 2019 was dit € 133.867. De belangrijkste reden van de verlaging van de bijdrage is het zelfstandig afhandelen van de jeugdhulpdeclaraties.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
	Fin. resultaat	€ 0 V/N	€ 0 V/N	€ 0 V/N
Ontwikkelingen	In 2020 worden door het RSJ IJsselland geen jeugdhulpdeclaraties meer afgehandeld, omdat gemeenten dit vanaf 1 juni 2019 in eigen beheer doen.			
	In 2020 wordt een nieuw visiedocument voor 2021 en verder opgesteld. Daarnaast wordt het inkoopmodel verder doorontwikkeld.			
	Vanuit het Rijk zijn transformatiegelden jeugd beschikbaar gesteld voor de regio IJsselland. Hiermee gaat invulling gegeven worden aan de projecten: - ambulantisering (verschuiving van verblijf naar ondersteuning in de thuissituatie) - Verbinding onderwijs en jeugdhulp - Ontwikkelen van een afwegingskader bij het huidige inkoopmodel jeugd			
Risico's verbonden partij	Het totaal aan apparaatskosten voor de uitvoeringsorganisatie en programmamanagement is begroot op € 1.858.589 voor 2020.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijk risico wordt ingeschat op 10% van de gemeentelijke bijdrage (€ 106.732), met een lage waarschijnlijkheid van 25 % is afgerond € 2.668. De risico's voor de gemeente op het uitvoeringsbudget jeugdhulp worden toegelicht bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf Sociaal Domein.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie.			

Programma 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

GGD IJsselland	Zwolle			
Bestuurlijk belang	De GGD IJsselland werkt aan publieke gezondheid voor elf gemeenten in IJsselland. Alle deelnemende gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor 2020 is € 1.322.994.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 3.014.000	€ 1.422.000	€ 1.472.000
	Vreemd vermogen	€ 5.512.000	€ 5.511.000	€ 5.095.000
	Fin. resultaat	€ 1.692.000 V	€ 0	€ 0
Ontwikkelingen	<p>Verder vormgeven van een gezonde leefomgeving; aan voorkant meedenken hoe gezondheid een plek krijgt in ruimtelijke plannen en omgevingsvisies.</p> <p>De Wet verplichte GGZ (WvGGZ) wordt op 1 januari 2020 ingevoerd.</p> <p>In 2018 heeft een herijking van de visie van de GGD op haar dienstverlening plaatsgevonden. De komende jaren wordt gewerkt aan een toekomstbestendige GGD, die optimaal inspeelt op wat de samenleving vraagt en een belangrijke partner van gemeenten is in de doorontwikkeling van het sociale domein.</p>			
Risico's verbonden partij	De GGD voert een actief risicobeleid. De weerstandscapaciteit is op basis van de najaarsrapportage 2018 voldoende en wordt bij najaarsrapportage 2019 geactualiseerd. De belangrijkste risico's zijn boventallig personeel, faillissement van toeleveranciers en claims van derden of oninbare claims bij derden. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland en beheersmaatregelen is het risico voor deelnemende gemeenten klein.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijke risico wordt ingeschat op € 33.075 (10% van de gemeentelijke bijdrage van € 132.299 met een lage waarschijnlijkheid van 25%).			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie.			

Veiligheidsregio IJsselland		Zwolle		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Elk lid van het AB heeft één stem.			
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage voor Raalte is in 2020 begroot op € 2.378.019 (begroot 2019 € 2.324.466, werkelijk 2018 € 2.177.816. Teruggave 2018 € 63.449).			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 5,06 mln.	€ 4,01 mln.	€ 4,62 mln.
	Vreemd vermogen	€ 32,08 mln.	€ 31,42 mln.	€ 30,39 mln.
	Fin. resultaat	€ 1,45 mln. V	€ 0,35 mln. N	€ 0
Ontwikkelingen	In de beleidsagenda 2019 -2023 stelt de Veiligheidsregio aan de hand van zes thema's de strategische doelen voor de komende periode vast. De doelen worden jaarlijks uitgewerkt in een jaaragenda via de begroting. De bestuursrapportages worden verrijkt met concrete informatie over de wijze waarop invulling is gegeven aan de speerpunten uit de begroting. Ook wordt via de bestuursrapportages en planning- en controlcyclus informatie toegevoegd over de prestaties die geleverd zijn aan de gemeenten.			
Risico's verbonden partij	Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. De risico's met de meeste invloed op de weerstandscapaciteit zijn: grootschalige/ langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek en transitie meldkamer. Op basis van alle risico's moet het weerstandsvermogen op basis van een zekerheidspercentage van 90%, 1,18 miljoen euro bedragen. Het weerstandsvermogen is per 31-12-2018 één miljoen euro, dat geeft een betrouwbaarheid van 85%. Dit betekent dat de Veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te houden. Naast bovenstaande risico's bestaat de kans dat door Europese regelgeving, de status van vrijwillig brandweerpersoneel wijzigt naar een dienstverband. In dit geval zal de Veiligheidsregio te maken krijgen met hogere werkgeverslasten. De omvang hiervan is op dit moment nog niet bekend, maar kan wel gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio.			
Risico's gemeente	Gelet op de beschreven risico's binnen de Veiligheidsregio handhaven we het risico op 10% van de bijdrage van € 2.378.019. Dat is een bedrag van € 237.802. We verhogen het percentage van gemiddelde waarschijnlijkheid van 25% naar 50%, vanwege een mogelijke wijziging van de status van vrijwillig brandweerpersoneel. Dit zorgt voor een risico van € 118.901. De weerstandscapaciteit betreft één miljoen, maar als de status vrijwillig brandweerpersoneel wijzigt, zal het bedrag van één miljoen waarschijnlijk niet voldoende zijn.			

Beheersingsmaatregelen
gemeente

We vinden een goede verstandhouding en nauwe contacten tussen veiligheidsregio en gemeente van groot belang. Daarom is er contact op verschillende niveaus via ambtelijk (financieel/inhoudelijk) overleg en bestuurlijk overleg. Beiden onderschrijven het belang van versterking van de lokale verbinding. We hebben de beoordeling van de jaarstukken daarmee geborgd in onze organisatie.

Programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Omgevingsdienst IJsselland	Provincie Overijssel en elf Overijsselse gemeenten binnen IJsselland			
Bestuurlijk belang	Het uitvoeren van de taken vergunning, toezicht en handhaving op het gebied van milieu. De portefeuillehouder belast met de fysieke leefomgeving heeft namens de gemeente zitting in het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	De gemeente draagt bij aan de gemeenschappelijke regeling. Dit zijn zowel de loonkosten voor het primaire proces, maar ook de kosten voor de overhead. De lasten voor de gemeente Raalte zijn voor 2020 begroot op € 789.901.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0,76 mln. V	€ 0,76 mln. V
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 1,59 mln.	€ 1,59 mln.
	Fin. resultaat	€ 0,76 mln. V	€ 0	€ 0
Ontwikkelingen	Het werkveld van de Omgevingsdienst (OD) kent nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken blijft, ondanks het vervallen van de einddatum van 31-12-2024 in Overijssel een dossier dat de aandacht vraagt van de OD. In overleg met de deelnemers van de OD zal kennis en expertise worden ingezet om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (v.t.h.) van de milieutaken. Waar mogelijk vindt samenwerking en afstemming plaats met de Veiligheidsregio en de GGD. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn actief in het fysieke domein.			
Risico's verbonden partij	De Omgevingsdienst heeft met instemming van de deelnemende partners het resultaat over 2018 onder andere benut om het eigen weerstandsvermogen vermeld op het gewenste niveau van € 311.000 te brengen.			
Risico's gemeente	Er is in 2019 zowel ambtelijk als bestuurlijk veel gedaan om te kunnen sturen vanuit de verantwoordelijkheid om binnen de vastgestelde kaders te blijven opereren. Ook in lastige dossiers als de kwaliteit van de ICT en de dienstverlening is het in nauwe samenwerking tussen de OD en de deelnemende partners gelukt om binnen de gestelde operationele en financiële kaders te blijven. Gelet hierop en op het gegeven dat de OD inmiddels zijn weerstandsvermogen op het gewenste niveau heeft gebracht is het risico op basis van het financieel belang van de gemeente in de OD IJsselland beperkt. Wij zijn van mening dat het risico kan worden verlaagd naar 10% met een gemiddelde waarschijnlijkheid van 25% dat het risico zich voordoet. Omgerekend maakt dit een reservering noodzakelijk van € 789.901 x 10% x 25% = € 19.748			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie en er is overleg met de wethouder.			

4.3.6.4 Verenigingen, stichtingen en overige verbonden partijen

Programma 9 Bestuur en dienstverlening

Stichting De Overijsselse Ombudsman		Raalte		
Bestuurlijk belang	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging			
Financieel belang	Bijdrage in de algemene kosten is in 2017 vastgesteld op € 0,11 per inwoner. Daarnaast betaald de gemeente maximaal € 1.615 per behandelde klacht en € 323 per interventie klacht. Algemene deelnemersbijdrage in 2019 is € 4.236. Geraamde bijdrage voor 2020 is € 4.139			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2017	Rek. 2018	Begr. 2019
	Eigen vermogen	€ 82.262	€ 87.118	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 8.256 V	€ 4.856 V	€ 9.740 N
Ontwikkelingen	Niet beschreven			
Risico's verbonden partij	Het geraamde nadelige saldo voor 2019 is grotendeels een gevolg van een eenmalige uitgave. Het nadelig saldo wordt ten laste van de reserve gebracht. Door de stichting worden een tweetal risico's benoemd, namelijk de stijging van algemene uitgaven en extra uitgaven door ziekte van personeel. Voor dergelijke risico's is een algemene reserve gevormd. De norm van deze reserve is € 50.000 terwijl er eind 2018 € 87.118 in zit. Daarnaast is een specifieke reserve voor vervanging personeel gevormd. Kortom, de stichting heeft de risico's voldoende afgedekt.			
Risico's gemeente	Stijging jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bij het niet zelf op kunnen vangen door de stichting van structureel stijgende kosten. Door de stichting zijn zelf voldoende maatregelen getroffen; mogelijk risico voor de gemeente schatten we in op nihil.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd binnen de gemeente.			

Vereniging van Nederlandse gemeenten		Den Haag		
Bestuurlijk belang	Stemrecht op basis van het lidmaatschap, gebaseerd op het aantal inwoners in de gemeente. Jaarlijks is er een algemene ledenvergadering. Indien nodig kan er ook een buitengewone algemene ledenvergadering plaatsvinden.			
Financieel belang	<p>Het financieel belang vertaalt zich in de jaarlijkse contributie die we als lid van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) betalen. Van 2011 t/m 2018 volgde de indexering het verloop van het accres van het gemeentefonds. Vanaf 2019 is de indexering van de contributie gebaseerd op de CBS-indexcijfers. De jaarlijkse contributie voor 2019 bedraagt € 53.035. Daarnaast is sinds 2018 voor het eerst een bijdrage in rekening gebracht voor de financiering van de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten die met ingang van 2018 verlopen via het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). De bijdrage voor 2019 is vastgesteld op € 2,532 per inwoner en voor Raalte totaal € 93.528. Deze structurele last voor de gemeente is gecompenseerd via de algemene uitkering uit het gemeentefonds.</p> <p>De ramingen voor 2020 bedragen: contributie € 54.535 bijdrage GGU € 95.773</p> <p>De gemeente Raalte is ook lid van de VNG-afdeling Overijssel. De bijdrage voor 2019 was € 6.131 en is gebaseerd op een bijdrage per inwoner van € 0,165. Voor 2020 is € 6.300</p>			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2017	Rek. 2018	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 65,5 mln.	€ 61,9 mln.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 65,1 mln.	€ 66,7 mln.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 0,2 mln. V	€ 0,15 mln. V	n.v.t.
Ontwikkelingen	Tijdens de algemene ledenvergadering van 5 juni 2019 hebben de leden van de VNG ingestemd met het document 'Gemeenten 2024'. Dit betreft de nieuwe verenigingsstrategie. Met dit stuk wil de VNG agenderen, prioriteren en richting geven aan hoe de vereniging werkt.			
Risico's verbonden partij	De VNG onderkent risico's op het gebied van financiering, projecten, subsidies, resultaat bedrijven, beleggingen en personeelslasten (WW). Tegen deze risico's zijn verschillende beheersingsmaatregelen getroffen en beschikt de VNG over een vrij vermogen.			
Risico's gemeente	We schatten het mogelijke risico in op 10% van de gemeentelijke bijdrage, dit is € 6.084. Hierin is de bijdrage voor het GGU niet meegenomen, omdat dit wordt gecompenseerd via het gemeentefonds. We gaan uit van een gemiddelde waarschijnlijkheid van 50% oftewel € 3.042.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie t.a.v. beoordeling (jaar)stukken en invloed uitoefenen via de (provinciale afdeling) VNG Overijssel.			

Algemene dekkingsmiddelen

Vereniging Dimpact	Enschede			
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van de vereniging door het betalen van contributie. Elke lidgemeente heeft een gelijke stem, ongeacht inwoneraantal. Vertegenwoordiging ligt niet vast.			
Financieel belang	De vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. Hiervoor betalen we een jaarlijkse bijdrage van € 6.000 per gemeente. Dimpact levert diensten aan het samenwerkingsverband DOWR-ICT. De kosten voor verplichte afname van het basispakket beheer en ondersteuning, hosting, nieuwe ontwikkelingen e.d. vallen binnen het onderdeel DOWR.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 1.679.527	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 2.247.266	n.v.t.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 574.050 V	€ 22.307 V	€ 40.131 V
Ontwikkelingen	De vernieuwing en verbetering van processen en prestaties van gemeenten is leidend voor de ambitie. Belangrijke bewegingen zijn al ingezet om de ambities te realiseren. Het bedrijfsplan 2020 Samen goed voor elkaar geeft inzicht in de middelen en hoe deze worden ingezet binnen de kaders van de strategische koers. Het plan voorziet in enkele speerpunten waaronder versterking van haar innovatieve kracht. Tevens start in 2019 een project om de strategie verder door te ontwikkelen. De aandacht voor innovatie via het innovatiespoor betekent vanaf 2019 een contributieverhoging van ca € 4.500 per jaar (€ 0,12 p/inw)			
Risico's verbonden partij	Bij de afweging wel of geen lid te worden van deze vereniging zijn verschillende risico's onderkend zoals discontinuïteit en onvoldoende kwaliteit, maar daar staan verschillende beheersingsmaatregelen tegenover. Dimpact is financieel gezond. Door de groei van het aantal producten en leden (gemeenten) zal de bedrijfsvoeringreserve de komende jaren groeien. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd waarmee toekomstige aanbestedingen kunnen worden gefinancierd.			
Risico's gemeente	Mogelijk risico schatten we in op 10% van het lidmaatschap van Dimpact (€ 6.000 + € 4.500), is € 1.050. Omdat bovengenoemde risico's bij impact als 'kans middelgroot' worden geduid, gaan we uit van een gemiddelde waarschijnlijkheid (50%). Dat is in dit geval € 525.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	Deelname aan overleggen met andere Dimpact-leden op strategisch, tactisch en operationeel niveau en vervolgens de verbinding met de gemeente Raalte en DOWR-I.			

4.3.6.5 Coöperaties en vennootschappen

Programma 5 Duurzaamheid en energietransitie

Rova NV	Zwolle			
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 6,3%.			
Financieel belang	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45. Totaal is € 53.886 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Het begrote bedrag aan dividend is jaarlijks € 187.000. Het werkelijke dividend bedroeg in 2018 € 233.115. Het eenmalig voordeel 2018 groot € 46.115 is verantwoord in de zomernota 2019.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 30,9 mln.	€ 32,5 mln.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 40,5 mln.	€ 42,1 mln.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 7,4 mln. V	€ 5,8 mln. V	n.v.t.
Ontwikkelingen	Er zijn maatregelen genomen om tot een hoger percentage hergebruik van afval te komen. Drinkenkartons en blik kunnen nu tegelijk met kunststof worden aangeboden. Daarnaast is de inzamelfrequentie aangepast. Per 1 januari 2018 kan ook het grof tuinafval tegen nultarief worden aangeboden bij het milieubringstation en is het aanbieden van de gft-container op de inzameldagen gratis. Deze maatregelen zijn ontwikkeld in nauwe samenspraak met NV Rova.			
Risico's verbonden partij	Rova loopt financiële risico's, ondernemersrisico's en juridische risico's. Voor de beheersing van de risico's treft Rova verschillende maatregelen: monitoring van de budgetten, periodieke plannen opstellen, controles uitvoeren, waar mogelijk een verzekering afsluiten, een voorziening treffen en pas in het laatste stadium aanpassing van de tarieven. Rova heeft eind 2018 een algemene reserve van ruim € 29,01 mln.			
Risico's gemeente	<p>Jaarlijkse renteopbrengst achtergestelde lening: we schatten de kans laag in dat Rova de geldlening gaat aflossen. Er zijn daar geen signalen voor. Renteopbrengst minus kapitaallasten is € 51.290. Een lage risicokans hierbij van 25% is dan € 12.823.</p> <p>Dienstverleningsovereenkomst: we schatten de kans dat de overeenkomst stijgt met meer dan gemiddeld laag in. 10% van de overeenkomst met een kans van 25% is € 59.287. Aangezien de dienstverleningsovereenkomst in de afvalstoffenheffing verwerkt wordt, is het voor de gemeente geen direct risico.</p> <p>We hebben geregeld ambtelijk en bestuurlijk overleg. We hebben in de beoordeling van de (jaar)stukken en kwartaaloverzichten belegd in de organisatie. We hebben oog voor de lastendruk van de burger.</p>			

	<p>We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, is € 18.700. Gezien voorgaande jaren hanteren we een lage waarschijnlijkheid van 25%, het risico komt daarmee op € 4.675 structureel.</p>
<p>Beheersingsmaatregelen gemeente</p>	<p>Jaarlijks bestuurlijk overleg. Daarnaast is er ook 2 maal per jaar portefeuillehouders overleg en ambtelijk overleg over de ontwikkelingen.</p>

Enexis Holding BV		's Hertogenbosch		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 0,0432%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.			
Financieel belang	Raalte bezit 64.662 aandelen, deze staan voor € 4.536 op de balans. In 2019 hebben we een dividend geraamd van € 45.000 en is € 52 722 ontvangen in dat jaar over 2018. Dat is € 0,82 per aandeel (in 2017 € 0,69 per aandeel). In de begroting 2020 is eveneens € 45.000 structureel geraamd.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 3.808 mln.	€ 4.024 mln.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 2.576 mln.	€ 2.576 mln.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 207 mln. V	€ 319 mln. V	n.v.t.
Ontwikkelingen	Gelet op informatie van Enexis zal ons aandelenpakket rond € 1,9 mln. waard zijn. Het college hecht meer waarde aan een jaarlijks rendement dan aan eenmalige middelen en heeft daarom niet het voornemen de aandelen te verkopen. Een robuuste financiële positie stelt Enexis in staat vanuit de kerntaak te zorgen voor een betrouwbare en betaalbare energievoorziening en de bijdrage aan de transitie naar een duurzame energievoorziening te vergroten. Enexis ziet voor zichzelf twee belangrijke taken: excellent netbeheer en het versnellen van de energietransitie.			
Risico's verbonden partij	Enexis onderkent risico's op het gebied van veiligheid, slimme meters, ICT-omgeving, verandervermogen medewerkers, energiewet- en regelgeving. Enexis beoordeelt periodiek de bedrijfsrisico's en de impact ervan. Tegenover de risico's staan verschillende beheersingsmaatregelen, welke zijn geborgd in het netwerkbedrijf.			
Risico's gemeente	De aandeelhouders lopen het risico een deel van de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico is zeer gering, omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding NV. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Conclusie: laag risico. Enexis geeft aan, dat het risico gemitigeerd is middels een overeengekomen garantiedividend van € 100 mln. Op basis van deze informatie van Enexis stellen we het risico op € 4.500 (10% van de dividendopbrengst) en met een lage waarschijnlijkheid van 25%. Daarmee komt het risico op € 1.125 structureel.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.			

Overige bijzonderheden

De gemeente Raalte is lid van de VEGANN (Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Noord Nederland). Gezamenlijk hebben we een grotere stem en kunnen we meer invloed uitoefenen. Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2009 is het bedrijf Essent gesplitst in een apart netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf. Door die splitsing is Raalte automatisch aandeelhouder geworden van het netwerkbedrijf Enexis Holding BV. Het productie- en leveringsbedrijf is verkocht aan RWE, een Duits energiebedrijf. Door de wettelijke splitsing en de daarmee gepaard gaande transactiestructuur zijn verschillende NV's en BV's opgericht. Deze worden in de komende jaren afgewikkeld en opgeheven. In de aandeelhoudersvergadering van 11 april 2019 is hiervoor een eerste voorstel gedaan. Deze aanverwante vennootschappen worden hierna toegelicht. De gemeenteraad heeft in 2009 besloten, dat de eenmalige opbrengsten die daarbij beschikbaar komen, gestort zullen worden in de algemene bestemmingsreserve.

CBL Vennootschap BV

Publiek belang: Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).

CBL Vennootschap BV	31-12-2018	31-12-2019*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 137.536	€ 90.000	€ 0
Waarvan reserves	€ 117.536	€ 70.000	€ 0
Vreemd vermogen	€ 21.460	€ 0	€ 0
Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 9.243	- € 25.000	€ 0
Agio/Dividend (incl. 15% belasting)	€ 0	€ 90.000	€ 0

* Verwachting

Bedragen in 2019 en 2020 zijn afgerond op bedragen van € 2.500.

Doelstelling:

De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als 'doorgeefluik' voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.

Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingsvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.

Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.

De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 heeft het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorgelegd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.

CVS Amsterdam BV

Publiek belang: Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero).

Verkoop Vennootschap BV	31-12-2018	31-12-2019*	31-12-2019*
Eigen vermogen	€ 748.894	€ 530.000	€ 0
Waarvan reserves	€ 648.894	€ 430.000	€ 0
Vreemd vermogen	€ 68.083	€ 0	€ 0
Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 120.804	- € 150.000	€ 0
Agio/Dividend (incl. 15% belasting)	€ 0	€ 530.000	€ 0
Escrow-uitkering	€ 0	€ 8.035.000	€ 0

* Verwachting

Bedragen in 2019 en 2020 zijn afgerond op bedragen van € 2.500.

Doelstelling:

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

1. Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON.
2. Namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland).
3. Het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van de verkoop van Attero is gestort.

Beleidsvoornemens:

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend.

Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden. Echter is er een dispuut tussen de vennootschap en Waterland/Attero over een belastingteruggave over het boekjaar 2011. De vennootschap is van mening dat zij recht heeft op doorbetaling van de belastingteruggave en Waterland/Attero is van mening dat de teruggave verrekend moet worden met de belasting die vervolgens later weer wordt geheven. Echter heeft deze belastingheffing betrekking op een jaar na verkoopdatum.

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 is het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorgelegd om eventueel een arbitrageprocedure te starten.

Financiële risico's:

Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het bedrag van € 8.035.783 die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Publiek belang: Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders Essent).

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	31-12-2018	31-12-2019*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 1.605.524	€ 1.595.000	€ 0
Waarvan reserves	€ 108.702	€ 55.000	€ 0
Vreemd vermogen	€ 22.928	€ 0	€ 0
Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 14.721	- € 30.000	€ 0
Agio/Dividend (incl. 15% belasting)	€ 0	€ 1.650.000	€ 0

* Verwachting

Bedragen in 2019 en 2020 zijn afgerond op bedragen van € 2.500.

Doelstelling:

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), onder andere eigenaar van de kerncentrale in Borssele.

Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).

In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen.

In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.

PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE-verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemeoid.

Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met onder andere Verkoop Vennootschap B.V.

Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ.

Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.

De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 heeft het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorgelegd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).

Vordering op Enexis BV

Publiek belang: Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).

Vordering op Enexis BV	31-12-2018	31-12-2019*	31-12-2020*
Eigen vermogen	- € 2.034	€ 0	€ 0
Waarvan reserves	- € 102.034	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 356.324.180	€ 0	€ 0
Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 11.206	- € 15.000	€ 0
Agio/Dividend (incl. 15% belasting)	€ 0	€ 0	€ 0

* Verwachting

Bedragen in 2019 en 2020 zijn afgerond op bedragen van € 2.500.

Doelstelling:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds.

Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches. Alleen 4e tranche loopt nog:

Totaalbedrag lening € 350 mln.

Looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019)

Rente 7,2%.

Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen.

Op 30 september wordt de jaarlijkse rente over deze tranche uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4^e tranche. De 4^e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4^e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.

De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 heeft het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorgelegd.

De vennootschap zal bij ontbinding een negatief Eigen Vermogen hebben. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 5 april 2018 is besloten een eventueel tekort in het Eigen Vermogen tijdelijk middels een rekening-courant aan te vullen vanuit de andere vennootschappen en dit te verrekenen met een winstuitkering uit deze betreffende vennootschap(pen).

Financiële risico's:

De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Verkoop Vennootschap BV

Publiek belang: Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders Essent).

Verkoop Vennootschap BV	31-12-2018	31-12-2019*	31-12-2020*
Eigen vermogen	€ 112.694	€ 5.000	€ 0
Waarvan reserves	€ 12.694	- € 95.000	€ 0
Vreemd vermogen	€ 56.904	€ 0	€ 0
Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 38.240	- € 50.000	€ 0
Agio/Dividend (incl. 15% belasting)	€ 0	€ 5.000	€ 0

* Verwachting

Bedragen in 2019 en 2020 zijn afgerond op bedragen van € 2.500.

Doelstelling:

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.

Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.

Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweeërlei:

- Namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE.
- Het geven van instructies aan de escrow agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden

De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 heeft het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorgelegd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Vitens NV		Zwolle		
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,72%. Via het aandeelhouderschap hebben we stemrecht. De wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 41.696 stuks, met een balanswaarde van € 10.210. In de primitieve begroting van 2019 was € 100.000 aan dividend geraamd en wordt € 37.526 uitgekeerd over 2018. Dat is € 0,90 per aandeel; over 2017 was dat nog € 3,30 per aandeel. In de (meerjaren) begroting 2020-2023 is € 100.000 opgenomen met een eenmalige verlaging van € 64.000 in 2020 en € 23.000 in 2021. Zie ook onder kopje Ontwikkelingen. In 2002 zijn bij de fusie preferente aandelen uitgegeven. Deze aandelen zijn per 1 januari 2006 door Raalte verkocht en gelijktijdig door Vitens omgezet in een achtergestelde lening. De stand is eind 2019 € 365.369. De jaarlijkse aflossing is € 182.687. De renteopbrengst is € 7.746 met daartegenover een kapitaallast van € 8.038.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2017	Rek. 2018	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 533,7 mln.	€ 533,0 mln.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 1.194,4 mln.	€ 1.233,5 mln.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 47,7 mln. V	€ 13,0 mln. V	n.v.t.
Ontwikkelingen	Vitens verwachtte voor de periode 2018-2020 dat het uit te keren dividend sterk zal dalen als gevolg van daling van het verwachte jaarlijkse resultaat. Het verwachte dividend per aandeel was voor 2018 € 1,42, voor 2019 € 0,87, voor 2020 € 1,86 en voor 2021 € 2,42. Deze informatie is gebaseerd op het financieel jaarplan 2019-2021 uit de aandeelhoudersvergadering van november 2018. Hieruit blijkt dat naar huidige inzichten de stijgende lijn van de dividenduitkeringen vanaf 2020 weer wordt ingezet. De herziening van het financieel beleid in 2019 met betrekking tot de doelstellingen, continuïteit, tarieven en dividend moet hieraan bijdragen. Zoals ook in de begroting 2019 al is vermeld blijven we de berichtgeving van Vitens volgen.			
Risico's verbonden partij	Vitens heeft de risico's geïdentificeerd die de bedrijfsdoelstellingen mogelijk in gevaar kunnen brengen. Vitens benoemt de volgende risico's: leidingnet, IT-toegang, arbeidskrachten en vakbekwaamheid, leiderschap, klantgerichtheid, waterkwaliteit en leveringszekerheid, wet- en regelgeving. Tegenover deze risico's staan verschillende beheersingsmaatregelen, die geborgd zijn in de organisatie en regelmatig op de agenda staan van de Raad van commissarissen.			
Risico's gemeente	We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, dit is € 10.000. Gelet op de informatie van Vitens handhaven we de gemiddelde waarschijnlijkheid van 75%, het risico komt daarmee op € 7.500 structureel.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.			

Wadinko NV		Zwolle		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 3,77%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 90 stuks tegen € 100 nominaal (balanswaarde € 9.000). In 2019 is € 45.000 dividend geraamd, in 2018 is werkelijk een bedrag van € 45.000 ontvangen. Dit is geen structureel dividend; uitkering is afhankelijk van de liquide middelen. Zie het kopje ontwikkelingen.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 68,0 mln.	€ 68,1 mln.	€ 68,4 mln.
	Vreemd vermogen	€ 1,5 mln.	€ 1,5 mln.	€ 1,5 mln.
	Fin. resultaat	€ 1,5 mln. V	€ 1,5 mln.	€ 1,5 mln.
Ontwikkelingen	<p>Wadinko was tevreden over de gang van zaken in 2018. De omzet bij de participaties steeg in totaal met 5%. Er is geïnvesteerd in vier nieuwe participaties en er werd door uitbreiding van aandelenkapitaal en verstrekte leningen geïnvesteerd in vier bestaande participaties. Ook werd een tweede ondernemerslening verstrekt. Daarnaast zijn vier participaties verkocht en is het belang in drie participaties verlaagd. Wadinko verwacht voor 2019 een omzetgroei van 9%. Het resultaat in 2019 zal net als voorgaande jaren sterk worden bepaald door mogelijke verkopen van belangen en noodzakelijke afwaarderingen. Het resultaat voor 2019 wordt begroot op € 1,5 mln. en is gelijk aan 2018. Gegeven de behaalde resultaten en de uitdagingen bij Wadinko is in 2015 besloten het dividendbeleid 2014-2017 te continueren tot 2021 en een evaluatie in 2021 uit te voeren. We ramen t/m 2020 een jaarlijkse dividendopbrengst van € 45.000.</p>			
Risico's verbonden partij	Inherent aan haar bedrijfsactiviteiten loopt Wadinko risico's. Door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing, zijn de risico's voor de aandeelhouders nihil. De afgelopen jaren hebben echter geleerd dat met name externe factoren bij participaties hun toekomstperspectief zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden.			
Risico's gemeente	Wadinko is winstgevend en kent een gezonde financiële positie. De organisatie heeft een kleine staf. Er wordt al enkele jaren winst gemaakt die weer opnieuw geïnvesteerd wordt. Als risico geldt 10% daling van de dividendopbrengst, zijnde € 4.500. Uitgegaan is van een lage waarschijnlijkheid van 25%, gelet op de financiële positie van Wadinko. Daarmee komt het risico op € 1.125. Dit is een eenmalig risico, omdat de dividendopbrengst geen structureel karakter heeft.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.			
Overige bijzonderheden	Wadinko participeert in 25 bedrijven (info jaarrekening 2018); hier is geen bedrijf uit Raalte bij.			

Programma 4 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Sportbedrijf BV	Raalte			
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder met een belang van 100%			
Financieel belang	Het Sportbedrijf ontvangt een jaarlijkse bijdrage van de gemeente voor de exploitatie van de sportaccommodaties. Voor 2018 en 2019 bedroeg deze bijdrage +/- 1,4 miljoen. De hieronder omschreven scenario's zullen effect hebben op deze bijdrage voor 2020. Dit is inclusief de jaarlijkse bijdrage van € 217.000 voor de uitvoering van de brede regeling combinatiefuncties (2016 t/m 2021) en de uitvoering van eenmalige sportstimuleringsprojecten.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 638.053	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 1.542.877	n.v.t.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 322.814 N	n.v.t.	n.v.t.
Ontwikkelingen	<p>Per 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling Sport ingegaan. In 2019 zijn landelijk de aanvragen voor compensatieregeling SPUK fors overschreden. Indien het Rijk het budget hiervoor niet verhoogd is de kans groot dat er slechts een gedeelte gecompenseerd kan worden (30-50%)</p> <p>Momenteel vindt er extern onderzoek plaats naar hernieuwd evenwicht/een financieel gezond Sportbedrijf. In het vierde kwartaal vindt hierover afstemming met uw raad plaats.</p>			
Risico's verbonden partij	<p>Het jaar 2018 is afgesloten met een verlies van € 322.814. Daarvoor ontvangt het Sportbedrijf een gemeentelijke compensatie van € 125.000. Het restant verlies dekt het Sportbedrijf uit de eigen reserve. In 2019 wordt een vergelijkbaar verlies verwacht.</p> <p>Om de exploitatiebijdrage aan het Sportbedrijf en de prestatieafspraken (nu lopend tot 1 januari 2020) in een nieuw evenwicht te brengen, worden bij de genoemde afstemming met uw raad scenariokeuzes voorgelegd. Het is vervolgens aan het Sportbedrijf om de daaruit voortvloeiende aanpassingen in de bedrijfsvoering/opbrengst verhogende maatregelen tijdig door te voeren.</p>			
Risico's gemeente	<p>Het Sportbedrijf onderneemt risicodragend. Hieruit vloeit voort dat deze organisatie binnen de beschikbare budgetten de opgedragen taken moet uitvoeren.</p> <p>Het Sportbedrijf heeft 2018 met verlies afgesloten en voor 2019 en 2020 dreigt opnieuw verlies. Het risico voor 2020 wordt geschat op 50% van het verlies wat in 2018 is geleden en betreft € 161.407. Ook dit is afhankelijk van de te maken scenariokeuzes.</p>			
Beheersingsmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordelingen (jaar)stukken, dit vertaalt zich in ambtelijk en bestuurlijk overleg. Daarnaast blijft de raad het (sport)beleid, zoals het maatschappelijke tarievenbeleid en de financiële kaders bepalen.			

Bank Nederlandse Gemeenten NV		Den Haag		
Bestuurlijk belang	Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,0465%.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal (balans 31 dec 2018 € 64.968). Het dividend over 2018 bedroeg € 74.062, dat is 50% van de nettowinst (2017: 37,5%). Voor 2019 is € 30.450 geraamd en voor 2020 is eveneens € 30.450 in de begroting opgenomen.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2017	Rek. 2018	Begr. 2020
	Eigen vermogen	€ 4.953 mln.	€ 4.991 mln.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 135.072 mln.	€ 132.518 mln.	n.v.t.
	Fin. resultaat	€ 393 mln. V	€ 337 mln. V	n.v.t.
Ontwikkelingen	Het jaar 2018 was een succesvol jaar voor de BNG. De belangrijkste financiële doelstellingen zijn gerealiseerd. De forse toename van de kredietverlening was met name een gevolg van meer investeringen in woningbouw en verduurzaming van bestaand vastgoed. Het renteresultaat over 2018 was nagenoeg gelijk aan 2017. De kapitaalpositie van de bank stond het toe om het winstuitkeringspercentage over 2018 te verhogen van 37,5% naar 50%. Hoewel de bank denkt met dit percentage de komende jaren vooruit te kunnen, is de herziening van het dividendbeleid opnieuw aangehouden. Gegeven de afhankelijkheid van de marktomstandigheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst 2019.			
Risico's verbonden partij	Het risicobeheer is erop gericht om een redelijk rendement voor de aandeelhouders te combineren met het behouden van een excellente kredietwaardigheid (zgn. risk appetite). De BNG heeft een methodiek van het onderkennen van risico's (kredietrisico, marktrisico, operationeel risico, strategisch risico, liquiditeitsrisico) en beheersing daarvan via een monitoringssysteem			
Risico's gemeente	Als risico geldt 10% daling van de dividendopbrengst, zijnde € 3.045(10% van € 30.450). De dividendopbrengst is voor 2018 hoger dan geraamd, maar dit is hoofdzakelijk gebaseerd op incidentele resultaten. Daarom handhaven we de gemiddelde waarschijnlijkheid op 50% en komt het risico afgerond uit op € 1.500.			
Beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.			

4.3.6.6 Samenvatting

Per verbonden partij is een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's en de kans dat het zich voordoet. Door beheersingsmaatregelen worden risico's zoveel mogelijk beperkt. Als zich substantiële tegenvallers voordoen, kan een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Het geactualiseerde beeld is:

Totaaloverzicht risico's per verbonden partij

Organisatie	Bedrag (in €)	Risico (in %)	Risico eenmalig	Risicobedrag structureel
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	10.673	25%		2.668
Gemeentelijke Gezondheidsdienst IJsselland	132.299	25%		33.075
Veiligheidsregio IJsselland	237.802	50%		118.901
Omgevingsdienst IJsselland	78.991	25%		19.748
Stichting de Overijsselse Ombudsman	0	0%		0
Vereniging Nederlandse Gemeenten	6.084	50%		3.042
Vereniging Dimpact	1.050	50%		525
Rova NV	307.138	25%		76.785
Enexis Holding BV	4.500	25%		1.125
Vitens NV	10.000	75%		7.500
Wadinko NV	4.500	25%	1.125	0
Sportbedrijf NV	322.814	50%		161.407
Bank Nederlandse Gemeenten	3.045	50%		1.523
Totaal	1.118.896		1.125	426.298

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in de meeste gevallen de risico's een structureel effect hebben op de exploitatie, waarbij een deel van de extra uitgaven slechts deels te beïnvloeden is.

De structurele risico's stijgen ten opzichte van de jaarrekening 2018. Dit komt enerzijds doordat het risico bij de Veiligheidsregio is gestegen; dit zorgt voor een verhoging van het risicobedrag van +/- € 60.000. Belangrijkste reden hiervoor is het opheffen van de vrijwilligersstatus bij de brandweer. Anderzijds is het risicobedrag van het Sportbedrijf met +/- 90.000 gestegen. Dit is gebaseerd op het verlies bij de jaarrekening 2018 (van het Sportbedrijf) en het teruglopen van de reserves aanloopverliezen binnen de gemeente en het Sportbedrijf. Tot slot is het percentage van waarschijnlijkheid bij de Omgevingsdienst IJsselland verlaagd waardoor dit risico afneemt met +/- € 20.000.

Als de structurele risico's in werkelijkheid leiden tot de getoonde nadelen en als een deel daarvan (50%) structureel binnen 4 jaar geleidelijk is op te lossen, dan zullen ten koste van het weerstandsvermogen de volgende bedragen opgenomen worden voor de verbonden partijen:

Risicobedragen in relatie tot het weerstandsvermogen

Jaar	Enmalig	Afbouw structureel (50%) in 4 jaar	Structureel
2020	1.125	213.149	213.149
2021		159.862	
2022		106.574	
2023		53.287	
Subtotaal	1.125	532.872	213.149
Enmalig		1.125	
Totaal		533.997	213.149

Een totaaloverzicht van alle risico's is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

4.3.7 Grondbeleid

Portefeuillehouder: Wethouder W. Wagenmans
Programmacoördinator: Directeur A. Nijman

4.3.7.1 Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. De toelichting van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt de volgende onderdelen verplicht (art. 16):

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

4.3.7.2 Grondbeleid

De beleidsmatige kaders over wijze waarop de gemeente Raalte opereert op de grondmarkt en welke instrumenten daarvoor ingezet worden, zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid. Deze nota is medio 2019 geactualiseerd.

In de Nota Grondbeleid zijn de volgende doelstellingen van het grondbeleid geformuleerd:

- het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en
- het voeren van regie op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles tegen een zo gunstig mogelijk financieel resultaat door (afspraken over) grondposities. Het grondbeleid is facilitair aan het realiseren van de ruimtelijke, economische en sociale doelen.

De ruimtelijke ambities zijn vastgelegd in de 'Structuurvisie Raalte 2025+ de kracht van de kernen' en in de woonvisie. Deze ambities werden voor 2013 in hoofdzaak ingevuld door actieve grondposities (actief grondbeleid) en na 2013 met name door initiatieven vanuit de markt (faciliterend grondbeleid). Gebleken is dat marktontwikkelingen onvoorspelbaar zijn en de rol van de gemeente verandert in de participatieve samenleving. De huidige maatschappij vraagt om maatwerk en pragmatisch handelen. Om hierop in te kunnen spelen is in de geactualiseerde nota grondbeleid gekozen voor situationeel grondbeleid. Hierbij wordt per opgave/initiatief bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's er zijn.

4.3.7.3 Doelstellingen

Het grondbeleid staat ten dienste van het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische ontwikkeling. Grondbeleid is nodig om te zorgen voor voldoende aanbod van gronden voor woningen, bedrijven, groen en andere publieke/maatschappelijke voorzieningen en is daarmee ondersteunend aan begrotingsprogramma 4.1. Per opgave/initiatief wordt bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's acceptabel zijn om de doelstelling te realiseren.

Ontwikkelingen woningmarkt

We zien dat de woningmarkt op dit moment goed is. De verkoop van kavels en nieuwbouwwoningen verloopt nog gestaag, wel zien we sinds medio 2019 enige afvlakking in de vraag naar nieuwbouwkavels, vooral als gevolg van stijgende bouwkosten.

In de bestaande markt zien we prijsstijgingen en lokale krapte ontstaan. Een gestage stroom van nieuwbouw en uitgiftes blijft gewenst om aan de vraag te kunnen voldoen. Gezien de goede woningmarkt en snelle verkoop zagen we in 2018 en de eerste helft van 2019 kansen om nieuwe plannen te ontwikkelen.

Woningbouwprogrammering

In januari 2016 zijn er woonafspraken gemaakt met de provincie Overijssel. Afspraken over regionale woningbouwprogrammering zijn hier onderdeel van. De zogenoemde Primosprognose ligt aan de basis van de regionale woningbouwprogrammering. De gemeente Raalte mag op basis van deze programmeringsafspraken in de periode 2017-2027 787 woningen aan de woningvoorraad toevoegen. In het najaar van 2019 worden er nieuwe afspraken gemaakt voor de periode 2019-2029. Bij het schrijven van deze paragraaf was de inhoud van deze afspraken nog niet bekend. Onze woningbouwprogrammering past binnen de huidige afspraken met de provincie.

In 2020 zijn we voornemens medewerking te verlenen aan een aantal nieuwe, kansrijke en ruimtelijk gewenste inbreidingslocaties in Raalte dorp en aan de slag te gaan met de planvorming van de woningbouwlocaties in de kernen Heino, Nieuw Heeten en Luttenberg en de uitgifte van de locaties Lierderholthuis en Laag Zuthem.

Bedrijventerreinen programmering

In 2017 zijn afspraken gemaakt met de provincie en gemeenten in West-Overijssel in het kader van de programmering van bedrijventerreinen. In 2019 zijn deze afspraken geactualiseerd op basis van recente uitgifte- en vraagcijfers.

Deze afspraken betekenen een extra risico voor het bedrijventerrein De Zegge VII. Er is sprake van overprogrammering die weggenomen moet worden door extra uitgifte van bedrijfskavels. Mocht de verkoop achterblijven bij de prognoses dan zal op basis van de programmeringsafspraken een deel van het bedrijventerrein herbestemd moeten worden. De betreffende gronden zullen in dat geval afgewaardeerd moeten worden.

De belangstelling voor een bedrijfskavel is toegenomen. Met verschillende geïnteresseerde bedrijven worden gesprekken gevoerd over de aankoop van een bedrijfskavel.

Om de kansen voor de gemeente beter in beeld te krijgen en te benutten in relatie tot de vestiging van (nieuwe) bedrijven op het bedrijventerrein is een accountmanager bedrijven aangesteld. Naast het bevorderen van de afzet van bedrijfskavels richt deze accountmanager zich ook op het onderhouden van de contacten met en het optimaliseren van de dienstverlening aan de ondernemers gevestigd op de Raalter bedrijventerreinen.

In Heino wordt een bestemmingsplanprocedure voorbereid om circa 3,5 ha netto uitgeefbaar terrein aan het huidige bedrijventerrein Blankenfoort toe te kunnen voegen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de vraag naar nieuwe bedrijfskavels voor lokale ondernemers in Heino. Dit extra aanbod is opgenomen in de geactualiseerde regionale programmeringsafspraken. Het realiseren van dit extra aanbod betekent dat de overprogrammering toeneemt en levert in die zin een extra risico op voor het bedrijventerrein De Zegge VII.

4.3.7.4 Overige onderwerpen

Omgevingswet

De verwachting is dat in 2021 de Omgevingswet in werking zal treden. Doel van deze wet is onder andere het bestaande omgevingsrecht te vereenvoudigen door dit op te nemen in één integrale Omgevingswet. Het instrumentarium voor het grondbeleid zal door deze nieuwe wet naar alle waarschijnlijkheid veranderen. Een voorbeeld hiervan is de Aanvullingswet grondeigendom.

Het voorstel voor de Aanvullingswet grondeigendom is op 1 februari 2019 ingediend bij de Tweede Kamer. Met de Aanvullingswet worden de regels over grondeigendom in de Omgevingswet geïntegreerd en waar mogelijk geüniformeerd, zodat deze beter op elkaar zijn afgestemd en het gebruik daarvan inzichtelijker wordt.

Deze wet bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond en over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven. In de Aanvullingswet wordt een deel van de bestaande instrumenten voor grondbeleid samengebracht, vereenvoudigd, geharmoniseerd en geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de instrumenten die ingrijpen in het eigendomsrecht van de grond: voorkeursrecht, onteigening, herverkaveling en kavelruil in landelijk gebied.

Verder wordt via de Aanvullingswet een aantal wijzigingen aangebracht in de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling. Deze regeling is al in de Omgevingswet opgenomen. Het doel van de wijzigingen is om het kostenverhaal te vereenvoudigen, te verbeteren en flexibeler te maken.

4.3.7.5 Financiële positie

Onderhanden werk / Bouwgrond in exploitatie

De gemeente Raalte kent 14 actieve complexen binnen de grondexploitatie.

Op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften voor de grondexploitatie dienen de te verwachten resultaten gepresenteerd te worden tegen **nominale waarde** (geen rekening houden met rente en kosten- en opbrengstenstijging).

In het volgende overzicht is zowel de nominale waarde als het exploitatieresultaat weergegeven.

Resultaat onderhanden werk op eindwaarde

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Nominale waarde			Exploitatieresultaat	
		uitgaven	inkomsten	verschil	startwaarde	eindwaarde
<i>Won.</i>						
16	Franciscushof	33.491.643	34.920.706	1.429.063	387.327	472.149
46	Sallandse Poort	4.537.407	3.914.316	-623.091	-632.486	-673.608
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				632.486	673.608
	Salland II fase 1	9.003.726	9.052.060	48.334	49.112	50.094
47	Salland II fase 2	4.601.887	6.755.143	2.153.256	2.087.042	2.214.786
	Salland II fase 3	1.902.752	4.012.030	2.109.278	1.923.197	2.081.730
69	Broekland / Wellegiesland	1.788.987	1.979.775	190.788	187.512	195.088
74	Borgwijk Luttenberg	4.250.123	4.563.899	313.776	303.872	322.471
76	de Wörmink Mariënheem	3.121.999	3.575.340	453.341	421.118	455.832
78	de Veldegge 1e fase	6.192.864	6.989.543	796.679	663.754	777.694
79	t Broeck Broekland	3.465.117	4.186.494	721.377	646.278	757.218
84	Kleine Hagen Laag Zuthem	1.551.663	1.418.087	-133.576	-136.954	-145.336
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				136.954	145.336
88	Lierderholthuis	2.148.221	1.939.696	-208.525	-205.762	-214.075
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				205.762	214.075
	Subtotaal	76.056.389	83.307.089	7.250.700	6.669.212	7.327.062
<i>Bedr.</i>						
72	de Zegge VI **	9.965.655	10.020.250	54.595	2.638	3.030
77	de Zegge VII	23.164.446	20.289.356	-2.875.090	-4.063.324	-5.468.699
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				4.063.324	5.468.699
	Subtotaal	33.130.101	30.309.606	-2.820.495	2.638	3.030
	Totaal	109.186.490	113.616.695	4.430.205	6.671.850	7.330.092

** de Zegge VI wordt ontwikkeld door een projectontwikkelaar

Bij de berekening van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties is de waardering tegen startwaarde (waarde per 1-1-2019) als grondslag gehanteerd.

Voor 2020 verwachten we binnen de complexen de volgende verkoop van bouwkavels.

Kavelafzet OHW

Naam complex	Proj.rapp. 2019	Peildatum 1-6-2019		GREX 2019
		Werkelijk 2019	In optie	Raming 2020
<i>Onderhanden werk woningbouw</i>				
16- Franciscushof / de Terpen	3	3	3	3
16- Franciscushof / Singel	8	6	3	6
49- Sallland II fase 1	28	28	nvt	nvt
47- Sallland II fase 2	14	14	nvt	nvt
50- Salland II fase 3	0	0	0	47
69- Oerland / Pereland Broekland	2	1	1	0
74- Borgwijk Luttenberg	1	1	0	2
76- Wörmink Mariënheem	6	6	1	5
78- de Veldegge Heeten	16	10	7	7
79- 't Broeck Broekland	7	4	0	8
84- de Kleine Hagen Laag Zuthem	1	0	0	0
88- Lierderholthuis	0	0	nvt	nvt
Totaal woningbouw	86	73	15	78

Naam complex	Proj.rapp. 2019	Peildatum 1-6-2019		Raming 2020
		Werkelijk 2019	In optie	
46- Sallandse Poort kantoren	1	1	0	1
Totaal kantoren	1	1	0	1
<i>Onderhanden werk bedrijventerrein (in ha)</i>				
72- de Zegge VI / ontwikkeling derden	0,2	0,15	0	0,2
77- de Zegge VII	3,5	3,5	5,9	1,3
Totaal bedrijventerrein	3,7	3,7	5,9	1,5

Toelichting:

De kolom werkelijk 2019 geeft de stand van zaken van het aantal daadwerkelijk verkochte kavels per 1 juni 2019 weer. Van de in de kolom opties vermelde aantallen zal een deel in 2019 nog omgezet worden naar een daadwerkelijke verkoop.

In de kolom raming 2020 zijn de verwachte kavelverkoppen vermeld die zijn opgenomen in de geactualiseerde grexen 2019 voor het dienstjaar 2020.

Mochten de genoemde aantallen niet gerealiseerd worden dan kan dit een verslechtering van het eindresultaat van de betreffende grondexploitatie betekenen. Gezien de geprognosticeerde positieve resultaten van de grondexploitatie van het merendeel van de complexen, kan een eventuele vertraging in de afzet van kavels opgevangen worden binnen die betreffende grondexploitatie. Dit geldt overigens niet voor de complexen met een negatief exploitatieresultaat. Een vertraagde afzet zal hier leiden tot een hogere negatieve grondexploitatie.

4.3.7.6 Uitgaven/inkomsten

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties 2019 worden de uitgaven voor 2020 ingeschat op € 3.029.759 en totale inkomsten op € 8.078.462.

De grootste uitgavenposten in 2020 zijn:

- Franciscushof; bouwrijp maken zuidrand;
- Salland II fase 2; restant woonrijp maken;
- Kapitaallasten complexen.

De inkomsten bestaan met name uit de verkoop van bouwgrond (€ 7,75 mln.)

Materiële vaste activa (voorheen NIEGG)

De voormalige NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) zijn als gevolg van gewijzigde BBV-voorschriften ondergebracht onder de materiële vaste activa / terreinen en gronden. De kosten (onder andere rentekosten) mogen niet geactiveerd worden en komen derhalve ten laste van het rekeningresultaat.

De totale boekwaarde (1-1-2019) van deze gronden met een totale oppervlakte van ruim 45,7 ha., bedraagt € 2,6 mln. Het merendeel van deze gronden is gewaardeerd op agrarische waarde. De jaarlijkse kosten bestaan met name uit kapitaallasten. De (nog) niet benodigde gronden worden indien mogelijk verpacht.

Ten aanzien van locaties die binnen een periode van 5 jaar mogelijk leiden tot een actieve grondexploitatie mogen de (voorbereidings)kosten geactiveerd worden. De locaties die hiervoor in aanmerking komen zijn de voormalige Hartkampschool Raalte, de voormalige Gouden Emmer Heino, 2^e fase Kleine Hagen Laag Zuthem, 2^e fase Lierderholthuis en de locatie voormalig dorps huis en gymzaal Nieuw Heeten.

Toekomstige bouwgrond in exploitatie

Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2019	m ²
75	Marissink Nw. Heeten	121.300	24.260
84	Laag Zuthem, 2e fase	75.479	13.692
88	Lierderholthuis, 2e fase	98.821	18.130
93	Voorm. Hartkampschool	524.854	5.200
94	Voorm. dorps huis / gymzaal Nw. Heeten	105.713	6.282
96	Voorm. obs Gouden Emmer	56.122	2.995
Subtotaal		982.288	70.559

De planvorming van de herontwikkeling van de hierboven vermelde locaties, met uitzondering van voormalige obs Gouden Emmer, is inmiddels gestart. De afronding van de bestemmingsplanwijziging van de complexen voormalige Hartkampschool, Laag Zuthem 2^e fase en Lierderholthuis 2^e fase wordt in de 2^e helft van 2019 voorzien.

4.3.7.7 Reserves en risico's

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

	Jaarekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	3.743.940	2.548.000	1.713.000	1.758.000	843.000	278.000
Onttrekkingen	308.658	823.500	1.037.500	437.500	337.500	337.500
Afroming reserve	3.435.282	1.724.500	675.500	1.320.500	505.500	0
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	4.940.500

Het bedrag van de stortingen bestaat naast de rentetoevoeging uit tussentijdse winstneming. Voor 2020 wordt deze winstneming ingeschat op € 1,6 mln.

Zoals het overzicht laat zien komt mede hierdoor de totale algemene reserve grondexploitatie boven het in de Nota Grondbeleid vastgestelde plafond van € 5 mln. uit, waardoor de reserve bij het opmaken van de jaarrekening afgeroomd wordt ten gunste van de algemene bestemmingsreserve. Het surplus voor 2019 is berekend op € 1.7 mln.

Risico's

De risico's binnen de grondexploitatie bevinden zich met name in die complexen met een hoge boekwaarde en een relatief lange looptijd (Franciscushof en de Zegge VII). Daarnaast hebben tegenvallers voor de complexen met een negatief exploitatieresultaat ook direct nadelige gevolgen voor de algemene reserve grondexploitaties. Hiervan is sprake binnen de complexen Sallandse Poort, de Kleine Hagen Laag Zuthem 1^e fase, Lierderholthuis 1^e fase en de Zegge VII.

Bij het bepalen van het risicobedrag binnen de grondexploitatie is een aantal scenario's per complex doorberekend. Deze zijn:

- Rentestijging 1%;
- Kostenstijging 1%;
- Opbrengstendaling 5%;
- Verlengen looptijd 2 jaar.

Na bepaling van de kans (in %) dat een geschetst scenario werkelijkheid wordt, is het risicobedrag voor de grondexploitatie als geheel berekend op € 5,45 miljoen.

Resumé	Bedrag in €
Woningbouw	2.067.808
Kantoren	90.764
Bedrijventerrein	3.294.602
Totaal	5.453.173

Afgerond	5.450.000
-----------------	------------------

Dit risicobedrag maakt onderdeel uit van de totale risico's die opgenomen zijn in de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bovenwijkse voorzieningen

Een bovenwijkse voorziening is een voorziening van openbaar nut, waarvan het belang en de baat uitstijgen boven de exploitatie van één (exploitatie)gebied en waarvan de kosten, vanwege het nut voor meerdere gebieden, niet door één exploitatie moeten worden gedragen. Hiervoor is de reserve Bovenwijkse voorzieningen ingericht.

Als gevolg van de gewijzigde BBV-voorschriften is voeding van de reserve bovenwijkse voorzieningen vanuit de individuele complexen niet meer toegestaan.

Om de dekking van de bovenwijkse voorzieningen te waarborgen wordt jaarlijks bij de jaarrekening vanuit de algemene reserve grondexploitatie een storting gedaan van € 150.000 in de reserve Bovenwijkse voorzieningen.

De verwachte stand per 1-1-2020 van deze reserve is € 1.034.155.

De volgende bovenwijkse voorzieningen zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan:

- ontsluiting Raalte Noord	€ 1.251.812
- fietsstraat Salland II – Franciscushof	€ 94.754
- aanpassing Westdorplan	€ 100.000

Het saldo van de reserve zal enig moment negatief zijn. Dit wordt op den duur door de resterende jaarlijkse stortingen vereffend.

Algemene kosten grondexploitatie

Kosten welke niet direct verantwoord kunnen worden onder één van de actieve complexen (bijvoorbeeld apparaatskosten algemeen, externe adviezen algemeen) worden verzameld binnen het complex bouwgrondexploitatie algemeen en worden bij het opstellen van de jaarrekening via de volgende verdeelsleutel doorberekend.

Complex	%
17- Franciscushof	15,0%
46- Sallandse Poort	5,0%
47- Salland II fase 2	7,5%
50- Salland II fase 3	7,5%
69- Wellegiesland Broekland	3,5%
71- de Zegge VI	1,5%
74- Borgwijk	6,5%
76- de Wörmink	6,5%
77- de Zegge VII	10,0%
78- de Veldegge	7,5%
79- 't Broeck	7,0%
84- Kleine Hagen fase 1	2,5%
85- Kleine Hagen fase 2	2,5%
88- Lierderholthuis fase 2	2,5%
93- Hartkampschool locatie	2,5%
94- voorm. TH Nw Heeten	2,5%
Totaal	100,0%

4.3.8 Sociaal domein

Portefeuillehouder: Wethouders J. van Loevezijn en G. Toeter
Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

4.3.8.1 Inleiding

Vanaf 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het betreft een aantal voormalige Awbz- taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet / WSW. Het Rijk heeft via de integratie-uitkeringen WMO, Jeugd en Participatie middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten om deze taken uit te voeren.

Deze paragraaf is toegespitst op de financiële ontwikkelingen van de vanaf 2015 gedecentraliseerde taken in het sociaal domein. De beleidsmatige toelichting in het sociaal domein is weergegeven in de programma's 3 onderwijs, werk en inkomen en programma 4 maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. Hierin zijn de beleidsdoelstellingen, de succesindicatoren en de beleidsvoornemens voor het jaar 2020 en volgende jaren opgenomen.

4.3.8.2 Beleidskader

Vanaf 2019 zijn de budgetten voor de taken vanaf 2015 in het sociaal domein door het Rijk niet meer apart weergegeven via de integratie-uitkering Sociaal domein, maar grotendeels in het totaal van de algemene uitkering opgegaan. In Raalte is het uitgangspunt dat deze taken budgetneutraal worden uitgevoerd. Daarom zijn in onderstaande tabel de beschikbare rijksmiddelen voor de vanaf 2015 gedecentraliseerde taken in het sociaal domein separaat weergegeven. Hieruit blijkt dat de rijksmiddelen teruglopen van circa € 16,9 miljoen in 2020 naar € 15,9 miljoen in 2023.

Rijksmiddelen taken vanaf 2015 sociaal domein (op basis van meicirculaire 2019)

Bedragen in €

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
WMO	5.335.000	5.337.000	5.339.000	5.341.000
Jeugd	7.160.000	7.165.000	6.603.000	6.609.000
Participatie	4.383.000	4.150.000	4.024.000	3.921.000
Totaal	16.879.000	16.653.000	15.967.000	15.872.000

4.3.8.3 WMO

De rijksmiddelen WMO blijven stabiel op circa € 5,3 miljoen. De verwachting is dat de uitgaven binnen de beschikbare middelen blijven. Eventuele overschotten/ tekorten worden in de huidige systematiek toegevoegd dan wel onttrokken aan de reserve Zorg.

4.3.8.4 Jeugd

De rijksmiddelen Jeugd dalen van circa € 7,2 miljoen in 2020 naar € 6,6 miljoen in 2023. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het Rijk een eenmalige compensatie van € 565.000 voor de jaren 2020 en 2021 beschikbaar stelt. Op basis van de realisatiecijfers jeugdzorg 2019 en 2020 van alle gemeenten zal het Rijk bepalen of het tekort een structureel karakter heeft en of de eenmalige compensatie tot en met 2021 een structureel karakter krijgt. De prognose is dat er in Raalte ook de komende jaren tekorten zijn op de jeugd, maar dat er voldoende middelen in de reserve zijn om deze op te vangen. Mede om de tekorten in de jeugd terug te dringen, wordt voorgesteld om het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) vanaf 2020 structureel met € 400.000 te versterken. Door het voorveld jeugd te versterken is de verwachting dat de kosten in de specialistische jeugdhulp op termijn kunnen dalen. Dit is conform de transformatie gedachte, vroegtijdig signalen en acteren, om dure doorverwijzingen te voorkomen.

Echter, het is moeilijk te prognosticeren hoe snel dit zich financieel laat vertalen. Hierbij is de aanname gedaan dat de kosten van versterking CJG zich in vier jaar hebben terugverdiend (jaarlijks inverteerend effect van € 100.000). Voor de tussenliggende jaren kan hierbij een beroep gedaan worden op de reserve Zorg. Zie hiertoe ook het voorstel nieuw beleid 'structurele financiering voor centrum voor jeugd en gezin' bij programma 4.

4.3.8.5 Participatie

Onder de rijksmiddelen participatie behoren de middelen voor de Sociale Werkvoorziening en de re-integratie budgetten. Het budget daalt van € 4,4 miljoen in 2020 naar € 3,9 miljoen in 2023. Met name de daling op het budget voor loonkosten per SW'er zorgt voor een grote uitdaging. Door de oprichting van de Stichting Werk hebben we het begrote tekort kunnen beperken. Er worden de komende jaren flinke tekorten voorzien oplopend tot circa € 400.000 in 2023. Er wordt alles aan gedaan om deze tekorten zoveel mogelijk te beperken. Met name het begeleiden vanuit de beschutte werkplekken naar beter renderende individuele detachingsplaatsen of groepsdetachering moeten bijdragen aan een beter resultaat. Het verwachte tekort in de tussenliggende jaren kan betaald worden uit de reserve participatie en zorg.

4.3.8.6 Financiën

Prognose Resultaat Sociaal domein

In onderstaande tabel zijn op basis van huidige inzichten de te verwachten resultaten voor de jaren 2020 tot en met 2023 weergegeven voor het sociaal domein. Per saldo, is er een nadeel van € 250.000 in 2019 oplopend naar € 550.000 in 2023. Hierin is nog geen rekening gehouden met mogelijke structurele compensatie voor de jeugd voor de jaren na 2021. Als de nu ontvangen incidentele middelen jeugd 2019-2021 worden doorgetrokken naar 2022 en volgende jaren gaat het om een bedrag van jaarlijks ca. € 560.000. Daarnaast is er nog een structurele stelpost volumestijging sociaal domein beschikbaar van € 50.000 in 2019 oplopend naar € 300.000 in 2023. Met de inzet van deze stelposten in er sprake van een structureel sluitende begroting. Wel is het hierbij belangrijk te vermelden dat we de ontwikkelingen sociaal domein goed moeten blijven monitoren.

Prognose resultaten Sociaal domein

Bedragen in €					- is voordeel
Omschrijving	2020	2021	2022	2023	
WMO nieuwe taken	-850.000	-850.000	-850.000	-850.000	
Jeugd	1.000.000	900.000	1.350.000	1.250.000	
Participatie (SW/re-integratie)	300.000	400.000	400.000	350.000	
Totaal	450.000	450.000	900.000	750.000	
WMO 'oude taken' (onder andere huishoudelijke hulp, voorzieningen WMO)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
Inkomensdeel participatie	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	
Ten laste van reserve sociaal domein	250.000	250.000	700.000	550.000	

Ontwikkeling reserve Zorg en Participatie

In de reserve Zorg is na aftrek van alle claims (onder andere transformatiebudget sociaal domein) naar verwachting € 3,5 miljoen per 2020 beschikbaar om eventuele tekorten in de WMO en Jeugd op te vangen. Bij de reserve Participatie is dit per 2020 circa € 0,5 miljoen.

De reserve Participatie is niet toereikend om de verwachte resultaten SW/ re-integratie te dekken. Daarnaast wordt er steeds meer integraal gewerkt in het Sociaal domein. Daarom wordt voorgesteld om ook de risico's in het sociaal domein op te vangen in één reserve.

Voorgesteld wordt om de reserve Zorg en Participatie samen te voegen tot één reserve Sociaal Domein.

Naar verwachting is er in de Reserve Zorg en Participatie € 4.000.000 beschikbaar in 2020. Na aftrek van bovenstaande prognoses in het sociaal domein is er eind 2023 nog € 1,75 miljoen beschikbaar.

Prognose reserve Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Stand reserve per 1 januari	4.000.000	3.250.000	3.000.000	2.300.000
Verwacht resultaat ten laste van reserve	250.000	250.000	700.000	550.000
<i>Nieuw beleid:</i>				
Transformatiebudget ten laste van reserve	500.000	0	0	0
Stand reserve per 31 december	3.250.000	3.000.000	2.300.000	1.750.000

4.3.8.7 Resumé

Binnen het sociaal domein zetten we de transformatie verder in. Dit met als doel om de zorg 'naar voren te organiseren' en daarmee binnen de beschikbare budgetten te blijven. Binnen de pijler participatie blijft, naast innovatie en preventie, de inzet om meer mensen toe te leiden naar een vorm van betaald werk om op deze manier het tekort zoveel mogelijk terug te dringen. Voor Jeugdzorg is een transitie gaande om de inzet van het voorveld te versterken. De verwachting is dat hierdoor de uitgaven in de jeugdzorg op termijn dalen.

We zien het sociaal domein als een gezamenlijke opgave binnen de pijlers Wmo, Jeugd en Participatie. Daar waar nodig kunnen budgetten geschoven worden om de gezamenlijke beleidsdoelstellingen te realiseren. Voorgesteld wordt om naar één reserve Sociaal domein te gaan, waaruit eventuele tekorten de komende periode kunnen worden opgevangen.

HOOFDSTUK 5

OVERZICHT VAN BATEN & LASTEN EN DE MEERJARENRAMING

HOOFDSTUK 5.1

OVERZICHT VAN BATEN & LASTEN

Dit overzicht geeft inzicht in de raming van de baten en lasten in het jaar 2020 van het totaal van de programma's (inclusief nieuw beleid en dekkingsmiddelen).

Overzicht baten en lasten 2020

Bedragen * € 1.000

	Onderdeel	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020
A	Per programma			
1	Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	12.528	-9.219	3.309
2	Integraal beheer openbare ruimte	15.780	-4.154	11.626
3	Onderwijs, werk en inkomen	15.581	-6.818	8.763
4	Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	21.529	-415	21.114
5	Duurzaamheid en energietransitie	3.460	-3.430	30
6	Economie	854	-142	712
7	Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	6.223	-750	5.473
8	Openbare orde en veiligheid	3.368	-238	3.130
9	Bestuur en dienstverlening	2.872	-573	2.299
	Alg. dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	261	-1.598	-1.338
A	Totaal per programma	82.456	-27.337	55.118
B	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien			
	Lokale heffingen	421	-8.799	-8.378
	Overhead	10.265	-655	9.610
	Vennootschapsbelasting	0	0	0
	Algemene uitkeringen	0	-52.864	-52.864
	Overige algemene dekkingsmiddelen	2.168	-30	2.138
	Onvoorzien	100	0	100
C	Totaal saldo van baten en lasten	95.410	-89.686	5.724
D	Beoogde onttrekkingen/toevoegingen aan reserves			
1	Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	265	-352	-87
2	Integraal beheer openbare ruimte	484	-2.033	-1.549
3	Onderwijs, werk en inkomen	105	-29	76
4	Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	175	-800	-625
5	Duurzaamheid en energietransitie	100	-193	-93
6	Economie	0	0	0
7	Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	129	-179	-50
8	Openbare orde en veiligheid	0	0	0
9	Bestuur en dienstverlening	0	0	0
	Alg. dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	1.167	-4.564	-3.397
	Afronding	1		1
E	Het geraamde resultaat volgend uit C en D	97.836	-97.836	0

Primitieve begroting totaal incl 1e wijz en doortrekken bestaand	€ 2.970
Mutaties in reserves	€ 1.390-
Saldo bestaand beleid	€ 1.579
Nieuw beleid kadernota	€ 1.689
Nieuw beleid na kadernota	€ 492
Nieuw beleid, dekkingsmiddelen 2020-2023	€ 810-
	€ 2.950

HOOFDSTUK 5.2

OVERZICHT VAN BATEN & LASTEN MEERJARENRAMING

Dit overzicht geeft inzicht in de meerjarenbegroting van het totaal van de programma's (inclusief nieuw beleid, dekkingsmiddelen).

Overzicht baten en lasten 2020 t/m 2023

Bedragen * € 1.000

Onderdeel	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
A Per programma												
1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	12.528	-9.219	3.309	8.200	-7.871	329	6.101	-6.087	14	9.178	-6.679	2.499
2 Integraal beheer openbare ruimte	15.780	-4.154	11.626	14.794	-4.173	10.621	14.425	-4.141	10.284	14.296	-4.101	10.195
3 Onderwijs, werk en inkomen	15.581	-6.818	8.763	15.460	-6.818	8.642	15.406	-6.818	8.588	15.360	-6.818	8.542
4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	21.529	-415	21.114	20.896	-415	20.481	20.787	-415	20.372	20.678	-415	20.263
5 Duurzaamheid en energietransitie	3.460	-3.430	30	3.297	-3.589	-292	3.154	-3.589	-435	3.154	-3.589	-435
6 Economie	854	-142	712	706	-142	564	702	-142	560	681	-142	539
7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	6.223	-750	5.473	6.161	-670	5.491	6.059	-661	5.398	6.021	-661	5.360
8 Openbare orde en veiligheid	3.368	-238	3.130	3.334	-238	3.096	3.253	-238	3.015	3.235	-238	2.997
9 Bestuur en dienstverlening	2.872	-573	2.299	2.906	-633	2.273	2.836	-633	2.203	2.831	-633	2.198
Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	261	-1.598	-1.338	271	-1.588	-1.318	240	-1.603	-1.362	231	-1.598	-1.367
A Totaal per programma	82.456	-27.337	55.118	76.025	-26.137	49.887	72.963	-24.327	48.637	75.665	-24.874	50.791
B Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien												
Lokale heffingen	421	-8.799	-8.378	393	-8.840	-8.447	393	-8.868	-8.476	393	-8.896	-8.504
Overhead	10.265	-655	9.610	9.889	-655	9.234	9.733	-633	9.100	9.447	-633	8.814
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkeringen	0	-52.864	-52.864	0	-52.879	-52.879	0	-52.440	-52.440	0	-52.997	-52.997
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.168	-30	2.138	2.447	-30	2.417	2.287	-30	2.257	2.889	-30	2.859
Onvoorzien	100	0	100	100	0	100	100	0	100	100	0	100
C Totaal saldo van baten en lasten	95.410	-89.686	5.724	88.853	-88.541	312	85.476	-86.298	-822	88.493	-87.431	1.062

Onderdeel	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Beoogde												
D onttrekkingen/toevoegingen aan reserves												
1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	265	-352	-87	2.607	-145	2.462	2.608	0	2.608	0	0	0
2 Integraal beheer openbare ruimte	484	-2.033	-1.549	404	-1.848	-1.444	404	-1.786	-1.382	404	-1.787	-1.383
3 Onderwijs, werk en inkomen	105	-29	76	101	-29	72	110	-29	81	118	-29	89
4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	175	-800	-625	175	-200	-25	175	-100	75	175	0	175
5 Duurzaamheid en energietransitie	100	-193	-93	100	0	100	100	0	100	0	0	0
6 Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	129	-179	-50	129	-179	-50	129	-179	-50	129	-179	-50
8 Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9 Bestuur en dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	1.167	-4.564	-3.397	1.167	-2.592	-1.425	1.167	-1.777	-610	1.167	-1.059	108
<i>Afrondingen</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>-2</i>	<i>0</i>	<i>-2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-1</i>	<i>0</i>	<i>-1</i>
E Het geraamde resultaat volgend uit C en D	97.836	-97.836	0	93.534	-93.534	0	90.169	-90.169	0	90.485	-90.485	0

HOOFDSTUK 5.3

TOELICHTING OP DE INCIDENTELE BATEN & LASTEN

Toelichting incidentele baten en lasten per programma

Bedragen in €

- is voordeel

Progr.	Bedrag	Omschrijving	
Dienstjaar 2020			
1	80.622	Friciekosten personeel omgevingsdienst	
	20.000	Ontwikkelbudget omgevingsdienst	
	20.000	Innovatiecluster Agri & Food Regio Zwolle	
	90.000	Projectleider N35	
	315.000	Implementatie omgevingswet	
	70.000	De Kracht van Salland	
	-10.950	Terugramen 1e jaar kapitaallasten verkeersagenda meldingen	
	25.000	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling	
	-7.300	Terugramen 1e jaar kapitaallasten verkeersmaatregelen onderhoudswerk	
	-33.982	Terugramen 1e jaar kapitaallasten parkeerplaatsen stations	
	50.000	't Fiester - N35	
	83.000	Implementatiekosten Omgevingswet	
	96.000	Aanbesteding en aanschaf/aanpassing software Omgevingswet	
	2	-4.272	Terugramen rente 1e jaar speeltoestellen
		-10.052	1e jaar afschrijvingslasten nieuwe investeringen terug ramen
75.000		Projectleider N35 (van programma 1)	
50.000		Snoeiachterstand bomen	
-17.466		Terugramen kapitaallasten 1e jaar investeringen openbare verlichting	
110.000		Onkruidbestrijding	
70.000		Vervangingsstrategie Openbare Ruimte 20-21	
-35.000		Vervangingsstrategie Openbare Ruimte 20-21 ten laste van reserve	
100.000		Dienstverlening beheer openbare ruimte	
-94.300		Terugramen kapitaallasten 1e jaar verduurzaming gemeentelijke gebouwen	
55.000		Ontwikkelen beleid klimaatadaptatie	
-15.000		Incidentele dekking; verwacht restant budget 2019	
65.000		Vorbereidingskrediet rehabilitatie Schoonhetenseweg	
-65.000		Dekking ten laste van stelpost kapitaallasten wegbeheer	
482.500		Kredieten GRP	
-482.500		Dekking direct ten laste van voorziening riolering	
15.000		Opstellen groenbeheerplan	
80.000		Storting in gekoppelde reserve extra afschrijvingslasten kunstgras sportterreinen	
-80.000		Onttrekking uit reserve sportterreinen	
29.000		Aanbesteding informatievoorziening openbare ruimte	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
2	25.000	Vorbereiding herinrichting Westdorplaan
	-25.000	Dekking ten laste van reserve Bovenwijkse voorzieningen
	60.000	Stationsstraat Raalte
	-60.000	Dekking bijdrage bewoners en deels ten laste van reserve bovenwijk
	20.000	Steunvraag werkgroep Groene agenda
	15.300	Subsidie voedselbank
	50.000	Vorbereidingskrediet aanpak Grote markt (naar programma 2)
3	-46.302	Leges begraafplaatsen
	80.000	Herijking subsidiebeleid
4	500.000	Transformatiebudget sociaal domein
	-500.000	Reserve Zorg
5		<i>Raalte duurzaam 2050:</i>
	33.500	Personele inzet
	-33.500	Bijdrage van de reserve afvalverwijdering in de personeelskosten
	100.000	Middelen voor ondersteuning en co-financiering initiatieven
	100.000	Sanering asbestdaken
	3.750	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2
	195.000	Duurzaamheid (inclusief warmtetransitieplannen)
	7.000	Inrichten duurzaamheidsfonds
	17.000	Fondsmanagement
	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
6	25.500	Beleid recreatie en toerisme
	5.000	Customer relationship management (CRM) systeem ondernemersdienstverlening
	67.670	Human Capital Agenda, financiële bijdrage
	20.000	Human capital Agenda, ambtelijke capaciteit
	20.000	Opstellen plan van aanpak circulaire economie
	30.000	Promotie en marketing
	10.000	Aanpak centrum Raalte
	25.000	Aanpak centrum Heino
	48.750	Verhoging bijdrage Regio Zwolle
	20.000	Opstellen Agro en Food agenda (inclusief personele inzet)
	50.000	Actualiseren evenementenbeleid
	10.000	Binnen- en buitenschoolse muzieklessen MuziekNetwerk Salland

Progr.	Bedrag	Omschrijving
7	5.253	Muzieknetwerk Salland
	37.740	Nieuw Cultuurbeleidsplan 2017-2021 Cofinanciering initiatieven
	10.250	Nieuw Cultuurbeleidsplan 2017-2021 waarderingssubsidie evenementen en festivals zonder verdienmodel
	10.200	Verhoging exploitatiebijdrage Sportbedrijf voor extra schoonmaak
	50.000	Uitvoering Sportnota
	25.000	Integraal Onderwijshuisvestingsplan
	60.000	Marketing HOFtheater
	12.000	Stichting Beeldende Kunst
	5.000	Aanjagen AMV-lessen
	-45.000	Eigen middelen theater en te generen inkomsten
	-23.000	Terugramen kapitaallasten 1e jaar
	10.000	Bouw kapel Heemkerkhof
	2.000	Bijdrage de Coöperatie
	9.107	Veiligheidsmonitor
8	21.000	Buurtbemiddeling
	15.000	ANPR-camera's
	5.000	Keurmerk Veilig Ondernemen
	90.000	Inzet handhaving
	10.000	Risicoanalyse
	5.100	Kindergemeenteraad budget
9	56.870	Meerjarige incidentele kosten overhead extra wethouder
	27.000	Bestuurlijke vernieuwing
	25.000	Bestuurlijke vernieuwing
	30.000	Openingstijden en werken op afspraak
	20.000	Kort cyclisch meten klanttevredenheid
	60.000	Verminderde inkomsten leges
	20.000	75 jaar Vrijheid
	5.000	Kindergemeenteraad fte

Progr.	Bedrag	Omschrijving
	13.668	Groen, samen doen!
	42.000	Agenda verkeersveiligheid (netto)
	-45.000	Dividend Wadinko t/m 2020
	25.339	Modernisering archiefketen
	40.000	Digitalisering OD-archief
	9.600	Informatieveiligheid
	-70.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning
	31.563	Extra kosten DOWR belastingen
	7.469	Ambtsjubilea
	-33.550	Rentevoordeel doorschuiven kredieten zomernota
	-49.000	Terugramen 1e jaar kapitaallasten binnenklimaat gemeentehuis
	124.644	Activa afschrijvingsbeleid gebouwen
	-71.017	Doorschuiven kredieten naar 2020 minder rente- en afschrijvingslast
Alg. dek.	1.140.339	Doorschuiven kredieten naar 2020 eenmalige dekking
	64.000	Dividend Vitens 2020-2021 bijstellen
	10.000	Vervangingen migratie Content Management Systeem (CMS) website (van progr 9)
	24.000	Opstellen ICT-domeinplannen
	18.000	Implementatie functionaliteit Office 365
	260.000	Incidenteel voor schilderwerk en vloerbedekking
	210.000	Incidenteel voor schilderwerk en vloerbedekking
	-470.000	Dekking uit onderhoudsbudgetten
	60.000	Programmamanager digitale transitie
	31.200	Aanbesteding e-HRM-systeem
	25.000	Opzet en uitvoering DPIA's
	10.000	Capaciteit, toetsing, beheer en advies DPIA's
	-560.000	Inzet deel weerstandsvermogen
	1	Afronding
Totaal	3.330.744	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2021		
1	40.311	Friciekosten personeel omgevingsdienst
	90.000	Projectleider N35
	250.000	Omgevingswet
	70.000	De Kracht van Salland
	-10.950	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersagenda meldingen
	25.000	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling
	-7.300	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersmaatregelen onderhoudswerk
	83.000	Implementatiekosten Omgevingswet
2	-1.149	Terugramen rente 1e jaar speeltoestellen
	-2.704	Terugramen afschrijving 1e jaar
	-24.600	Terugramen 1e jaar netto kapitaallasten Almelosestraat
	50.000	Snoeiachterstand bomen
	-14.838	Terugramen kapitaallasten 1e jaar investeringen openbare verlichting
	110.000	Onkruidbestrijding
	30.000	Vervangingsstrategie Openbare Ruimte 20-21
	100.000	Dienstverlening beheer openbare ruimte
	15.000	Opstellen groenbeheerplan
	371.500	Kredieten GRP
-371.500	Dekking direct t.l.v. voorziening riolering	
3	15.300	Subsidie voedselbank
5	100.000	Middelen voor ondersteuning en co-financiering initiatieven
	100.000	Sanering asbestdaken
	3.750	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2
	125.000	Duurzaamheid (incl. warmtetransitieplannen)
	17.000	Fondsmanagement
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	5.000	Customer relationship management (CRM) systeem ondernemersdienstverlening
	67.670	Human Capital Agenda, financiële bijdrage
	20.000	Human capital Agenda, ambtelijke capaciteit
	30.000	Promotie en marketing
	50.625	Verhoging bijdrage Regio Zwolle
	20.000	Opstellen Agro en Food agenda (incl. personele inzet)

Progr.	Bedrag	Omschrijving
7	37.740	Nieuw Cultuurbeleidsplan 2017-2021 Cofinanciering initiatieven
	10.250	Nieuw Cultuurbeleidsplan 2017-2021 waarderingssubsidie evenementen en festivals zonder verdienmodel
	10.200	Verhoging exploitatiebijdrage Sportbedrijf voor extra schoonmaak
	50.000	Uitvoering Sportnota
	25.000	Sporthal Hoogerheyne
	12.000	Stichting Beeldende Kunst
	5.000	Aanjagen AMV-lessen
	2.000	Bijdrage de Coöperatie
8	21.000	Buurtbemiddeling
	5.000	Keurmerk Veilig Ondernemen
	90.000	Inzet handhaving
9	5.100	Kindergemeenteraad budget
	56.870	Meerjarige incidentele kosten overhead extra wethouder
	79.000	Bestuurlijke vernieuwing
	25.000	Bestuurlijke vernieuwing
	30.000	Openingstijden en werken op afspraak
	20.000	Kort cyclisch meten klanttevredenheid
Alg	5.000	Kindergemeenteraad fte
	42.000	Agenda verkeersveiligheid (netto)
	25.339	Modernisering archiefketen
	40.000	Digitalisering OD-archief
	-70.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning
	-100.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning (SPP)
	21.553	Ambtsjubilea
	127.761	Activa afschrijvingsbeleid gebouwen
	23.000	Dividend Vitens 2020-2021 bijstellen
	25.000	Vervangingen migratie Content Management Systeem (CMS) website (van progr. 9)
	60.000	Programmamanager digitale transitie
	30.000	Programmabudget digitale transitie
	25.000	Opzet en uitvoering DPIA's
	10.000	Capaciteit, toetsing, beheer en advies DPIA's
-560.000	Inzet deel weerstandsvermogen	
Totaal	1.469.928	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2022		
1	200.000	Omgevingswet
	70.000	De Kracht van Salland
	-14.600	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersagenda meldingen
	25.000	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling
	-7.300	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersmaatregelen onderhoudswerk
	41.500	Implementatiekosten Omgevingswet
2	-887	Terugramen rente 1e jaar speeltoestellen
	-2.086	Terugramen afschrijving 1e jaar
	-20.880	Terugramen 1e jaar netto kapitaallasten Almelosestraat
	50.000	Snoeiachterstand bomen
	826.000	Kredieten GRP
	-826.000	Dekking direct ten laste van voorziening riolering
3	15.300	Subsidie voedselbank
5	100.000	Middelen voor ondersteuning en co-financiering initiatieven
	100.000	Sanering asbestdaken
	3.750	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	67.670	Human Capital Agenda, financiële bijdrage
	20.000	Human capital Agenda, ambtelijke capaciteit
	30.000	Promotie en marketing
	52.500	Verhoging bijdrage Regio Zwolle
	20.000	Opstellen Agro en Food agenda (incl. personele inzet)
7	50.000	Uitvoering Sportnota
	12.000	Stichting Beeldende Kunst
8	9.107	Veiligheidsmonitor
	21.000	Buurtbemiddeling
	5.000	Keurmerk Veilig Ondernemen
9	28.435	Meerjarige incidentele kosten overhead extra wethouder
	79.000	Bestuurlijke vernieuwing
	25.000	Bestuurlijke vernieuwing

Progr.	Bedrag	Omschrijving
	25.339	Modernisering archiefketen
	40.000	Digitalisering OD-archief
	-70.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning
	-100.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning (SPP)
	15.715	Ambtsjubilea
Alg	130.954	Activa afschrijvingsbeleid gebouwen
	60.000	Programmamanager digitale transitie
	30.000	Programmabudget digitale transitie
	25.000	Opzet en uitvoering DPIA's
	10.000	Capaciteit, toetsing, beheer en advies DPIA's
	-560.000	Inzet deel weerstandsvermogen
Totaal	511.517	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2023		
1	150.000	Omgevingswet
	-14.600	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersagenda meldingen
	25.000	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling
	-7.300	Terugramen kapitaallasten 1e jaar verkeersmaatregelen onderhoudswerk
	31.000	Implementatiekosten Omgevingswet
2	946.500	Kredieten GRP
	-946.500	Dekking direct ten laste van voorziening riolering
5	100.000	Sanering asbestdaken
	3.750	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	67.670	Human Capital Agenda, financiële bijdrage
	30.000	Promotie en marketing
	54.375	Verhoging bijdrage Regio Zwolle
	20.000	Opstellen Agro en Food agenda (inclusief personele inzet)
7	50.000	Uitvoering Sportnota
8	21.000	Buurtbemiddeling
	5.000	Keurmerk Veilig Ondernemen
9	79.000	Bestuurlijke vernieuwing
	25.000	Bestuurlijke vernieuwing
Alg	-70.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning tot en met 20..
	-100.000	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning (SPP)
	8.755	Ambtsjubilea
	115.194	Activa afschrijvingsbeleid gebouwen
	-560.000	Inzet deel weerstandsvermogen
Totaal	-41.156	

BIJLAGEN

BIJLAGE A

RECAPITULATIE BATEN & LASTEN

A.1 Indeling op programma gesorteerd

Overzicht recapitulatie baten en lasten 2020 per programma

Bedragen in €

- is voordeel

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002471	Compl de Zegge VI Raalte fase 2 (NNIEGG)	1.068	-800	268
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002475	Uitbreiding Nieuw Heeten (Mariss.)	1.759	0	1.759
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002478	Complex de Veldegge (NNIEGG fase 2)	5.516	0	5.516
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002479	NNIEGG Broeck	906	0	906
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002484	Compl uitbr. plan Laag Zuthem (Dijk)	1.111	0	1.111
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002488	NNIEGG LHH	1.454	0	1.454
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002494	Plan vm gymzaal Nw Heeten/Timmermanshuis	1.556	0	1.556
1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002499	Complex overige terreinen	15.419	0	15.419
Totaal 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden					28.789	-800	27.989
1	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210603	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)	75.000	0	75.000
1	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210905	Ontwikkelingsinitiatieven	15.145	0	15.145
Totaal 2.1. Verkeer en vervoer					90.145	0	90.145
1	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	M6830171	Compl Zegge VI Raalte fase 1 en fase 2	186.272	-186.272	0
1	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	M6830177	Complex de Zegge VII	1.135.985	-1.135.985	0
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur					1.322.257	-1.322.257	0
1	7.4	Milieubeheer	M6723901	Ambt ondersteuning milieubeheer	160.908	0	160.908
1	7.4	Milieubeheer	M6823203	Omgevingsdienst IJsselland	1.057.288	-51.765	1.005.523
Totaal 7.4 Milieubeheer					1.218.196	-51.765	1.166.431
1	8.1.	Ruimtelijke ordening	M6810101	Bestemmingsplannen	205.962	-22.000	183.962
1	8.1.	Ruimtelijke ordening	M6810201	Beleidsadvisering	387.276	0	387.276
1	8.1.	Ruimtelijke ordening	M6810901	Ambt.ondersteuning Ruimtelijke ordening	686.663	0	686.663
Totaal 8.1 Ruimtelijke ordening					1.279.901	-22.000	1.257.901
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830117	Complex Franciscushof	2.070.611	-2.070.611	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830146	Complex Sallandse Poort Oost	136.350	-136.350	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830147	Complex Salland II, fase 2	25.000	-25.000	0

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830150	Salland II, fase 3	2.945.380	-2.945.380	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830169	Complex Broekland (Pereland)	-195.088	0	-195.088
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830174	Complex Borgwijk Luttenberg	270.725	-270.725	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830176	Complex de Wormink Mariënheem	259.635	-259.635	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830178	Complex de Veldegge Heeten	584.785	-584.785	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830179	Complex 't Broeck Broekland	471.740	-471.740	0
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830188	Complex uitbr Lierderholthuis fase 1	214.075	0	214.075
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830300	Bouwgrondexploitatie algemeen	-641.308	-120.674	-761.982
1	8.2.	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830901	Ambt.ondersteuning bouwgrondexploitatie	899.482	0	899.482
Totaal 8.2. Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)					7.041.387	-6.884.900	156.487
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6820101	Sociale woningbouw	91.184	-1.020	90.164
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6821102	Carillon	9.415	0	9.415
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6821901	Ambt.onderst. Stads- en dorpsvernieuwing	6.058	0	6.058
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6822301	Woonwagenaangelegenheden	17.597	-34.770	-17.173
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6822401	Vastgoed	89.053	-1.731	87.322
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6822901	Ambt.onderst. Overige Volkshuisvesting	215.180	0	215.180
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6823101	Baten Omgevings- / Bouwvergunningen	0	-900.000	-900.000
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6823201	lasten Omgevings- / Bouwvergunningen	75.540	0	75.540
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6823901	Ambt. Onderst. Bouwvergunningen	953.848	0	953.848
1	8.3.	Wonen en bouwen	M6825901	Ambt. Onderst. BAG	89.296	0	89.296
Totaal 8.3. Wonen en bouwen					1.547.171	-937.521	609.650
1	0.10	Mutaties reserves	M6810201	Beleidsadvisering	70.000	0	70.000
1	0.10	Mutaties reserves	M6830169	Complex Broekland (Pereland)	195.088	0	195.088
1	0.10	Mutaties reserves	M6830188	Complex uitbr Lierderholthuis fase 1	0	-214.075	-214.075
1	0.10	Mutaties reserves	M6830300	Bouwgrondexploitatie algemeen	0	-137.500	-137.500
Totaal 0.10 Mutaties reserves					265.088	-351.575	-86.487
Totaal programma 1					12.792.934	-9.570.818	3.222.116

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
2	0.2	Burgerzaken	M6210503	Straatnaamgeving / huisnummering	479	0	479
	Totaal 0.2	Burgerzaken			479		479
2	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002401	Groot onderhoud gem gebouwen	1.170.512	0	1.170.512
2	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002402	Div. objecten	7.857	-12.988	-5.131
2	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002403	Div. objecten	2.249	0	2.249
	Totaal 0.3	Beheer overige gebouwen en gronden			1.180.618	-12.988	1.167.630
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210104	Civieltechnische kunstwerken	226.928		226.928
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210105	Wegen, bermen en pleinen	2.102.994	-26.905	2.076.089
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210201	Openbare Verlichting	366.988	-1.020	365.968
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210301	Gladheidsbestrijding	103.231		103.231
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210401	Gemeentelijke afvalverwerking	182.981		182.981
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210502	Waarschuwingsborden, wegwijzers	70.364		70.364
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210601	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid	1.135.800	-70.777	1.065.023
2	2.1.	Verkeer en vervoer	M6210901	A.ondst. Wegen Straten,Pleinen verkeersm	1.354.332		1.354.332
	Totaal 2.1.	Verkeer en vervoer			5.543.618	-98.702	5.444.916
2	2.2.	Parkeren	M6214101	Lasten betaald parkeren	-13.500		-13.500
2	2.2.	Parkeren	M6214102	Lasten parkeerkelder	119.091	-2.040	117.051
2	2.2.	Parkeren	M6214901	Ambt.ondersteuning Parkeren	50.612		50.612
	Totaal 2.2.	Parkeren			156.203	-2.040	154.163
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310201	Marktzaken Raalte woensdag	26.006		26.006
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310202	Marktzaken Heeten	898		898
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310203	Marktzaken Heino	1.327		1.327
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310204	Marktzaken Raalte zaterdag	898		898
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310902	Ambt. Ondersteuning markten	42.116		42.116
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311101	Baten marktgelden Raalte woensdag		-70.663	-70.663
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311102	Baten marktgelden Heeten		-898	-898

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311103	Baten marktgelden Heino		-1.327	-1.327
2	3.3.	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311104	Baten marktgelden Raalte zaterdag		-898	-898
Totaal 3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen					71.245	-73.786	-2.541
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530102	Zwembad de Tippe	6.529		6.529
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530261	Gymzaal het Raan	6.690		6.690
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530263	Gymzaal Olykampen	417		417
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530267	Gymzaal de Berkte	18.322		18.322
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530269	Spelzaal Brede School Raalte Kwintijn	1.186		1.186
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530280	Sporthal Tijenraan	2.730		2.730
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530281	Sporthal Hoogerheyne	8.318		8.318
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530283	Nieuw Tijenraan	951.323	-20.455	930.868
2	5.2	Sportaccommodaties	M6530800	Groot onderhoud sport	461.723	0	461.723
2	5.2	Sportaccommodaties	M6531101	Sportterreinen	562.659	-1.022	561.637
2	5.2	Sportaccommodaties	M6531102	Renovatie sportterreinen	150.735		150.735
2	5.2	Sportaccommodaties	M6531901	Ambt.onderst. Gr. Sportvelden+Terreinen	267.360		267.360
Totaal 5.2 Sportaccommodaties					2.437.992	-21.477	2.416.515
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560101	Openbaar groen	338.081	-2.575	335.506
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560104	Plaagdierenbestrijding	52.905		52.905
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560105	Openbaar groen bomen	256.989		256.989
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560106	WSW	846.865	0	846.865
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560202	Volkstuinen	2.543	-4.850	-2.307
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560203	Landschapsbeleid	2.727		2.727
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560301	Speelterreinen en speelplaatsen	123.771		123.771
2	5.7.	Openbaar groen en recreatie	M6560901	Ambt.onderst. Openb.gr. Openluchtrecr.	1.175.477		1.175.477
Totaal 5.7. Openbaar groen en recreatie					2.799.358	-7.425	2.791.933
2	7.2	Riolering	M6722101	Riolering	2.448.212	-192.911	2.255.301

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
2	7.2	Riolering	M6722901	Ambt.ondersteuning Riolering	763.408		763.408
2	7.2	Riolering	M6726101	Baten Rioolheffing		-3.510.344	-3.510.344
2	7.2	Riolering	M6940107	Invorderingen rioolrechten	21.233		21.233
	Totaal 7.2	Riolering			3.232.853	-3.703.255	-470.402
2	7.4	Milieubeheer	M6723106	Klimaatadaptie	40.000	0	40.000
	Totaal 7.4	Milieubeheer			40.000	0	40.000
2	7.5	Begraafplaatsen	M6724101	Begraafplaatsen	102.590		102.590
2	7.5	Begraafplaatsen	M6724901	Ambt.ondersteuning Lijkbezorging	215.371		215.371
2	7.5	Begraafplaatsen	M6732101	Baten begraafplaatsen		-234.242	-234.242
	Totaal 7.5				317.961	-234.242	83.719
2	0.10	Mutaties reserves	M6002401	Groot onderhoud gem gebouwen	52.275	-1.170.511	-1.118.236
2	0.10	Mutaties reserves	M6210105	Wegen bermen en pleinen		-154.790	-154.790
2	0.10	Mutaties reserves	M6210601	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid		-52.000	-52.000
2	0.10	Mutaties reserves	M6214102	Lasten parkeerkelder		-66.865	-66.865
2	0.10	Mutaties reserves	M6530283	Nieuw Tijenraan		-17.967	-17.967
2	0.10	Mutaties reserves	M6530800	Groot onderhoud sport	337.609	-461.723	-124.114
2	0.10	Mutaties reserves	M6531101	Sportterreinen	80.000	-94.686	-14.686
2	0.10	Mutaties reserves	M6531102	Renovatie sportterreinen	14.428		14.428
2	0.10	Mutaties reserves	M6560106	WSW	0	-14.929	-14.929
	Totaal 0.10				484.312	-2.033.471	-1.549.159
Totaal programma 2					16.264.639	-6.187.386	10.077.253
3	0.8	Overige baten en lasten	M6922104	Stelposten participatie	-356.172		-356.172
	Totaal 0,8	Overige baten en lasten			-356.172		-356.172
3	4.1.	Openbaar basisonderwijs	M6420101	Openbaar basisonderwijs	2.286		2.286
	Totaal 4.1.	Openbaar basisonderwijs			2.286		2.286

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480101	Leerlingenvervoer	556.557	-5.485	551.072
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480201	Uitvoering leerplicht	8.796	-61.999	-53.203
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480204	Onderwijsachterstandenbeleid	298.090	-244.500	53.590
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480205	Onderwijsbegeleiding	130.694		130.694
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480206	Volwasseneducatie	82.382	-82.382	0
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480207	Logopedie	60.284		60.284
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480901	Ambt.onderst. Gem. Baten/Lasten Onderw.	190.043		190.043
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6650201	Peuterwerk	435.730		435.730
3	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6650202	KDV Wijsneus de Brink Raalte	1.992	-46.815	-44.823
Totaal 4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken					1.764.568	-441.181	1.323.387
3	6.1.	Samenkracht en burgerparticipatie	M6650101	Kinderopvang	91.510	-3.060	88.450
3	6.1.	Samenkracht en burgerparticipatie	M6650901	Ambt.ondersteuning Kinderopvang	79.477		79.477
Totaal 6.1. Samenkracht en burgerparticipatie					170.987	-3.060	167.927
3	6.3	Inkomensregelingen	M6610101	PW - inkomensdeel	6.030.485	-6.080.485	-50.000
3	6.3	Inkomensregelingen	M6610102	Bijstandsbesluit zelfstandigen	110.000	-81.000	29.000
3	6.3	Inkomensregelingen	M6610901	Ambt.ondersteuning Bijstandsverlening	661.211		661.211
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614101	Kwijtscheldingsbeleid	178.500		178.500
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614301	Bijzondere bijstand	410.231	-62.220	348.011
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614302	Minimabeleid (subsidies)	366.534		366.534
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614303	Minimabeleid (18+)	127.500		127.500
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614304	Minimabeleid coll. zorgkosten	244.800		244.800
3	6.3	Inkomensregelingen	M6614901	Ambt.onderst. Gemeentelijk Minimabeleid	235.353		235.353
3	6.3	Inkomensregelingen	M6623104	Werkgelegenheid Werkbedrijf	20.910		20.910
Totaal 6.3 Inkomensregelingen					8.385.524	-6.223.705	2.161.819
3	6.4.	Begeleide participatie	M6611101	Sociale werkvoorziening	4.650.278	-150.000	4.500.278
3	6.4.	Begeleide participatie	M6611901	Ambt.ondersteuning Werkgelegenheid	418.421		418.421
3	6.4.	Begeleide participatie	M6662103	Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO	61.200		61.200

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
		Totaal 6.4. Begeleide participatie			5.129.899	-150.000	4.979.899
3	6.5	Arbeidsparticipatie	M6623101	Reintegratie en participatie vz PW	280.000		280.000
3	6.5	Arbeidsparticipatie	M6623901	Ambt.onderst. Ov. Soc. Zekerheidsreg.	204.177		204.177
		Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie			484.177		484.177
3	0.10	Mutaties reserves	M6610101	PW - inkomensdeel	50.000		50.000
3	0.10	Mutaties reserves	M6610102	Bijstandsbesluit zelfstandigen		-29.000	-29.000
3	0.10	Mutaties reserves	M6623101	Reintegratie en participatie vz PW	55.045		55.045
		Totaal 0.10 Mutaties reserves			105.045	-29.000	76.045
Totaal programma 3					15.686.314	-6.846.946	8.839.368
4	0.8	Overige baten en lasten	M6922105	Stelposten WMO en jeugd	-633.647		-633.647
		Totaal 0.8 Overige baten en lasten			-633.647		-633.647
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670101	Zorg- en hulpverlening	1.214.959		1.214.959
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670102	WMO Raad	27.806		27.806
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670103	Vrijwilligersbeleid	152.264		152.264
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670105	Zelfstandig Thuis Wonen	105.856		105.856
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670151	Algemene voorz. WMO en Jeugd (WMO mantel	439.439		439.439
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670159	Algemene voorz. WMO en Jeugd (jeugdbudg)	106.732		106.732
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670201	Sociaal Cultureel Werk	545.708		545.708
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670401	Alg voorziening WMO en jeugd CVV	583.650		583.650
4	6.1	Samenkracht en participatie	M6670901	Ambt.onderst. Alg. Voorz. Wmo en Jeugd	241.372		241.372
		Totaal 6.1 Samenkracht en participatie			3.417.786	0	3.417.786
4	6.2	Wijkteams	M6671101	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	48.616		48.616
4	6.2	Wijkteams	M6671152	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd(wijkverpl)	23.029		23.029

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
4	6.2	Wijkteams	M6671153	Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)	181.773		181.773
4	6.2	Wijkteams	M6671155	Eerstel.loket WMO en Jeugd (bijdr.kernt)	5.000		5.000
4	6.2	Wijkteams	M6671156	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	726.501		726.501
4	6.2	Wijkteams	M6671159	Eerstelijnsloket WMO en Jeug div.kst.	39.285		39.285
4	6.2	Wijkteams	M6671901	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid (maatw.)	518.880		518.880
		Totaal 6.2 Wijkteams			1.543.084	0	1.543.084
4	6.6.	Maatwerkvoorziening WMO	M6661102	Individuele voorzieningen gehandicapten	924.367	-36.720	887.647
4	6.6.	Maatwerkvoorziening WMO	M6661901	Ambt. Ondersteuning Ind. Voorz. Gehandic	171.976		171.976
		Totaal 6.6. Maatwerkvoorziening WMO			1.096.343	-36.720	1.059.623
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6614201	Schulddienstverlening	418.200		418.200
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662101	Huishoudelijke hulp	2.733.349		2.733.349
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662150	Begeleiding individueel	1.960.020		1.960.020
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662151	Begeleiding groep	1.843.613		1.843.613
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662901	Ambt.Onderst.Maatwerkv. immaterieel WMO	238.164		238.164
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6667151	Eigen bijdragen WMO	0	-378.500	-378.500
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6667901	Ambt.Onderst.Maatwerkvoorziening opv WMO	20.262		20.262
4	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	M6672901	Ambt. Ondersteuning PGB WMO	146.474		146.474
		Totaal 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+			7.360.082	-378.500	6.981.582
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6672156	PGB Jeugd	348.000		348.000
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682150	Individ. voorz Natura Jeugd (GZ 1e lijn)	60.000		60.000
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682151	Jeugdhulp TOP segment	4.951.994		4.951.994
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682152	Jeugdhulp Middensegment	600.000		600.000
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682153	Landelijk Transitie arrangement	200.000		200.000
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682154	Jeugdzorgplus	150.000		150.000
4	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682901	Ambt. Onderst.Indiv.voorz. Natura Jeugd	168.843		168.843
		Totaal 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-			6.478.837	0	6.478.837

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
4	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	M6682156	Jeugdhulp specialistisch lokaal	145.000	0	145.000
4	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	M6683152	Veiligheid, jeugdred. en opvang Jeugd	131.432	0	131.432
4	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	M6683155	Jeugdbescherming	414.000	0	414.000
4	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	M6683901	Ambt. Onderst.veiligheid,jeugdreclass.	54.029	0	54.029
Totaal 6.82 Geëscaleerde zorg 18-					744.461	0	744.461
4	7.1	Volksgezondheid	M6714101	Volksgezondheid	1.386.928		1.386.928
4	7.1	Volksgezondheid	M6714901	Ambt.onderst. Openbare gezondheidzorg	65.754		65.754
4	7.1	Volksgezondheid	M6715101	Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)	66.313		66.313
4	7.1	Volksgezondheid	M6715901	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid	1.621		1.621
4	7.1	Volksgezondheid	M6716901	Ambt.onderst Jeugdgezondheid (maatwerk)	1.621		1.621
Totaal 7.1 Volksgezondheid					1.522.237		1.522.237
4	0.10	Mutaties reserves	M6670101	Zorg- en hulpverlening	0	-500.000	-500.000
4	0.10	Mutaties reserves	M6671156	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	0	-300.000	-300.000
4	0.10	Mutaties reserves	M6661102	Individuele voorzieningen gehandicapten	175.000		175.000
Totaal 0.10 Mutaties reserves					175.000	-800.000	-625.000
Totaal programma 4					21.704.183	-1.215.220	20.488.963
							0
5	7.3.	Afval	M6721101	Huisvuilinzameling	2.691.632	-633.965	2.057.667
5	7.3.	Afval	M6721105	Project zwerfafval	25.612		25.612
5	7.3.	Afval	M6721901	Ambt.onderst. Afvalverw. en -verwerking	193.203		193.203
5	7.3.	Afval	M6725101	Baten Afvalstoffenheffing		-2.790.108	-2.790.108
5	7.3	Afval	M6940106	Invorderingen afvalstoffenheffing	27.367		27.367
Totaal 7.3. Afval					2.937.814	-3.424.073	-486.259
5	7.4.	Milieubeheer	M6723103	Lokaal klimaatbeleid	522.230	-5.650	516.580
Totaal 7.4. Milieubeheer					522.230	-5.650	516.580

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
5	0.10	Mutaties reserves	M6721101	Huisvuilinzameling	0	-159.741	-159.741
5	0.10	Mutaties reserves	M6723103	Lokaal klimaatbeleid	100.000	-33.500	66.500
Totaal 0.10 Mutaties reserves					100.000	-193.241	-93.241
Totaal programma 5					3.560.044	-3.622.964	-62.920
6	3.1.	Economische ontwikkeling	M6310101	Economische zaken	422.731		422.731
6	3.1.	Economische ontwikkeling	M6310901	Ambt. Ondersteuning Econ ontwikkeling	217.058		217.058
Totaal 3.1. Economische ontwikkeling					639.789		639.789
6	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	M6938101	Baten reclamebelasting	0	-142.000	-142.000
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregeling					0	-142.000	-142.000
6	5.7	Openbaar groen en recreatie	M6310301	Openlucht-recreatie	214.308		214.308
Totaal 5.7 Openbaar groen en recreatie					214.308		214.308
Totaal programma 6					854.097	-142.000	712.097
7	0.10	Mutaties reserves	M6670899	Onderhoud welzijnsgebouwen	83.229		83.229
7	0.10	Mutaties reserves	M6421101	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	45.674		45.674
7	0.10	Mutaties reserves	M6431101	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)		-14.668	-14.668
7	0.10	Mutaties reserves	M6441101	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)		-93.070	-93.070
7	0.10	Mutaties reserves	M6530302	Sportbedrijf BV		-51.800	-51.800
7	0.10	Mutaties reserves	M6540101	Kultuur (subsidies)		-2.294	-2.294
7	0.10	Mutaties reserves	M6540201	Hoftheater Raalte		-17.290	-17.290
Totaal 0.10 Mutaties reserves					128.903	-179.122	-50.219
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6421101	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	1.432.287	-6.751	1.425.536
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6421901	Ambt.onderst. Huisvesting (openb+byz)	40.794		40.794

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6431101	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	205.025		205.025
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6431901	Ambt.onderst. bijz. spec.onderw.(OB+Byz)	640		640
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6441101	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	1.077.896		1.077.896
7	4.2.	Onderwijshuisvesting	M6441901	A.O. Voortg. Onderw+huisvesting (OB+Byz)	640		640
Totaal 4.2. Onderwijshuisvesting					2.757.282	-6.751	2.750.531
7	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480202	Vervoer schoolsporten	91.233		91.233
7	4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6530430	Schoolsportdagen	7.470		7.470
Totaal 4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken					98.703		98.703
7	5.1	Sportbeleid en activering	M6530302	Sportbedrijf BV	1.390.921	-622.598	768.323
7	5.1	Sportbeleid en activering	M6530401	Waarderingsubsidies	37.592		37.592
7	5.1	Sportbeleid en activering	M6530402	Deskundigheidsbevordering	8.644		8.644
7	5.1	Sportbeleid en activering	M6530410	Stimuleringsubsidie	88.329		88.329
7	5.1	Sportbeleid en activering	M6530901	Ambt ondersteuning sportbeleid	26.550		26.550
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering					1.552.036	-622.598	929.438
7	5.2	Sportaccommodaties	M6530301	Geprivatiseerde sportakkommodaties	116.582		116.582
Totaal 5.2 Sportaccommodaties					116.582	0	116.582
7	5.3.	Cultuur	M6540101	Kultuur (subsidië)	108.321	-2.400	105.921
7	5.3.	Cultuur	M6540102	Cultuurnota	98.929		98.929
7	5.3.	Cultuur	M6540103	Geprivatiseerde sociale culturele accomm	1.264		1.264
7	5.3.	Cultuur	M6540201	Hoftheater Raalte	488.934	-97.405	391.529
7	5.3.	Cultuur	M6540301	Kunstvoorziening	22.702	0	22.702
7	5.3.	Cultuur	M6540901	Ambt.ondersteuning Kunst en Cultuur	58.129		58.129
Totaal 5.3. Cultuur					778.279	-99.805	678.474
7	5.4.	Musea	M6541201	Archeologie	15.438		15.438
Totaal 5.4. Musea					15.438	0	15.438
7	5.6	Media	M6510101	Openbaar Bibliotheekwerk	844.958		844.958

Prog.	Taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
7	5.6	Media	M6540104	Kultuur - RTV Raalte subsidie	21.316		21.316
	Totaal 5.6	Media			866.274	0	866.274
7	5.7	Openbaar groen en recreatie	M6580101	Volksfeesten	15.614	-3.078	12.536
	Totaal 5.7	Openbaar groen en recreatie			15.614	-3.078	12.536
7	6.1.	Samenkracht en participatie	M6670801	Gem.centrum de Joetse Marktstraat 67	17.506	-16.801	705
7	6.1.	Samenkracht en participatie	M6670803	Perceel + loods Stationsstraat Raalte	5.341	-590	4.751
7	6.1.	Samenkracht en participatie	M6670806	Huisvest. Jongerencentrum Schapenstraat	399		399
	Totaal 6.1.	Samenkracht en participatie			23.246	-17.391	5.855
Programma 7					6.352.357	-928.745	5.423.612
8	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	M6120206	Brandweerkazernes gemeente Raalte	72.238	-174.545	-102.307
8	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	M6120301	Regionale samenwerking	2.392.996		2.392.996
8	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	M6120401	Rampenbestrijding	21.551	-7.000	14.551
8	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	M6120901	Ambt.onderst.Brandw. + Rampenbestrijding	32.989		32.989
	Totaal 1.1	Crisisbeheersing en brandweer			2.519.774	-181.545	2.338.229
8	1.2	Openbare orde en veiligheid	M6140101	Handhaving openbare ruimte	202.475	-56.278	146.197
8	1.2	Openbare orde en veiligheid	M6140201	Haltproject	9.462		9.462
8	1.2	Openbare orde en veiligheid	M6140202	Integrale veiligheid	126.752		126.752
8	1.2	Openbare orde en veiligheid	M6140401	Dierenbescherming	43.863		43.863
8	1.2	Openbare orde en veiligheid	M6140901	Ambt.onderst. Openbare orde +Veiligheid	466.092		466.092
	Totaal 1.2.	Openbare orde en veiligheid			848.644	-56.278	792.366
Totaal programma 8					3.368.418	-237.823	3.130.595
9	0.1	Bestuur	M6001201	College van B. en W.	665.795		665.795

Prog.	taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
9	0.1	Bestuur	M6002202	Planning & Control cyclus	80.662		80.662
9	0.1	Bestuur	M6002502	Rechtsbescherming	128.587		128.587
9	0.1	Bestuur	M6002901	Ambt.ondersteuning Bestuur	253.285		253.285
9	0.1	Bestuur	M6005101	Intergemeentelijke samenwerking	162.481		162.481
9	0.1	Bestuur	M6005201	VNG	171.443	-235.000	-63.557
9	0.1	Bestuur	M6005901	Ambt.ondersteuning Bestuurlijke samenw.	5.954		5.954
9	0.1	Bestuur	M6006101	Raad	419.640		419.640
9	0.1	Bestuur	M6006102	Rekenkamerfunctie	30.261		30.261
9	0.1	Bestuur	M6006103	Griffie	245.450		245.450
9	0.1	Bestuur	M6006901	Ambt.ondersteuning Raad en rekenkamer	5.000		5.000
Totaal 0.1		Bestuur			2.168.558	-235.000	1.933.558
9	0.2	Burgerzaken	M6003109	Verkiezingen	34.636		34.636
9	0.2	Burgerzaken	M6003901	Ambt.ondersteuning Burgerzaken	466.404		466.404
9	0.2	Burgerzaken	M6004101	Rijbewijzen	72.854	-202.438	-129.584
9	0.2	Burgerzaken	M6004102	Reisdocumenten	61.820	-69.954	-8.134
9	0.2	Burgerzaken	M6004103	Bevolkingsadm. / Burgerlijke stand	54.827	-65.892	-11.065
Totaal 0.2		Burgerzaken			690.541	-338.284	352.257
9	7.5	Begraafplaatsen	M6724102	Lijkschouw GGD	12.673		12.673
Totaal 7.5		Begraafplaatsen			12.673	0	12.673
Totaal programma 9					2.871.772	-573.284	2.298.488
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951201	Domein Ruimte	0	-74.649	-74.649
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951301	Domein Samenleving	0	-47.839	-47.839
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951401	Domein beheer	0	-34.193	-34.193
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951402	Domein beheer gebouw gemeentewerf	0	-24.658	-24.658
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951501	Domein publiek cluster telefoon, post,	0	-5.279	-5.279

Prog.	taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951601	Domein Sociaal	0	-23.490	-23.490
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951701	Domein Bedrijfsvoering	0	-241.059	-241.059
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951705	BV Facilitair	0	-383.011	-383.011
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951708	DOWR ICT	0	-11.000	-11.000
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951711	Organisatiebudgetten (overhead)	0	-138.923	-138.923
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6914101	Baten bespaarde rente	356.590	0	356.590
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6002102	Gem secretaris org budget	312.115	-70.000	242.115
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6922101	Algemene dekkingsmiddelen	0	-560.000	-560.000
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6951702	BV Organisatiebudgetten	70.698	0	70.698
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6960102	Resultaat exploitatie dienstjaar	0	-2.950.326	-2.950.326
Alg	0.10	Mutaties reserves	M6960899	Mutat. bestemmingsreserves gem. gebouwen	427.342		427.342
Totaal 0.10 Mutaties reserves					1.166.745	-4.564.427	-3.397.682
Alg	0.4	Overhead	M6002101	Gemeentesecretaris	138.175		138.175
Alg	0.4	Overhead	M6002103	Representatie	30.110		30.110
Alg	0.4	Overhead	M6002302	Voorlichting	83.824		83.824
Alg	0.4	Overhead	M6951100	Directie	384.581		384.581
Alg	0.4	Overhead	M6951101	Bestuurssecretaris	94.180		94.180
Alg	0.4	Overhead	M6951200	Domeinmanager Ruimte	124.735		124.735
Alg	0.4	Overhead	M6951201	Domein Ruimte	-509.501	-22.000	-531.501
Alg	0.4	Overhead	M6951300	Domeinmanager Samenleving	114.225		114.225
Alg	0.4	Overhead	M6951301	Domein Samenleving	-280.149	-52.550	-332.699
Alg	0.4	Overhead	M6951400	Domeinmanager beheer	124.735		124.735
Alg	0.4	Overhead	M6951401	Domein beheer	-625.165		-625.165
Alg	0.4	Overhead	M6951402	Domein beheer gebouw gemeentewerf	63.955	-35.190	28.765
Alg	0.4	Overhead	M6951500	Domeinmanager publiek	115.575		115.575
Alg	0.4	Overhead	M6951501	Domein publiek cluster telefoon, post,	776.947		776.947

Prog.	taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
Alg	0.4	Overhead	M6951600	Domeinmanager Sociaal	114.205		114.205
Alg	0.4	Overhead	M6951601	Domein Sociaal	23.490		23.490
Alg	0.4	Overhead	M6951700	Domeinmanager Bedrijfsvoering	114.205		114.205
Alg	0.4	Overhead	M6951701	Domein Bedrijfsvoering	2.731.214	-41.520	2.689.694
Alg	0.4	Overhead	M6951703	BV cluster manager PSA	45.286		45.286
Alg	0.4	Overhead	M6951704	BV cluster PSA	512.533	-384.344	128.189
Alg	0.4	Overhead	M6951705	BV Facilitair	839.454	-37.230	802.224
Alg	0.4	Overhead	M6951706	DOWR Facilitair	919.674		919.674
Alg	0.4	Overhead	M6951707	DOWR Financiële administratie	310.983		310.983
Alg	0.4	Overhead	M6951708	DOWR ICT	3.428.618		3.428.618
Alg	0.4	Overhead	M6951709	DOWR Belastingen	25.000	-25.000	0
Alg	0.4	Overhead	M6951710	DOWR Bedrijfsvoeringsraad	57.421	-57.421	0
Alg	0.4	Overhead	M6951711	Organisatiebudgetten (overhead)	506.780		506.780
	Totaal 0.4	Overhead			10.265.090	-655.255	9.609.835
Alg	0.5	Treasury	M6913101	Rente resultaat	233.545		233.545
Alg	0.5	Treasury	M6913102	Treasury	3.450	-502.472	-499.022
Alg	0.5	Treasury	M6914101	Baten bespaarde rente	0	-1.095.493	-1.095.493
	Totaal 0.5	Treasury			236.995	-1.597.965	-1.360.970
Alg	0.61	OZB woningen	M6930901	Ambt.ondersteuning Uitvoering Wet WOZ	3.030		3.030
Alg	0.61	OZB woningen	M6932101	OZB opbrengst eigenaren		-5.214.864	-5.214.864
Alg	0.61	OZB woningen	M6940101	Invorderingen woningen	188.010		188.010
	Totaal 0.61	OZB woningen			191.040	-5.214.864	-5.023.824
Alg	0.62	OZB niet woningen	M6931101	OZB opbrengst gebruikers		-1.270.358	-1.270.358
Alg	0.62	OZB niet woningen	M6932102	OZB opbrengst eigenaren niet woningen		-1.899.372	-1.899.372
Alg	0.62	OZB niet woningen	M6940102	Invorderingen OZB niet woningen	181.660		181.660

Prog.	taak	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
		Totaal 0.62 OZB niet woningen			181.660	-3.169.730	-2.988.070
Alg	0.64	OZB niet woningen	M6934101	Baten baat- en bouwgrondbelasting		-194	-194
Alg	0.64	Belastingen overig	M6939101	Baten precariobelasting		-40.000	-40.000
Alg	0.64	Belastingen overig	M6940104	Invorderingen belastingen overig	35.389		35.389
		Totaal 0.64 Belastingen overig			35.389	-40.194	-4.805
Alg	0.7	Algemene uitkering	M6921101	Algemene uitkeringen		-48.029.613	48.029.613
Alg	0.7	Algemene uitkering	M6923101	Uitkering deelfonds sociaal domein		-4.834.694	-4.834.694
		Totaal 0.7 Algemene uitkering			0	-52.864.307	52.864.307
Alg	0.8	Overige baten en lasten	M6002102	Gem secretaris org budget	89.000		89.000
Alg	0.8	Overige baten en lasten	M6922101	Algemene dekkingsmiddelen	1.362.605		1.362.605
Alg	0.8	Overige baten en lasten	M6922102	Onvoorzien	100.000		100.000
Alg	0.8	Overige baten en lasten	M6951702	BV Organisatiebudgetten	726.543	-30.000	696.543
		Totaal 0.8 Overige baten en lasten			2.278.148	-30.000	2.248.148
Alg	2.1.	Verkeer en vervoer	M6330101	Nutsvoorzieningen	8.950		8.950
Alg	2.1.	Verkeer en vervoer	M6330901	Ambt.ondersteuning Nutsbedrijven	4.598		4.598
		Totaal 2.1. Verkeer en vervoer			13.548	0	13.548
Alg	3.4	Economische promotie	M6935101	Baten Forensenbelasting		-108.665	-108.665
Alg	3.4	Economische promotie	M6936101	Baten Toeristenbelasting		-265.520	-265.520
Alg	3.4	Economische promotie	M6940105	Invorderingen toeristen- en forensenbelasting	12.740		12.740
		Totaal 3.4 Economische promotie			12.740	-374.185	-361.445
Totaal alg dekkingsmiddelen					14.381.355	-68.510.927	54.129.572
Totaal alle programma's					97.836.113	-97.836.113	0

A.2 Indeling op taakveld gesorteerd

Overzicht recapitulatie baten en lasten 2020 per taakveld

Bedragen in €							- is voordeel
Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
0.1	9	Bestuur	M6001201	College van B. en W.	665.795		665.795
0.1	9	Bestuur	M6002202	Planning & Control cyclus	80.662		80.662
0.1	9	Bestuur	M6002502	Rechtsbescherming	128.587		128.587
0.1	9	Bestuur	M6002901	Ambt.ondersteuning Bestuur	253.285		253.285
0.1	9	Bestuur	M6005101	Intergemeentelijke samenwerking	162.481		162.481
0.1	9	Bestuur	M6005201	VNG	171.443	-235.000	-63.557
0.1	9	Bestuur	M6005901	Ambt.ondersteuning Bestuurlijke samenw.	5.954		5.954
0.1	9	Bestuur	M6006101	Raad	419.640		419.640
0.1	9	Bestuur	M6006102	Rekenkamerfunctie	30.261		30.261
0.1	9	Bestuur	M6006103	Griffie	245.450		245.450
0.1	9	Bestuur	M6006901	Ambt.ondersteuning Raad en rekenkamer	5.000		5.000
Totaal 0.1					2.168.558	-235.000	1.933.558
0.2	2	Burgerzaken	M6210503	Straatnaamgeving / huisnummering	479	0	479
0.2	9	Burgerzaken	M6003109	Verkiezingen	34.636		34.636
0.2	9	Burgerzaken	M6003901	Ambt.ondersteuning Burgerzaken	466.404		466.404
0.2	9	Burgerzaken	M6004101	Rijbewijzen	72.854	-202.438	-129.584
0.2	9	Burgerzaken	M6004102	Reisdocumenten	61.820	-69.954	-8.134
0.2	9	Burgerzaken	M6004103	Bevolkingsadm. / Burgerlijke stand	54.827	-65.892	-11.065
Totaal 0.2					691.020	-338.284	352.736
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002471	Compl de Zegge VI Raalte fase 2 (NNIEGG)	1.068	-800	268
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002475	Uitbreiding Nieuw Heeten (Mariss.)	1.759	0	1.759
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002478	Complex de Veldegge (NNIEGG fase 2)	5.516	0	5.516
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002479	NNIEGG Broeck	906	0	906
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002484	Compl uitbr. plan Laag Zuthem (Dijk)	1.111	0	1.111
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002488	NNIEGG LHH	1.454	0	1.454

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002494	Plan vm gymzaal Nw Heeten/Timmermanshuis	1.556	0	1.556
0.3	1	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002499	Complex overige terreinen	15.419	0	15.419
0.3	2	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002401	Groot onderhoud gem gebouwen	1.170.512	0	1.170.512
0.3	2	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002402	Div. objecten	7.857	-12.988	-5.131
0.3	2	Beheer overige gebouwen en gronden	M6002403	Div. objecten	2.249	0	2.249
Totaal 0.3					1.209.407	-13.788	1.195.619
0.4	Alg	Overhead	M6002101	Gemeentesecretaris	138.175		138.175
0.4	Alg	Overhead	M6002103	Representatie	30.110		30.110
0.4	Alg	Overhead	M6002302	Voorlichting	83.824		83.824
0.4	Alg	Overhead	M6951100	Directie	384.581		384.581
0.4	Alg	Overhead	M6951101	Bestuurssecretaris	94.180		94.180
0.4	Alg	Overhead	M6951200	Domeinmanager Ruimte	124.735		124.735
0.4	Alg	Overhead	M6951201	Domein Ruimte	-509.501	-22.000	-531.501
0.4	Alg	Overhead	M6951300	Domeinmanager Samenleving	114.225		114.225
0.4	Alg	Overhead	M6951301	Domein Samenleving	-280.149	-52.550	-332.699
0.4	Alg	Overhead	M6951400	Domeinmanager beheer	124.735		124.735
0.4	Alg	Overhead	M6951401	Domein beheer	-625.165		-625.165
0.4	Alg	Overhead	M6951402	Domein beheer gebouw gemeentewerf	63.955	-35.190	28.765
0.4	Alg	Overhead	M6951500	Domeinmanager publiek	115.575		115.575
0.4	Alg	Overhead	M6951501	Domein publiek cluster telefoon, post,	776.947		776.947
0.4	Alg	Overhead	M6951600	Domeinmanager Sociaal	114.205		114.205
0.4	Alg	Overhead	M6951601	Domein Sociaal	23.490		23.490
0.4	Alg	Overhead	M6951700	Domeinmanager Bedrijfsvoering	114.205		114.205
0.4	Alg	Overhead	M6951701	Domein Bedrijfsvoering	2.731.214	-41.520	2.689.694
0.4	Alg	Overhead	M6951703	BV cluster manager PSA	45.286		45.286
0.4	Alg	Overhead	M6951704	BV cluster PSA	512.533	-384.344	128.189

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
0.4	Alg	Overhead	M6951705	BV Facilitair	839.454	-37.230	802.224
0.4	Alg	Overhead	M6951706	DOWR Facilitair	919.674		919.674
0.4	Alg	Overhead	M6951707	DOWR Financiële administratie	310.983		310.983
0.4	Alg	Overhead	M6951708	DOWR ICT	3.428.618		3.428.618
0.4	Alg	Overhead	M6951709	DOWR Belastingen	25.000	-25.000	0
0.4	Alg	Overhead	M6951710	DOWR Bedrijfsvoeringsraad	57.421	-57.421	0
0.4	Alg	Overhead	M6951711	Organisatiebudgetten (overhead)	506.780		506.780
Totaal 0.4					10.265.090	-655.255	9.609.835
0.5	Alg	Treasury	M6913101	Rente resultaat	233.545		233.545
0.5	Alg	Treasury	M6913102	Treasury	3.450	-502.472	-499.022
0.5	Alg	Treasury	M6914101	Baten bespaarde rente	0	-1.095.493	-1.095.493
Totaal 0.5					236.995	-1.597.965	-1.360.970
0.61	Alg	OZB woningen	M6930901	Ambt.ondersteuning Uitvoering Wet WOZ	3.030		3.030
0.61	Alg	OZB woningen	M6932101	OZB opbrengst eigenaren		-5.214.864	-5.214.864
0.61	Alg	OZB woningen	M6940101	Invorderingen woningen	188.010		188.010
Totaal 0.61					191.040	-5.214.864	-5.023.824
0.62	Alg	OZB niet woningen	M6931101	OZB opbrengst gebruikers		-1.270.358	-1.270.358
0.62	Alg	OZB niet woningen	M6932102	OZB opbrengst eigenaren niet woningen		-1.899.372	-1.899.372
0.62	Alg	OZB niet woningen	M6940102	Invorderingen OZB niet woningen	181.660		181.660
Totaal 0.62					181.660	-3.169.730	-2.988.070
0.64	Alg	OZB niet woningen	M6934101	Baten baat- en bouwgrondbelasting		-194	-194
0.64	Alg	Belastingen overig	M6939101	Baten precariobelasting		-40.000	-40.000
0.64	Alg	Belastingen overig	M6940104	Invorderingen belastingen overig	35.389		35.389
Totaal 0.64					35.389	-40.194	-4.805
0.7	Alg	Algemene uitkering	M6921101	Algemene uitkeringen		-48.029.613	-48.029.613
0.7	Alg	Algemene uitkering	M6923101	Uitkering deelfonds sociaal domein		-4.834.694	-4.834.694

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
Totaal 0.7					0	-52.864.307	52.864.307
0.8	3	Overige baten en lasten	M6922104	Stelposten participatie	-356.172		-356.172
0.8	4	Overige baten en lasten	M6922105	Stelposten WMO en jeugd	-633.647		-633.647
0.8	Alg	Overige baten en lasten	M6002102	Gem secretaris org budget	89.000		89.000
0.8	Alg	Overige baten en lasten	M6922101	Algemene dekkingsmiddelen	1.362.605		1.362.605
0.8	Alg	Overige baten en lasten	M6922102	Onvoorzien	100.000		100.000
0.8	Alg	Overige baten en lasten	M6951702	BV Organisatiebudgetten	726.543	-30.000	696.543
Totaal 0.8					1.288.329	-30.000	1.258.329
0.10	1	Mutaties reserves	M6810201	Beleidsadvisering	70.000	0	70.000
0.10	1	Mutaties reserves	M6830169	Complex Broekland (Pereland)	195.088	0	195.088
0.10	1	Mutaties reserves	M6830188	Complex uitbr Lierderholthuis fase 1	0	-214.075	-214.075
0.10	1	Mutaties reserves	M6830300	Bouwgrondexploitatie algemeen	0	-137.500	-137.500
0.10	2	Mutaties reserves	M6002401	Groot onderhoud gem gebouwen	52.275	-1.170.511	-1.118.236
0.10	2	Mutaties reserves	M6210105	Wegen bermen en pleinen		-154.790	-154.790
0.10	2	Mutaties reserves	M6210601	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid		-52.000	-52.000
0.10	2	Mutaties reserves	M6214102	Lasten parkeerkelder		-66.865	-66.865
0.10	2	Mutaties reserves	M6530283	Nieuw Tijenraan		-17.967	-17.967
0.10	2	Mutaties reserves	M6530800	Groot onderhoud sport	337.609	-461.723	-124.114
0.10	2	Mutaties reserves	M6531101	Sportterreinen	80.000	-94.686	-14.686
0.10	2	Mutaties reserves	M6531102	Renovatie sportterreinen	14.428		14.428
0.10	2	Mutaties reserves	M6560106	WSW	0	-14.929	-14.929
0.10	3	Mutaties reserves	M6610101	PW - inkomensdeel	50.000		50.000
0.10	3	Mutaties reserves	M6610102	Bijstandsbesluit zelfstandigen		-29.000	-29.000
0.10	3	Mutaties reserves	M6623101	Reintegratie en participatie vz PW	55.045		55.045
0.10	4	Mutaties reserves	M6670101	Zorg- en hulpverlening	0	-500.000	-500.000
0.10	4	Mutaties reserves	M6671156	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	0	-300.000	-300.000

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
0.10	4	Mutaties reserves	M6661102	Individuele voorzieningen gehandicapten	175.000		175.000
0.10	5	Mutaties reserves	M6721101	Huisvuilinzameling	0	-159.741	-159.741
0.10	5	Mutaties reserves	M6723103	Lokaal klimaatbeleid	100.000	-33.500	66.500
0.10	7	Mutaties reserves	M6670899	Onderhoud welzijnsgebouwen	83.229		83.229
0.10	7	Mutaties reserves	M6421101	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	45.674		45.674
0.10	7	Mutaties reserves	M6431101	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)		-14.668	-14.668
0.10	7	Mutaties reserves	M6441101	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)		-93.070	-93.070
0.10	7	Mutaties reserves	M6530302	Sportbedrijf BV		-51.800	-51.800
0.10	7	Mutaties reserves	M6540101	Kultuur (subsidies)		-2.294	-2.294
0.10	7	Mutaties reserves	M6540201	Hoftheater Raalte		-17.290	-17.290
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951201	Domein Ruimte	0	-74.649	-74.649
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951301	Domein Samenleving	0	-47.839	-47.839
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951401	Domein beheer	0	-34.193	-34.193
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951402	Domein beheer gebouw gemeentewerf	0	-24.658	-24.658
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951501	Domein publiek cluster telefoon, post,	0	-5.279	-5.279
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951601	Domein Sociaal	0	-23.490	-23.490
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951701	Domein Bedrijfsvoering	0	-241.059	-241.059
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951705	BV Facilitair	0	-383.011	-383.011
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951708	DOWR ICT	0	-11.000	-11.000
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951711	Organisatiebudgetten (overhead)	0	-138.923	-138.923
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6914101	Baten bespaarde rente	356.590	0	356.590
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6002102	Gem secretaris org budget	312.115	-70.000	242.115
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6922101	Algemene dekkingsmiddelen	0	-560.000	-560.000
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6951702	BV Organisatiebudgetten	70.698	0	70.698
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6960102	Resultaat exploitatie dienstjaar	0	-2.950.326	-2.950.326
0.10	Alg	Mutaties reserves	M6960899	Mutat. bestemmingsreserves gem. gebouwen	427.342		427.342

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
Totaal 0.10					2.425.093	-8.150.836	-5.725.743
1.1	8	Crisisbeheersing en brandweer	M6120206	Brandweerkazernes gemeente Raalte	72.238	-174.545	-102.307
1.1	8	Crisisbeheersing en brandweer	M6120301	Regionale samenwerking	2.392.996		2.392.996
1.1	8	Crisisbeheersing en brandweer	M6120401	Rampenbestrijding	21.551	-7.000	14.551
1.1	8	Crisisbeheersing en brandweer	M6120901	Ambt.onderst.Brandw. + Rampenbestrijding	32.989		32.989
Totaal 1.1					2.519.774	-181.545	2.338.229
1.2	8	Openbare orde en veiligheid	M6140101	Handhaving openbare ruimte	202.475	-56.278	146.197
1.2	8	Openbare orde en veiligheid	M6140201	Haltproject	9.462		9.462
1.2	8	Openbare orde en veiligheid	M6140202	Integrale veiligheid	126.752		126.752
1.2	8	Openbare orde en veiligheid	M6140401	Dierenbescherming	43.863		43.863
1.2	8	Openbare orde en veiligheid	M6140901	Ambt.onderst. Openbare orde +Veiligheid	466.092		466.092
Totaal 1.2					848.644	-56.278	792.366
2.1.	1	Verkeer en vervoer	M6210603	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)	75.000	0	75.000
2.1.	1	Verkeer en vervoer	M6210905	Ontwikkelingsinitiatieven	15.145	0	15.145
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210104	Civieltechnische kunstwerken	226.928		226.928
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210105	Wegen, bermen en pleinen	2.102.994	-26.905	2.076.089
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210201	Openbare Verlichting	366.988	-1.020	365.968
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210301	Gladheidsbestrijding	103.231		103.231
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210401	Gemeentelijke afvalverwerking	182.981		182.981
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210502	Waarschuwingsborden, wegwijzers	70.364		70.364
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210601	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid	1.135.800	-70.777	1.065.023
2.1.	2	Verkeer en vervoer	M6210901	A.ondst. Wegen Straten,Pleinen verkeersm	1.354.332		1.354.332
2.1.	Alg	Verkeer en vervoer	M6330101	Nutsvoorzieningen	8.950		8.950
2.1.	Alg	Verkeer en vervoer	M6330901	Ambt.ondersteuning Nutsbedrijven	4.598		4.598
Totaal 2.1.					5.647.311	-98.702	5.548.609
2.2.	2	Parkeren	M6214101	Lasten betaald parkeren	-13.500		-13.500

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
2.2.	2	Parkeren	M6214102	Lasten parkeerkelder	119.091	-2.040	117.051
2.2.	2	Parkeren	M6214901	Ambt.ondersteuning Parkeren	50.612		50.612
Totaal 2.2.					156.203	-2.040	154.163
3.1.	6	Economische ontwikkeling	M6310101	Economische zaken	422.731		422.731
3.1.	6	Economische ontwikkeling	M6310901	Ambt. Ondersteuning Econ ontwikkeling	217.058		217.058
Totaal 3.1.					639.789	0	639.789
3.2	1	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	M6830171	Compl Zegge VI Raalte fase 1 en fase 2	186.272	-186.272	0
3.2	1	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	M6830177	Complex de Zegge VII	1.135.985	-1.135.985	0
Totaal 3.2					1.322.257	-1.322.257	0
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310201	Marktzaken Raalte woensdag	26.006		26.006
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310202	Marktzaken Heeten	898		898
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310203	Marktzaken Heino	1.327		1.327
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310204	Marktzaken Raalte zaterdag	898		898
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6310902	Ambt. Ondersteuning markten	42.116		42.116
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311101	Baten marktgeden Raalte woensdag		-70.663	-70.663
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311102	Baten marktgeden Heeten		-898	-898
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311103	Baten marktgeden Heino		-1.327	-1.327
3.3.	2	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	M6311104	Baten marktgeden Raalte zaterdag		-898	-898
3.3	6	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	M6938101	Baten reclamebelasting	0	-142.000	-142.000
Totaal 3.3.					71.245	-215.786	-144.541
3.4	Alg	Economische promotie	M6935101	Baten Forensenbelasting		-108.665	-108.665
3.4	Alg	Economische promotie	M6936101	Baten Toeristenbelasting		-265.520	-265.520
3.4	Alg	Economische promotie	M6940105	Invorderingen toeristen- en forensenbelasting	12.740		12.740
Totaal 3.4					12.740	-374.185	-361.445
4.1.	3	Openbaar basisonderwijs	M6420101	Openbaar basisonderwijs	2.286		2.286
Totaal 4.1.					2.286	0	2.286

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6421101	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	1.432.287	-6.751	1.425.536
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6421901	Ambt.onderst. Huisvesting (openb+byz)	40.794		40.794
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6431101	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	205.025		205.025
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6431901	Ambt.onderst. bijz. spec.onderw.(OB+Byz)	640		640
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6441101	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	1.077.896		1.077.896
4.2.	7	Onderwijshuisvesting	M6441901	A.O. Voortg. Onderw+huisvesting (OB+Byz)	640		640
Totaal 4.2.					2.757.282	-6.751	2.750.531
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480101	Leerlingenvervoer	556.557	-5.485	551.072
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480201	Uitvoering leerplicht	8.796	-61.999	-53.203
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480204	Onderwijsachterstandenbeleid	298.090	-244.500	53.590
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480205	Onderwijsbegeleiding	130.694		130.694
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480206	Volwasseneducatie	82.382	-82.382	0
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480207	Logopedie	60.284		60.284
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480901	Ambt.onderst. Gem. Baten/Lasten Onderw.	190.043		190.043
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6650201	Peuterwerk	435.730		435.730
4.3.	3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6650202	KDV Wijsneus de Brink Raalte	1.992	-46.815	-44.823
4.3.	7	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6480202	Vervoer schoolsporten	91.233		91.233
4.3.	7	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	M6530430	Schoolsportdagen	7.470		7.470
Totaal 4.3.					1.863.271	-441.181	1.422.090
5.1	7	Sportbeleid en activering	M6530302	Sportbedrijf BV	1.390.921	-622.598	768.323
5.1	7	Sportbeleid en activering	M6530401	Waarderingsubsidies	37.592		37.592
5.1	7	Sportbeleid en activering	M6530402	Deskundigheidsbevordering	8.644		8.644
5.1	7	Sportbeleid en activering	M6530410	Stimuleringsubsidie	88.329		88.329
5.1	7	Sportbeleid en activering	M6530901	Ambt ondersteuning sportbeleid	26.550		26.550
Totaal 5.1					1.552.036	-622.598	929.438
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530102	Zwembad de Tippe	6.529		6.529

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530261	Gymzaal het Raan	6.690		6.690
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530263	Gymzaal Olykampen	417		417
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530267	Gymzaal de Berkte	18.322		18.322
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530269	Spelzaal Brede School Raalte Kwintijn	1.186		1.186
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530280	Sporthal Tijenraan	2.730		2.730
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530281	Sporthal Hoogerheyne	8.318		8.318
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530283	Nieuw Tijenraan	951.323	-20.455	930.868
5.2	2	Sportaccommodaties	M6530800	Groot onderhoud sport	461.723	0	461.723
5.2	2	Sportaccommodaties	M6531101	Sportterreinen	562.659	-1.022	561.637
5.2	2	Sportaccommodaties	M6531102	Renovatie sportterreinen	150.735		150.735
5.2	2	Sportaccommodaties	M6531901	Ambt.onderst. Gr. Sportvelden+Terreinen	267.360		267.360
5.2	7	Sportaccommodaties	M6530301	Geprivatiseerde sportakkommodaties	116.582		116.582
Totaal 5.2					2.554.574	-21.477	2.533.097
5.3.	7	Cultuur	M6540101	Kultuur (subsidies)	108.321	-2.400	105.921
5.3.	7	Cultuur	M6540102	Cultuurnota	98.929		98.929
5.3.	7	Cultuur	M6540103	Geprivatiseerde sociale culturele accomm	1.264		1.264
5.3.	7	Cultuur	M6540201	Hoftheater Raalte	488.934	-97.405	391.529
5.3.	7	Cultuur	M6540301	Kunstvoorziening	22.702	0	22.702
5.3.	7	Cultuur	M6540901	Ambt.ondersteuning Kunst en Cultuur	58.129		58.129
Totaal 5.3.					778.279	-99.805	678.474
5.4.	7	Musea	M6541201	Archeologie	15.438		15.438
Totaal 5.4.					15.438	0	15.438
5.6	7	Media	M6510101	Openbaar Bibliotheekwerk	844.958		844.958
5.6	7	Media	M6540104	Kultuur - RTV Raalte subsidie	21.316		21.316
Totaal 5.6					866.274	0	866.274
5.7	6	Openbaar groen en recreatie	M6310301	Openlucht-recreatie	214.308		214.308

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560101	Openbaar groen	338.081	-2.575	335.506
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560104	Plaadierenbestrijding	52.905		52.905
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560105	Openbaar groen bomen	256.989		256.989
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560106	WSW	846.865	0	846.865
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560202	Volkstuinen	2.543	-4.850	-2.307
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560203	Landschapsbeleid	2.727		2.727
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560301	Speelterreinen en speelplaatsen	123.771		123.771
5.7	2	Openbaar groen en recreatie	M6560901	Ambt.onderst. Openb.gr. Openluchtrecre.	1.175.477		1.175.477
5.7	7	Openbaar groen en recreatie	M6580101	Volksfeesten	15.614	-3.078	12.536
Totaal 5.7.					3.029.280	-10.503	3.018.777
6.1.	3	Samenkracht en burgerparticipatie	M6650101	Kinderopvang	91.510	-3.060	88.450
6.1.	3	Samenkracht en burgerparticipatie	M6650901	Ambt.ondersteuning Kinderopvang	79.477		79.477
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670101	Zorg- en hulpverlening	1.214.959		1.214.959
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670102	WMO Raad	27.806		27.806
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670103	Vrijwilligersbeleid	152.264		152.264
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670105	Zelfstandig Thuis Wonen	105.856		105.856
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670151	Algemene voorz. WMO en Jeugd (WMO mantel)	439.439		439.439
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670159	Algemene voorz. WMO en Jeugd (jeugdbudg)	106.732		106.732
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670201	Sociaal Cultureel Werk	545.708		545.708
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670401	Alg voorziening WMO en jeugd CVV	583.650		583.650
6.1	4	Samenkracht en participatie	M6670901	Ambt.onderst. Alg. Voorz. Wmo en Jeugd	241.372		241.372
6.1.	7	Samenkracht en participatie	M6670801	Gem.centrum de Joetse Marktstraat 67	17.506	-16.801	705
6.1.	7	Samenkracht en participatie	M6670803	Perceel + loods Stationsstraat Raalte	5.341	-590	4.751
6.1.	7	Samenkracht en participatie	M6670806	Huisvest. Jongeren centrum Schapenstraat	399		399
Totaal 6.1.					3.612.019	-20.451	3.591.568
6.2	4	Wijkteams	M6671101	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	48.616		48.616

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
6.2	4	Wijkteams	M6671152	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd(wijkverpl)	23.029		23.029
6.2	4	Wijkteams	M6671153	Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)	181.773		181.773
6.2	4	Wijkteams	M6671155	Eerstel.loket WMO en Jeugd (bijdr.kernt)	5.000		5.000
6.2	4	Wijkteams	M6671156	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	726.501		726.501
6.2	4	Wijkteams	M6671159	Eerstelijnsloket WMO en Jeug div.kst.	39.285		39.285
6.2	4	Wijkteams	M6671901	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid (maatw.)	518.880		518.880
Totaal 6.2					1.543.084	0	1.543.084
6.3	3	Inkomensregelingen	M6610101	PW - inkomensdeel	6.030.485	-6.080.485	-50.000
6.3	3	Inkomensregelingen	M6610102	Bijstandsbesluit zelfstandigen	110.000	-81.000	29.000
6.3	3	Inkomensregelingen	M6610901	Ambt.ondersteuning Bijstandsverlening	661.211		661.211
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614101	Kwijtscheldingsbeleid	178.500		178.500
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614301	Bijzondere bijstand	410.231	-62.220	348.011
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614302	Minimabeleid (subsidies)	366.534		366.534
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614303	Minimabeleid (18+)	127.500		127.500
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614304	Minimabeleid coll. zorgkosten	244.800		244.800
6.3	3	Inkomensregelingen	M6614901	Ambt.onderst. Gemeentelijk Minimabeleid	235.353		235.353
6.3	3	Inkomensregelingen	M6623104	Werkgelegenheid Werkbedrijf	20.910		20.910
Totaal 6.3					8.385.524	-6.223.705	2.161.819
6.4.	3	Begeleide participatie	M6611101	Sociale werkvoorziening	4.650.278	-150.000	4.500.278
6.4.	3	Begeleide participatie	M6611901	Ambt.ondersteuning Werkgelegenheid	418.421		418.421
6.4.	3	Begeleide participatie	M6662103	Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO	61.200		61.200
Totaal 6.4.					5.129.899	-150.000	4.979.899
6.5	3	Arbeidsparticipatie	M6623101	Reintegratie en participatie vz PW	280.000		280.000
6.5	3	Arbeidsparticipatie	M6623901	Ambt.onderst. Ov. Soc. Zekerheidsreg.	204.177		204.177
Totaal 6.5					484.177	0	484.177
6.6.	4	Maatwerkvoorziening WMO	M6661102	Individuele voorzieningen gehandicapten	924.367	-36.720	887.647

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
6.6.	4	Maatwerkvoorziening WMO	M661901	Ambt. Ondersteuning Ind. Voorz. Gehandic	171.976		171.976
Totaal 6.6.					1.096.343	-36.720	1.059.623
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6614201	Schulddienstverlening	418.200		418.200
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662101	Huishoudelijke hulp	2.733.349		2.733.349
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662150	Begeleiding individueel	1.960.020		1.960.020
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662151	Begeleiding groep	1.843.613		1.843.613
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6662901	Ambt.Onderst.Maatwerkv. immaterieel WMO	238.164		238.164
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6667151	Eigen bijdragen WMO	0	-378.500	-378.500
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6667901	Ambt.Onderst.Maatwerkvoorziening opv WMO	20.262		20.262
6.71	4	Maatwerkdienstverlening 18+	M6672901	Ambt. Ondersteuning PGB WMO	146.474		146.474
Totaal 6.71					7.360.082	-378.500	6.981.582
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6672156	PGB Jeugd	348.000		348.000
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682150	Individ. voorz Natura Jeugd (GZ 1e lijn)	60.000		60.000
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682151	Jeugdhulp TOP segment	4.951.994		4.951.994
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682152	Jeugdhulp Middensegment	600.000		600.000
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682153	Landelijk Transitie arrangement	200.000		200.000
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682154	Jeugdzorgplus	150.000		150.000
6.72	4	Maatwerkdienstverlening 18-	M6682901	Ambt. Onderst.Indiv.vorz. Natura Jeugd	168.843		168.843
Totaal 6.72					6.478.837	0	6.478.837
6.82	4	Geëscaleerde zorg 18-	M6682156	Jeugdhulp specialistisch lokaal	145.000	0	145.000
6.82	4	Geëscaleerde zorg 18-	M6683152	Veiligheid, jeugdrecl. en opvang Jeugd	131.432	0	131.432
6.82	4	Geëscaleerde zorg 18-	M6683155	Jeugdbescherming	414.000	0	414.000
6.82	4	Geëscaleerde zorg 18-	M6683901	Ambt. Onderst.veiligheid,jeugdreclass.	54.029	0	54.029
Totaal 6.82					744.461	0	744.461
7.1	4	Volksgezondheid	M6714101	Volksgezondheid	1.386.928		1.386.928
7.1	4	Volksgezondheid	M6714901	Ambt.onderst. Openbare gezondheidzorg	65.754		65.754

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
7.1	4	Volksgezondheid	M6715101	Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)	66.313		66.313
7.1	4	Volksgezondheid	M6715901	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid	1.621		1.621
7.1	4	Volksgezondheid	M6716901	Ambt.onderst Jeugdgezondheid (maatwerkl)	1.621		1.621
Totaal 7.1					1.522.237	0	1.522.237
7.2	2	Riolering	M6722101	Riolering	2.448.212	-192.911	2.255.301
7.2	2	Riolering	M6722901	Ambt.ondersteuning Riolering	763.408		763.408
7.2	2	Riolering	M6726101	Baten Rioolheffing		-3.510.344	-3.510.344
7.2	2	Riolering	M6940107	Invorderingen rioolrechten	21.233		21.233
Totaal 7.2					3.232.853	-3.703.255	-470.402
7.3.	5	Afval	M6721101	Huisvuilinzameling	2.691.632	-633.965	2.057.667
7.3.	5	Afval	M6721105	Project zwerfafval	25.612		25.612
7.3.	5	Afval	M6721901	Ambt.onderst. Afvalverw. en -verwerking	193.203		193.203
7.3.	5	Afval	M6725101	Baten Afvalstoffenheffing		-2.790.108	-2.790.108
7.3.	5	Afval	M6940106	Invorderingen afvalstoffenheffing	27.367		27.367
Totaal 7.3.					2.937.814	-3.424.073	-486.259
7.4	1	Milieubeheer	M6723901	Ambt ondersteuning milieubeheer	160.908	0	160.908
7.4	1	Milieubeheer	M6823203	Omgevingsdienst IJsselnd	1.057.288	-51.765	1.005.523
7.4	5	Milieubeheer	M6723103	Lokaal klimaatbeleid	522.230	-5.650	516.580
7.4	2	Milieubeheer	M6723106	Klimaatadaptie	40.000	0	40.000
Totaal 7.4					1.780.426	-57.415	1.723.011
7.5	2	Begraafplaatsen	M6724101	Begraafplaatsen	102.590		102.590
7.5	2	Begraafplaatsen	M6724901	Ambt.ondersteuning Lijkbezorging	215.371		215.371
7.5	2	Begraafplaatsen	M6732101	Baten begraafplaatsen		-234.242	-234.242
7.5	9	Begraafplaatsen	M6724102	Lijkschouw GGD	12.673		12.673
Totaal 7.5					330.634	-234.242	96.392
8.1.	1	Ruimtelijke ordening	M6810101	Bestemmingsplannen	205.962	-22.000	183.962

Taak	Prog.	Taakomschrijving	WBS	Omschrijving WBS	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
8.1.	1	Ruimtelijke ordening	M6810201	Beleidsadvisering	387.276	0	387.276
8.1.	1	Ruimtelijke ordening	M6810901	Ambt.ondersteuning Ruimtelijke ordening	686.663	0	686.663
Totaal 8.1.					1.279.901	-22.000	1.257.901
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830117	Complex Franciscushof	2.070.611	-2.070.611	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830146	Complex Sallandse Poort Oost	136.350	-136.350	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830147	Complex Salland II, fase 2	25.000	-25.000	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830150	Salland II, fase 3	2.945.380	-2.945.380	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830169	Complex Broekland (Pereland)	-195.088	0	-195.088
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830174	Complex Borgwijk Luttenberg	270.725	-270.725	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830176	Complex de Wormink Mariënheem	259.635	-259.635	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830178	Complex de Veldegge Heeten	584.785	-584.785	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830179	Complex 't Broeck Broekland	471.740	-471.740	0
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830188	Complex uitbr Lierderholthuis fase 1	214.075	0	214.075
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830300	Bouwgrondexploitatie algemeen	-641.308	-120.674	-761.982
8.2.	1	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	M6830901	Ambt.ondersteuning bouwgrondexploitatie	899.482	0	899.482
Totaal 8.2.					7.041.387	-6.884.900	156.487
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6820101	Sociale woningbouw	91.184	-1.020	90.164
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6821102	Carillon	9.415	0	9.415
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6821901	Ambt.onderst. Stads- en dorpsvernieuwing	6.058	0	6.058
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6822301	Woonwagenaangelegenheden	17.597	-34.770	-17.173
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6822401	Vastgoed	89.053	-1.731	87.322
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6822901	Ambt.onderst. Overige Volkshuisvesting	215.180	0	215.180
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6823101	Baten Omgevings- / Bouwvergunningen	0	-900.000	-900.000
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6823201	lasten Omgevings- / Bouwvergunningen	75.540	0	75.540
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6823901	Ambt. Onderst. Bouwvergunningen	953.848	0	953.848
8.3.	1	Wonen en bouwen	M6825901	Ambt. Onderst. BAG	89.296	0	89.296
Totaal 8.3.					1.547.171	-937.521	609.650
Totaal alle programma's					97.836.113	-97.836.113	0

BIJLAGE B

NIEUW BELEID

Overzicht van oud nieuw beleid tot en met 2018

Bedragen in €		S=structureel E=eenmalig	- is voordeel			
Pr.	Taak	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
		Reeds besloten bij MJB 2010-2013				
2	5.7	Vervangingskosten speeltoestellen 2017 e.v.	S 14.324	18.178	21.150	25.231
2	5.7	1e jaar rente terug ramen	E -4.272	-1.149	-887	-1.147
10	0.8	1e jaar afschrijving terug ramen	E -10.052	-2.704	-2.086	-2.933
		Reeds besloten bij MJB 2011-2014 bestuursakkoord				
7	5.3	Organiseren beursvloer (eens in 2 jaar)	E 12.500		12.500	
		Reeds besloten nw beleid 2017				
7	5.3	Binnen- en buitenschoolse muzieklessen MuziekNetwerk Salland	E 10.000			
6	3.3	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar t/m 2026)	E -75.000	-75.000	-75.000	-75.000
		Actualisatie documentenbeheer en archieffunctie:				
10	0.4	Modernisering archiefketen	E 25.339	25.339	25.339	
10	0.4	Digitalisering OD-archief	E 40.000	40.000	40.000	
		Reeds besloten bij begroting 2017 dekking				
10	0.8	Stelpost nieuw beleid	S 100.000	100.000	100.000	100.000
		Reeds besloten nw beleid 2018				
9	0.1	Kindergemeenteraad, budget	E 5.000	5.000		
10	0.8	Kindergemeenteraad, fte slz	E 5.000	5.000		
		Nieuw Cultuurbeleidsplan 2017-2021:				
7	5.3	* Cofinanciering initiatieven	E 37.000	37.000		
7	5.3	* Waarderingsubsidie evenementen en festivals zonder verdienmodel	E 10.000	10.000		
7	5.1	Verhoging exploitatiebijdrage Sportbedrijf voor extra schoonmaak	E 10.000	10.000		
		Oprichting Omgevingsdienst Ijsselland:				
1	8.3	* Frictiekosten personeel	E 80.622	40.311		
1	8.3	* Ontwikkelbudget	E 20.000			
10	0.4	Groen, samen doen!	E 13.400			
2	7.2	Dekking ten laste van GRP / 1e jaar terugramen Laag Zuthem	S 32.392	32.392	32.392	32.392
2	7.2		S -32.392	-32.392	-32.392	-32.392
		Raalte duurzaam 2050:				
5	7.4	Personele inzet	E 33.500			
5	7.4	Bijdrage van de reserve afvalverwijdering in de personeelskosten	E -33.500			

Pr.	Taak	Omschrijving		2020	2021	2022	2023
5	7.4	Middelen voor ondersteuning en co-financiering initiatieven	E	100.000	100.000	100.000	
5	7.4	Sanering asbestdaken tm 2023	E	100.000	100.000	100.000	
5	7.4	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2	E	3.750	3.750	3.750	
6	3.1	Innovatiecluster Agri & Food Regio Zwolle	E	20.000			
6	5.7	Beleid recreatie en toerisme	E	25.000			
6	3.2	Customer relationship management (CRM) systeem ondernemersdienstverlening	E	5.000	5.000		
10	0.4	Agenda verkeersveiligheid 2017-2020 fte	E	42.000	42.000		
2	2.1	M8211014 agenda verkeersveiligheid	E	52.000	52.000		
2	2.1	Dekking ten laste van reserve GVVP	E	-52.000	-52.000		
10	0.4	Informatieveiligheid	S	17.405	45.609	45.609	45.609
10	0.4		E	9.600			
10	0.4	Uitvoeringsplan werkorganisatie DOWR-i (scenario-midden)	S	-5.328	-5.328	-5.328	-5.328
10	0.4	Voorfinanciering reserve Strategische Personeels Planning (SPP) tm 2025	E		-100.000	-100.000	-100.000
10	0.8	Stelpost nieuw beleid 2021	S		100.000	100.000	100.000
Totaal nieuw beleid			S	126.401	258.459	261.431	265.512
			E	484.887	244.547	103.616	-179.080

Overzicht van nieuw beleid 2019

Bedragen in €

S=structureel
E=eenmalig

- is voordeel

Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E	Investering	2020	2021	2022	2023
1	1	Projectleider N35	E		90.000	90.000		
3	1	Implementatie Omgevingswet	E		315.000			
		Herinrichting Almlosestraat (totale investering € 2.000.000)		750.000				
		Subsidie provincie		-350.000				
		Dekking ten laste van reserve stedelijke vernieuwing		-50.000				
5	2	Krediet woonservice gebieden		-100.000				
		Netto kapitaallasten	S		13.500	15.300	15.300	15.300
			E		-15.375	-13.050		
		Dekking ten laste van voorziening riolering/rioolheffing	S	1.250.000	51.875	58.792	58.792	58.792
			S		-51.875	-58.792	-58.792	-58.792
9	3	Subsidie voedselbank	E		15.000	15.000	15.000	
		Opstellen warmteplannen	E		PM	PM	PM	PM
11	5	Dekking ten laste van reserve stedelijke vernieuwing	E		PM	PM	PM	PM
		Human Capital Agenda Regio Zwolle, financiële bijdrage	E		66.600	66.600	66.600	66.600
12	6	Human capital Agenda Regio Zwolle, ambtelijke capaciteit	E		20.000	20.000	20.000	20.000
13	7	Verbouwing boerderij en vervanging schuur Strunk	E/S		PM	PM	PM	PM
		Binnenklimaat gemeentehuis 1e fase		774.000				
		af: bijdrage res. groot onderhoud	S	-114.000				
		Kapitaallasten 1e fase	S		5.700	5.700	5.700	5.700
15	Alg.	Beschikking over gekoppelde reserve binnenklimaat	S		-5.700	-5.700	-5.700	-5.700
		Daling energiekosten	S		-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
		Binnenklimaat gem.huis 2e fase 2020	S	792.000	49.000	49.000	49.000	49.000
		Kapitaallasten 2e fase	E		-49.000			
Totaal nieuw beleid			S		48.500	50.300	50.300	50.300
Totaal nieuw beleid			E		442.225	178.550	101.600	86.600
					490.725	228.850	151.900	136.900
Stelpost nieuw beleid					50.000	200.000	450.000	450.000

Overzicht van nieuw beleid kadernota 2020-2023

Bedragen in €			S=structureel E=eenmalig	- is voordeel				
Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E	Investing	2020	2021	2022	2023
1	1	Omgevingswet	E			250.000	200.000	150.000
2	1	Wonen	E		nvt	nvt	nvt	nvt
3	1	De Kracht van Salland	E		70.000	70.000	70.000	
4	1	Verkeersagenda en problematiek stations						
		Verkeersagenda meldingen	S	150.000	10.950	21.900	36.500	51.100
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	E		-10.950	-10.950	-14.600	-14.600
		Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling	E		25.000	25.000	25.000	25.000
		Verkeersmaatregelen bij onderhoudswerk	S	100.000	7.300	14.600	21.900	29.200
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	E		-7.300	-7.300	-7.300	-7.300
		Personele inzet uitvoering verkeersagenda	S				42.000	42.000
		Parkeerplaatsen stations	S	465.500	33.982	33.982	33.982	33.982
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	E		-33.982			
5	1	N35	E		75.000			
6	1	Verkabeling hoogspanningslijnen	E			PM		
7	2	Borgen veiligheid en voorkomen kapitaalvernietiging openbare ruimte						
		Investerings wegbeheer	S	400.000	19.200	38.400	38.400	38.400
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	S		-19.200	-19.200		
		Dekking stelpost wegonderh.	S			-19.200	-38.400	-38.400
		Snoeiachterstand bomen	E		50.000	50.000	50.000	
		Investerings openbare verlichting	S	242.000	17.466	32.304	32.304	32.304
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	E		-17.466	-14.838		
		Onkruidbestrijding	E		110.000	110.000		
			S				PM	PM
8	2	Vervangingsstrategie openbare ruimte	E		70.000	30.000		
			E		-35.000			
9	2	Dienstverlening beheer openbare ruimte	E		100.000	100.000		
10	2	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	S	1.185.000	94.300	94.300	94.300	94.300
		Besparing op energie- en onderhoudskosten	S			-67.000	-67.000	-67.000
		Terugramen kap. Lasten 1e jaar	E		-94.300			
		Klimaatadaptatie	S			PM	PM	PM
11	2	Ontwikkelen beleid klimaatadaptatie	E		55.000			

Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E	Investering	2020	2021	2022	2023
11	2	Incidentele dekking; verwacht restant budget 2019	E		-15.000			
12	3	Human Capital Agenda			nvt	nvt	nvt	nvt
13	4	Transformatie sociaal domein			nvt	nvt	nvt	nvt
14	4	Herijking subsidiebeleid	E		80.000			
15	4	Dienstverlening sociaal domein			nvt	nvt	nvt	nvt
16	5	Duurzaamheid (incl. warmtetransitieplannen)	S		85.000	85.000	85.000	85.000
			E		195.000	125.000		
17	5	Asbest			PM			
18	6	Uitvoering economisch programma en ondersteuning ondernemers	S		50.000	50.000	50.000	50.000
		Opstellen plan van aanpak circulaire economie	E		20.000			
19	6	Promotie en marketing	E		30.000	30.000	30.000	30.000
20	6	Ruimtelijke aanpak Centrum Raalte (Ruimtelijk Kwaliteitsplan)			PM	PM		
					PM	PM		
21	6	Aanpak centrum Raalte	E		10.000			
		Aanpak centrum Heino	E		25.000			
22	6	Verhoging bijdrage Regio Zwolle	E		48.750	50.625	52.500	54.375
		Opstellen Agro en Food agenda (incl. personele inzet)	E		20.000	20.000	20.000	20.000
23	6	Actualiseren evenementenbeleid	E		50.000			
24	7	Uitvoering Sportnota	E		50.000	50.000	50.000	50.000
25	7	Spoorthal Hoogerheyne	E			25.000		
26	7	Integraal Onderwijshuisvestingsplan	E		25.000			
		Combinatiefunctionaris	S		6.000	6.000	6.000	6.000
		Bijdrage Rijk	S		-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
		Carillon	S		9.000	9.000	9.000	9.000
		Marketing HOFtheater	E		15.000			
		Stichting Beeldende Kunst	E		12.000	12.000	12.000	
		Aanjagen AMV-lessen	E		5.000	5.000		
		Integrale Veiligheidsstrategie 2019-2022						
28	8	Buurtbemiddeling	E		21.000	21.000	21.000	21.000
		ANPR-camera's	S		10.000	10.000	10.000	10.000
			E		15.000			
		Keurmerk Veilig Ondernemen	E		5.000	5.000	5.000	5.000
29	8	Handhaving						
		Inzet extra boa's	S		60.000	60.000	60.000	60.000
		Inzet handhaving	E		90.000	90.000		
		Risicoanalyse	E		10.000			

Nr. Prog.		Omschrijving	S/E Investering	2020	2021	2022	2023
30	9	Bestuurlijke vernieuwing	E	27.000	79.000	79.000	79.000
			E	25.000	25.000	25.000	25.000
Dienstverlening Publiek							
31	9	Openingstijden en werken op afspraak	E	30.000	30.000		
		Kort cyclisch meten klanttevredenheid	E	20.000	20.000		
		Verminderde inkomsten leges	E	60.000			
Huisvesting (reeds verwerkt in zomernota 2019/ primitieve begroting 2020)							
32	Alg. dekk.	Kapitaallasten t.b.v. meubilair	S	25.000	25.000	25.000	25.000
		Dekking stelpost meubilair	S	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
		Incidenteel voor schilderwerk en vloerbedekking	E	260.000			
			E	210.000			
		Dekking uit onderhoudsbudgetten	E	-470.000			
Digitale transitie							
33	Alg. dekk.	Voorzitter SIO	S	17.500	17.500	17.500	17.500
		Programmamanager digitale transitie	E	60.000	60.000	60.000	PM
		Programmabudget digitale transitie	E		30.000	30.000	PM
			S	399.098	365.186	429.086	450.986
Totaal nieuw beleid			E	1.289.753	1.279.537	707.600	437.475
				1.688.850	1.644.723	1.136.686	888.461

Overzicht van nieuw beleid na kadernota 2020-2023

Bedragen in €		S=structureel E=eenmalig	- is voordeel							
Cat. Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E	Investering	2020	2021	2022	2023		
A: 'Verplicht' nieuw beleid (autonome ontwikkelingen):										
		ICT en informatievoorziening implementatie Omgevingswet								
A	1	1		Licentiekosten	S	17.000	17.000	17.000	17.000	
				Implementatiekosten	E	83.000	83.000	41.500	31.000	
				Aanbesteding en aanschaf/aanpassing software	E	96.000				
A	2	2		Aanbesteding informatievoorziening openbare ruimte	E	29.000				
A	3	9		Vervangingen migratie Content Management Systeem (CMS) website	E	10.000	25.000			
A	4	Alg. dekk.		Aanbesteding e-HRM-systeem	E	31.200				
A	5	Alg. dekk.		Bescherming persoonsgegevens	E	35.000	35.000	35.000		
Totaal categorie A:						301.200	160.000	93.500	48.000	
B: Nieuw beleid budgetneutraal (dekking beschikbaar):										
B	1	2		Vorbereidingskrediet rehabilitatie Schoonhetenseweg	E	65.000				
				Dekking ten laste van stelpost kapitaallasten wegbeheer	E	-65.000				
				Kredieten riolering 2020 vanuit GRP	E	482.500	482.500	371.500	826.000	946.500
B	2	2		Dekking direct ten laste van voorziening riolering	E	-482.500	-371.500	-826.000	-946.500	
				Kredieten riolering 2020 vanuit GRP	S	297.500	20.113	20.113	20.113	20.113
				Dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering	S	-20.113	-20.113	-20.113	-20.113	
				Vervanging toplaag kunstgrasveld VV Heino	S	80.000	9.840	9.840	9.840	9.840
				Dekking ten laste van gekoppelde reserve kunstgrasvelden	S	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	
B	3	2		Bespaarde rente	S	-1.840	-1.840	-1.840	-1.840	
				Storting in gekoppelde reserve kunstgrasvelden	E	80.000				
				Onttrekking uit reserve renovatie sportvelden	E	-80.000				

Cat.	Nr.	Prog.	Omschrijving	S/E	Investering	2020	2021	2022	2023
			Vorbereiding herinrichting Westdorplan en kruising Bentinckstraat	E		25.000			
B	4	2	Dekking ten laste van reserve Bovenwijkse voorzieningen	E		-25.000			
			Uitvoering herinrichting Westdorplan				PM	PM	PM
B	5	4	Transformatiebudget sociaal domein	E		500.000			
			Dekking ten laste van reserve Zorg	E		-500.000			
			Structurele financiering voor Centrum voor Jeugd en Gezin	S		400.000	400.000	400.000	400.000
B	6	4	Specialistische jeugd: lagere kosten	S		-100.000	-200.000	-300.000	-400.000
			Dekking ten laste van Reserve Zorg	S		-300.000	-200.000	-100.000	
B	7	4	Extra middelen Veilig thuis			PM	PM	PM	PM
Totaal categorie B:						0	0	0	0

C: Nieuw beleid (moties en toezeggingen raad):

C	1	1	Voetgangersoversteekplaatsen centrum Heino en centrum Raalte			PM	PM	PM	PM
C	2	2	Steunvraag werkgroep Groene agenda	E		20.000			
			Duurzaamheidsfonds						
C	3	5	Inrichten fonds	E		7.000			
			Fondsmanagement	E		17.000	17.000		
C	4	7	Bijdrage Stichting De Coöperatie	E		2.000	2.000		
Totaal categorie C:						46.000	19.000	0	0

D: Nieuw beleid:

D	1	1	Verkenning verbindingsweg 't Fiester-N35	E		50.000			
D	2	2	Afkoppelen hemelwater Zwolseweg en Dorpsstraat Heino	S	30.000	1.440	1.440	1.440	1.440
			Dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering	S		-1.440	-1.440	-1.440	-1.440
D	3	2	Opstellen groenbeheerplan	E		15.000	15.000		
			Stationsstraat Raalte	E		60.000			
D	4	2	Bijdrage bewoners	E		-25.000			
			Dekking ten laste van reserve bovenwijkse voorzieningen	E		-35.000			

Cat. Nr. Prog. Omschrijving			S/E Investering	2020	2021	2022	2023	
D	5	6	Vorbereidingskrediet aanpak Grote Markt	E	50.000			
			Extra storting van € 1.000.000 in SVN fonds voor Stimuleringsleningen Sportaccommodaties		1.000.000			
D	6	7	Rentelast extra budget Stimuleringsleningen Sportaccommodaties	S	23.000	23.000	23.000	
			Terugramen kapitaallasten 1e jaar	E	-23.000			
D	7	7	Bijdrage bouw kapel Heemkerkhof	E	10.000			
D	8	9	Bijdrage viering 75 jaar Vrijheid	E	20.000			
Totaal categorie D:					145.000	38.000	23.000	23.000
				S	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal nieuw beleid				E	452.200	177.000	76.500	31.000
					492.200	217.000	116.500	71.000

BIJLAGE C

INVESTERINGEN

C.1 Nieuwe investeringen

Investerings begroting 2020-2023

Bedragen in €

Investerings met structurele kapitaallasten	2020		2021		2022		2023		Totaal
	Investering	Kapitaal-lasten	Investering	Kapitaal-lasten	Investering	Kapitaal-lasten	Investering	Kapitaal-lasten	Investering
Vervanging speeltoestellen	170.888	14.324	45.974	18.178	35.461	21.151	48.881	25.231	301.204
1e jaar terugramen		-14.324		-3.854		-2.972		-4.080	0
Almelosestraat herinrichting	300.000	25.920	40.000	28.800		28.800		28.800	340.000
1e jaar terugramen		-25.920		-24.600		-20.880			0
Almelosestraat riolering tlv voorz riolering	937.500	51.875	125.000	58.792		58.792		58.792	1.062.500
Binnenklimaat gemeentehuis	792.000	31.680		31.680		31.680			792.000
1e jaar terugramen		-49.000							0
Verkeersagenda meldingen	150.000	10.950	150.000	21.900	200.000	36.500	200.000	51.100	700.000
1e jaar terugramen		-10.950		-10.950		-14.600		-14.600	0
Verkeersmaatregelen bij onderhoudswerk	100.000	7.300	100.000	14.600	100.000	21.900	100.000	29.200	400.000
1e jaar terugramen		-7.300		-7.300		-7.300		-7.300	0
parkeerplaatsen stations	465.000	33.982	0	33.982	0	33.982	0	33.982	465.000
1e jaar terugramen		-33.982							0
Wegbeheer	400.000	19.200	400.000	38.400	0	38.400	0	38.400	800.000
1e jaar terugramen		-19.200		-19.200					0
Vervanging masten openbare verlichting	8.000	384	8.000	768					16.000
1e jaar terugramen		-384		-184					0
Vervanging armaturen openbare verlichting	234.000	17.082	198.000	31.536		48.618		48.618	432.000
1e jaar terugramen		-17.082		-4.554					0
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	1.185.000	94.300		94.300		94.300		94.300	1.185.000

Investerings met structurele kapitaallasten	2020		2021		2022		2023		
1e jaar terugramen		-94.300						0	
Rioleringskredieten	297.500	20.113	20.113	20.113	20.113	20.113	20.113	297.500	
1e jaar terugramen		-20.113						0	
Vorbereiden afkoppelen hemelwater 2 loc.	30.000	1.440	1.440	1.440	1.440	1.440	1.440	30.000	
1e jaar terugramen		-1.440						0	
Vervangen toplaag vv Heino	80.000	9.840	9.840	9.840	9.840	9.840	9.840	80.000	
1e jaar terugramen		-9.840						0	
Stimuleringsleningen sportaccommodaties	1.000.000	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000	1.000.000	
1e jaar terugramen		-23.000						0	
Totaal	6.149.888	34.555	1.066.974	356.687	335.461	422.763	348.881	436.836	7.901.204

Investerings met eenmalige dekking	2020	2021	2022	2023	Totaal
	Investering	Investering	Investering	Investering	
Ontwikkelbudget oprichting OD IJsselland	20.000				20.000
Ondersteuning en cofinanciering duurzaamheid	100.000	100.000	100.000	0	300.000
Sanering asbestdaken	103.750	103.750	103.750	103.750	415.000
Beleid recreatie en toerisme	25.000				25.000
Agenda verkeersveiligheid	52.000	52.000			104.000
Implementatie omgevingswet	315.000				315.000
Omgevingswet	0	250.000	200.000	150.000	600.000
Projectleider N35	75.000	0	0	0	75.000
Snoeiachterstand bomen	50.000	50.000	50.000		150.000
Vervangingsstrategie Openbare Ruimte	70.000	30.000			100.000
Herijking Subsidiebeleid	80.000				80.000
Ontwikkelen beleid klimaatadaptie	55.000				55.000
Opstellen plan van aanpak circ economie	20.000				20.000
Promotie en marketing	30.000	30.000	30.000	30.000	120.000
Aanpak centrum Raalte	10.000				10.000
Aanpak centrum Heino	25.000				25.000
Actualiseren evenementenbeleid	50.000				50.000
Uitvoering sportnota	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Integraal onderwijshuisvestingsplan	25.000				25.000
t Fiester N35	50.000				50.000
Rehabilitatie Schoonhetenseweg	65.000				65.000
Rioleringskredieten	482.500	371.500	826.000	946.500	2.626.500
Opstellen groenbeheerplan	15.000	15.000			30.000

Investerings met eenmalige dekking	2020		2021		2022		2023		
Aanbest informatievoorziening openb ruimte	29.000							29.000	
Stationsstraat Raalte	60.000							60.000	
Vorbereiden herinrichting Westdorplan	25.000							25.000	
Transformatiebudget sociaal domein	500.000							500.000	
Aanpak Grote Markt	50.000							50.000	
Totaal eenmalig	2.432.250	0	1.052.250	0	1.359.750	0	1.280.250	0	6.124.500
Totaal 2020-2023	8.582.138	34.555	2.119.224	356.687	1.695.211	422.763	1.629.131	436.836	14.025.704

C.2 Lopende investeringen

Overzicht van te verwachten restantkredieten per 01-01-2020

Bedragen in €

Progr	Omschrijving	2020	2021	2022
1	Extra capaciteit knooppunt N35	25.000		
1	Functionering en beheerskst LAG Leader	80.000	30.000	30.000
1	Leader projecten	20.000		
1	Contactpersoon buitengebied	50.000	40.200	
1	Implementatie Omgevingswet	50.000		
1	Basisregistratie Grootchalige topografie	30.000		
1	Frictie- en ontwikkelbudget OD	125.000		
1	Project locatie Slotman (Synchroon)	5.000	5.000	
Totaal programma 1		385.000	75.200	30.000
2	Herininrichting Zwolsestraat (verkeersve	35.000		
2	Herininrichting Zwolsestraat (riolering)	15.000		
2	Leefbaarheid en verkeersveiligheid LZ weg	150.000		
2	Leefbaarheid en verkeersveiligheid LZ riolering	200.000		
2	Reconstr Almelosestraat riolering	130.000		
2	Nw Tijenraan OR; park pl, verk.m, plants	47.000		
2	Nw Tijenraan;herinrichten huid loc Tijen	90.000		
2	073_Herininrichting Molenhof Raalte fase 2	19.926	130.000	
2	068_Repareren en renoveren vrijverval riolering	83.000		
2	096_Parkeerplaats Tijenraan	117.000		
2	Bijdrage knooppunt Raalte			4.500.000
2	Onderzoek wegbeheer	20.000		
2	Gemeentelijke bijdrage N348	250.000		
2	Infrastructurele maatregelen N35	750.000		
2	Aanvullende maatregelen de Zegge	185.000		
2	Groen, samen doen!	35.000		
2	Gedragscode Flora en Fauna	16.138		
2	Opstellen beh plannen wegmeubilair	25.000		
2	100_Div. onderzoeken riolering	20.000		
Totaal programma 2		2.188.064	130.000	4.500.000
3	Gemeentelijk armoede en schuldenbeleid	10.000		
Totaal programma 3		10.000	0	0
4	Ontwikkeling woonservicegebieden	100.000		
4	Transformatiebudget sociaal domein	250.000		
4	Beschermd wonen	100.000	150.000	
Totaal programma 4		450.000	150.000	0

Progr	Omschrijving	2020	2021	2022
5	Sanering asbestdaken en stortkosten	50.000		
5	Lokaal op Maat	80.000		
Totaal programma 5		130.000		
6	Gem. bijdrage herontwikkeling spoorzone M	200.000	100.000	50.000
6	Stadsarrangement Raalte 2019-2021	90.000	20.000	
Totaal programma 6		290.000	120.000	50.000
7	Investeringskrediet Korenbloem	309.220		
7	Vervangende huisvesting Korenbloem	198.258		
7	Aanpassing entree de Tippe	12.155		
Totaal programma 7		519.633	0	0
10	Dienstverl ICT implem. DMS/WFM/DSP	40.000		
10	Binnenklimaat gemeentehuis	750.000		
10	Uitvoering ambitie op dienstverlening	40.000		
10	Modernisering archiefketen	40.000		
10	Digitalisering OD archief	55.000		
10	Informatievoorziening ICT (CIO)	127.908		
Totaal programma 10		1.052.908	0	0
Totaal		5.025.605	475.200	4.580.000

BIJLAGE D

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investerings en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Deze geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen. Hierbij is rekening gehouden met het nieuw beleid, zoals opgenomen in deze programmabegroting. Deze geprognosticeerde balans vormt de basis voor de kengetallen opgenomen in paragraaf 4.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023
<i>Vaste activa</i>						
Immateriële vaste activa	470	449	428	407	386	365
Materiële vaste activa	108.966	116.097	116.566	113.730	110.724	107.923
Financiële vaste activa	7.206	7.653	7.352	7.048	6.924	6.352
Totaal vaste activa	116.642	124.199	124.346	121.185	118.034	114.640
<i>Vlottende activa</i>						
Totaal voorraden	23.739	23.235	18.168	17.240	17.115	15.189
Uitzettingen	7.939	7.939	7.939	7.939	7.939	7.939
Liquide middelen	7.582	7.582	7.582	7.582	7.582	7.582
Overlopende activa	8.498	8.498	8.498	8.498	8.498	8.498
Totaal vlottende activa	47.758	47.254	42.187	41.259	41.134	39.208
Totaal generaal activa	164.400	171.453	166.533	162.444	159.168	153.848
Passiva	31-12-2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023
<i>Vaste passiva</i>						
Algemene reserve	21.748	19.599	16.301	14.716	13.839	13.616
Rekeningsaldo 2018	485	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserves	37.962	30.424	27.987	29.262	30.960	30.123
Totaal eigen vermogen	60.195	50.023	44.288	43.978	44.799	43.739
Voorzieningen	4.769	4.038	3.105	2.389	1.651	1.771
Opgenomen langlopende geldleningen	76.565	94.521	96.269	93.206	89.847	85.467
Totaal vreemd vermogen	81.334	98.559	99.374	95.595	91.498	87.238
Totaal vaste passiva	141.529	148.582	143.662	139.573	136.297	130.977
<i>Vlottende passiva</i>						
Totaal kortlopende schulden	17.458	17.458	17.458	17.458	17.458	17.458
Totaal overlopende passiva	5.413	5.413	5.413	5.413	5.413	5.413
Totaal vlottende passiva	22.871	22.871	22.871	22.871	22.871	22.871
Totaal generaal passiva	164.400	171.453	166.533	162.444	159.168	153.848

BIJLAGE E

EMU-SALDO

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 21) is de verplichting vastgesteld, dat de gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. Met ingang van 2017 is conform de vernieuwing BBV de ontwikkeling van het EMU-saldo voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar vereist in de meerjarenbegroting.

Omschrijving	2019	2020	2021
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2019, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-10.338	-6.029	366
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.110	448	-2.857
3. Mutatie voorzieningen	-731	-933	-716
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-504	-5.067	-928
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo +1-2+3-4-5	-17.675	-2.343	3.435

De begroting van de Gemeente Raalte is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Begroting 2020

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. Zoals eerder aangegeven, werkt de EMU-systematiek op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten. Daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden is gesteld op 0,4%. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting. Er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

BIJLAGE F

STAAT VAN RESERVES & VOORZIENINGEN

Nr	Naam reserve	Saldo 1-1-2020 na zomernota	Wegens rente alleen berekenen, niet storten	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2020
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
			2,25%	2,25%				
005	Pago-onderzoek	46.952	1.056		11.028			57.980
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	631.208	14.202		371.785	661.361		341.632
007	Opleidingen personeel	37.424	842					37.424
209	Uitvoering GVVP	104.000	2.340			52.000		52.000
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	424.336	9.548					424.336
306	Reserve economisch beleid	41.944	944					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	70.482	1.586		45.674			116.156
508	Sportstimulering	267.829	6.026			51.800		216.029
511	Renovatie sportvelden	396.109	8.912		14.428	80.000		330.537
515	Aanloopverliezen Nieuw Tijenraan (zomernota)	66.000	1.485					66.000
516	Kracht van Salland (nw)	41.436	932		70.000			111.436
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	173.778	3.910			35.000		138.778
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.787	1.210					53.787
576	Inwonersinitiatieven	85.139	1.916					85.139
631	Sociale infrastructuur	4.735	107					4.735
663	Reserve participatie (*)	836.159	18.814		105.045	29.000		912.204
664	Reserve WMO (*)	3.270.328	73.582		175.000	800.000		2.645.328
665	Beschermd wonen (zomernota)	0						0
704	Reserve afvalverwijdering	408.414	9.189			193.241		215.173
707	Klimaatbeleid	287.999	6.480		100.000			387.999

Nr	Naam reserve	Saldo 1-1-2020 na zomernota	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen	Onttrekkingen	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	Saldo 31-12-2020
				via 980 Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	via 980				
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	758.456		17.065		-281	62.294		712.946
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (*)	4.991.929		112.318		194.566	351.575		4.947.238
804	Spoorse doorsnijding Raalte Noord (nieuw)	0	0						0
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.375						150.001
815	Stedelijke vernieuwing	586.269	13.191						586.269
851	Onderh woonwagenstandplaatsen	0	0						0
858	Publiek private toeristische projecten	0	0						0
902	Algemene bestemmingsreserve	9.464.705	212.956				2.950.326		6.514.379
	Rekeningssaldo		0						
906	Weerstandsvermogen	10.133.795		228.010		0	560.000		9.801.805
914	ICT Samenwerking	73.909	1.663						73.909
916	Infrastructuur	10.000	225						10.000
920	Gemeentelijke gebouwen	520.924	11.721			479.617	775.270		225.271
921	Welzijnsgebouwen	1.481.645	33.337			83.229	395.241		1.169.633
922	Sportgebouwen	1.183.282	26.624			337.609	461.723		1.059.168
924	Onderhoud gebouw Tijenraan (zomernota)	96.000	2.160						96.000
Subtotaal reserves		36.698.973	468.333	357.394		1.987.699	7.458.831	0	31.585.235

Nr	Naam reserve	Saldo 1-1-2020	Wegens rente		Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2020
			alleen berekenen, niet storten	daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten		
			2,25%	2,25%					
008	Gekoppelde reserve huisvesting	5.228.988	117.652				337.300		4.891.688
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	468.206	10.535				24.658		443.548
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	440.121	9.903				40.011		400.110
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	114.000	2.565				5.700		108.300
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	205.000	4.613				10.250		194.750
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	791.260	17.803				49.540		741.720
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	150.000	3.375				0		150.000
256	gekoppelde reserve parkeerkelder	808.646	18.195				66.865		741.781
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.463.601	55.431				93.070		2.370.531
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	388.248	8.736				14.668		373.580
512	Gekoppelde reserve waterveld Hockey	0	0				0		0
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.463.236	32.923				17.967		1.445.269
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	215.000	4.838			80.000	14.686		280.314
551	Hoftheater	587.840	13.226				17.290		570.550
Totaal reserves		50.023.119	768.126	357.394	2.067.699	8.150.836	0		44.297.377

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2020	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2021
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
005	Pago-onderzoek	57.980	1.305		11.028			69.008
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	341.632	7.687		371.785	362.829		350.588
007	Opleidingen personeel	37.424	842					37.424
209	Uitvoering GVP	52.000	1.170			52.000		0
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	424.336	9.548					424.336
306	Reserve economisch beleid	41.944	944					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	116.156	2.614		45.674			161.830
508	Sportstimulering	216.029	4.861			51.800		164.229
511	Renovatie sportvelden	330.537	7.437		14.428			344.965
515	Aanloopverliezen Nieuw Tijenraan (zomernota)	66.000	1.485					66.000
516	Kracht van Salland (nw)	111.436	2.507		70.000			181.436
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	138.778	3.122					138.778
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.787	1.210					53.787
576	Inwonersinitiatieven	85.139	1.916					85.139
631	Sociale infrastructuur	4.735	107					4.735
663	Reserve participatie (*)	912.204	20.525		101.065	29.000		984.269
664	Reserve WMO (*)	2.645.328	59.520		175.000	200.000		2.620.328
665	Beschermd wonen (zomernota)	0						0
704	Reserve afvalverwijdering	215.173	4.841					215.173
707	Klimaatbeleid	387.999	8.730		100.000			487.999

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2020	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen Onttrekkingen via 980 via 980		Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	Saldo 31-12-2021
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	Via exploitatie			
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	712.946		16.041	743	2.294		727.436
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (*)	4.947.238		111.313	2.537.740	145.336		7.450.955
804	Spoorse doorsnijding Raalte Noord (nieuw)	0	0					0
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.375					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	586.269	13.191					586.269
851	Onderh woonwagenstandplaatsen	0	0					0
858	Publiek private toeristische projecten	0	0					0
902	Algemene bestemmingsreserve	6.514.379	146.574			1.266.631		5.247.748
	Rekeningssaldo	0	0					
906	Weerstandsvermogen	9.801.805		220.541	7.469	560.000		9.469.815
914	ICT Samenwerking	73.909	1.663					73.909
916	Infrastructuur	10.000	225					10.000
920	Gemeentelijke gebouwen	225.271	5.069		479.617	776.956		-72.068
921	Welzijnsgebouwen	1.169.633	26.317		83.229	396.532		856.330
922	Sportgebouwen	1.059.168	23.831		337.609	440.810		955.967
924	Onderhoud gebouw Tijenraan (zomernota)	96.000						96.000
Subtotaal reserves		31.585.235	360.613	347.895	4.335.387	4.284.188	0	31.984.329

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2020	Wegens rente alleen berekenen, niet storten	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2021
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
			2,25%	2,25%				
008	Gekoppelde reserve huisvesting	4.891.688	110.063				345.504	4.546.184
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	443.548	9.980				25.225	418.323
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	400.110	9.002				40.011	360.099
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	108.300	2.437				5.700	102.600
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	194.750	4.382				10.250	184.500
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	741.720	16.689				49.540	692.180
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	150.000	3.375				0	150.000
256	gekoppelde reserve parkeerkelder	741.781	16.690				66.865	674.916
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.370.531	53.337				93.070	2.277.461
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	373.580	8.406				14.668	358.912
512	Gekoppelde reserve waterveld Hockey	0	0					0
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.445.269	32.519				18.380	1.426.889
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	280.314	6.307				22.686	257.628
551	Hoftheater	570.550	12.837				17.290	553.260
Totaal reserves		44.297.377	646.636	347.895	4.335.387	4.284.188	709.189	43.987.282

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2021	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2022
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
005	Pago-onderzoek	69.008	1.553		11.028			80.036
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	350.588	7.888		371.785	261.476		460.897
007	Opleidingen personeel	37.424	842					37.424
209	Uitvoering GVP	0	0			0		0
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	424.336	9.548					424.336
306	Reserve economisch beleid	41.944	944					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	161.830	3.641		45.674			207.504
508	Sportstimulering	164.229	3.695			51.800		112.429
511	Renovatie sportvelden	344.965	7.762		14.428			359.393
515	Aanloopverliezen Nieuw Tijenraan (zomernota)	66.000	1.485					66.000
516	Kracht van Salland (nw)	181.436	4.082		70.000			251.436
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	138.778	3.122					138.778
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.787	1.210					53.787
576	Inwonersinitiatieven	85.139	1.916					85.139
631	Sociale infrastructuur	4.735	107					4.735
663	Reserve participatie (*)	984.269	22.146		110.050	29.000		1.065.319
664	Reserve WMO (*)	2.620.328	58.957		175.000	100.000		2.695.328
665	Beschermd wonen (zomernota)	0						0
704	Reserve afvalverwijdering	215.173	4.841					215.173
707	Klimaatbeleid	487.999	10.980		100.000			587.999

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2021	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen Onttrekkingen via 980 via 980		Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	Saldo 31-12-2022
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	Via exploitatie			
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	727.436		16.367	417	2.294		741.926
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (*)	7.450.955		167.646	2.481.712			10.100.313
804	Spoorse doorsnijding Raalte Noord (nieuw)	0	0					0
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.375					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	586.269	13.191					586.269
851	Onderh woonwagenstandplaatsen	0	0					0
858	Publiek private toeristische projecten	0	0					0
902	Algemene bestemmingsreserve	5.247.748	118.074			537.397		4.710.351
	Rekeningssaldo	0	0					
906	Weerstandsvermogen	9.469.815		213.071	14.939	560.000		9.137.825
914	ICT Samenwerking	73.909	1.663					73.909
916	Infrastructuur	10.000	225					10.000
920	Gemeentelijke gebouwen	-72.068	-1.622		479.617	777.097		-369.548
921	Welzijnsgebouwen	856.330	19.267		83.229	395.322		544.237
922	Sportgebouwen	955.967	21.509		337.609	430.814		862.762
924	Onderhoud gebouw Tijenraan (zomernota)	96.000	2.160					96.000
Subtotaal reserves		31.984.329	322.563	397.085	4.295.487	3.145.200	0	33.531.701

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2021	Wegens rente alleen berekenen, niet storten	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2022
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
			2,25%	2,25%				
008	Gekoppelde reserve huisvesting	4.546.184	102.289				353.908	4.192.276
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	418.323	9.412				25.805	392.518
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	360.099	8.102				40.011	320.088
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	102.600	2.309				5.700	96.900
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	184.500	4.151				10.250	174.250
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	692.180	15.574				49.540	642.640
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	150.000	3.375				7.688	142.312
256	gekoppelde reserve parkeerkelder	674.916	15.186				66.865	608.051
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.277.461	51.243				93.070	2.184.391
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	358.912	8.076				14.668	344.244
512	Gekoppelde reserve waterveld Hockey	0	0					0
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.426.889	32.105				18.803	1.408.086
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	257.628	5.797				22.686	234.942
551	Hoftheater	553.260	12.448				17.290	535.970
Totaal reserves		43.987.282	592.629	397.085	4.295.487	3.145.200	726.284	44.808.370

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
			2,25%	2,25%				
005	Pago-onderzoek	80.036	1.801		11.028			91.064
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	460.897	10.370		371.785	221.691		610.991
007	Opleidingen personeel	37.424	842					37.424
209	Uitvoering GVP	0	0			0		0
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	424.336	9.548					424.336
306	Reserve economisch beleid	41.944	944					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	207.504	4.669		45.674			253.178
508	Sportstimulering	112.429	2.530			51.800		60.629
511	Renovatie sportvelden	359.393	8.086		14.428			373.821
515	Aanloopverliezen Nieuw Tijenraan (zomernota)	66.000	1.485					66.000
516	Kracht van Salland (nw)	251.436	5.657					251.436
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	138.778	3.122					138.778
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.787	1.210					53.787
576	Inwonersinitiatieven	85.139	1.916					85.139
631	Sociale infrastructuur	4.735	107					4.735
663	Reserve participatie (*)	1.065.319	23.970		118.453	29.000		1.154.772
664	Reserve WMO (*)	2.695.328	60.645		175.000			2.870.328
665	Beschermd wonen (zomernota)	0						0
704	Reserve afvalverwijdering	215.173	4.841		0			215.173
707	Klimaatbeleid	587.999	13.230					587.999
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	741.926		16.693	91	2.294		756.416

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,25%	Toevoegingen Onttrekkingen via 980 via 980		Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,25%	Via exploitatie			
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (*)	10.100.313		227.257	-115.461			10.212.109
804	Spoorse doorsnijding Raalte Noord (nieuw)	0	0					0
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.375					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	586.269	13.191					586.269
851	Onderh woonwagenstandplaatsen	0	0					0
858	Publiek private toeristische projecten	0	0					0
902	Algemene bestemmingsreserve	4.710.351	105.983			-116.513		4.826.864
	Rekeningssaldo	0	0					
906	Weerstandsvermogen	9.137.825		205.601	22.409	560.000		8.805.835
914	ICT Samenwerking	73.909	1.663					73.909
916	Infrastructuur	10.000	225					10.000
920	Gemeentelijke gebouwen	-369.548	-8.315		479.617	777.097		-667.028
921	Welzijnsgebouwen	544.237	12.245		83.229	395.322		232.144
922	Sportgebouwen	862.762	19.412		337.609	430.814		769.557
924	Onderhoud gebouw Tijenraan (zomernota)	96.000	2.160					96.000
Subtotaal reserves		33.531.701	304.912	449.551	1.543.862	2.351.505	0	33.173.609

Nr	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kapitaallasten	
			2,25%	2,25%				
008	Gekoppelde reserve huisvesting	4.192.276	94.326				328.439	3.863.837
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	392.518	8.832				26.399	366.119
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	320.088	7.202				40.011	280.077
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	96.900	2.180				5.700	91.200
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	174.250	3.921				10.250	164.000
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	642.640	14.459				49.540	593.100
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	142.312	3.202				7.688	134.624
256	gekoppelde reserve parkeerkelder	608.051	13.681				66.865	541.186
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.184.391	49.149				93.070	2.091.321
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	344.244	7.745				14.668	329.576
512	Gekoppelde reserve waterveld Hockey	0	0					0
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.408.086	31.682				19.236	1.388.850
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	234.942	5.286				22.686	212.256
551	Hoftheater	535.970	12.059				17.290	518.680
Totaal reserves		44.808.370	558.637	449.551	1.543.862	2.351.505	701.842	43.748.436

*663 en 664: Hierbij is nog geen rekening gehouden met onttrekkingen ten laste van de reserves zorg en participatie als gevolg van ontoereikendheid rijksbudget.

*803: Eventuele afroaming vindt jaarlijks bij de jaarrekening plaats als het maximum van € 5 mln. is bereikt.

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2019	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2020
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's							
050	Wachtgelden wethouders	192.599	0		68.536		124.063
051	Pensioenen wethouders	2.662.056	0		83.281	0	2.578.775
053	Sociaal plan sportbedrijf	68.985				49.470	19.515
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0				572.810
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674				5.363.304
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0				97.019
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	222.889			122.396		100.493
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening (*)	1.021.853	0	510.791	1.119.891		412.753
Totaal voorzieningen		10.948.714	120.674	510.791	1.394.104	49.470	10.015.931
Stand voorzieningen		10.948.714	120.674	510.791	1.394.104	49.470	10.015.931
in aftrek gebracht op activaposten:							
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0	0	0	0	97.019
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674	0	0	0	5.363.304
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0	0	0	0	572.810

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2019	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2020
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
	Netto stand voorziening in balans	4.168.382	0	510.791	1.394.104	49.470	3.235.599
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.923.640	0	0	151.817	49.470	2.722.353
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	1.244.742	0	510.791	1.242.287	0	513.246
	Totaal	4.168.382	0	510.791	1.394.104	49.470	3.235.599

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2020	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2021
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	124.063	0		68.536		55.527
051	Pensioenen wethouders	2.578.775	0		83.281	0	2.495.494
053	Sociaal plan sportbedrijf	19.515				14.790	4.725
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0				572.810
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674				5.363.304
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0				97.019
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.493			0		100.493
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening (*)	412.753	0	517.645	1.062.161		-131.763
Totaal voorzieningen		10.015.931	120.674	517.645	1.213.978	14.790	9.304.808
Stand voorzieningen		10.015.931	120.674	517.645	1.213.978	14.790	9.304.808
in aftrek gebracht op activaposten:							
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0	0	0	0	97.019
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674	0	0	0	5.363.304
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0	0	0	0	572.810

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2020	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2021
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		3.235.599	0	517.645	1.213.978	14.790	2.524.476
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.722.353	0	0	151.817	14.790	2.555.746
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	513.246	0	517.645	1.062.161	0	-31.270
Totaal		3.235.599	0	517.645	1.213.978	14.790	2.524.476

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2021	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2022
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	55.527	0		68.536		-13.009
051	Pensioenen wethouders	2.495.494	0		83.281	0	2.412.213
053	Sociaal plan sportbedrijf	4.725				5.610	-885
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0				572.810
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674				5.363.304
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0				97.019
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.493			0		100.493
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening (*)	-131.763	0	491.240	1.051.596		-692.119
Totaal voorzieningen		9.304.808	120.674	491.240	1.203.413	5.610	8.587.025
Stand voorzieningen		9.304.808	120.674	491.240	1.203.413	5.610	8.587.025
in aftrek gebracht op activaposten:							
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0	0	0	0	97.019
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674	0	0	0	5.363.304
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0	0	0	0	572.810

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2021	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2022
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		2.524.476	0	491.240	1.203.413	5.610	1.806.693
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.555.746	0	0	151.817	5.610	2.398.319
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	-31.270	0	491.240	1.051.596	0	-591.626
Totaal		2.524.476	0	491.240	1.203.413	5.610	1.806.693

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2022	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2023
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	-13.009	0		68.536		-81.545
051	Pensioenen wethouders	2.412.213	0		83.281	0	2.328.932
053	Sociaal plan sportbedrijf	-885				5.610	-6.495
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0				572.810
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674				5.363.304
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0				97.019
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.493		0	0		100.493
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening (*)	-692.119	0	482.336	185.485		-395.268
Totaal voorzieningen		8.587.025	120.674	482.336	337.302	5.610	8.726.449
Stand voorzieningen		8.587.025	120.674	482.336	337.302	5.610	8.726.449
in aftrek gebracht op activaposten:							
954	Oninbare vorderingen Financiën	97.019	0	0	0	0	97.019
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	5.363.304	120.674	0	0	0	5.363.304
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	572.810	0	0	0	0	572.810

Nr	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2022	Wegens rente wel toevoegen 2,25%	Toevoegingen	Aanwendungen		Boekwaarde 31-12-2023
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		1.806.693	0	482.336	337.302	5.610	1.946.117
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.398.319	0	0	151.817	5.610	2.240.892
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	-591.626	0	482.336	185.485	0	-294.775
Totaal		1.806.693	0	482.336	337.302	5.610	1.946.117

* 753: Vernieuwing van het huidige GRP (inclusief het nieuwe hemelwaterbeleid en het beleid rondom risico gestuurd beheer), waaruit financiële consequenties voortvloeien voor de voorziening riolering, is uiterlijk voorzien in het voorjaar 2020.

BIJLAGE G

VERVANGINGSINVESTERINGEN

Voor vervangingsinvesteringen is in de primitieve begroting 2020 in totaal een stelpost voor kapitaallasten opgenomen van € 223.405. Hier tegenover staat een investeringsbedrag van € 1.886.343.

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Bedrag investering 2020
M6004103	Burgerlijke stand	-
M6210101	Inventaris wegonderhoud	24.548
M6210301	Gladheidsbestrijding	90.818
M6210601	Verkeer en vervoer	20.538
M6531101	Sportterreinen	227.836
M6560101	Openbaar groen	23.295
M6560104	Plaagdierenbestrijding	19.433
M6560106	WSW	151.563
M6560301	Speelterreinen en speelplaatsen	174.306
M6724101	Begraafplaatsen	14.888
M6951706	DOWR Facilitair	104.411
M6951403	Domein beheer materieel	1.034.706
Totaal		1.886.343

BIJLAGE H

SUBSIDIEPLAFONDS

Overzicht subsidieplafond 2020

Met het vaststellen van de begroting 2020 zijn de onderstaande subsidieplafonds vastgesteld. Met het vaststellen van een subsidieplafond worden de aanspraken op subsidies beperkt tot een maximum bedrag. Onderstaande bedragen zijn opgenomen in de primitieve begroting (exclusief nieuw beleid). In de subsidieplafonds is nog geen rekening gehouden met de doorvertaling van een aantal CAO afspraken. Dit kan invloed hebben op de subsidieplafonds.

Bedragen in €

Omschrijving	Subsidieplafond
Openbaar bibliotheekwerk	844.958
Zorg- en hulpverlening	714.959
Eerste lijnsloket WMO en jeugd	508.274
Sociaal Cultureel werk	465.708
Peuterspeelzaalwerk	435.730
Minima	362.305
Hoftheater	320.658
Mantelzorgondersteuning/ vrijwillige thuiszorg	315.762
Onderwijsachterstandenbeleid	298.090
Cultuur	199.526
Onderwijsbegeleidingsdienst	130.694
Volksgezondheid	105.768
Leefbaarheid / plaatselijke belangen	92.636
Volwasseneducatie	82.382
Dagbesteding	76.238
Jeugdgezondheidszorg Centrum Jeugd en Gezin (uniform en maatwerk)	66.313
Ondernemersfonds	66.300
Uitvoering vrijwilligersbeleid	58.035
Zelfregiecentrum	43.672
Sportstimulering	38.329
Jeugdsportactiviteiten	28.018
Dementie	26.529
Hospice	20.910
Promotie en Marketing recreatie en toerisme	18.710
Haltproject	9.462
Deskundigheidsbevordering kaderleden sportverenigingen	8.644
Waarderingssubsidies	7.554
Schoolsport	7.470
Ouderenwerk	6.882
Buurtbusvervoer	5.050
Oranjeverenigingen	3.190
Vrouwenadviescommissie	1.825
Totaal	5.370.581

BIJLAGE I

UREN BUITEN DE EXPLOITATIE

Overzicht uren buiten de exploitatie

Bedragen in €

Onderdeel	Raming 2019 prim begr	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Verschil 2019 na wijziging - 2020
Bouwgrondexploitatie	910.649	910.649	899.482	11.167
Investeringsprojecten	1.293.176	1.500.239	1.703.064	-202.825
Rioleringen	699.386	699.386	763.408	-64.022
Reiniging	179.677	179.677	193.203	-13.526
Markten	62.365	62.365	60.375	1.990
Totaal	3.145.253	3.352.316	3.619.532	-267.216

BIJLAGE J

ANALYSE BEGROTINGSRESULTAAT

**Analyse op hoofdlijnen begrotingsresultaat 2020-2023
t.o.v. begrotingsresultaat 2019-2022
(na wijzigingen tot en met de zomernota 2019)**

Bedragen in €	- is voordeel			
	2020	2021	2022	2023
Structureel:				
Hogere OZB als gevolg van inflatiecorrectie en autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw)	-122.000 V	-132.000 V	-132.000 V	-160.000 V
Autonome loonontwikkelingen (cao, reguliere periodieken, sociale lasten en pensioenpremies)	60.000 N	60.000 N	60.000 N	60.000 N
Correctie op DOWR-bijdrage belastingen (abusievelijk te laag opgenomen in begroting 2019)	31.000 N	31.000 N	31.000 N	31.000 N
Hogere doorberekening naar uren buiten de exploitatie (met name door stijging tarief)	-267.000 V	-267.000 V	-267.000 V	-267.000 V
Lagere algemene uitkering door herzien belastingcapaciteit CBS	263.000 N	263.000 N	263.000 N	263.000 N
Resultaat op kapitaallasten (vrijval)				-142.000 V
Stelpost reservering kapitaallasten voor reguliere vervangingsinvesteringen				142.000 N
Vrijval stelpost loonontwikkelingen gesubsidieerde instellingen 2019	-78.000 V	-78.000 V	-78.000 V	-78.000 V
Lagere loon- en prijsstijging opgenomen in de begroting 2020 dan waarmee in de zomernota 2019 rekening is gehouden.	-74.000 V	-61.000 V	-75.000 V	-46.000 V
Stelpost gereserveerde middelen vervangingsschema's	4.500 N	4.500 N	30.000 N	55.000 N
Diverse kleinere 'plussen en minnen' (op een begrotingsomzet van ca € 90 mln. is dit gem. ca 0,12%)	-159.867 V	-141.216 V	-50.328 V	-78.610 V
Totaal structureel	-342.367 V	-320.716 V	-218.328 V	-220.610 V

	2020	2021	2022	2023
Eenmalig:				
Terugraming voorfinanciering reserve SPP (revolving fund)				-70.000 V
Terugraming voorfinanciering SPP				-100.000 V
Bijdrage ondernemers reclamebelasting				-75.000 V
Bijdrage verwijdering asbestdaken 6 jaren programma 2018 t/m 2023 (reeds besloten bij begroting 2018)				104.000 N
Bijdrage Human Capital agenda Regio Zwolle periode 2019 t/m 2023 (projecten bijdrage)				67.000 N
Hogere leges begraafrechten	-45.000 V			
Lager dividend Vitens voor de jaren 2020 en 2021	64.000 N	23.000 N		
Diverse 'plussen en minnen'	28.668 N	-30.545 V	-52.614 V	-15.844 V
Totaal incidenteel	47.668 N	-7.545 V	-52.614 V	-89.844 V

BIJLAGE K

FORMAT RESERVES

Reserve		Egalisatiereserve Sociaal Domein			
Nummer:					
Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter/ J. van Loevezijn				
Budgethouder:	Domeinmanager T. Schror				
Soort reserve:	Bestemmingsreserve				
Doelstelling:	<p>Egalisatie van alle onder de participatiewet, jeugdwet en Wet Maatschappelijke ondersteuning vallende inkomsten en uitgaven. Hieronder kunnen worden gerekend: alle bijstanduitkeringsmiddelen, sociale kredietverlening, sociale werkvoorzieningen, participatiemiddelen, alle jeugdmiddelen, WMO-voorziening vanaf 2015, WMO-maatwerkvoorzieningen voor 2015 (Huishoudelijke hulp, individuele gehandicaptenvoorziening, vervoersvoorzieningen, eigen bijdragen). Uitgangspunt is om de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit te voeren. De reserve Sociaal domein is bedoeld om risico's in het sociaal domein op te vangen.</p>				
Ontstaan:	Samenvoeging Reserve Zorg en Reserve Participatie				
Duur van de reserve:	Niet bepaald				
Bodem / plafond:	<p>Het totaalvolume van de budgetten sociaal domein is circa € 28 miljoen. Op basis van de huidige standen van de reserve Zorg en Participatie wordt voorgesteld om het plafond te stellen op € 4.000.000 (was € 3.500.000 reserve Zorg en reserve Participatie niet bepaald).</p>				
Financiën:	2020	2021	2022	2023	
Stand per 01-01	€ 4.000.000	€ 3.250.000	€ 3.000.000	€ 2.300.000	
Vermeerderingen					
Verminderingen	€ 750.000	€ 250.000	€ 700.000	€ 550.000	
Stand per 31-12	€ 3.250.000	€ 3.000.000	€ 2.300.000	€ 1.750.000	
Vermeerderingen:	N.v.t.				
Verminderingen:	<p>Verwachte onttrekking ten laste van de reserve Sociaal domein als gevolg geprognosticeerde resultaten in het sociaal domein. Daarnaast is voor 2020 een eenmalige onttrekking voorgesteld van € 500.000 ten behoeve van het transformatie in het sociaal domein. Dit bedrag maakt onderdeel uit van de geprognosticeerde onttrekking van € 750.000 in 2020.</p>				
Advies:	<p>Samenvoegen van de reserve Zorg en Participatie, om risico's en schommelingen in budgetten sociaal domein te dekken vanuit één reserve Sociaal domein. Dit is conform het beleid om integraal te werken in het sociaal domein vanuit een gezamenlijke opgave binnen de pijlers Wmo, Jeugd en Participatie.</p>				

Reserve		Egalisatiereserve DOWR			
Nummer					
Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema				
Budgethouder:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren				
Soort reserve:	Bestemmingsreserve				
Doelstelling:	De reserve is gevormd om de (jaarlijkse) exploitatieresultaten van de DOWR percelen af te wikkelen.				
Ontstaan:	Vanaf 2020				
Duur van de reserve:	Onbepaald				
Bodem / plafond:	€ 200.000				
Financiën:	2020	2021	2022	2023	
Stand per 01-01		€ -	€ -	€ -	
Rentetoevoeging	€ -	€ -	€ -	€ -	
Vermeerderingen		€ -	€ -	€ -	
Verminderingen / claims	€ -	€ -		€ -	
Stand per 31-12	€ -	€ -	€ -	€ -	
Rentetoevoeging:	Er wordt geen rente aan deze reserve toegevoegd.				
Vermeerderingen:	Positieve resultaten op de DOWR-percelen.				
Verminderingen:	Negatieve resultaten op de DOWR-percelen.				
Advies:					

Reserve		Onderhoudsreserve gemeentelijke gebouwen			
Nummer	923				
Portefeuillehouder:	Wethouder J. van Loevezijn				
Budgethouder:	John de Kruijff				
Soort reserve:	Bestemmingsreserve				
Doelstelling:	De reserve is gevormd om de fluctuerende kosten voor groot onderhoud van de alle gemeentelijke gebouwen(exclusief onderwijsgebouwen) op te kunnen vangen.				
Ontstaan:	Onstaan vanaf 2020 uit een samenvoeging van de reserves 'Vastgoedbeheer Gemeentelijke Gebouwen', 'Vastgoedbeheer Welzijnsgebouwen' en 'Vastgoedbeheer sportgebouwen'.				
Duur van de reserve:	Onbepaald				
Bodem / plafond:	Onbepaald				
Financiën:	2020	2021	2022	2023	
Stand per 01-01	€ 3.206.289	€ 2.660.293	€ 2.555.653	€ 2.372.331	
Rentetoevoeging					
Vermeerderingen	€ 900.455	€ 900.455	€ 900.455	€ 900.455	
Verminderingen / claims	€ 1.446.451	€ 1.005.095	€ 1.083.777	€ 1.354.710	
Stand per 31-12	€ 2.660.293	€ 2.555.653	€ 2.372.331	€ 1.918.076	
Rentetoevoeging:					
Vermeerderingen:	Jaarlijks vindt de structurele storting in de onderhoudsreserve plaats.				
Verminderingen:	Jaarlijks worden de onderhoudskosten voor contractonderhoud, dagelijks onderhoud en groot onderhoud uit de reserve gehaald.				
Advies:	<p>Samenvoegen van drie reserves, namelijk: 'Vastgoedbeheer Gemeentelijke Gebouwen', 'Vastgoedbeheer Welzijnsgebouwen' en 'Vastgoedbeheer sportgebouwen'. Een splitsing van deze reserves is om verschillende redenen niet meer nodig. De belangrijkste zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tegenwoordig gelden voor de drie reserves vergelijkbare BTW-regimes. 2. Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen wordt in totaliteit beoordeeld en daarmee ook de ontwikkeling van de onderhoudsreserve gemeentelijke gebouwen. 3. Samenvoeging bevordert het egaliserend effect. 4. De huidige stortingen aan de reserves zijn historische opgebouwd en zijn niet direct te koppelen aan bepaalde gebouwen. 				

BIJLAGE L

INZICHT IN LOONKOSTEN

Inleiding

In onderstaand schema wordt inzichtelijk gemaakt wat de gemeente aan extra kosten heeft voor de uitvoering van haar taken, bovenop de vastgestelde loonsom/formatie.

Algemeen

Sinds 2016 werken we met het loonsomkader en sturen wij op het loonsombudget en niet meer op fte's. Op deze manier is ruimte gecreëerd voor meer flexibiliteit binnen de organisatie.

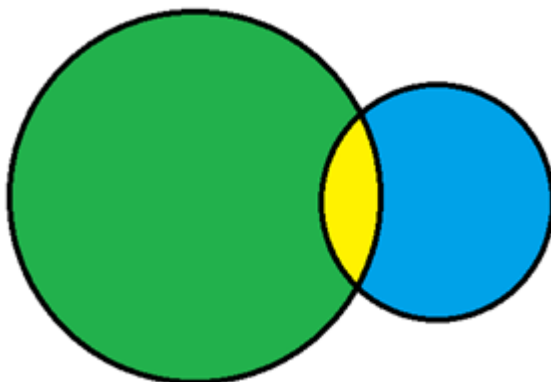
Voor 2020 is het loonsomkader door de raad vastgesteld op € 16,5 mln. Binnen dit kader kan het college medewerkers in dienst nemen, voor uitvoering van de gemeentelijke taken. Naar schatting heeft de gemeente op 1 januari 2020 213,68 fte aan vaste formatie.

Taken gemeente

De taken die een gemeente uitvoert kun je als volgt verdelen:

1. Reguliere taken. Deze zijn jaarlijks terugkerend, daar wordt vaste formatie op ingezet, bevindt zich binnen de programma's oftewel exploitatie.
2. Projecten. Deze hebben een tijdelijk karakter (grondexploitatie, investeringsprojecten of overige projecten). We hebben elk jaar meerdere projecten lopen. Hier wordt vaste formatie en tijdelijke formatie of inhuur op ingezet, afhankelijk van het aantal projecten.

In onderstaand figuur wordt dat inzichtelijk gemaakt.

Cirkel groen:

Vaste formatie voor reguliere taken € 15,3 mln.

Cirkel blauw inzet:

Flexibele capaciteit voor projecten € 1,6 mln.

Overlap geel:

Vaste formatie voor projecten € 1,2 mln.

Toelichting

Cirkel groen:

Vaste formatie in dienst van gemeente Raalte 213,68 fte (peildatum 1-1-2020), vallend binnen het loonsomkader. Deze vaste formatie wordt ingezet voor reguliere taken en projecten (gele vlak). Totale loonsom 2020 € 16,5 mln. (€ 15,3 mln. + € 1,2 mln.).

Cirkel blauw:

Capaciteit (vaste formatie € 1,2 mln. en flexibele capaciteit € 1,6 mln.) die werkzaam is voor projecten. De totale raming hiervoor wordt op dit moment voor 2020 ingeschat op € 2,8 mln. Deze raming is aan verandering onderhevig, omdat we niet weten tot welk niveau de geraamde budgetten voor 2020 daadwerkelijk worden ingezet, of dat er nog keuzes worden gemaakt in de mate van inhuur (onder andere afhankelijk van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt).

Overlap geel:

Het deel van de vaste formatie dat werkzaam is voor projecten. Het betreft 16,77 fte (van de 213,68 fte) en heeft betrekking op € 1,2 mln. van de loonsom. En is daarmee ook een onderdeel van de hierboven genoemde € 2,8 mln.

Egalisatiereserve SPP

Met de huidige gemaakte afspraken (peildatum juli 2019) ziet het verloop van de reserve SPP er als volgt uit:

(Verwacht) verloop reserve strategische personeelsplanning

Bedragen in €

Omschrijving	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Saldo per 1 januari	532.771	306.612	399.667	610.294
<i>Toevoegingen:</i>				
Jaarlijkse toevoeging seniorenbeleid (oude regeling)	16.946	16.946	16.946	16.946
In reguliere begroting geraamde uitgaven aan voormalig personeel	113.894	113.894	113.894	113.894
Storting vanuit concernbudget SPP (betreft voordeel vervallen uitloopschalen bij vertrek medewerkers).	294.398	302.374	310.018	342.825
Totaal saldo toevoegingen	425.238	433.214	440.858	473.665
<i>Onttrekkingen:</i>				
Terugstorten eerdere uitgaven revolving fund: bedrag van € 500.000 vanaf 2019 (tot uiterlijk 2025) terugstorten in de algemene middelen. Versnelde terugstorting in 2019 i.v.m. ingesteld plafond reserve SPP van € 800.000	70.000	70.000	70.000	70.000
Terugstorten eerder beschikbaar gestelde middelen van € 450.000 bij het nieuw beleid 2018. Versnelde terugstorting in 2019 i.v.m. ingesteld plafond reserve SPP van € 800.000		100.000	100.000	100.000
Uitgaven aan voormalig personeel (inclusief terugontvangst arbeidsongeschiktheidsuitkeringen).	47.522	29.297	20.722	20.722
Financiële gevolgen generatiepact regeling.	98.465	85.379	76.400	41.340
Prognose deelname 80-90-100 (in 2018 en 2019)	34.704	34.704	34.704	34.704
Saldo onttrekkingen ; Investerings in de organisatie o.a. verbinder Raalter dorp, trainees, ontwikkelaar HR, clusterontwikkeling, interne clustercoaches en doorontwikkeling bedrijfsvoering.	400.707	20.780	-71.595	-16.650
Totaal saldo onttrekkingen	651.398	340.159	230.231	250.115
<i>Resume:</i>				
Saldo reserve SPP per 1 januari	532.771	306.612	399.667	610.294
Toevoegingen	425.238	433.214	440.858	473.665
Onttrekkingen	-651.398	-340.159	-230.231	-250.115
Saldo reserve SPP	306.612	399.667	610.294	833.843

Het saldo van de reserves SPP betreft de actuele situatie per juli 2019. De claims 2020-2023 na deze datum komen nog ten laste van bovengenoemde saldo's.